

T.C.

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ULUSLARARASI SİYASAL İLETİŞİM YÖNTEMİ
OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ: TÜRKİYE-AB
İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ**

Abdullah AKYOL

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2018

T.C.

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI SİYASAL İLETİŞİM YÖNTEMİ OLARAK
KAMU DİPLOMASİSİ: TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah AKYOL

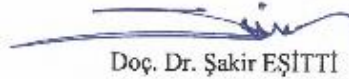
Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ

Ardahan, 2018

KABUL VE ONAY

Abdullah AKYOL tarafından hazırlanan "Uluslararası Siyasal İletişim Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi: Türkiye-AB İlişkileri Örneği" başlıklı bu çalışma 26 / 03 / 2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda OYBİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Erdoğan KAYGIN

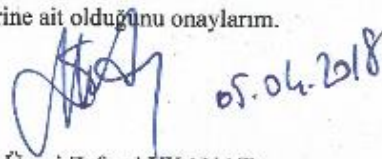
Başkan

Dr. Öğretim Üyesi Kutay ÜSTÜN

Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

05.04.2018

Dr. Öğretim Üyesi Zafer AYKANAT

Enstitü Müdürü

ÖZET

AKYOL, Abdullah. Uluslararası Siyasal İletişim Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi: Türkiye-AB İlişkileri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2018.

Küreselleşen dünyada hızla gelişen iletişim ve haberleşme teknolojilerinin, devletlerin dış politikasını doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu etki doğrultusunda devletlerin dış politika üretirken farklı uluslararası siyasal iletişim stratejilerine yöneldiği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla, artık ülkeler arası ilişkileri düzenlemede etkin olan geleneksel diplomasi anlayışı tek başına devletlerin birbirleri ile ilişkilerinde karşılaştığı sorunlara çözüm olamamaktadır. Bu kapsamda gelişen süreç, genel olarak Türkiye'nin dış politika hedeflerinde ve özellikle de AB'ye üyelik sürecinde etkin uluslararası siyasal iletişim stratejileri üretmesini zorunlu kılmaktadır. Çalışma bu doğrultuda, Türkiye'nin dış politika stratejileri ve AB'ye üyelik sürecinde geleneksel diplomasi yöntem ve teknikleri ile kamu diplomasisi uygulamalarının gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu nedenle çalışmada, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri araştırılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye'de kamu diplomasisi alanında faaliyetler gerçekleştiren kurum ve kuruluşların yaptıkları faaliyetler incelenmiş ve bu kurum ve kuruluşlar ile iletişime geçilerek kamu diplomasisi uygulamaları hakkında veriler elde edilmiştir. Aynı zamanda kamu diplomasisi alanında akademik çalışmalar yapmış alanında uzman kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilerek Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri hakkında görüşler sunulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın amacı çerçevesinde, Türkiye'de kamu diplomasisi olgusu ve uygulamaları irdelenmiş ve Türk kamu diplomasisi yetkinliği üzerine çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu doğrultuda elde edilen araştırma verilerinin analizi ile çalışmada, Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakereleri sürecinde ve dış politika hedeflerinde uygulayabileceği sistematik ve sürdürülebilir kamu diplomasisi uygulamaları hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası siyasal iletişim, yumuşak güç, kamu diplomasisi, dış politika, uluslararası kamuoyu.

ABSTRACT

AKYOL, Abdullah. International Public Diplomacy As A Method Of Political Communication: Turkey-Eu Relations Example, Master's Thesis, Ardahan, 2018.

It is seen that the rapidly developing communication and intercommunication technologies in the globalizing world directly affect the foreign policy of the states. In line with this effect, it is observed that the states tend towards to different international political communication strategies while they produce foreign policy. Hence, traditional diplomatic concept alone, which is now effective in regulating inter-country relations, cannot be a solution to the problems that states are facing in relation to each other. The developing process in this context, it obliges Turkey to produce effective international political communication strategies in its general foreign policy objectives and particularly in the EU participation process. Accordingly, this study focuses on Turkey's foreign policy strategies and traditional diplomacy methods and techniques in the EU participation process with the necessity of the applications of public diplomacy. Therefore, public diplomacy activities that implemented in Turkey's EU participation process have been researched in this study. In the scope of the research, the activities of institutions and organizations that perform activities in the field of public diplomacy in Turkey were examined and we contacted with these institutions and organizations and acquired some data about public diplomacy applications. At the same time, the ideas about public diplomacy activities have been presented by conducting interviews with experts in their own field who have made academic studies on public diplomacy. In this context, within the frame of the purposes of research, public diplomacy fact and its applications in Turkey were scrutinized and some inferences were made about Turkey public diplomacy competence. With the analysis of the research data obtained in this direction, some suggestions were proposed about the systematic and sustainable practices on public diplomacy that Turkey can implement in the EU membership negotiations process and in the objectives of foreign policy.

Keywords: International political communication, soft power, public diplomacy, foreign policy, international public opinion.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın tamamlanmasında özellikle tecrübelerinden, önerilerinden ve yorumlarından yararlandığım, bu süreçte rehberliğini, desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen ve hayatım boyunca minnettarlık duyacağım tez danışman hocam Sayın Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ'ye teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tezimin oluşmasında yardımcı olan yol göstericilerim Dr. Öğr. Üyesi Ali Haydar SOYSÜREN, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet UYANIKER hocalarıma ve kendilerinden ders aldığım Sayın Prof. Dr. Hakkı BÜYÜKBAŞ, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Abdulsemet YAMAN, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Kutay Üstün ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi İhsan KURTBAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ	xiv
ÖNSÖZ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DİPLOMASİ VE DIŞ POLİTİKA: GELENEKSEL DİPLOMASİNİN DÖNÜŞÜMÜ

1.1. Diplomasi	6
1.2. Diplomasinin Tarihçesi	7
1.3. Siyasal İletişim Kavramı	8
1.4. Siyasal İletişim Süreci.....	8
1.5. Siyasal İletişimin Aktörleri	9
1.6. Güç ve Yumuşak Güç Kavramları	9
1.7. Güç Çeşitleri.....	11
1.7.1. Sert Güç.....	11
1.7.2. Yumuşak Güç	12
1.7.3. Akıllı Güç	14
1.8. Uluslararası İlişkilerde Kamuoyunun Artan Önemi	14
1.9. Uluslararası İlişkilerin Değişen Yapısı	16
1.10. Küreselleşme ve Dijitalleşme.....	19
1.11. Yeni Dünya Düzeni, Dış Politika ve Geleneksel Diplomasinin Dönüşümü.....	20
1.12. Dış Politika ve Amaçları	21
1.13. Dış Politikada Geleneksel Yöntemler	24
1.13.1. İkili ve Çoklu Diplomasi (İkili Görüşmeler).....	25
1.13.2. Zirve (Doruk) Diplomasisi	25
1.13.3. Parlamenter Diplomasi (Nitelikli Çok Taraflı/Konferans).....	25

1.14. Dış Politikada ve Diplomaside Meydana Gelen Dönüşümler.....	26
1.15. Geleneksel Diplomasiden Yeni Diplomasi Anlayışına Geçiş Etkileyen Faktörler	26

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ VE TÜRKİYE'DE KAMU DİPLOMASİSİ

UYGULAMALARI

2.1. Kavram Olarak Kamu Diplomasisi.....	28
2.2. Kamu Diplomasisi Kavramının Doğuşu ve Çerçevesi.....	29
2.3. Kamu Diplomasisinin Tarihsel Gelişimi.....	31
2.4. Kamu Diplomasisinde Hedef Kitle	31
2.5. Kamu Diplomasisinin Bileşenleri	33
2.6. Kamu Diplomasisine İlişkin Yaklaşımlar	34
2.6.1. Kamu Diplomasisi Paradigması	34
2.6.2. İnşacı Yaklaşım ve Kamu Diplomasisi	35
2.7. Kamu Diplomasisi İle İlişkili Kavramlar	37
2.7.1. Halka İlişkiler	37
2.7.2. Propaganda	38
2.7.3. Ulus Markalaştırma (National Branding).....	39
2.7.4. Lobicilik	40
2.8. Kamu Diplomasisinin Uygulama Alanları.....	40
2.8.1. Kültürel Diplomasi	41
2.8.2. Kurumsal Diplomasisi.....	42
2.8.3. Spor Diplomasisi	43
2.8.4. Dış Yardımlar	44
2.9. Bilgi Devrimi ve Kamu Diplomasisi.....	44
2.10. Sosyal Medya ve Kamu Diplomasisi	48
2.11. Uluslararası Politika ve Kamu Diplomasisi	50
2.12. Türk Kamu Diplomasisi ve Aktörleri	51
2.12.1. Dışişlerine Bağlı Kurumlar	55
2.12.1.1. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü.....	55
2.12.1.2. Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü.....	56

2.12.1.3. Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi	56
2.12.2. Başbakanlığa Bağlı Kurumlar	57
2.12.2.1. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK)	57
2.12.2.2. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu	62
2.12.2.3. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.	63
2.12.3. Kamu Diplomasisi Faaliyetleri Uygulayan Diğer Kurumlar	63
2.12.3.1. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	64
2.12.3.2. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB)....	64
2.12.3.3. Yunus Emre Enstitüsü Vakfı (YEE).....	65
2.12.3.4. TRT ve Diğer Medya Kuruluşları	66
2.12.4. Düşünce Kuruluşlarının Faaliyetleri	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARININ ÖNEMİ, DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR MODEL ÖNERİSİ

3.1. Türkiye-AB İlişkilerinde Genel Görünüm	69
3.2. AB'nin Örgütsel Yapısı.....	69
3.3. AB'nin Genişleme Politikaları: Lizbon Antlaşması	72
3.4. Türkiye'nin AB'ye Üyelik Sürecinde Geline Aşama	73
3.4.1. Başvuru Süreci	74
3.4.2. 1960-1980 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler	74
3.4.3. 1980-2002 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler	76
3.4.4. 2002-2018 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler	78
3.5. Türkiye'nin AB'ye Üyelik Sürecinde Kamu Diplomasisi ve Önemi	82
3.5.1. Avrupa Kamuoyunda Olumlu İmaj Oluşturabilme: Karşı Tarafın Dinlenmesi Ve Doğru Anlaşılması	82
3.5.2. Avrupa Devletleri Karşısında Saygınlık Kazanma: Uluslararası Alanda İtibar.....	83
3.6. Türkiye'nin AB Ülkeline Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri	84
3.6.1. Siyasal Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar	88
3.6.2. Ekonomik Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar	91
3.6.3. Kültürel Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar	93

3.7. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Yönelik Kamu Diplomasisi	
Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi.....	95
3.8. Türk Kamu Diplomasisine Yönelik Model Önerisi	98
3.9. Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Teknikleri	98
3.9.1. Araştırmanın Amacı	99
3.9.2. Araştırmanın Önemi	99
3.9.3. Araştırma Modeli (Deseni) Ve Verilerin Analizi.....	99
3.9.4. Evren Ve Örneklem/Çalışma Grubu	100
3.9.5. Varsayımlar ve Araştırma Soruları	100
3.9.6. Araştırma Sınırlılıkları	101
3.10. Kamu Diplomasisi Üzerine Görüşmeler	102
3.10.1. Önem Ve Farkındalık	102
3.10.2. Kamu Diplomasisi Amaçları	113
3.10.3. Ulusal Prestij Aracı Olarak Kamu Diplomasisi	117
3.10.4. AB'ye Üyelik Yolunda Kamu Diplomasisi	128
3.10.5. Sürdürülebilir Kamu Diplomasisi Üzerine Fikir Alışverişi	132
3.11. Türkiye'de Kamu Diplomasisi Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi	147
3.11.1. Güçlü Yönler	147
3.11.2. Zayıf Yönler	149
3.11.3. Fırsatlar.....	151
3.11.4. Tehlikeler	152
3.12. Kamu Diplomasisi Kurumsal Model Önerisi Üzerine Bulgular	152
3.12.1. Kamu Diplomasisi Kurumu Oluşturulmalıdır	153
3.12.2. Kurumun Hedefleri Ortaya Konulmalıdır	154
3.12.3. Kurumun Faaliyetleri ve Yapması Gerekenler Netleştirilmelidir	155
3.12.4. Kurumsal Yapı ve İşleyiş Şeffaf Olmalıdır	159
3.12.5. Kurumsal Faaliyetler Alanında Uzman Kişilerce Yürütülmelidir	162
3.12.6. Kurumun Faaliyet Göstereceği Sahalar Belirlenmelidir	162
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	163
KAYNAKÇA	167
ÖZGEÇMİŞ.....	180

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKÇT	: Avrupa Kömür-Çelik Topluluğu
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BBC	: British Broadcasting Comporation (Britanya Yayın Kurumu)
BM	: Birleşmiş Milletler
BYEGM	: Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü
Çev.	: Çeviren
EUROTOM	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
KDK	: Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NATO	: Nort Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NBC	: National Broadcasting Corporation (Ulusal Yayın Şirketi)
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TİKA	: Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TODAİE	: Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÜRKSOY	: Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi

UNESCO	: United Nations Education, Science and Culture Organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
vb.	: Ve benzerleri.
vs.	: Vesaire
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
YTB	: Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Gücün Üç Çeşidi.....	11
Tablo 2: Geleneksel ve 21. Yüzyıl Kamusal Diplomasisinin Karşılaştırılması.....	48
Tablo 3: AB Katılım Süreci Müzakere Fasılları	80

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Kurumsal Teşkilat Şeması	161
---	-----

ÖNSÖZ

Uluslararası ilişkileri düzenleyen belli başlı kuralların olmadığı görüşü bu alanda bilimsel çalışmalar yapmış araştırmacı ve akademisyenlerin genelde hemfikir olduğu bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası ilişkilerin bu anarşik yapısı geçmişten günümüze değişik faktörlerden etkilenmiştir. Sürekli gelişen ve ilerleyen bilim ve teknoloji özellikle bu alana fazlaca etki yapmış ve yapmaya da devam etmektedir. Bilim, yeni teknolojilerin üretilmesini sağlamış ve enformasyon akışını son derece hızlandırmıştır. İletişim alanında meydana gelen gelişmeler geleneksel diplomasisinin yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle hükümetler karar alırken aldıkları bu kararların kendi halklarını olduğu kadar, ilişkide oldukları halkların da düşüncelerini etkileyeceğini önemsemek durumunda kalmışlardır. Tüm bu gelişmelere bağlı olarak da “siyasal iletişim” olgusunun uluslararası alanda yeni bir boyut kazandığı söylenebilmektedir. Bu durum devletlerin siyasetini uluslararası alanda daha fazla ön plana taşımıştır. Bu nedenle devletler gerek iç politika gerekse de dış politika üretirken uluslararası alanda nasıl yankı bulacağını da hesabını yapmak zorunda kalmışlardır. Dolayısıyla bu durum devletlerin politika üretirken kendi halkları ile birlikte yabancı halkları da hesaba katmasını zorunlu kılmıştır.

Dış dünya ile doğrudan veya dolaylı olarak politik amaçlarla gerçekleştirilen iletişim uluslararası siyasal iletişimin bir parçası olmaktadır. Kamu diplomasisi olgusu günümüzün uluslararası siyasal iletişim yöntemlerinden biridir. Bununla birlikte iletişim teknikleri ile benzer yönleri bulunmakla beraber amacın politik olduğu görülmektedir.

Türkiye’de devlet geleneği köklü bir yapıya sahiptir. Genel görüş olarak ülkeler arasında, devlet veya hükümet temsilcileri tarafından yürütülen ilişkilerin diplomasi bağlamında yeterli olduğu kanaati bulunmaktadır. Ancak uluslararası alanda değişen diplomasi anlayışı yumuşak güç unsurlarının öne çıkmasını sağlamıştır. Dolayısıyla da doğrudan kamuoylarını hedef alacak faaliyetler zorunlu hale gelmiştir.

Günümüzde Türkiye’deki kamu diplomasisi çalışmalarının çok yeni olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de, uluslararası alanda kamu diplomasisi politikalarına yeterli önemin verilmemesinden dolayı dış politika hedeflerine ulaşmada çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Bu sorunlar özellikle Türkiye’nin dış politika

hedeflerinden olan AB'ye üyelik yolunda önemli aşamaların kat edilmesinde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle de çalışmada, Türkiye'nin dış politika hedeflerine ulaşma yolundaki sorunlardan biri olan yabancı toplumlarla etkili iletişim sorununun çözümüne kaynak oluşturabilecek sürdürülebilir stratejik bir model önerisi hazırlamanın gayreti içerisine girilmiştir. Bu yolda bana en büyük desteği veren danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ, bilgi ve deneyimlerini paylaşarak her zaman dünyada ve Türkiye'de bilime ve eğitime katkı sağlayacak tüm çalışmaların destekçisi olduğunu ifade etmiştir. Kendisinden öğrendiğim tüm bu bilgiler ışığında ben de tıpkı O'nun gibi bilimin bir neferi olmaktan geri durmamayı ve bu işi severek yapmaya devam etmeyi en büyük gaye olarak edindim.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisinden sonra beliren savaş karşıtlığı ile diplomatik alanda yeni yöntemlerin ortaya atıldığı görülmüştür. Uluslararası kamuoyunda, tarih boyunca görülen yıkıcı savaşların etkisinden sonra özellikle son yüzyılda askeri güçten kaçınılarak yeni bir diplomatik sistem oluşturulmasının yolları aranmaya başlanmıştır. Bununla birlikte ülkelerin dış politika amaç ve araçlarının da değişime uğradığı görülmektedir. Bu süreç içerisinde devletlerin dış politika üretim ve uygulamalarında gelişen iletişim ve haberleşme teknolojileri ile toplumlar önemli bir özne konumuna gelmişlerdir. Dolayısıyla bu gelişmelere bağlı olarak uluslararası politikada sivil toplum, kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramları daha ağırlıklı olarak yer almaya başlamıştır.

Kamu diplomasisi kavramı, İngilizce'de public diplomacy olarak geçmektedir. Türkçe'de ise kamu diplomasisinin, kimi durumlarda kamusal diplomasi olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada, kamu diplomasisi kavramı kullanılmıştır. İngilizce'de public diplomacy ve public affairs (kamusal işler/kamu işleri) olmak üzere iki farklı kavram kullanıldığı görülmektedir. Public affairs, "bir hükümetin ülkesi içinde yaşayan halkla kurduğu iletişim sürecini nitelemek için kullanılırken, public diplomacy bir hükümetin yabancı bir halkla ya da uluslararası toplumla kurduğu iletişim süreci" olarak ifade edilmiştir (Heller ve Persson, 2009: 226). Tuncer (2006: 67-68), "Küresel Diplomasi" adlı kitabında public diplomacy'nin karşılığında benzer olarak 'kamuoyuna yönelik diplomasi' ifadesini kullanmıştır.

Kamu diplomasisi kavramını ilk olarak 1965 yılında Edmund Gullion, "kamuoyu davranışlarının dış politika oluşumuna ve yürütmesine etkisi ve geleneksel diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını (diğer ülkelerdeki kamuoyunun etkilenmesi, bilginin ve fikirlerin akışı, ülkelerdeki çıkar gruplarının etkileşimi gibi) kapsamı" olarak ifade etmiştir (Demir, 2012: 6). Tuch (1993: 3) kamu diplomasisini, "bir hükümetin ulusal amaçlarının ve güncel politikalarının olduğu kadar, ulusunun fikir ve ideallerinin, kuruluşlarının ve kültürünün yabancı halklarca anlaşılması amacıyla gerçekleştirilen iletişim süreci" olarak tanımlamıştır. Krause ve Evera (2009: 9-10) ise kamu diplomasisi kavramını, "stratejik bir iletişim aracı olarak, kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi faaliyetlerinin toplamı"

olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda, yapılan tanımlamalardan hareketle kamu diplomasisi kavramının, uluslararası siyasal iletişimde stratejik bir iletişim aracı olduğu görülmektedir.

Küreselleşen dünyada yeni iletişim teknolojilerinin de etkisiyle artık ülkelerin tek başına, dünyadaki diğer ülkeleri ve bu ülkelerde meydana gelen değişimleri önemsemeden ayakta kalması zorlaşmıştır. Bu bağlamda günümüzde artık yalnız ülke yönetimlerinin değil, o ülkede yaşayan insanların da desteğinin, onayının, sempatisinin kazanılması gerektiği görülmüştür. Böylece geleneksel diplomasi anlayışının modern siyasal iletişimde yeterli olmadığı, bunun yanı sıra kamu diplomasisi faaliyetlerinin de önem kazanmaya başladığı anlayışı giderek kabul görmeye başlamıştır. Bu doğrultuda kamu diplomasisi ülkelerarası ilişkilerin yürütülmesinde yeni bir siyasal iletişim yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda gelişen süreç ülkelerin dış politika hedeflerinde kamu diplomasisi faaliyetlerinin uygulanmasını zorunlu kılmıştır.

Türkiye’de devlet geleneği köklü bir yapıya sahiptir. Bundan dolayı genel görüş olarak devlet veya hükümet temsilcileri tarafından yürütülen ilişkilerin diplomasi açısından yeterli olduğu düşüncesi yerleşiktir. Ancak dünyada uluslararası alanda değişen diplomasi anlayışı ile yumuşak güç unsurları, uluslararası ilişkilerde ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu nedenle doğrudan dünya kamuoylarına yönelik iletişim faaliyetlerinin uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Türkiye’deki kamu diplomasisi çalışmalarının henüz çok yeni olduğu görülmektedir. Bugün Türkiye, uluslararası alanda kamu diplomasisine yeterli önemin verilmemesi nedeniyle dış politikada hedeflerine ulaşmada engellerle karşılaşmaktadır. Kamu diplomasisine yeterli düzeyde önem verilmemesi, Türkiye’nin yabancı kamuoyları tarafından yanlış tanınmasına ve kendini dünyaya doğru bir şekilde ifade edememesine yol açmaktadır. Eğer ülkeler kendi algısını ve itibarını dış politikada doğru yönetmezse, itibarın kendi doğal ritmiyle uluslararası alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak ilerleyeceği ve başka devletler tarafından yönetilir hale geleceği aşikârdır. Çalışmada bir sorunsal olarak ele alınan bu durum, Türkiye’de düzenli ve sürdürülebilir kamu diplomasisi uygulamalarının AB’ye üyelik sürecine büyük katkısı olacağı görüşü ileri sürülmektedir.

Türkiye-AB ilişkileri yarım yüzyıldan fazla bir süredir geleneksel diplomasiye dayalı yürütülen ilişkilerde önyargıların ve karşılıklı anlaşamamanın etkisi görülmektedir. Bu durumu gidermek için Türkiye'nin AB ülkelerinin iç kamuoyuna yönelik kamu diplomasisi çalışmaları yürütmesi gerekmektedir. Bu bakımdan çalışma, Türkiye'nin genel dış politika hedefleri ve özellikle de AB'ye üyeliğin gerçekleşmesi hedefinde geleneksel diplomasi kanallarının yetersiz kalacağını temel problem olarak ele almaktadır. Bu nedenle çalışmada, Türkiye'nin dış politika hedeflerinde geleneksel diplomasi yöntemleri ile birlikte kamu diplomasisi faaliyetlerini de uygulaması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın araştırma kapsamında, Türkiye'de kamu diplomasisi alanında çalışmalar yapmış akademisyenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kamu diplomasisi ekseninde yapılan görüşmeler ile Türkiye'nin kamu diplomasisi yetkinliği irdelenmiştir. Bu kapsamda, elde edilen verilerin tematik analizi doğrultusunda çalışmada Türkiye için sistematik ve sürdürülebilir bir kamu diplomasisi 'model önerisi oluşturulmuştur. Dolayısıyla çalışmanın amacı, Türkiye'nin başta AB'ye üyelik sürecinde ve diğer dış politika hedefleri doğrultusunda uygulayabileceği kamu diplomasisi yöntem ve tekniklerini ortaya koymak olacaktır. Bu bakımdan çalışma, kamu diplomasisinin dış politikadaki etkinliğine yönelik farkındalığın artırılması açısından da önem taşımaktadır.

Kamu diplomasisi kavramı, Türkiye'de son zamanlarda araştırılmaya ve üzerinde çalışılmaya başlanan bir kavram olduğu için yeterli sayılabilecek derecede bilimsel çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Kamu diplomasisi çalışmaları içerisinde, kamu diplomasisi kavramının iletişim, siyaset bilimi, tarih, uluslararası ilişkiler, medya çalışmaları, halkla ilişkiler ve bölgesel araştırmalar başta olmak üzere birçok disiplinle teorik, kavramsal ve metodolojik bağlarının olduğu öne sürülmektedir. Bu alanda Türkiye'de Bağcı (2003), Yağmurlu (2007), Gürkaş (2009), Başar (2011), Erzen (2012), Karadağ (2012), Özkan ve Öztürk (2012), Sancar (2012), Bostancı (2012), Köksoy (2013), Yıldırım (2014), Kurtuluş (2014), Çiçek (2015), Aydemir (2015), Ceyhan (2016), Ünal (2016), Sancak (2016), Turan (2017), Yılmaz (2017) gibi araştırmacı/akademisyenler önemli çalışmalar yapmışlardır. Yapılan bu çalışmalarda kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesine, tarihi süreçlerine, farklı disiplinlerle

benzer veya ayrı yönlerine, dünyada ve Türkiye’de kamu diplomasisi uygulamalarına, kamu diplomasisi ile ilgili olarak derinlemesine analizlere ve incelemelere yer verilmiştir. Dünyada kamu diplomasisini uluslararası siyasal iletişimin bir aracı olarak ele alan çalışmalar da yapılmıştır. Bu tür çalışmalar gerçekleştiren, Barghoorn ve Friedrich (1956), Mitchell (1986), Tuch (1990), Fisher (1987), Ninkovich (1996), Kunczik (1997), Lord (1998) gibi bilim insanları kamu diplomasisi kavramını ele alarak uluslararası siyasal iletişim boyutu üzerinden değerlendirmişlerdir.

Bu çalışmada kamu diplomasisi kavramı mevcut literatür ve alan yazın üzerinden incelenerek kavramın ilişkili olduğu alanlar ile Türkiye’de kamu diplomasisi uygulamaları irdelenmiştir. Diğer çalışmalardan farklı olarak, Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri, kamu diplomasisi alanında çalışmalar yapan akademisyenler ve bu alanda faaliyet gösteren kurumlar ile görüşmeler gerçekleştirilerek ele alınmıştır. Bu doğrultuda görüşme yöntemi sonucunda elde edilen verilerin tematik analizi ile sürdürülebilir sistematik bir model önerisi üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Türkiye’nin dış politika hedefleri çerçevesinde AB ile ilişkileri açısından kamu diplomasisinin sağlayacağı katkılar değerlendirilmiştir. Bu kapsamda çalışmaya katkı sağlayacak kitaplar, yayınlanmış makaleler, araştırma merkezi yayınları, resmî belgeler, gazete ve web sitelerinde yer alan bilgilerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın ilk iki bölümü kuramsal niteliktedir. Çalışmanın birinci bölümünde, devletlerin dış politika araç ve amaçlarına değinilmiştir. Diplomasi kavramı ve diplomasi yöntem ve teknikleri ele alınarak diplomasi yöntem ve tekniklerinin yapısında gözlemlenen değişimlere yer verilmiştir. İkinci bölümde kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi oluşturulmuş ve kamu diplomasisinin ilişkili olduğu diğer alanlar üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Türkiye’de kamu diplomasisi olgusuna ve kamu diplomasisi çalışmalarına değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise kamu diplomasisi kavramına ve Türk kamu diplomasisi uygulamalarına yer verilmiş olup katılımcı araştırmacı/akademisyenler ile yapılan mülakatlar ele alınıp değerlendirilmiştir. AB’nin örgütsel yapısına ve Türkiye ile ilişkilerine değinilmiştir. Türkiye’nin Avrupa devletlerinden Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya ile siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerinin, dış politikadaki amaçlar ile bağlantılı olarak önemi ortaya konulmuş ve Türkiye’nin özellikle bu ülkelere yönelik kamu diplomasisi politikaları

irdelenmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’de kamu diplomasisi alanında bilimsel çalışmalar yapmış alanında uzman araştırmacı/akademisyenler ile Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmaları, kamu diplomasisinin siyasal iletişimdeki yeri, Türk kamu diplomasisi yetkinliği, AB ile ilişkilerde kamu diplomasisinin rolü ve uluslararası alanda Türk kamu diplomasisi etkisinin nasıl geliştirilebileceği konularında görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri, Türkiye’nin AB ile ilişkileri ve AB’ye üyelik süreci politik eleştirel bakış açısıyla irdelenmiş eksik ve geliştirilmesi gerekenler belirtilmiş olup Türkiye için sistematik ve sürdürülebilir bir kamu diplomasisi model önerisi sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKA VE DİPLOMASİ: GELENEKSEL DİPLOMASİNİN DÖNÜŞÜMÜ

1.1.Diplomasi

İskit (2007: 3), diplomasi kelimesinin kökeninin Latince’de ‘diploma’ anlamına geldiğini ve “kimi dilbilimcilere göre bu diplomanın, pasaport işlevini gören birbirine bağlanmış iki metal tabakadan oluşan bir belge”yi ifade ettiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda diplomasi kavramının eski Yunan ve Roma İmparatorluklarında yabancı topluluklarla ilişkili belgelerin toplanması, düzenlenmesi ve arşivlenmesi işlemleri için kullanılmış bir kavram olduğu görülmektedir. Arı (1997: 297), diplomasinin uluslararası politikadan farklı olarak bunların içeriğinden çok yürütülme biçimiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda diplomasiyi, “uluslararası politikanın resmi yollarla uygulamaya aktarılması süreci” olarak tanımlamıştır.

Sancar (2012: 11), diplomasiyi “bir hükümetin belli konulardaki kanı ve görüşlerini doğrudan doğruya diğer devletlerin karar vericilerine iletmesi süreci” olduğunu ve bu sürecin, devlet görevlileri arasında görüşmeler yapılarak yürütüldüğünü, bu nedenle diplomasinin “görüşme sanatı” olarak da tanımlandığını belirtmiştir. Tuncer’e (1995: 12) göre diplomasi, “bir uzlaşma sanatıdır, devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde karşılıklı çıkarlarını uzlaştırmak ve her iki tarafın yararına çözümler bulmak amacıyla başvurdukları bir yöntemdir. Bu yöntemin temel özelliği, karşı tarafı ya da tarafları inandırabilmektir.” Nicolson (1970: 21) ise diplomasiyi “uluslararası ilişkilerin müzakereler yoluyla yönetilmesi; bu ilişkilerin büyükelçiler ve elçiler yoluyla ayarlanması ve yürütülmesinde başvurulan yöntemler” olarak tanımlamıştır. Tanımlardan hareketle diplomasiyi, bir hükümetin belli konulardaki kanılarının ve görüşlerinin doğrudan doğruya öteki devletlerin karar vericilerine iletilmesi süreci olarak değerlendirmek mümkündür.

Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlüğü’nde geçen diplomasi tanımı, “uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü; yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği; bu görevlilerin oluşturduğu topluluk” şeklindedir (TDK, 20.10.2015). Bu bağlamda

uluslararası ilişkilerde, güç ve dış politika kavramları ile doğrudan bağlantılı olan diplomasi kavramının, devletlerin birbirleri arasındaki üstünlük ve güç mücadelesinin yaşandığı bir alan olmakla birlikte, genel anlamıyla dış politikada sorunların barışçıl yöntemlerle ve müzakereler yoluyla çözülmesi olarak ifade edildiği görülmektedir.

Günümüzde en güçlü ülkelerin bile amaçlarını salt sert güç kullanımıyla gerçekleştiremeyecekleri, iyi uygulanan diplomatik faaliyetlerin o ülkenin gücüne güç katacağı kabul edilmektedir (İskit, 2007: 12). Kavramın bu özelliğiyle çatışmanın ve savaşın aksine müzakere, görüşme, uzlaşma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak da Daver (1969: 75), diplomasiyi bazı yazarlar tarafından dış ilişkilerde müzakere sanatı olarak tanımlandığına vurgu yapmıştır.

Diplomasi tanımlarından hareketle dış politika ile diplomasi ayırımına da değinmek gerekirse, genellikle dış politika ile diplomasiyi birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Hükümetlerin uluslararası alanda izlemeyi kararlaştırdıkları politikalar dış politikayı oluşturmaktadır. Ancak bu politikaların diğer devletlerin karar vericilerine iletilmesi süreci ise diplomasiyi konusunu oluşturmaktadır.

1.2. Diplomasi Tarihi

Diplomaside amacın devletlerarası ilişkilerin müzakereler yoluyla yürütülmesi olduğu diplomasi tanımlarından anlaşılabilir. Müzakereler yürütülürken karşı tarafın da amaçları doğrultusunda birtakım araçlar kullanılarak ilişkiler yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu araçların ikna, uzlaşma ve güç kullanma tehdidinin ön plana çıkarılması şeklinde olduğu görülmektedir. Armstrong (2009: 65), diplomasiyi iknayı gerektiren müzakere, caydırma, tehdit ve ödül kavramlarını öne çıkarmıştır. Burada diplomasiyi amacının aktörlerin istemlerini etkilemek ve mesajlar karşısında en doğru kararı verebilmek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bir devlet diğer devlet üzerinde ikna, tehdit etme veya oldubittiye getirme gibi diplomatik yöntemler ile etki kurmaya çalışılmaktadır. Kimi durumlarda karşılıklı çıkarlar ortak noktada buluşuyor ya da buluşturuluyorsa ikna yöntemi, kimi durumlarda da çıkarların uyuşmadığı durumlarda tehdit yönteminin etkili olduğu görülmektedir.

1.3. Siyasal İletişim Kavramı

Aziz (2003: 3), siyasal iletişim kavramını tek bir tanıma sığdırmanın güç olduğunu ifade ederek siyasal iletişimi; “belli ideolojik amaçların, toplumda belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere siyasal aktörler tarafından çeşitli iletişim tür ve tekniklerinin kullanılması ile yapılan iletişim” olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda siyasal iletişimin, konusu siyaset olan farklı iletişim türlerine işaret edildiği vurgulanmıştır. Wolton (1991: 51) ise bu kapsamda, siyaset alanına giren sorunların ve aktörlerin sayısının artmasıyla birlikte siyaset sahasının genişlediğini ön plana çıkarmıştır. Bununla birlikte medyalar ile kamuoyunun ağırlığının artması sayesinde iletişime tahsis edilen alanın büyüdüğü de ifade edilmiştir.

İnan’ın (2013: 11) ifadeleriyle siyasal iletişim, lider iletişiminden retoriğe, gruplararası, uluslararası ya da etnik kökenli çatışmaların kaynaklarından siyasal söylem ve parti manifestolarına, ikna edici iletişim tekniklerine, toplumsal cinsiyetçilikten göçmen psikolojisine, hükümetlerin risk iletişimi mekanizmalarından demokratik seçimlere katılımın sağlanmasına, internet ve yeni iletişim teknolojilerinin etki alanlarından siyasal parti logo tasarımlarının ardındaki göstergebilimsel açılımlara ve çok daha fazlasına kadar hayatımızın tam ortasında yer alan bir süreçtir. Bu bağlamda iletişim tür ve teknikleri bakımından siyasal iletişim olgusunun kamu diplomasisi ile benzer yönlerinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

1.4. Siyasal İletişim Süreci

Aziz (2014: 5) siyasal iletişim olgusunun ve sürecinin genel öğeleri açısından, iletişim olgusu ve süreciyle benzerlik gösterdiğini vurgulamıştır. İletişim olgusu ve sürecindeki beş öğeden olan gönderici, alıcı, kanal, mesaj/ileti ve geri bildirim siyasal iletişim olgu ve sürecinde de aynı şekilde bulunmaktadır. Siyasal iletişimin oluşabilmesi için bu beş öğenin etkili olarak kullanılması ve her birinin iletişim olgu ve sürecinde de yer alması gerekmektedir. Benzer olarak Asna (2012: 41-61) da insanlar arasındaki ilişkileri, iki yönlü bir etkileşime dayandırmıştır. Karşılıklı ilişkiler bu etkileşim sürecinde gelişip düzenli bir hale geldiği oranda başarılı sonuçlar vermektedir. İletişim, mesaj olarak kaynaktan (yani bizden) çıkmakta, alıcıya (yani karşımızdaki kitleye) gitmekte, onun tepkisi olarak geri gelip bizi beslemektedir. Bu süreç içerisinde bireyler

hem tanıtma yapmakta, hem de hedef kitleyi tanıyabilmektedir. Diğer taraftan siyasal iletişimin gerçekleştiği bu süreç içinde, siyasal aktörlerin ortaya koyduğu uygulamalar da siyasal bir alanı yani kamu alanını oluşturmaktadır. Bu süreç içinde Ekinci (2016: 278-280), en önemli olgunun, toplumsal yaşam içinde bireylerin varlığını belirleyen, kimliğini ortaya çıkaran siyasal hak ve edinimlerden söz etmiştir. Bununla birlikte Ekinci (2016: 278-280), siyasal toplumları yaratan sürecin siyasallaşma ya da siyasal sistemleştirme olarak kendini gösterdiğini vurgulamıştır.

Siyasal iletişim, içerisinde barındırdığı enformasyon ve stratejilerle siyasal sistemde ikna edici bir işleve sahip bir olgu olarak görülmektedir. Bu nedenle hedef kitleye ulaşma stratejilerinde siyasal iletişim sürecinin etkin bir şekilde doğru aşamalarla gerçekleştirilmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

1.5. Siyasal İletişimin Aktörleri

Bilindiği üzere, bir toplumun iletişim olmadan görevlerini yerine getiremeyeceği sosyal gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yavaşgel (2004: 143-144) bununla ilgili olarak, iletişimsiz olası bir toplumsal birleşmenin mümkün olamayacağı görüşünü savunmuştur. Bu bütünleşmeyi sağlayan kuralların toplumdaki ‘aktörler’ tarafından oluşturulduğu üzerinde söylemler bulunmaktadır. Aziz’e (2014: 5) göre siyasal iletişimin bu aktörleri, devlet başkanı, hükümet, siyasal partiler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, baskı grupları, lobicilik, sivil itaatsizlik ve terör grupları olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.6. Güç ve Yumuşak Güç Kavramları

Uluslararası politika analizlerinde ve uluslararası ilişkiler teorilerinde sıkça başvurulan en temel açıklayıcı kavramın güç olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle geniş bir yelpazeye yayılan teorik yaklaşımlar, açıklamalarında bu kavrama merkezi bir önem atfetmiştir (Özdemir, 2008: 113-144). Daha eski dönemlere değinilecek olursa Thucydides, Machiavelli ve Hobbes’in uluslararası ilişkilerde “güç” tanımını en etraflıca yapan ilk isimler arasında olduğu söylenebilecektir. Thucydides, Sparta ve Atina arasında süren mücadelenin analizini yapan çalışmasıyla askerî ve politik güç hesaplaşmalarını ilk kez realist bakış açısıyla ortaya koymuşlardır. Hobbes ise insanın doğası gereği hayatta kalma mücadelesi verdiğini bu sebeple toplumda anarşinin var

olduğunu savunarak uluslararası ilişkilerde güç kavramına yönelik bakış açısını ortaya koymuştur (Sağlam, 2014: 3-8). Machiavelli de gücü elinde bulunduran hükümdarın, diğer hükümdarlar arası ilişkilerinde, amaca ulaşmak için her türlü, iyi veya kötü aracı kullanabileceğini belirterek güç kullanımına dair açıklamalarda bulunmuştur (Şener, 2014: 1). Güç olgusuna uluslararası politikada merkezi bir önem atfeden Morgenthau (1970: 10) ise, kavramı “uluslararası politikadaki en temel amaç ve istenilenlerin yaptırılması için amaca yönelik bir araç” olarak ele almıştır.

Uluslararası ilişkiler teorilerinin gücün evrimi ve güç ilişkilerinin anlaşılmasına önemli bir kaynak oluşturduğu söylenebilmektedir. Bu doğrultuda uluslararası politika alanındaki ana akım teorilerden olan realizme göre; uluslararası ilişkilerin temelinde kendi ulusal çıkarlarını maksimize etmeye çalışan devletlerin aralarında güç mücadelesi bulunmaktadır. Liberalizme göre ise uluslararası ilişkiler sadece güç dengesine göre değil; karşılıklı etkileşim içerisinde uluslararası yönetim düzenlemeleri, uzlaşmış hukuk kuralları, kabul edilmiş normlar, uluslararası rejimler ve kurumsal kurallar içerisinde yürütülmektedir (Baylis ve Smith, 2005: 273). Yılmaz (2008: 65), bugüne kadar geliştirilen uluslararası ilişkiler kuramlarının genel olarak, uluslararası politikayı üç anahtar kavram olan güç, yapı ve hegemonya ile açıklamaya çalışıldığının altını çizmiştir. Aydın’a (1996: 83) göre ise, geleneksel olarak uluslararası ilişkilerde güç kavramı, askeri ve güvenlik konularıyla ilgilidir. Bu çalışmada ele alınacak olan asıl konu “güç” kavramı olduğundan yapı ve hegemonya gibi kavramlarla ilişkisine ayrıca değinilmemiştir. Görüldüğü üzere tarihsel süreç içerisinde, uluslararası ilişkilerin yapısı “güç” kavramına bağlı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Günümüzde ise uluslararası ilişkilerin değişen yapısının, “güç” kavramına yeni bir boyut kazandırdığı görülmüştür. Bu doğrultuda ilerleyen bölümlerde kamu diplomasisi kavramı uluslararası ilişkilerde gücün bir çeşidi olarak ‘yumuşak güç’ ile bağlantılı şekilde ele alınmıştır.

Aşağıdaki tablo güç kullanma yöntemlerini göstermektedir.

Tablo 1: Gücün Üç Çeşidi (Kaynak: Nye, Joseph (2004), Soft Power, Public Affairs, 31.)

	Davranışlar	Öncelikli Değerler	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	Baskı Caydırma Önlem	Tehditler Güç	Zorlayıcı diplomasi Savaş İşbirlikleri
Ekonomik Güç	Tahrik Baskı	Ödemeler Yaptırımlar	Yardım Rüşvet Yaptırımlar
Yumuşak Güç	Cazibe Gündem Oluşturma	Değerler Kültür Politikalar Kuruluşlar	Kamu Diplomasisi İki Yönlü ya da Çok Yönlü Diplomasi

1.7. Güç Çeşitleri

Bu başlık altında gücün sert, yumuşak ve akıllı güç olarak güç çeşitlerine yer verilmiştir.

1.7.1. Sert Güç

Thucydides'den İbn-i Haldun'a, Clausevitz'den Morgenthau'ya kadar uluslararası ilişkiler tarihi ve aktörlerinin bu süreç içindeki konumları ile ilgili çalışmaların temel noktasını güç kavramı oluşturmuştur (Davutoğlu, 2001: 15). Uluslararası ilişkileri siyasal güç ile bağlantılı olarak açıklayan en kapsamlı kuramın Morgenthau'ya ait olduğu daha önce belirtilmişti. Morgenthau, uluslararası politikayı güç ve iktidar mücadelesi olarak tanımlamış ve politikada gerçekleştirilmek istenen ilk amacın her zaman güç olduğunu ileri sürmüştür (Gönlübol, 2000: 5). Ancak Morgenthau, gücün yalnızca şiddete ya da zorlamaya dayalı bir kavram olmadığını vurgulamıştır. Askeri güç ile siyasal güç arasında bir ayrım yapmış ve siyasal gücü, insanın diğer insanların düşünce ve davranışları üzerindeki kontrolü olarak

tanımlamıştır. Bunun da bir psikolojik ilişki türü olduğundan söz etmiştir. Gücü yansıtan psikolojik ilişkide taraflardan biri diğerinin isteklerini yerine getiriyorsa burada tarafların fayda beklentisi, zarar korkusu, kişi ya da kuruma duyulan saygı veya sevgi durumu içerisinde olabileceklerini ifade etmiştir (Özdemir, 2008: 108). Bunun haricinde uluslararası ilişkilerin anarşik yapısının bir sonucu olarak devletlerin birbirleri ile sürekli mücadele halinde olacağı, literatürde gerçekçi kuramcılar tarafından sıkça ifade edilen bir düşünce olmuştur. Bu durum gerçekçi kuramın temel düşüncesini oluşturmaktadır. Gücün ve özellikle de sert güce sahip olmanın ön planda olduğu 1950’li yılların Soğuk Savaş atmosferine uygunluğu açısından gerçekçi kuram, Arnold Wolfers, Raymond Aron, George F. Kennan, Henry A. Kissinger gibi akademisyen ve devlet adamları tarafından da savunulan bir kuram olmuştur (Yılmaz, 2012: 204). Burada sıkça başvurulan kavram güçtür ancak kapsam olarak şiddete, baskıya ve zora dayanan bir yöntemden söz edilmiştir. Bu da uluslararası politikada uygulanan sert güç kavramının bir çerçevesini oluşturmaktadır. Ancak ilerleyen dönemlerde bilim ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte gerçekçi kurama yönelik eleştirilerin yapıldığı görülmüştür. Bunlardan başlıca eleştiri gerçekçi kuramın statükoyu temel alan bir bakış açısıyla uluslararası alandaki değişim ve gelişmeleri açıklamadaki yetersizliği söz konusu olmuştur (Sönmezoğlu, 2005: 15). Benzer şekilde günümüzün uluslararası ilişkiler evreninde tek aktörün artık devletler olmadığı ve sert gücün popülerliğini kaybettiği görülmüştür. Dolayısıyla gerçekçi akımın tek başına uygulama şansını önemli ölçüde kaybettiği ve yumuşak güç kavramının önem kazandığı görülmektedir.

1.7.2. Yumuşak Güç

Yumuşak güç, en genel anlamıyla üzerinde etki kurma yöntemini kullanarak bir kişi ya da topluluğun üzerinde söz sahibi olma ve dediğini yaptırma yeteneğidir. Sert güçten ayrılan tarafı, ekonomik, siyasi ya da fiili herhangi bir müdahaleyi içermiyor olmasıdır. Sert gücün tam tersine, yumuşak güçte karşı tarafın kendi rızası üretilmeye çalışılır. Kalın (2011: 5-25) yumuşak gücü, “bir ülkenin askeri ve ekonomik gücünün dışında ürettiği bütün değer unsurlarını ihtiva ettiği”ni belirterek, sert gücün ince gücün garantisi olmadığı gibi, sert güç ile yumuşak güç arasında zorunlu bir oran ilişkisi olduğunun da söylenemeyeceğini ifade etmiştir. İlk kez, 1990 yılında Nye’nin (2005: 5)

“Bound to Lead: The Changing Nature of American Power” adlı kitabında yer verdiği yumuşak güç kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

Askeri güç ile ekonomik güç, başkalarının fikirlerini değiştirmek için kullanılan sert komuta gücüne birer örnektir. Sert güç ikna (havuç) şeklinde olabileceği gibi tehdit (sopa) şeklinde de olabilir. Ama gücü kullanmanın dolaylı yolları da vardır. Bir ülke dünya politikasından istediği sonuçları başka ülkeler onun peşinden gitmek istediği, onun değerlerine hayran olduğu, teşkil ettiği örneğe gıpta ettiği, onun refah ve açıklık düzeyine erişmeyi arzuladığı için de alabilir. Böyle bir durumda, dünya politikasının gündemini belirlemek ve diğer ülkeleri cezbetmek, onları askeri veya ekonomik silahlarla tehdit ederek veya bunları kullanarak değiştirmeye zorlamak kadar önemli bir etkiye sahiptir. Bu güç veçhesine, yani istediğin şeyi başkalarının da istemesini sağlamaya, yumuşak güç adını veriyorum.

Nye’in (2005: 5) da belirttiği gibi askeri ve ekonomik güç baskı ve şiddete dayalı komuta etme güçleridir. Dolaylı olarak da bu güç yöntemleri kullanılabilir. Diğer devletleri yaptıkları ile etkilemek onları bir bakıma kendi düşüncesi doğrultusunda hareket ettirmek yumuşak güç kavramı içerisinde girmektedir.

Yumuşak güç kavramının yakın tarihlerde literatüre kazandırıldığı görülmüştür ancak kavram yeni bir kavram değildir. Dolayısıyla ABD de yumuşak güç yaratmak için kültürünü kullanan ilk devlet olmamaktadır. Yumuşak güç kullanımının örneklerine daha eski tarihlerde de rastlanmaktadır. Örneğin Fransa, 1883’de kurduğu Alliance Française aracılığıyla dilini ve edebiyatını teşvik ederek uluslararası alanda prestij kazanmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda diğer Avrupa devletleri de kısa bir süre sonra Fransa’nın uygulamalarından örnek alarak bazı uygulamalar gerçekleştirmişlerdir. Özellikle 1920’li yıllarda radyonun icat edilmesi ile birlikte birçok hükümetin yabancı dilde yayınlar yapmaya başladıkları görülmüştür (Nye, 2002: 69).

Snow (2009: 4), bir ülkeye yumuşak güç nitelemesini kazandıran kimi boyutların varlığından söz etmiştir. Bunlardan ilkinin, kültür ve değerlerin hâkim küresel normlarla uyduğu, ikincisinin ülkenin küresel medyada olayların resmedilmesini etkileyebilecek çoklu iletişim kanallarına erişebilir olması, bir diğerinin ise yerel ve uluslararası davranışlarla bir ülkenin kredibilitesinin geliştirilmesi olduğudur. Özev (2012: 23) ise bir ülkenin kültürel yumuşak güce sahip olmasının, yabancı halkların o ülkenin kültürünü benimsemesi ve kabul etmesi ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Söz konusu kültürün benimsenmesinin ise, onun insan doğasıyla uyumlu olması, hayatı kolaylaştırması, onu katlanılabilir ve renkli kılması,

evrensel değerleri kabul etmesi, teknolojiyi kullanması, makbul bir çerçevede sunulması, orijinal olması gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından uluslararası alanda devletlerin birbirleriyle daha çok iletişim halinde oldukları görülmüştür. Bu nedenle devletlerarasında çeşitli diplomasi yöntemleri kullanılmıştır. Burada özellikle askeri güç kullanmadan yapılan 'yumuşak güç' eksenli diplomasi yöntemlerinin ön planda olduğu bilinmektedir. Bu nedenle dış politikada baskı ve zor kullanmak yerine karşı tarafın onayı ve rızası alınarak politikaların uygulanmaya çalışıldığı görülmüştür. Dolayısıyla yumuşak güç ekseninde yürütülen politikaların daha uzun vadede geçerliliğini sürdürdüğü söylenebilmektedir.

1.7.3. Akıllı Güç

Nossel (2004: 131-132), Foreign Affairs dergisinde yayınlanan "Smart Power" başlıklı makalesinde ilk kez "akıllı güç" kavramını irdelemiştir. Nossel, ABD'nin 11 Eylül saldırıları sonrasında benimsediği saldırgan dış politika ve teröre karşı savaş uygulamalarının hatalı olduğunu ifade etmiştir. Bu türden muhafazakâr uygulamalar yerine, Woodrow Wilson'ın temsil ettiği liberal enternasyonalizm anlayışına geri dönülmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bu bakımdan Nossel, ABD'nin diplomatik, ekonomik ve askeri yönden liderlik için ön plana çıkmaya çalışırken; bir yandan da self-determinasyon, insan hakları, serbest ticaret, hukukun üstünlüğü, ekonomik kalkınma, diktatörlerin ve kitle imha silahlarının bertaraf edilmesi gibi kavramları öne çıkartması gerekliliğini savunmuştur. Bu doğrultuda literatürde genel olarak askeri güç politikalarının yerine kullanılan diplomasi, dış yardım, kültür ve değerlerin yayılması gibi uygulamalar akıllı güç olarak nitelendirildiği görülmektedir.

1.8. Uluslararası İlişkilerde Kamuoyunun Artan Önemi

Bektaş (2000: 42-43) kamu kavramının, Antik Yunan ve Roma'da "özgür vatandaşlar" şeklinde tanımlanırken Ortaçağ'da "soylular" ile eş anlamlı olarak kullanıldığını ve 17. yüzyılda ise basının ortaya çıkması ile birlikte kamu kavramının; devleti belirler olmaktan çıkarak bugünkü anlamında kullanılmaya başladığını ifade etmiştir. Türk Dil Kurumu, kamu kelimesini birincil anlamda; "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü", ikincil anlamda ise "bir ülkedeki halkın tümü, halk" olarak

tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu, 20.01.2016). Kapani (2007: 146) ise kamu kavramını, “kamu terimi, belli bir sorun hakkında fikir ve kanaat sahibi olan kişilerden meydana gelen bir grubu veya grupları ifade etmektedir.” şeklinde tanımlamıştır. Gönübol (1993: 237), “dünya kamuoyu” kavramını, “devletlerin sınırları dışında çeşitli devletlerin vatandaşlarını temel konularda birleştiren uluslararası consensus” şeklinde nitelemiştir.

Yavaşgel (2012: 19), kamuoyu denilince genelde halkın bir konu hakkındaki kanaatlerinin anlaşıldığını belirtmiştir. Bu bağlamda ülkelerin demokratikleşmesi ve toplumların siyasal sürece katılımının artmasıyla kamuoyu kavramının önemi artmıştır. Toplumsal hareketlerin bir örneği olarak son yıllarda Tunus, Libya, Mısır, Suriye gibi Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde mevcut yönetimlere karşı ortaya çıkan Arap Baharı süreci kamuoyunun gücünü göstermektedir. Bir başka örnek olarak Wall Street’te başlayıp ABD’deki gelir dağılımının adaletsizliği nedeniyle yönetimine karşı geliştirilen halk hareketleri yine kamuoyunun gücünü ortaya koyabilmiştir. Bu durum bazen halk düşüncelerinin bir dışavurumu olarak değerlendirilir bazen de kitle iletişim araçlarının kullanımı ile oluşturulan bir kamu hareketi olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda toplumsal hareketler nasıl oluşursa oluşsun kabul gören genel düşünce ise günümüzde kamuoyunun devletler ve yönetimleri tarafından dikkate alınma zorunluluğunun ortaya çıkmış olmasıdır.

Uluslararası politikada kamuoyu ilişkisi üzerine yapılan analizlerin temel noktasını, kamuoyunun dış politikaya ilişkin çeşitli tercihler üzerinde etkide bulunabileceği oluşturur. Bu düşünce kimi zaman eleştirilmiş bununla birlikte kamuoyunda dış politika konularında bilgi eksikliğinin hâkim olduğu gibi düşünceler ortaya çıkmıştır. Bu bilgi eksikliğinin nedeni ise halkı, dış politika uygulamalarının iç politika kadar etkilemediği şeklinde savunulmuştur. Ancak uluslararası alanda başta ekonomi ve politika alanlarında devletler arasında görülen karşılıklı bağımlılığın artması, iletişim alanındaki ilerlemeler, sivil toplum örgütlenmelerinin artışı, görüş ve fikirlerin daha hızlı yayılması gibi gelişmeler iç ve dış politika alanındaki sınırların giderek daha fazla kalktığını ortaya koymuştur (Sönmezoğlu, 2005: 488). Bu doğrultuda uluslararası politikada kamuoyunun önemi açık bir şekilde belirginleşmiştir. Artık halkın inanmadığı ve desteklemediği şeyleri gerçekleştirmenin kolay olmadığı görüşü

savunulmuştur. Uluslararası politikada veya devlet yönetimlerinde politik kararlar, toplumsal hareketlerin yönüne göre şekil değiştirmiştir. Dolayısıyla kamuoyunun görüş ve inançlarındaki değişimlerin yakından izlenmesi gerektiği, kişilerin veya kuruluşların davranış ve tutumlarına göre hükümet politikalarının düzenlenmesi zorunluluğu doğmuştur (Asna, 1998: 26).

Günümüzde modern devlet anlayışının gerektirdiği bir özellik olarak kamuoyu rızası, gücünü uygulamak isteyen devletlerin elinde bir anahtar durumuna gelmiştir. Erdoğan (2006: 85) “ne zaman ki halka vatandaş olma hakkı verildi, kamuoyunu yaratma ve rızayı imal etme gerekliliğinin ilk temel koşulu atılmış oldu” ifadesi ile kamuoyu ve onun yapısı ile ilgili özellikleri vurgulamıştır. Asna’nın (1998: 26) da belirttiği şekilde “kamuoyu oluşturulmadan gerçekleştirilen eylemler halkta benimsenmeyecek ve kabul görmeyecektir”. Bu nedenle görüleceği diplomasi yöntem ve tekniklerinde önemli bir kavram olan güç, kamuoyunu ve onu oluşturanların eylemleri ile sahip olunacak bir özellik taşımaktadır.

1.9. Uluslararası İlişkilerin Değişen Yapısı

Kamu diplomasisinin uluslararası politikada daha etkin ve önemli bir konuma gelmesinin nedeni özellikle uluslararası politikanın dönüşümü, küreselleşme sürecinin hız kazanması ve yumuşak gücün yükselişe geçmesi gibi gelişmelerle yakından ilgili olduğudur. Özellikle küreselleşme, bireylerin ve toplumların yaşam tarzları ve günlük yaşantılarını etkileyip dönüştürdüğü ve yeniden yapılandığı için uluslararası siyasal iletişim sürecine olan etkisinin daha fazla olduğu savunulmaktadır.

Scholte (2000: 1-17), küreselleşme kavramının literatürde beş farklı tanımı içerecek şekilde açıklandığını belirtmiştir. Bu içeriğe göre ilk tanımıyla, küreselleşme kavramının ülkeler arasında karşılıklı değişim ve karşılıklı bağımlılığın artması anlamında kullanılan ‘uluslararasılaşma’ kavramı kullanılmıştır. İkinci olarak açık ve sınırsız bir dünya ekonomisinin oluşturulması anlamında ‘liberalleşme’ kavramı kullanılmıştır. Uluslararası alanda var olma, nesne ve deneyimlerin yaygınlaşması anlamında ise ‘evrenselleşme’ kavramı kullanılmıştır. Daha önceki kültürlerin yerine kapitalizm, rasyonalizm gibi modernliğin sosyal olgularının dünyaya yayılması anlamında ‘Batılılaşma/modernleşme’ kavramları ile sosyal alanın teritoryal sınır ve

mesafelerden bağımsızlaşması, coğrafyanın yeniden şekillenmesi anlamında ‘uluslarüstüleşme (supraterritoriality)’ kavramları kullanılmıştır.

Özellikle Soğuk Savaş sonrası dünyada yaşanan gelişmelerin küreselleşme sürecini hızlandırdığı görülmüştür. Bu doğrultuda bilgi ve teknoloji devrimi, güç kavramının değişen doğası ve yumuşak gücün öneminin anlaşılmaya başlanması ile birlikte geleneksel diplomasinin yapısı değişmeye başlamıştır. Bu değişimin kamu diplomasisinin doğuşuna yol açtığı ve ilerleyen dönemlerde kamu diplomasisini uluslararası ilişkilerin vazgeçilmez bir unsuru haline getirdiği görülmüştür.

Uluslararası politika çalışmalarında sıklıkla dünya politikasının net olmadığına altı çizilmektedir. Ancak uluslararası ortamda net olmayan bu tür politikalar içerisinde çok kutupluluğa doğru yaşanan gelişmeler, ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerinde realist bakış ile askeri ve ideolojik araçların etkisini azaltmaktadır. Bu doğrultuda idealizm, diplomasi, kültürel ilişkiler ve etkileşimin önemini artırdığı görülmüştür. Bu tür gelişmeler ayrıca devletlerin diplomasi uygulamalarında politik, toplumsal ve küresel arka planların (softpower) göz önüne alınarak yürütülmesine de meşruiyet kazandırmıştır (Canbolat, 2009: 8). Dolayısıyla günümüzde uluslararası politikaların meşruiyeti açısından kamuoyuna açık politikalar yürütülürken halkın rızasına başvurulmaktadır. Bu amaçla kitle iletişim araçlarının da etkin şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Arı (2010: 41) uluslararası ilişkilerde, “bağımsız karar alabilme ve bağımsız hareket edebilme kabiliyetine sahip ve diğer aktörleri etkileyebilen siyasal birimlere aktör...” adını verildiğini belirtmiştir. Geleneksel anlayışa göre uluslararası ilişkilerde bağımsız hareket edebilen temel aktörün devlet olduğu kabul edilmiştir. Yine geleneksel anlayışa göre devletlerin, ülke içinde kontrol gücüne sahip olduğu ve dış politikaya yön verdiklerine inanılmıştır. Bunun haricinde devletleri veya hükümetleri temsil etmeyen ulusal nitelikteki aktörlerden olan ulusal baskı ve çıkar gruplarının da çeşitli şekillerde uluslararası ilişkilere etkide bulunduğu kabul edilmektedir. Bu tür etkilerin, doğrudan temaslarla olabileceği gibi dolaylı birtakım yolların kullanılarak yapılabileceği de gözlemlenmiştir. Dolayısıyla ulusal baskı ve çıkar gruplarının da siyasal karar verme sürecini etkilemek için değişik yöntemler kullandığı ve uluslararası ilişkilerin aktörleri olduğu bilinmektedir.

Geleneksel uluslararası ilişkiler yaklaşımında devletin egemen aktör olduğu ve bireyin bir aktör olarak kabul edilmediği bilinmektedir. Ancak Arı'nın (2010: 41) da belirttiği gibi, "uluslararası ilişkilerde giderek yaygınlaşan liberal/plüralist yaklaşıma göre artık uluslararası ilişkiler çok aktörlü bir yapıdır ve bu yapı içinde birey de diğerleri gibi önemli bir aktördür." Buradan hareketle günümüz uluslararası ilişkilerde bazı devletlerin politikacılarının ön planda olması ve diplomasiye yön vermesi uluslararası ilişkilerde bireylerin önemli birer aktör olduğunu göstermektedir.

Günümüzde devletler ve bireylerin dışında, dış politika ve diplomasiye yön veren hükümet dışı kuruluşların, uluslararası ve bölgesel kuruluşların, çokuluslu şirketlerin ve ulusaşırı örgütlerin varlığı bilinmektedir. Bu tür yapılanmaların özellikle dış politikanın oluşmasına ve uygulanmasına yapıcı biçimde katkıda buldukları gözlemlenmektedir. Örneğin BM, AB, NATO gibi uluslararası örgütlerin uluslararası ilişkilerde karar alıcıları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen önemli aktörler arasında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla uluslararası siyasal iletişimin devletlerden bağımsız, çok aktörlü olarak işleyen bir yapı haline geldiği söylenebilir.

Günümüzde uluslararası politikalar uygulanırken kamuoyunun politikaları kabul etmesi ve halkın rızasını üretebilme amacıyla bu politikaların genellikle kitleler önünde açıkça ifade edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda rızanın üretilebilmesi kavramını ilk kez kullanan düşünür olarak Lippmann (1997: 158), aslında bunun yeni bir kavram olmadığını yalnızca tekniğinin geliştirdiğini belirtmiş ve kamuoyunun rızanın üretildiği araç olduğunun altını çizmiştir. Chomsky (1989: 33) ise rızanın üretilmesi ile ilgili olarak "kamu zihninin kontrol edilmesi" şeklinde ifade kullanmıştır. Bu kapsamda demokrasi ile yönetilen ülkelerde politikalar uygulanırken halkın rızasına başvurulmaktadır. Domenach'ın (2003: 121) "gerçek bir demokrasi ancak halkın her şeyden haberdar edildiği, toplumsal yaşamı tanımaya, ona katılmaya çağrıldığı yerde var olabilir" sözü ile demokrasilerde politikaların uygulanırken halkın rızasına başvurulmasının meşruiyet sağlayacağı yönünde bir çıkarım yapılabilir.

1.10. Küreselleşme ve Dijitalleşme

Eşitti (2016: 128), İngilizce'deki 'globalization' teriminden Türkçe'ye çevrilen 'küreselleşme' kavramının, gelişen iletişim teknolojilerinin de etkisiyle ve özellikle Doğu Avrupa'nın (1989) ve Sovyetler Birliği'nin (1991) çöküşünün ardından modern dünyada meydana gelen ekonomik, politik, sosyal ve kültürel değişim ve dönüşümleri açıklayabilmek için sıklıkla kullanılan bir kavram haline geldiğini belirtmiştir. Uluslararası ilişkilerde realist yaklaşıma göre ana aktörün yalnız devlet olduğu belirtilmektedir. Ancak çoğulcu görüşe göre ise devletin yanı sıra devlet dışı aktörlerin de varlığı ve bu aktörlerin devletin otoritesini önemli ölçüde sarstığı ifade edilmiştir (Karacasulu, 2008: 12). Bu kapsamda yaşanan gelişmeler ulus devletlerin geleneksel görevlerini büyük ölçüde ulus üstü ve ulus altı kurumlara devrettiği ve devletlerin her şeyi tek elden yönetmelerinin söz konusu olamadığı görülmektedir (Tuncer, 2009: 132). Uluslararası ilişkilere dâhil olan bu yeni aktörler ve özellikle küreselleşme ile birlikte iletişim ve haberleşme teknolojilerinin hızla gelişimi yeni diplomasi yöntem ve tekniklerinin araştırılması ve uygulanmasını zorunlu kılmıştır.

Günümüzde yeni medya teknolojilerinin gelişimi ile iletişim alanında sınırların büyük ölçüde ortadan kalktığı ve enformasyon akışının hızlandığı görülmektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmenin oluşturduğu internet; devletlere, sivil toplum kuruluşlarına, topluluklara, şirketlere ve bireylere dünya işleri ile ilgili fikirlerin değiş tokuşu için geniş imkânlar sunmuştur. Eşitti (2015: 78), sosyal medya ile bireylerin pasif alıcı konumundan çıkarak aktif, içerik üretebilen bir konuma geldiğini ve sosyal medyanın sağladığı geri bildirim imkânı ile iletişimin sadece kaynaktan alıcıya değil, alıcıdan da kaynağa doğru çift taraflı olarak gerçekleşmeye başladığını vurgulamıştır. Buna bağlı olarak yaşanan politikadaki devrimlerin, birçok toplumu otokrasiden demokrasiye çevirerek; siyasal sürece büyüyen kitle katılımını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla uluslararası alanda yaşanan bu gelişmeler dış politikadaki amaç ve anlamları dönüştürmüştür (Gilboa, 2008: 56). Görüleceği üzere uluslararası ilişkilerde yaşanan gelişmeler ve yeni medyanın sunduğu olanaklar günümüze doğru diplomasinin yapısını değiştirmiştir. Küreselleşme kavramı daha detaylı olarak ilerleyen bölümlerde ele alınacağından bu bölümde kısaca yer verilmiştir.

1.11. Yeni Dünya Düzeni, Dış Politika ve Geleneksel Diplomasinin Dönüşümü

Gönlübol (2000: 5), uluslararası politikanın doğası ve niteliği hakkındaki görüşlerin oldukça eskiye dayandığını ve birçok yazara göre bu disiplinin bilimsel bir nitelik kazanmasına temel teşkil eden modern bakışın ilk habercisinin “Prens” adlı eseriyle Machiavelli olduğunu ifade etmiştir. Machiavelli’nin özellikle politika biliminin temel konusu olan devlet yapısı ve gücün, devletlerarası ilişkilerdeki önemi ile ilgili görüşleri ön plana çıkmıştır. Arı (1999: 21), uluslararası politikaya yönelik kapsamlı çalışmaların 20. yüzyıla birlikte başladığını ve 18. ve 19. yüzyıl Avrupa’sında askeri, stratejik, düşünsel, diplomatik ve uluslararası hukuk konularında çalışmalar yapılmakla birlikte devletlerin dış politikalarıyla ilgili derinlemesine çalışmaların mevcut olmadığını belirtmiştir. Arı (1999: 10), yine bu alanla ilgili olarak ilk defa 18. yy’ın sonlarında Jeremy Bentham tarafından kullanılan “uluslararası” kavramının, uzun süre egemen devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralları da içeren uluslararası hukuku ifade etmek için kullanıldığını belirtmiştir.

Günümüzde politika, devlet, ulus, egemenlik, uluslararası politika, dış politika, diplomasi gibi kavramlar önemli ölçüde değişikliklere, kaymalara, daralmalara ve genişlemelere uğramıştır. Özellikle küresel düzeyde yaşanan siyasal, ekonomik, kültürel, sosyal ve bunlara etki eden teknolojik değişikliklerin uluslararası ilişkilerin karakterini ve aktörlerini de önemli ölçüde değiştirdiği gözlemlenmiştir. Karacasulu (2008: 19), söz konusu uluslararası ilişkilere etkileri ile ilgili olarak şunları ifade etmiştir;

Uluslararası ilişkiler alanında dış politika amaçlarını (varlığını sürdürme, güvenlik, refah, güç, prestij vb.) gerçekleştirmeye çalışan devletler daha önce bunu dış işleri ve hükümet yetkilileri, çoklu uluslararası örgütlenmeler yoluyla gerçekleştirmeye çalışırken günümüzde bu aktörler önemli ölçüde değişmiş, ülkeler sadece devletler ve diplomatik misyonlar aracılığıyla değil uluslararası resmi ve gayri resmi örgütlenmeler, kar amaçlı ve gönüllü organizasyonlar, baskı grupları, iç ve dış kamular, vatandaşlar ile ilişki ve iletişim kurarak elde etme yoluna gitmektedirler.

Dış politikanın yapısında görülen değişiklik ile ilgili olarak Yavaşgel (2012: 6) ise, devletlerarası ilişkileri şekillendiren dış politikanın, yüzyıllar boyu kapalı kapılar ardında gerçekleştirilen siyasal alanın sihirli kutusu olarak kabul edilmiş olduğunu, bugün ise dünyadaki gelişmelere koşut olarak dış politika görünümünün hem biçimi

hem de içeriğinin değiştiğini belirtmiştir. Bunlarla birlikte teknolojik yeniliklerin ve demokratikleşmenin dış politikayı yalnız seçkinlerin girebildiği yasak bölge olmaktan çıkardığını, dış politika denince ilk akla gelen diplomasinin artık demokratik toplumlarda kapılarını dünyaya araladığını ve daha şeffaf bir görünüme sahip olduğunu ifade etmiştir.

Buradan hareketle gelişen bilim, iletişim ve haberleşme teknolojilerinin etkisi ile günümüz diplomasi yöntem ve tekniklerinin yapısına yeni aktörlerin dâhil olduğu ve uluslararası siyasal iletişim yöntemlerinde değişimler yaşandığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla diplomasi yöntem ve tekniklerinin artık yüzyılın şartlarına uygun olarak yeniden yapılandırılması zorunluluğu doğmuştur. Bu bağlamda ilerleyen bölümlerde değişen diplomasi yöntem ve tekniklerinin kamu diplomasisini oluşturma süreci ele alınmıştır.

1.12. Dış Politika ve Amaçları

Uluslararası siyasal iletişim sürecinde müzakere ve uzlaşma aracı olarak kullanılan diplomasi, Antik Yunan'dan günümüze farklı uygulama yöntemleri ile karşımıza çıkmıştır. Uluslararası sistemin gerekleri ve iletişim ve haberleşme araçlarının gelişimi, diplomasi uygulama yöntemlerinin değişimine yol açmıştır. Çalışmanın bu bölümünde diplomasi kavramına ve diplomasi yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Bununla birlikte diplomasinin amaçlarına kısaca değinilerek günümüze doğru gelişen süreç içerisindeki dinamikleri ele alınmıştır.

Bilge (1966: 297), dış politikayı, “bir devletin kendi sınırları dışında milli menfaatlerini gerçekleştirmek için izlediği amaç, hareket tarzı ve kullandığı usuller” olarak tanımlamıştır. Kürkçüoğlu'na (1980: 311) göre dış politika, “bir devletin başka bir devlete veya devletlere ya da daha geniş anlamıyla uluslararası alana karşı izlediği politikadır.” Sönmezoğlu (2005: 165) ise dış politika kavramının, “uluslararası politika literatüründe çoğunlukla sadece devletlerin kendi dışındaki birimlere yönelik tutum ve davranışlarını nitelemek için kullanılmakta...” olduğunu belirtmiştir. Tanımlardan hareketle görüldüğü üzere dış politika, uluslararası politika disiplindeki diğer kavramlar gibi çeşitli yaklaşımlarla kavramın temsil ettiği varsayılan olgu, olay ve unsurların farklı özelliklerine dikkat çekilerek birbirine yakın şekillerde tanımlanmıştır.

Devletlerin dış politika amaçlarının belirli bir hedefe yönelik olup olmadığı, eğer yönelirse bunların neler olabileceği, uluslararası politika alanında sıkça ele alınan bir tartışma konusu olduğu görülmektedir. Gönlübol (2000: 87), “devletlerin dış politika amaçları, deyimi ile hükümetlerin, politika yapıcıları aracılığıyla ülke dışında meydana getirdikleri ‘etki’lerle, öteki devletlerin (ve aktörlerin) tutum ve davranışlarını değiştirmek veya bunların devamını sağlayarak gerçekleştirmeye çalıştıkları durumları ifade ettiği”ni belirtmiştir. Bu çerçevede Sönmezoğlu (2000: 267), “uluslararası politika literatüründe bir uçta, devletlerin dış politikalarının belirgin bazı amaçlara yönelik olduğunu savunanlar, diğer uçta da devletlerin dış politikalarının esas olarak gündelik ihtiyaçlara cevap veren tutum ve davranışlardan oluştuğunu, bir amaca yönelik olmaktan çok, etki-tepki niteliği taşıdığını savunanların yer aldığı...”nın altını çizmiştir. Köksoy (2013: 24-25) ise devletlerin dış politika amaçları ile ilgili şunları ifade etmiştir:

Politika yapıcıların büyük çoğunluğu ülkedeki siyasal, toplumsal ve ekonomik sistemin sürdürülmesinin önde gelen dış politika amaçları arasında bulunduğunu kabul etmişlerdir. Devletin önem verdiği ve korumaya çalıştığı başlıca değerler ve çıkarlar arasında güvenliği sağlamak, stratejik önemi olan yerleri elinde bulundurmak, din, dil ve etnik bakımdan ayniyet gösteren halkı kendi sınırları içinde bir arada tutmak gibi unsurlar yer almıştır.

Uluslararası yapının anarşik olduğu tezi bugüne kadar ki yapılan uluslararası ilişkiler çalışmalarından anlaşılabilir. Dolayısıyla devletleri koruyacak herhangi bir üst yapının olmaması devletlerin, dışarıdan veya içerden gelebilecek tehditlere karşı kendi güvenliklerini kendilerinin sağlaması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Devletlerin kendi varlığını sürdürebilmeleri ve vatandaşlarının refahını, diğer uluslara karşı bağımsızlığını ve özgürce hareket edebilmelerini sağlayabilmeleri için öncelikle güvenliği sağlamak zorunda kalmaktadır. Bu doğrultuda Arı (2010: 103), devletlerin dış politika amaçları arasında en öncelikli olanın güvenliği sağlamak olduğunu belirterek devletlerin yaşamsal faaliyetlerini devam ettirebilmeleri açısından dış politikada güvenlik amacının önemine değinmiştir. Bununla birlikte devletlerin güvenliği sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler ürettikleri görülmektedir. Ancak burada güvenlik amacının önemi söz konusu olduğundan devletlerin güvenliği sağlamak için ürettiği stratejilere ayrıca değinilmemiştir. Bu çerçevede herhangi bir devlet için en önemli dış politika amaçlarından biri, ülkenin güvenliğini sağlamaktır. Yani devletler, diğer uluslararası aktörlerle ilişkilerine dair kararlarını alırken bu doğrultuda, ülkenin güvenliğine sağlayacağı katkı ya da tehditleri dikkate aldıkları gözlemlenmiştir.

Güvenlik, devletlerin dış politika amaçlarından en önemli olanı olarak görülmektedir. Çünkü bir devletin temel amacı onun var olmasıdır. Bu kapsamda güvenliğe yönelik tehditler bazen iç, bazen de dış tehditler şeklinde olabilmektedir. Devletlerin amacı ise bu doğrultuda halkının hak ve hürriyetlerini başka ülkelere karşı korumak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri ortamları sağlamaya çalışmaktır. Bunun içinde diğer devletlerin karşısında güçlü olması ve varlığını sürdürmesi gerekmektedir.

Devletlerin dış politika amaçları arasında güvenliği sağlamanın yanı sıra genel refahı artırma da bulunmaktadır. Özellikle günümüz koşullarında toplumların, refahının sadece iç kaynaklara dayalı olarak gerçekleştirilemeyeceği, bu nedenle refahlarını dış ilişkilerini kullanarak artırmaya çalıştıkları görülmektedir. Arı (2010:104), kendi halkına refah sağlayamayan hükümetlerin, uzun vadede halkın hükümetten ve devletten kopmasına, aralarındaki duygusal bağın zayıflamasına ve fedakârlık hislerinin azalmasına yol açacağını savunmuştur. Bu nedenle devletlerin güvenliği sağlamadan sonra önemli amaçları arasında yer alan bir diğer amacının, bireylerin refah seviyelerini yükseltmek ve yaşam düzeylerini iyileştirmek olduğu görülmektedir.

Devletlerin dış politika amaçlarından biri de uluslararası alandaki diğer aktörlerin nezdinde saygınlıklarını artırmaya çalışmak yer almaktadır. Dolayısıyla devletlerin gücünü arttırma, koruma veya gösterme şeklindeki çabaları itibar ve saygınlık kazanmak için kullandıkları yöntemler olmuştur. Arabulucu olma, askeri ve ekonomik alanlarda elde edilen başarı, uzaya füze veya uydu gönderme gibi faaliyetler bu tür saygınlık kazandıracak bazı faaliyetlere örnek olarak gösterilebilmektedir. Dolayısıyla saygınlık ve prestij, bir devletin diğer devletleri etkilemesini ve onları kendi istediği şekilde davranmalarını sağlayabilmektedir.

Devletlerin dış amaçlarından biri de bağımsız bir şekilde hareket edebilme amacıdır. Bir ülkenin baskı altında kalmadan kendi kendine kararlar alabilmesi ve bağımsız hareket edebilmesi uluslararası alanda o devlete itibar kazandırmaktadır. Bu şekildeki bir durumun tersi ise devletin, vatandaşları ve dünya kamuoyu nezdinde saygınlığını yitirmesine neden olacaktır. Dolayısıyla devletlerin, dış politika uygulamalarında bağımsız hareket edebilme durumunu gerçekleştirebilmeyi amaçladıkları görülmektedir.

Uluslararası ilişkilerin özellikle 20. yüzyıla birlikte üzerinde akademik çalışmaların yapıldığı ve pratik uygulamaların yoğun olarak incelendiği bir alan haline geldiği görülmektedir. Bu çalışmaların ve incelemelerin odağında genellikle devlet, siyaset ve iktidar olgularının sıklıkla yer aldığı ve uluslararası ilişkilerin devleti ana konusu olarak kabul ettiği bilinmektedir. Ancak günümüze doğru küreselleşme ile birlikte gelişen haberleşme ve iletişim teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin yapısında değişimlere yol açtığı ve bununla birlikte küreselleşme etkisinin uluslararası ilişkilere yeni aktörlerin dâhil olmasına neden olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde uluslararası ilişkilere dâhil olan bu yeni aktörler ile birlikte dış politikada uygulanan yöntem ve tekniklerle alınacaktır.

1.13. Dış Politikada Geleneksel Yöntemler

Sönmezoğlu (1992: 107), diplomasinin ilk örneklerinin vasallar, monark ya da hükümdarların aralarındaki ilişkilerde görüldüğünü belirtmiştir. Ancak günümüzdeki anlamı ile diplomasinin, ilk kez 17. ve 18. yy. Kuzey İtalya'sında şehir devletleri arasındaki ilişkilerde geliştiğini ve özellikle çeşitli ülkeler ile ticari ilişkiler içinde bulunan Venedik Cumhuriyeti'nin gönderdiği elçiler ile temelleri atılmıştır. Tuncer (1995: 251-252), tarihte uygulanan ilk diplomasi yönteminin ad hoc bir nitelik taşıdığını, yani diplomasi temsilcilerinin belirli bir amacı ya da görevi gerçekleştirmek için geçici bir süreyle yurt dışına gönderildiğini ve bu görevi yerine getirdikten sonra ülkelere geri döndüklerini belirtmiştir. Yine Tuncer (1995: 252), ad hoc diplomasiden sürekli diplomasiye geçişin ilk kez 15. yüzyılda İtalyan şehir devletleri tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

Diplomasinin toplumlar arasında çok eski tarihlerden beri süregelen bir iletişim yöntemi olduğu söylenebilir. Özellikle savaş dönemlerinde farklı şekillerde diplomasi uygulamalarına rastlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar olan dönemde gizli diplomasi uygulamalarının daha yaygın olduğu görülmüştür. Ancak daha sonrasında Amerikan Başkanı Woodrow Wilson'un ifade etmiş olduğu açık diplomasi ile kamuoyuna açık bir şekilde diplomasi yöntemlerinin uygulanma süreci başlamıştır.

Bu bölümde geleneksel diplomasi yöntemlerinin ortaya konulması amacıyla uluslararası alanda uygulanmakta olan belli başlı diplomasi türlerine kısaca yer

verilmiştir. Çalışmanın sınırlılıkları çerçevesinde, uygulanan diplomasi türlerinin yararlarına veya sakıncalarına değinilmeden aktarılmıştır. Bu kapsamda ikili ve çoklu (ikili görüşmeler), zirve (doruk), parlamenter (nitelikli çok taraflı/konferans) ve sessiz diplomasi yöntemleri ele alınmıştır.

1.13.1. İkili ve Çoklu Diplomasi (İkili Görüşmeler)

En genel anlamıyla uluslararası ilişkiler literatüründe ikili diplomasi, iki devlet veya farklı iki uluslararası aktör arasında gerçekleştirilen karşılıklı diplomatik münasebet olarak tanımlanmıştır. Bir dış politika aracı olan ikili diplomasi yöntemi ile iki devlet arasındaki sorunların barışçıl yolla çözümü ele alınır. Başta devlet ya da hükümet başkanı olmak üzere dışişleri ve diğer bakanların bu süreçte yer alabileceği belirtilmiştir. Tarihsel süreç içerisinde diplomasiyi ikili görüşmeler şeklindeki niteliğinin değiştiği ve günümüzde, ilişkide bulunan devletlerin sayılarının da artması dolayısıyla çoklu diplomasi şeklinde geliştiği görülmüştür. Çoklu diplomasi ile diplomatik müzakerelere ikili aktörlerin yanısıra uluslararası alanda sorunlara ilgiyle yaklaşan diğer devletlerin temsilcilerinin de katılımlarının arttığı gözlemlenmiştir.

1.13.2. Zirve (Doruk) Diplomasisi

Tuncer (2006: 26), doruk diğer adıyla zirve diplomasisinin, devlet ya da hükümet başkanları eliyle yürütülen bir diplomasi yöntemi olduğunu vurgulamıştır. Zirve diplomasisine devletlerin en yetkili devlet temsilcileri katılmakta ve tüm kamuoyu da dâhil olmak üzere tüm dünya tarafından izlenmektedir. Zirve diplomasisi genellikle hızlılık açısından hükümet ve devlet başkanları tarafından yürütülen bir yapıya sahip olmuştur. Günümüzde geleneksel diplomasi türleri içerisinde uluslararası sorunların görüşülmesi veya çözüme kavuşturulması amacıyla en fazla tercih edilen diplomasi türü olduğu görülmektedir.

1.13.3. Parlamenter Diplomasi (Nitelikli Çok Taraflı/Konferans Diplomasisi)

Dağ (2005: 353), parlamenter diplomasi ile daha çok parlamentoların ve/veya parlamenterlerin diplomatik faaliyetler yürüten aktörlerinin kastedildiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla parlamenter diplomasisinde de hükümet veya devlet temsilcileri ile birlikte uluslararası aktörlerin de katılımı ile çok taraflı müzakerelerin yapıldığı görülmektedir.

Bu diplomasi yönteminin daha çok devletlerin ulusal çıkarlarını doğrudan ilgilendirmeyen ortak sorunların çözümlerinde uluslararası kongreler ve küresel forumlarda kullanıldığı bilinmektedir. Bu açıdan kamuoyuna açık olarak yürütülen parlamenter diplomasi yönteminde daha çok söz konusu devletlerin politikalarının propagandası yapılmaktadır.

1.14. Dış Politikada ve Diplomaside Meydana Gelen Dönüşümler

Uluslararası politika çalışmalarından da görüleceği üzere Soğuk Savaş'ın bitişiyle günümüze doğru olan süreçte uluslararası ilişkileri açıklamak için bir yandan neorealizm-neoliberalizm tartışmaları hız kazanmış, bir yandan da realist ve liberal ekollerin pozitivist metotlarına karşı çıkan eleştirel kuramlar ortaya çıkmıştır. Uluslararası ilişkiler analizlerinde son dönem tartışmalara kadar büyük oranda göz ardı edilen kimlik, kültür, dil, birey gibi unsurların ön plana çıkartıldığı görülmüştür.

1971 yılında yayımlanan “Transnational Relations and World Politics” adlı çalışmalarında Keohane ve Nye (1991: 330-331), devletlerin dünya politikasının tek aktörleri olduğunun savunulamayacağını, devlet-dışı entitelerin de uluslararası olayları etkileme yeteneğine sahip olabilecekleri ve uluslararası arenada aktör konumuna gelebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak gösterilen devletlerin, içinde yer aldıkları organizasyonların ve ittifakların kararları doğrultusunda hareket edeceği veya bu kararları desteklemek durumunda kalacağı sıklıkla belirtilen ifadeler arasındadır (Arı, 1999: 3). Görüleceği üzere küreselleşme ile birlikte dünyada yaşanan sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, teknolojik veya bilimsel tüm olaylar uluslararası siyasal iletişimi etkilemekte ve devletlerarası iletişim yeni yöntem ve tekniklerle sürdürülmeye çalışılmaktadır. Özellikle son yüzyılda uluslararası ilişkilere dâhil olan yeni aktörler ile birlikte kimi durumlarda kitle iletişim araçlarından faydalandığı kimi durumlarda da yine kamuoyu rızasının alınması amacıyla dil, kültür veya sivil toplum araçları ile faaliyetlere girişildiği görülmektedir.

1.15. Geleneksel Diplomasiden Yeni Diplomasi Anlayışına Geçişi Etkileyen Faktörler

Geleneksel diplomasi yerine yeni diplomasi yöntem ve tekniklerinin kullanılmaya başlanılmasında özellikle I. Dünya Savaşı ve sonrasında mevcut düzenin

tehdit edilmesi, düzenin tam olarak oturmayışı ve yenilen tarafların memnuniyetsizliği gibi gelişmelerin neden olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak da II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında uluslararası antlaşmalar, uluslararası örgütlenmeler, güvenlik, diplomasi, propaganda ve yayılma gibi konularda yapılan çalışmalar artmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş adı verilen dönemde SSCB ve ABD gibi devletlerin güç kazanması, silah sistemlerinin gelişmesi, karşılıklı bağımlılık ve anti sömürgeci çıkışlar yaşanmıştır. Yaşanan gelişmeler uluslararası ilişkiler uzmanları ve siyaset bilimcilerini kurumsal analizler ve politika önermeleri yerine; uluslararası politikaları, güncel sorunları ve uluslararası gelişmeleri açıklayıcı teoriler ortaya koymaya itmiştir. Bu dönemde uluslararası ilişkilere yönelik çalışmaları artıran olayların başında özellikle ABD ve SSCB gibi devletlerin küresel bir güç olarak ortaya çıkışıyla birlikte izledikleri uluslararası çıkar faaliyetleri, uluslararası örgütlerde yer alma arayışları, ulusal savunma politikası geliştirmeleri ve dış yardımlarda bulunmaları gibi olguların yer aldığı görülmüştür. Buna bağlı olarak iki küresel güç karşısında diğer devletlerin ya bu bloklaşmanın içerisinde yer aldığı ya da dışında kalarak tarafsızlıklarını korumaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Uluslararası ortam bir bakıma daha karmaşık hale gelmiş ve uluslararası siyasal iletişime yeni aktörlerin de dâhil olmasıyla birlikte dünya kamuoyunu uygulanan politikalar için ikna etme çabaları başlamıştır. Dolayısıyla geleneksel diplomasi yöntem ve tekniklerinin bu alanda yetersizliği ortaya çıkmış ve devletleri yeni diplomasi yöntem ve tekniklerinin arayışlarına itmiştir. Bunun haricinde hükümetlerin kontrolü dışında yaşanan gelişmeler ve hükümetleri temsil etmeyen örgütlerin uluslararası ilişkileri etkilemesi devletleri uluslararası politika kararları alırken karmaşık yapıyı daha fazla göz önünde bulundurmaları zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Arı, 1999: 14). Tuncer'in (2009:133) de belirttiği şekliyle bu değişimlerin hükümetlerin kendi iradeleri ile değil dünyadaki sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin sonucunda ortaya çıktığı görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ VE TÜRKİYE’DE KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARI

Kamu diplomasisi literatür incelemeleri neticesinden de anlaşılacağı üzere genel olarak yumuşak güç ekseninde tartışıla gelmiştir. Ancak bilgi ve iletişim teknolojilerindeki muazzam gelişmeler ile birlikte uluslararası ilişkilerdeki aktör dönüşümleri, kavramın özellikle Soğuk Savaş’ın bitişi ve 11 Eylül saldırılarının ardından farklı anlamlarda ifade edilmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de 2000’li yıllardan sonraki dönemde siyasi literatüre giren “kamu diplomasisi” kavramının tarihsel ve kuramsal bir analizi gerçekleştirilmiştir. Kamu diplomasisi kavramın geçirdiği dönüşümler, kamu diplomasisi anlayışının Türk dış politikasındaki yansımaları ve etkisi irdelenmiştir.

2.1. Kavram Olarak Kamu Diplomasisi

Aziz (2003: 35), “günümüzde küreselleşme olgusunun giderek artması ve 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle kitle iletişim araçlarının tüm dünyayı saracak şekilde teknik gelişimi, ülkelerin siyasal söylemlerinin uluslararası düzeye de taşıdığı” ifade etmiştir. Küreselleşmenin ülkelerin siyasal söylemlerine olan bu etkisi ile devletlerarası ilişkilerde klasik diplomasi anlayışının değiştiği de gözlemlenmiştir (Sancar, 2012: 13) Böylelikle uluslararası iletişimin ve haberleşmenin hız kazanması sonucunda yeni diplomasi teknikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kitle iletişim araçlarının kullanımı ile hükümetlerin sadece diğer ülkelerdeki hükümetlerle değil, o ülkede yaşayan vatandaşlarla da doğrudan iletişim kurabilmesi mümkün kılınmıştır. Bu yolla yabancı dilde yayın yapan pek çok yayın kuruluşu oluşturulmuş ve hükümetlerin yabancı halklarla olan iletişimi doğrudan doğruya gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu doğrultuda Gilboa’nın (2001: 2) da belirttiği gibi “yeni diplomaside, diplomasi süreci kamuoyuna, dolayısıyla da medyaya açık hale gelmiş, ‘medyaya maruz kalma’ hali uluslararası ilişkilerin önemli özelliklerinden birini oluşturmuştur”. Dolayısıyla devlet dışı aktörlerin de diplomasi faaliyetlerine katkıda bulunabileceği görüşünden hareketle yeni bir kavram olan “kamu diplomasisi” kavramı ortaya çıkmıştır.

Yağmurlu (2007: 15), uluslararası ilişkilerde güç kavramıyla kamu diplomasisi uygulamaları arasında yakın bir ilişkinin bulunduğunu belirtmiştir. Yeni kamu diplomasisi veya 21. yüzyıl kamu diplomasisi olarak adlandırılabilir bu yaklaşımın, Joseph Nye'in "yumuşak güç" (softpower) olarak adlandırdığı olguyla yakın ilişkili olduğu görülmektedir.

Kamu diplomasisi kavramı ile ilgili Akçadağ (2015) "Dünyada ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi" adlı çalışmasında şunları aktarmıştır:

Kamu diplomasisi kavramı ilk kez 1965'de Tufts Üniversitesi'nde Fletcher School of Law and Diplomacy'nin Dekanı Edmund Gullion tarafından kullanılmıştır. Gullion'a göre kamu diplomasisi, halkların tutumunun, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesine yaptığı etki ile ilişkilidir. Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasi dışındaki alanlarını kapsamaktadır. Hükümetler tarafından yabancı ülkelerde kamuoyu sağlanması, özel kuruluşlarının diğer ülkelerle etkileşimde bulunması, dış ilişkilerin aktarımı ve bunun politika üzerindeki etkisi, diplomatlar ve yabancı meslektaşları arasında iletişim sağlanması ve kültürler arası iletişim süreci gibi.

Gregory (2008, 274-290), kamu diplomasisinin başlangıcının 'propaganda' olduğunu, ancak 1970'lerden itibaren negatif anlam içerdiği için propaganda teriminin yerine 'kamu diplomasisi' kavramının kullanıldığını ifade etmiştir. Tuch (1993: 3) kamu diplomasisini, "bir hükümetin ulusun fikirlerinin, ideallerinin, kurumlarının, kültürünün, ulusal amaçları ve siyasetlerinin yabancı kamuoyu tarafından anlaşılması amacıyla yürüttüğü iletişim süreci" olarak tanımlamıştır. Manheim (1990: 4) kamu diplomasisini, "devletlerin uluslararası kamuoyunu veya seçkinlerinin düşüncelerini ülkenin çıkarları doğrultusunda etkileme çabaları" olarak açıklamıştır. Snow (2009: 6) geleneksel olarak kamu diplomasisini, "devletlerin küresel kamuyla konuşması ve ulusal amaç ve dış politikayla ilgili destek sağlamak için bilgilendirme, etkileme ve ilgi çekmeye yönelik faaliyetleri" şeklinde tanımlamıştır. Szondi (2008: 6) ise kamu diplomasisini "yurt dışındaki hedef kitlenin 'duygu ve düşüncelerinde' değişim yaratmak için yapılan kamusal iletişim" şeklinde tanımlamıştır.

2.2. Kamu Diplomasisi Kavramının Doğuşu ve Çerçevesi

Soğuk Savaşlı yılların bitmesine yakın dönemlerde uluslararası politikada geleneksel diplomasi kanallarının yetersizliği devletleri toplumlara daha fazla yakınlaştırmıştır. Yeni dünya sisteminin de gerektirdiği bir yaklaşım olarak halkların

rızası devletler için dış politikada önemli bir unsur haline gelmiştir. Bu kapsamda devletlerin dış politikadaki başarısı artık sivil toplum ile olan ilişkilerdeki başarısıyla orantılı olmuştur. Özellikle 1965’li yıllarda ABD dış politikası incelemeleri, bu yeni düzenin ifadesi olan kamu diplomasisi kavramını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda kamu diplomasisi sürecinin toplumların aktif katılımları ile gerçekleştirilmesi gereken bir süreç olduğu ileri sürülmüştür.

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte özellikle ABD ve Batı dünyasının desteklediği liberal düşünceler öne çıkmış ve uluslararası politikayı etkileyen bu yeni süreçte neoliberalizm ile klasik liberal düşünceler arasında bir sentez oluşmaya başlamıştır. Başta barışçıl politikalar olmak üzere refah, ilerleme, kalkınma bu yeni bakış açısının öne çıkardığı değerler olmuştur. Bilimsel alanda da bu olgu destek bulmuş ve Francis Fukuyama çok tartışılan “tarihin sonu tezi” ni öne sürmüştür. Bu teze göre liberal demokrasiler siyasal evrimin son aşaması olarak görülmüş ve bununla birlikte tarihteki siyasal yenilenmenin sonunun geldiği belirtilmiştir. Aynı dönemlerde Samuel Huntington ise Fukuyama’nın aksine, iki kutuplu sistemin sona ermesi ve liberal değerler sisteminin galip gelmesiyle mücadelelerin sona ereceği düşüncesine karşı çıkmıştır. Bu doğrultuda mücadelenin bir başka biçimiyle devam edeceği, ideolojilerin yerini uygarlıklar arası mücadelenin alacağı öne sürülmüştür. Huntington’a göre bu mücadele doğu uygarlıkları ile batı uygarlığı arasında geçecektir (Sönmezoğlu, 2005: 12). Buradan mücadelenin sert güce dayanan ideolojilerle değil, kültürlerarasında yaşanacağı sonucu çıkarılmaktadır. Bu bağlamda ABD’de gerçekleşen 11 Eylül terör olayları, temelde ABD savunma politikasının uluslararası ilişkiler ve terörizme karşı küresel savunma bilincine dayanan “war on terörizm” terörizme karşı ortak mücadele anlayışının ön plana çıkarıldığı yeni bir mücadele biçiminin adı olmuştur (İnan, 2012: 63). Daha sonra ABD’nin bu mücadelesi uluslararası kamuoyunda dünyanın güvenliğini sağlamada başarılı olamayacağı tam tersine işleri daha da kötüleştireceği şeklinde tepkiyle karşılaşmıştır. Ancak uluslararası siyasal iletişim yöntemi olarak kamu diplomasisi, uluslararası ilişkiler anlamında bu türden mücadelelerin önüne geçilmesinin ve dünyada devletlerin ve toplumların arasında birbirini tanıma, ilişki kurma ve anlayış oluşturma yöntemleri ile ilişki kurma süreci olarak ortaya çıkmıştır.

2.3. Kamu Diplomasisinin Tarihsel Gelişimi

Kamu diplomasisinin izleri Avrupa'da Fransız Devrimi yıllarında uluslararası ilişkilerde görülmüştür. Ancak günümüzdeki şekli ile yoğun olarak incelenmeye başlaması özellikle Soğuk Savaş dönemi yıllarında baş göstermiştir. Kamu diplomasisi kavramı ilk defa Amerika'da Soğuk Savaş dönemini kapsayan yıllarda Amerikan dış politikası üzerine incelemeler gerçekleştiren bir bilim adamı tarafından ileri sürülmüştür. İlk defa kamu diplomasisi ismi ile yeni diplomasi anlayışı üzerinde bilimsel incelemeler yapılmaya başlanması bu dönemde gerçekleşmiştir. Kavram üzerine yapılan inceleme ve analizler kamu diplomasisinin önemini ortaya çıkarmış ve kamu diplomasisi uluslararası politikada devletlerin sıklıkla başvuracağı bir yöntem haline gelmiştir. Bu nedenle çalışmada kamu diplomasisi kavramının hangi tarihlerde nasıl ortaya çıktığı ile ilgili irdelenmelerde bulunularak dönemin getirdiği yeni düzen hakkında detaylar ortaya konulmuştur. Bununla birlikte kavramın nasıl bir dünya sistemi içerisinde ortaya çıktığı ve günümüzde hangi amaçlar ile kullanıldığı üzerine incelemelere yer verilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde kamu diplomasisi kavramının/olgusunun ortaya çıkış süreci ele alınmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslararası sistemde sert güç ve yumuşak güç kavramları irdelenerek, uluslararası siyasal iletişim ve kamu diplomasisinin ilişkili olduğu propaganda, halkla ilişkiler, lobicilik ve ulus markalaştırma gibi alanlara kısaca yer verilmiştir.

2.4. Kamu Diplomasisinde Hedef Kitle

Günümüz diplomasi faaliyetleri hükümetler arası, diplomatik temsilciler arası, kişi ve kurumlar arası ve hükümetler ile halklar arasındaki etkileşim şeklinde dört farklı ilişki türleri olmak üzere karakterize edilebilir. Hükümetler arasındaki diplomatik iletişim geleneksel diplomasinin bir yöntemidir ve klasik diplomatik ritüeller ve faaliyetleri içermektedir. Kişiler arası diplomatik ilişkilerin ise daha çok kişi diplomasisi olarak adlandırıldığı ve üst düzey devlet adamlarının karşılıklı diplomatik aktivitelerini kapsadığı bilinmektedir. Devletlerin doğrudan halklar ile ilişkileri ise kamu diplomasisini ortaya çıkarmaktadır. Kültürel etkileşim, medya geliştirme projeleri ve bunun gibi ülkelerin politikaları hakkında diğer ülke kamuoylarını bilgilendirme ve yönlendirmeye yönelik faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır (Yılmaz, 2008: 9).

Yeni dönem kamu diplomasisi anlayışı “kültürel diplomasi; medya araştırmaları, anketler, değişim servisleri ve eğitim kanallarıyla muhatabı anlama, dinleme ve kendini anlatma” perspektifi üzerine kurulmuştur (Gilboa, 2001: 4). Bu nedenle kaynağını çok boyutlu bir kültürel etkileşimde bulan bir kamu diplomasisi söz konusu olmaktadır.

Kültür diplomasisini en sade şekilde yumuşak güç kapsamında kültür ve değerler üzerinden diğer ülkeleri ikna etmek olarak yorumlamak mümkündür. Kültür diplomasisi, küreselleşme sürecinde sınırların ortadan kaldırmasını, iletişimi ve etkileşimi artırmasını ve kültürlerin birbirlerini daha yakından tanınmasına imkân sağlamaktadır. Bu kapsamda özellikle kültürel öğelerin kamu diplomasisi için değerli kaynaklar oldukları belirtilmektedir. Çünkü bir ulusun mevcut kültürel imajını yansıtır. Bu doğrultuda kamu diplomasisi, farklı uluslar hakkındaki gerçeklerin iyi bilinmemesi nedeniyle ortaya çıkan yabancı düşmanlığının ve radikal söylemlerin arttığı uluslararası ortamda ayrı bir önem taşımaktadır. Kamu diplomasisi söz konusu olduğunda artık hükümetler adına müdahalede bulunacak devlet temsilcileri değil, daha çok iki farklı veya daha fazla farklı kültürler arasında bir diyalog arayışındaki toplumlar anlaşılmaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi, bir ülkenin dünya kamuoyundaki imajını iyileştirmek amacıyla kültürel alışverişin ve akademik değişimlerin gerçekleştirilmesini, kültürel ve ulusal değerlerin yayılmasını sağlayacak uygulamaları da içermektedir (Yavaşgel, 2012: 12).

Literatürde kamu diplomasisi kaynaklarından bir diğerinin de sivil toplum olduğuna değerlendirilmektedir. Toplumlar içerisinde ulusal veya uluslararası konularda belli bir görüşü savunmak amaçlı bir araya gelen bireylerin oluşturduğu sivil toplum kuruluşları kamu diplomasisinin uygulama alanında önemli bir yere sahip olmuşlardır. Hükümet dışı organizasyonlar olarak da tarif edilen sivil toplum kuruluşları, uluslararası veya bölgesel sorunlara yönelik açılımlar geliştirmektedir. Küresel ya da yerel baskı grupları oluşturarak sorunlar ile yakından ilgilendikleri görülmektedir. Küresel ısınma, silahsızlanma, çevre dengesi, küresel adalet gibi bütün dünyayı ilgilendiren ortak sorunlarda ön plana çıkarak çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bu tür konularda sadece hükümetler ya da uluslararası kuruluşlar değil aynı zamanda küresel etkisi olan ya da yerelde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da ön plana çıkabilmektedir. Dolayısıyla günümüzde, sivil toplum kuruluşlarının küresel veya yerel sorunlarda

devletlerin ulaşamadığı noktalara ve devletlerin nüfuz edemediği alanlara ulaşarak etkinlik gösterdikleri savunulan görüşler arasındadır. Bu bağlamda kamu diplomasisinin etken kaynaklarından kültür ve sivil toplumun uluslararası politika üzerinde yönlendirici etkiye sahip oldukları söylenebilir.

2.5. Kamu Diplomasisinin Bileşenleri

Cull (2009: 17-25), kamu diplomasisinin beş önemli bileşeni (unsuru) olduğunu belirtmiştir. Bunlardan ilki “dinleme”dir (listening). Bir kamu diplomatının öncelikli görevlerinden biri dinlemektir. Bu unsur, dış politikanın üretiminde uluslararası kamuoyunun etkisini ön plana çıkarmaktadır. Dinleme, bir aktörün yabancı ülkelerdeki kamuoyu hakkında veri toplanıp harmanlanmasını ve politikaları oluştururken bu verileri dikkate almasını ifade etmektedir. İkinci unsur “savunuculuk”tur (advocacy). Savunuculuk, bir aktörün yabancı bir kamuoyunda belirli bir politika, fikir ya da kendi çıkarlarını teşvik etmek için bir uluslararası iletişim faaliyetine girişmesi olarak ifade edilmiştir. Üçüncü unsur, “kültürel diplomasi”dir. Kültürel diplomasi bir aktörün kültürel kaynakları ve başarılarının yabancı ülkelerde bilinmesini sağlaması ve dış dünya ile kültürel iletişimin sağlamasıdır. Bunlara örnek olarak British Council, İtalyan Kültür Enstitüsü gibi kurumlar verilebilir. Kültürel diplomasiye özellikle Avrupa’da daha fazla mali kaynak ayıran uluslardan biri Fransızlar’dır. Fransa, prestij ve etkilerinin “frankofoni”nin yaşamını sürdürmesine bağlı olduğunu ve Fransız dilini desteklemek için uluslararası bir okul ağını sübvansede etmesi gerektiğini düşünmektedir. Dördüncü unsur “mübadele diplomasisi” (exchangediplomacy) olarak geçmektedir. Mübadele diplomasisi, bir devletin vatandaşlarını belirli bir süre için yabancı ülkelere göndermesi ve karşılıklı olarak yabancı ülkelerin vatandaşlarını kabul etmesidir. Burada temel nokta, her iki tarafın da yarar sağladığı ve dönüştüğü bir öğrenme deneyimini sağlayan mütekabiliyet ilkesidir. Örneğin Fulbright bursu, Amerikan mübadele diplomasisinin önemli bir yer tutmaktadır. Kamu diplomasisinin beşinci unsuru ise “uluslararası yayımcılık”tır. Buradan anlaşılması gereken geleneksel ve yeni medya araçlarından yararlanılarak yabancı halkları etkilemektir.

Kamu diplomasisi kaynakları ile ilgili olarak Sancar (2012: 86), kamu diplomasisinde kaynağın ilk zamanlarda sadece devlet olarak görünmüş olsa da zamanla özel sektör hatta bireylerin kaynak konumuna ulaşmış olduklarını belirtmiştir.

Geleneksel kamu diplomasisinde mesajların devlet kaynaklı olduğu ancak 21. yüzyıl kamu diplomasisinde mesajların devletin tekelinde olmaktan çıktığı görülmüştür. Özellikle küreselleşmeyle birlikte iletişim teknolojilerindeki hızlı ilerleme sayesinde kamu diplomasisi faaliyetlerine çeşitli aktörler dâhil olmuşlardır. Sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve okullar, kanaat önderleri, medya ve haber ajansları, özel sektör ve küresel işletmeler, devlet üstü kuruluşlar, baskı grupları gibi daha birçok aktör kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren aktörlere örnek sayılmaktadır.

Kelley (2009: 73), bilgi teknolojileri ile özel bireylerin de daha fazla diplomat olmak gibi güçleri elinde bulundurmasına yardım etmiş bu sayede kamunun üyeleri ile diplomatlar arasındaki boşluğun daraltıldığını ifade etmiştir. Kitle iletişim araçlarının da etkisiyle devletlerin uluslararası alandaki imajları daha fazla sayıda insanın beğenisini ve desteğini kazanabilmektedir. Günümüzde devletlerin imajlarına olumlu etki edebilecek başta siyasi liderler olmak üzere düşünürler, sanatçılar, aktivistler birçok konuda fikirleri ve hareketleriyle uluslararası kamunun dikkatini çekebilmektedir. Bu kapsamda uluslararası kamuyu ve siyasal aktörleri sorun alanlarında harekete geçmeye zorlayabilmektedirler. Bu doğrultuda bireylerin, uluslararası ilişkilerde ekonomik, politik, kültürel ve sosyal etkileşimler gerçekleştirdiği, bir nevi bireysel anlamda sivil diplomat görevi gördükleri söylenebilir.

2.6. Kamu Diplomasisine İlişkin Yaklaşımlar

Kamu diplomasisine ilişkin tartışmaların özellikle 2000'li yıllarda akademi dünyasında yoğunlaştığı görülmektedir ancak bu kavramın kuramlaştırılması noktasında halen üzerinde fikir birliğine varılan bir yaklaşım geliştirdiği söylenemez. Çalışmada da belirtildiği üzere, kamu diplomasisinin pratiğe yönelik bir alan olması ve çalışmaların büyük bir bölümünün pratiğe dönük olması bir yaklaşımın ortaya konulmasını zorlaştırmaktadır. Bu başlık altında öncelikle kamu diplomasisine ilişkin farklı yaklaşımlara değinilecek, arkasından kamu diplomasisini uluslararası ilişkiler disiplini doğrultusunda inşacı kuramın kamu diplomasisiyle ilişkisi irdelenecektir.

2.6.1. Kamu Diplomasisi Paradigması

Gilboa (2008: 68-69), bir kamu diplomasisi paradigması oluşturmak için henüz ciddi girişimlerin bulunmadığını ifade etmiştir. Bir kısım akademisyenin dünya

politikası, dünya düzeni ve dış politikayı içeren alanlar için belirli paradigmlar önerdiğini ancak bunların da teorik ve metodolojik zayıflıklarının söz konusu olduğu belirtilmiştir.

Varoğlu (2013: 4), “kamu diplomasisi” kavramının 2000’li yıllarda yeniden tartışılmaya başlaması ile “barış” kavramı arasında bir ilişki kurmaktadır. Kamu diplomasisinin temelinde barış iddiası ya da barış güdüsünün olduğunun altını çizmektedir. 11 Eylül sonrası dünyada, ulusal savunma amaçlı ortaya çıkarıldığı belirtilen askeri güçler, özellikle NATO gibi yapılanmalar daha önceden öngörülmeleyen bir biçimde barışı destekleme, barışı koruma, insanı yardım gibi kuruluş temelleriyle doğrudan ilişki kurmakta zorlanılan birtakım görev alanlarına sahip olması söz konusu olmuştur. Bu durum, güvenlik anlayışındaki değişimin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi süreçlerde askeri yöntemlerin yetersiz kaldığı, farklı araçların geliştirilmesi gerekliliği söz konusu olmaktadır.

2.6.2. İnşacı Yaklaşım ve Kamu Diplomasisi

İnşacılığı, bir uluslararası ilişkiler kuramı olarak teorileştiren isimin Alexander Wendt olduğu görülmektedir. Wendt (2012: 450-451), günümüzde uluslararası siyasetin hâkim ana akım teorilerinin ontolojik yaklaşımının materyalist olduğunu savunmaktadır. Uluslararası ilişkiler sosyal bilimcilerinin çoğunlukla önce güç ve çıkar olarak tanımlanan maddi güçlere odaklandığını ve açıklanmamış değişim izlerini silmek için fikirler öne sürdüklerini belirtmektedir. Bu yaklaşımı en belirgin biçimde neorealizm ve neoliberalizmde de görmekteyiz. Bu yaklaşıma karşın Wendt, sosyal bir ontolojiyi savunmaktadır. Ona göre böyle bir ontoloji kültürünün doğaya etkisi reddedilmemeli ancak idealizmde fikirlerin, güç ve çıkarın olmadığı kadar önemli olduğu önermesine indirgenmemelidir. Burada altı çizilmesi gereken yer, güç ve çıkar anlamlarının fikirler ve kültür tarafından nasıl oluşturulduğunu göstermenin onları materyalizm dışında bir anlayışla yorumlamak olduğudur. Wendt aynı şekilde inşacılığın iki temel prensibi söz konusu olduğunu belirtmiştir. Birincisi, insan topluluğuna ait yapılar maddi güçlerden çok, öncelikli olarak ortak düşünceler tarafından belirlenmektedir. İkincisi ise belirli amaçlar güden aktörlerin kimlik ve çıkarları verili olmaktan ziyade, bu ortak düşünceler tarafından inşa edilmiştir. Bu prensiplerden birincisi, sosyal hayata yönelik “idealist” bir yaklaşımın temsilcisidir.

Diğer bir anlamda karşıt materyalist yaklaşımın aksine “sosyal” olanı savunmaktadır. İkinci prensip ise, sosyal yapıların “bireyci” yaklaşımlarına karşı çıkacak derecede bir önem atfeden “bütüncü/yapısalcı” yaklaşım olduğudur. Bu nedenle inşacılık, Wendt’e göre bir tür “yapısal idealizm” olarak görünmektedir. Wendt’in özellikle, “Kısacası benim savunmakta olduğum uluslararası hayatın ontolojisi, devletlerin fikirler aracılığıyla nihai olarak birbirleriyle bağlantı kurmaları anlamında “sosyal”dır ve bu fikirlerin devletlerin kim ve ne olduklarını tanımlamaya yardım etmeleri anlamında “inşacı”dır” İfadeleri uluslararası ilişkilere bakış açısını özetlemektedir.

İnşacı yaklaşıma göre, devletlerin davranışlarını şekillendiren temel unsurun kanılar fikirler ve çıkarlar olduğu ifade edilmektedir. Ancak buradaki çıkar kavramını somut, maddi bir kavram olmaktan ziyade, fikir ve kanılarla ilişkilendirildiğinin altı çizilmesi gereklidir. Çıkarlar objektif olarak var olmak yerine, belirli düşünce ve algılamalar etrafında şekillendirilmektedir. Bu düşünce ve algılamalardan bağımsız olarak güç tek başına çok bir şey ifade etmemektedir. Bir devletin konumlandığı coğrafya, sahip olduğu ordusu ya da doğal kaynakları ile birlikte o devleti çevreleyen diğer ülkeler ve sorunların algılanış biçimi ve buna ilişkin kanılar, fikirler, ilişkiler de bir güç unsuru ya da bir zafiyet olarak değerlendirilebilmektedir (Özdemir, 2008: 134).

Byrne (2012: 1-7), kamu diplomasisi, inşacılık gibi, hedeflere ulaşmada maddi gücün önceliğine meydan okumuş, kimliklere vurgu yapmış ve öznelerarası boyutu destekleyerek normatif ve düşünsel yapılara sosyal interaksyonu da içerecek biçimde öncelik veren, alternatif bir uygulama modeli önermiştir. Günümüzde etkin kamu diplomasisi uygulayıcılarının, halkları etkileyebilmek ve politik amaçlarına ulaşabilmek yolunda gerek kendilerinin gerekse diğerlerinin düşünsel yapılarıyla ilişkili kimlik, değer ve normları anlamlandırabilmek için içgüdüsel veya bilinçli olarak öznelerarası boyutla meşgul olmaya başladıkları söylenebilmektedir. İnşacılığın önem verdiği kavramlara önem atfetmesiyle ve bu öznelerarası boyutu göz önünde bulundurmasıyla kamu diplomasisi, inşacı yaklaşımların uygulanabilir hale getirilmesi için bir model ortaya koymaktadır. Gregory (2008: 283) de inşacılığın, uluslararası ilişkiler çalışmalarına getirdiği fikirler, kültür, normlar, kimlik ve paylaşılan inançlara vurgu gibi yenilikçi ve etkileyici açılımlarla siyasi aktörlerin stratejileri ile yürüttükleri kamu

diplomasisi girişimlerinin gücü ve sınırları konusunda bir açılım sağlayabileceğini belirtmiştir.

2.7. Kamu Diplomasisi İle İlişkili Kavramlar

Günümüzde kamu diplomasisine ilişkin tartışmalarda, kamu diplomasisinin çoğunlukla propaganda, halkla ilişkiler, ulus markalama, lobicilik gibi kavramlarla birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda ilerleyen kısımlarda, kamu diplomasisinin ilişkili olduğu bu gibi alanlara değinilmiştir.

2.7.1. Halkla İlişkiler

Signitzer ve Coombs (1992: 137-141), kamu diplomasi ile halkla ilişkiler arasındaki kavramsal yaklaşımları irdeleyen makalelerinde, kamu diplomasi ve halkla ilişkilerin benzer amaçlara ulaşmaya çalıştıklarını ve dolayısıyla benzer araçları kullandıklarını belirtmişlerdir. Halkla ilişkiler ile kamu diplomasi arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Her ikisi de çeşitli iletişim kanallarıyla kamuoylarının tutum ve düşüncelerini etkilemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası halkla ilişkiler de ise daha çok uluslararası alanda faaliyette bulunan işletmelerin stratejik iletişimi anlaşılırken kamu diplomasi, uluslararası halkla ilişkilerin devletler düzeyindeki stratejik iletişimlerinin yansıması olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda her ne kadar halkla ilişkilerdeki amaçlara benzerlik gösterse de kamu diplomasisi, devletlerin kendi dış politika hedefleri doğrultusunda diğer devletlerin kamuoylarını etkilemeye yönelik uyguladığı stratejik iletişim biçimi olarak ortaya çıkmıştır.

Peltekoğlu (2007: 7) halkla ilişkileri şu şekilde tanımlamıştır; “kurumun amaçları üzerine yapılanan, önem sırası kimi zaman tüketici, kimi zaman dağıtımçı ve çalışanlar gibi kurumun ve kampanyanın hedeflerine göre değişkenlik gösteren hedef kitlelerle gerçekleştirilen stratejik iletişimdir”. Bu bakımdan kamu diplomasisinin kaynak, hedef kitle veya iletişim amacı gibi yönlerden ayrıştığı görülmektedir.

Erzen (2012: 106-107), kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler disiplinleri arasındaki ilişkinin açıklanması noktasında, ‘kamuoyu’ ve ‘hedef kitle’ kavramlarının önem taşıdığını ifade etmiştir. Ayrıca kamu diplomasisinin evrensel değerler yaratılması ve uluslararası kamuoyunun dış politika hedefleri ile uyumlu bir şekilde etkilenmesi amacıyla halkla ilişkiler yöntem ve tekniklerinden yararlandığını belirtmiştir. Bu

bakımdan kamu diplomasisi kapsamında yürütülecek faaliyetlerin, halkla ilişkiler teknikleri kullanılarak, hedef kitlenin özellikleri ve ihtiyaçlarına ya da beklentilerine göre şekillendirilebileceği, mesajların hedef kitleye en uygun araçlar ile ulaştırılabileceği söylenebilmektedir. Bu açıdan mesajların hedef kitleye ulaştırılmasında halkla ilişkiler uzmanlarının benimsediği çeşitli modeller söz konusu olduğu bilinmektedir. Çalışmada halkla ilişkiler modellerine değinilmeyecektir ancak kamu diplomasisi ve halkla ilişkilerin ortak uygulama alanlarının olduğunun ortaya çıktığı görülmektedir.

2.7.2. Propaganda

Kamu diplomasisi ve propaganda kavramlarının benzer ve ayrı yönleri bilimsel çalışmalarda sıklıkla ele alınmıştır. Propagandanın çok daha eski dönemlerden beri kullanılan bir kavram olduğu bilinmekle beraber, kamu diplomasisinin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıkmış ve propagandadan daha olumlu anlamlar çağrıştıran bir kavram olduğu görülmüştür. Brown (2009: 9), propagandanın, kelime olarak Latince propagare kökünden geldiğini, propagare'nin, "yeni fidanlar elde etmek üzere toprağı ekme" anlamını taşıdığını belirtmiştir.

Kurtuluş'a (2014: 67) göre propagandanın, bireylerin ve kitlelerin üzerinde etki kurmak, onlara belli bir düşünceyi benimsetmek amacıyla sıklıkla kullanıldığının görüldüğünü ifade etmiştir. Propagandanın, savaş zamanında karşı tarafı yıldırma, psikolojik olarak çökertme, kendi tarafına da birlik ve dayanışma duygularını aşılama, moral yükseltme amacıyla kullanılırken; savaş dışı dönemlerde de gerek iç siyasette gerekse uluslararası siyasette devletlerin politikaları doğrultusunda yoğun olarak kullanıldığı karşımıza çıkmaktadır.

Bilimsel çalışmalarda propaganda ile kamu diplomasisinin birbirinden farklılığı üzerinde durulmuştur. Kamu diplomasisinin sıklıkla, propagandanın örtmecesi olarak kullanıldığını belirtmişlerdir (Leonard, 2002: 8).

Nye (2008), kamu diplomasisini propagandanın örtük biçimi olarak tanımlayanların esas noktayı gözden kaçırdığını ve propagandanın kamu diplomasisi olarak kullanıldığında ters tepeceğini belirtmiştir. Ayrıca kamu diplomasisinin basit bir halkla ilişkiler kampanyası olarak da ele alınmaması gerektiğinden söz etmiştir. Bu

doğrultuda kamu diplomasisinin, hükümet politikalarını kolaylaştırıcı bir çevre yaratmak için uzun dönemli ilişkiler kurmayı içerdiği ön plana çıkmaktadır. Kamu diplomasisinin, başka ülkelerin, kültürlerin ve halkların ihtiyaçlarının anlaşılması, görüşlerin karşı tarafa aktarılması, yanlış algılamaların düzeltilmesi, ortak amaçların bulabileceği alanların aranılması ile ilgili olduğu söylenebilir. Karadağ (2012: 36) ise kamu diplomasisinin propagandadan ayrılan noktaları için “kamu diplomasisi, doğru, gerçek bilgileri ve ülkenin dış politikası ile yaşam tarzını öncelikle dış ülkelerdeki insanlara izah etmeyi amaçlar, uluslararası anlayışı teşvik eder, dinlemeye ve diyaloga önem verir. Ulusal başarıların uluslararası alanda yer almasını amaçlar (özellikle spor ve güzel sanatlar alanlarında), pozitif bir imaj oluşturmayı sağlar, ikna etme ve anlatma metodunu uygular.” demiştir.

2.7.3. Ulus Markalaştırma (National Branding)

Marka kelimesinin anlamını, bir nesne hakkında bilgi vermek ve çağrışım oluşturmak için o nesne ile ilintili olan pek çok şeyi kapsayan etiket olarak nitelemek mümkündür. Bu anlamda markanın, bir ürünün rakip markalardan farklılaşmasını göstergeler aracılığıyla sağlamak olduğu ifade edilmiştir (Tosun, 2010: 9-119). Dinnie (2009: 15) ulus markayı ise, benzersiz olarak elemanların çok boyutlu harmanlandığı ve bir ulusun kültürel derinliğinin farklılaştırılması ve tüm hedef kitlelerine ilişkilendirilmesi olarak tanımlamıştır.

Szondi (2008: 13), markalaştırma ve pazarlama yaklaşımlarının uluslararası ilişkiler ve kamu diplomasi alanlarına girmesini sağlayan nedenlerin başında pazarlama ve markalaştırma yaklaşımlarının kamu kurum ve kuruluşlarında da kullanılmasını göstermektedir. Bunun birer örnekleri olarak Kanada ve İngiltere'nin kamu kurum ve kuruluşlarında markalaştırma ilkelerinin vatandaşlarla daha etkili iletişim ve ilişki kurmak için kullandıklarını ifade etmiştir. Yine ulus markalama ve kamu diplomasisi ile ilgili bir başka çalışmasında Szondi (2009: 301-302), markalamanın hedef ülkedeki pasif kitleleri hedeflediğini, kamu diplomasisinin ise kültürel, siyasi elitler ve kamuoyu oluşturucuları gibi iyi tanımlanmış kamuları hedeflediğini belirtmiştir. Dolayısıyla ulus markalamanın daha çok pazarlama konuları ile ilgili olduğunu, kamu diplomasisinin ise uluslararası ilişkilere ve uluslararası iletişime dâhil olduğunu söyleyebilmek mümkün olmaktadır.

2.7.4. Lobicilik

Lobicilik, çıkış noktası olarak en genel tanımı ile ABD yasama sisteminde çeşitli baskı gruplarının temsilciliğini yapan üyelerin, belirli bir kararın alınması ya da alınmaması yolunda gösterdiği kulis faaliyetleri olarak tanımlanmıştır. Günümüzde diğer ülkelerde söz konusu olan benzer faaliyetleri adlandırmak için de kullanılır hale geldiği bilinmektedir. Bu doğrultuda kamu diplomasisiyle ilişkili bir diğer alan olarak lobicilik faaliyetlerinin, kamu diplomasisi faaliyetlerini destekleyici rol oynadığı savunulmaktadır.

Sönmezoğlu (2000: 479), ABD’de bir tür “Üçüncü Meclis” benzetmesini haklı çıkartacak derecede karar alma süreçleri üzerinde etkinliği bulunan lobicilik faaliyetinin, iç politikaya ilişkin olabileceği gibi dış politikaya yönelik de olabileceğini de belirtmiştir. Sancar (2012: 181) lobicilik için, “kamu diplomasisinde istenilen dış politika davranışının elde edilmesi için doğrudan karar vericileri hedef alır ve kamu diplomasisi sürecinde onun var olan kamu diplomasisi faaliyetlerine destek olur” şeklinde ifadeler yer vermiştir. Bu bağlamda lobicilik faaliyetlerinin kamu diplomasisi uygulamalarına destek verici bir rol oynadığı görülmektedir.

2.8. Kamu Diplomasisinin Uygulama Alanları

Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanan uluslararası politik gelişmelerden de görüleceği üzere küresel siyaset ve yönetim anlayışında meydana gelen değişiklikler, ulus devletlerin yanısıra devlet dışı yeni aktörlerin küresel ilişkilerde etkin olduklarını göstermektedir. Günümüz uluslararası siyasal iletişimi sadece ulus devletler arasında cereyan etmekten çıkmış, uluslararası, uluslararası ya da uluslararası düzlemde gerçekleşen bir dış politika görünümü kazanmıştır. Yavaşgel’e (2012: 1) göre, günümüzde devletler ne olursa olsun, uluslararası kamuoyları karşısında daha dikkatli olmak, gerçeklere daha fazla yaklaşmak, daha sık ve inandırıcı açıklamalar yapmak zorundadırlar. Bu doğrultuda gelişen süreç dış politika bağlamında meydana gelen irade oluşumunun artık sadece devlet temsilcilerinin değil çok farklı siyasal ve kültürel katmanların tercihlerini de yansıttığını göstermektedir (Canbolat, 2009: 4).

“Kamu diplomasisi” adlı çalışmasında Leonard (2002: 9), kamu diplomasisinin ana amacını “köklü ilişkiler inşa etmek” olarak tanımlamış ve kamu diplomasisinin diğer ülkelerin ihtiyaçlarını, kültürlerini, insanlarını anlamak; bakış açılarını paylaşmak, yanlış algılamaları düzeltmek, ortak paydalar bulmak gibi hedeflerin kamu diplomasisinde başlıca hedefler arasında yer aldığını belirtmiştir. Bu doğrultuda uluslararası kamuoyunun dikkatini olumlu yönde çekmeyi amaçlayan kamu diplomasisi, devletlerin dış politika hususlarında karar almalarında göz önünde bulundurmaları gereken bir güç olarak 20. yüzyılın başından itibaren önem kazanmaya başlamıştır.

2.8.1. Kültürel Diplomasi

Kültür, toplumların geçmişleri ile gelecekleri arasında bağ kuran, vazgeçilmesi olanaksız köprü görevi görmektedir. Siyasal düşünce, davranış ve tutumların yanı sıra, siyasal kurumlara da belirli ölçülerde etkilerde bulunmakta ve oluşumlarına katkı sağlamaktadır. Kültür, siyasal değer sistemlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını da ifade etmekle birlikte siyasal toplumsallaşma sürecinde de aile, arkadaş çevresi, eğitim, kitle iletişim araçlarının yanında merkezi öneme sahiptir (Kışlalı, 2008: 112-122).

Erzen (2012: 132), bir ülkenin kitle iletişim araçları, okullar, yasalar, sosyal ve mesleki birlikler, sanatsal aktiviteler gibi çeşitli araçlar yoluyla toplumun benimsemesini sağladığı genel geçer kültürünün yanı sıra, kendi arasında ayrışmasını sağlayacak, kendine özgü özellikler barındıran bölgesel ölçekli kültürlerinin de bulunmakta olduğunu savunmaktadır. Erzen bu noktada Türkiye’yi örnek olarak göstermektedir. Türkiye’nin bir yandan kendine has bir yemek, müzik ve dans kültürünün olduğunu, bir yandan da Karadeniz (balık, mısır ekmeği, kemeçe, horon), Akdeniz (sebze ve zeytinyağı ağırlıklı beslenme) ve Doğu (et yemekleri, türkü ve halay) bölgelerinin her birinin kendine özgü alt kültürlerinin bulunduğunu ifade etmiştir. Bu gibi değerlerin tamamı, Türkiye kültürünün bir çeşitliliği ve zenginliğidir. Bu nedenle Türk kamu diplomasisi açısından önemli bir anlamı bulunmaktadır. Türk kültürü bunların bütünü içerisinde barındırmaktadır. Özellikle çok geniş bir yelpazeye işaret eden kültürel diplomasi, kültür-sanat faaliyetlerini, eğitim diplomasisi, müzik diplomasisi, caz diplomasisi, dans diplomasisi, moda diplomasisi, yiyecek diplomasisi gibi pek çok alt bileşeni kapsadığı görülmektedir.

2.8.2. Kurumsal Diplomasi

Leonard (2002: 176), kurumsal diplomasının, bir yönüyle bir devletin kamu diplomasisi uygulamalarında önemli bir tamamlayıcı konumunda olduğunu ve bir devletin kamu diplomasisinin önemli bir boyutunu oluşturduğunu savunmaktadır. Özellikle bu kapsam içerisine uluslararası boyutu olan büyük şirketler dâhil edilmektedir. Bir yönüyle de bu şirketler, kimi durumlarda o ülkeye yönelik nefreti ortaya çıkarır hale getiren bir unsur konumuna düşebilmektedir. Küresel ticaretin bir simgesi olan bu şirketler bir yandan prestij, itibar ve markalaşma öznesi durumundayken, bir yandan da o ülkeye yönelik muhalefetin odak noktası olabilmektedir. Öte yandan, ülke imajlarının sadece çeşitli şirketler ile özdeşleşmesi, kamu diplomatlarının pek de hoşuna giden bir durum olarak gözükmeyeceği ifade edilmiştir. Disney, bir yandan Amerikan kapitalizminin ve hegemonyasının haşmetli bir kurumu ve en önemli dayanaklarından biri gibi görülürken, bir yandan da esasında Amerikan kamu diplomasisinin başarısızlığındaki etkenlerden biri konumunda olduğu savunulmaktadır. Amerikan kamu diplomatları, ABD'nin Disney, McDonald's ve Coca Cola'dan ibaret olan imajından memnun olmadıklarını ifade etmektedirler. Bu durumun özellikle Amerikan kamu diplomasisinde ciddi bir ikilemin yaratıldığı üzerinde durulmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisine hizmet eden markaların ise Mavi Jeans, Vakko, Sarar, Koton, Beymen, Beko, Silk&Cashmere gibi markalar olduğu söylenebilir. Ülker grubunun geçtiğimiz yıllarda dünya çikolata devi Godiva'yı satın alması, küresel iş dünyasında ses getirmekle birlikte marka halen "Belçika çikolatası" mirasına sahip çıkmakta, Türk kimliğini öne çıkartmamaktadır. Ancak özellikle altı çizilmesi gereken Türk Markası, Türk Hava Yolları'dır. 2016 yılı itibariyle Skytrax altıncı kez "Avrupa'nın En İyi Havayolu" olarak THY'yi seçti. THY bu bakımdan giderek artan uçuş ağı, uçuş konforu ve dünyaca ünlü takımlara yaptığı sponsorluklarla adından söz ettirmekte, Türkiye'nin kamu diplomasisine hizmet etmektedir (NTV Haber, THY 6. Kez Avrupa'nın En İyisi, 10.08.2017). Diğer taraftan ABD'nin ekonomik nüfuzuna aracılık eden farklı şirketler olarak Procter&Gamble, Johnson& Johnson, Disney, Ford, Marlboro, Hewlett-Packard, Boeing, KFC, Pizza Hut, Gillette, Citibank, ColgatePalmolive, Gap, Fedex, JackDaniels, Hilton, General Electric, Yahoo, MTV, Motorola, Nike, Levi's, amazon.com sayılabilir. Benzer şekilde Nokia Finlandiya'nın; Loreal, Louis Vuitton, Chanel, Danone Fransa'nın; BMW, Mercedes,

Volkswagen, Adidas, Nivea Almaya'nın; Sony, Toyota, Honda, Canon, Panasonic, Nintendo Japonya'nın; Samsung Kore'nin; IKEA, Erickson, Absolut İsveç'in; Rolex, Nestle, Nescafe, Swatch İsviçre'nin; BP, JonnieWalker, Smirnoff, Unilever, Financial Times İngiltere'nin; Gucci, Armani, Benetton İtalya'nın; Guinness İrlanda'nın; Carlsberg Danimarka'nın küresel bilinirliğe sahip markalarıdır ve bu markalar, söz konusu ülkelerin kamu diplomasisine hizmet etmekte oldukları söylenebilir.

2.8.3. Spor Diplomasisi

Spor alanında gerçekleştirilen etkinliklerin çoğu zaman kamu diplomasinin bir parçasını oluşturduğu söylenebilmektedir. Sportif faaliyetler bir yandan bir ülkenin genç sporcularını göz önüne çıkarırken diğer taraftan ülkenin mükemmelliğini gözler önüne serer ve ülke için bir gurur kaynağı görevi görür. Bir yandan da bu sporcular bir çeşit elçi rolü oynayarak diplomatik işlevler üstlenir. Bu türden spor faaliyetlerin ülkeler arasında çeşitli ortak programlar aracılığıyla karşılıklı anlayışın geliştirilmesine aracı olabildiği görülmektedir. Spor diplomasisi alanında daha fazla dikkat çeken etkinliklerden biri Olimpiyatlar'dır. Tüm dünyanın takip ettiği Olimpiyatlar, ev sahibi ülkeler için ciddi bir tanıtım aracı konumundadır. Belirli dönemlerde Olimpiyat ve benzeri oyunların nerede düzenleneceğine dair çeşitli ülkelerin şehirleri arasından adaylar belirlenmektedir. Bu bağlamda olimpiyatlar, dünyanın farklı ülke ve kültürlerden gelen sporcular arasında rekabetin yanı sıra kardeşlik, dayanışma, centilmenlik ruhunu da beraberce hissettikleri, birbirlerinin kültürlerine dair fikirler edindikleri, bir tür mübadele diplomasisini pratik ettikleri bir alanı oluşturmaktadır. Bu nedenle de olimpiyatlar uluslararası propaganda ve kamu diplomasisinin önemli bir aracı konumuna gelmektedir. Olimpiyatlar, kimi durumlarda spor ruhu, dayanışma anlayışı gibi duyguları rekabet, üstünlük, şiddet vb. duygularla gölgeleyebilmektedir. Örneğin, 1936 Berlin Olimpiyatları'nda, iki savaş arası dönemde yükselen faşizmin izlerini ve olimpiyatların propagandist amaçlarla nasıl kullanıldığı gözlemlenebilmektedir. Söz konusu olimpiyatlar Nazi rejimi tarafından gücünü ve Alman sporcularının, dolayısıyla Alman Aryan ırkının üstünlüğünü dünyaya göstermek için bir fırsat olarak kullanılmıştır denilebilir. Bunun dışında futbolun kamu diplomasisi alanında bir araç olarak kullanılmasına bir örnek olarak 2008 yılında Türkiye-Ermenistan milli takımları arasında Erivan'da yapılan Dünya Kupası grup elemeleri

maçına eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün gitmesini verebilir. Gül'ün maçı Ermenistan Devlet Başkanı Serj Sarkisyan ile birlikte izlemesi “futbol diplomasisi” kavramını Türkçe literatüre sokmuştur (Çağrı Erhan, Spor ve Kamu Diplomasisi, 8 Temmuz 2010).

Erzen (2012: 139-140), uluslararası sivil diyalogun gelişimini hedefleyen uluslararası kuruluşların spor faaliyetlerinin ülkeler ve kültürler arasında birleştiriciliği arttırdığını ve bu alandaki gelişimi hızlandıracak yönde kararlar alındığını belirtmiştir. Bugüne kadarki en kapsamlı girişim olarak, Avrupa Komisyonu'nun 2007 yılında yayınladığı “White Paper on Sport (Spor Üzerine Beyaz Kitap)” adlı rapor gösterilmektedir. 2009 yılında ise Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle beraber “spor” Avrupa Birliği'nin yetkili olduğu alanlardan birisi haline geldiği söylenebilmektedir.

2.8.4. Dış Yardımlar

Ekonomik yöntemlerin dış politikada araç olarak kullanılması daha çok gelişmiş devletler açısından söz konusu olduğu ve devletler arasında ekonomik ilişkilerin karşılıklı bağımlılığı içermesi gerektiği sonucunda günümüz uluslararası ilişkiler yapısının bir özelliği niteliğindedir. Dolayısıyla bağımlılık ilişkisinin fazla olma durumu ekonomi aracının etkisini de o derece artırmaktadır. Arı (2010: 117-118), ekonomik ve ticari ilişkilerin bir dış politika aracı olarak kullanılmasının genelde üç amaca yönelik olduğunu ve bunların ödüllendirme ve cezalandırma, doğal kaynakları ele geçirme ve nüfuz alanı oluşturma ile ilgili olduğunu savunmuştur. Bununla birlikte Arı (2010: 120), dış yardım ile ilgili olarak, devletlerin dış yardımı diğer devletlere gereksinimleri olduğu bir zamanda vererek onların dış politikalarını kendi amaçları çerçevesinde etkilemeye çalıştığını belirtmiştir. Ekonomik yaptırımların ise diğer ülkeleri istenilen yönde bir dış politika izlemesi için uygulanan bir avantajdan yoksun bırakarak cezalandırmak ya da istenilen doğrultuda bir davranış sergilemesi için ikna etmeye yönelik politikalardan oluştuğu görülmektedir.

2.9. Bilgi Devrimi ve Kamu Diplomasisi

Yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri olan “iletişim” olgusunun bir bilim dalı olarak gelişiminin teknolojinin ilerlemesi ile daha da hız kazandığı söylenebilmektedir.

19. yüzyılın ortalarına doğru özellikle kitle iletişim araçlarının hızlı gelişimi ve toplum tarafından yoğun olarak kullanımı sonucunda bu alan giderek bir disiplin olma yolunda ilerlemiştir. Bu kapsamda iletişim tür ve tekniklerinin bilimsel olarak incelenmesi “siyaset” kavramı ile de ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla bu tür çalışmalar ile “siyasal iletişim” konusu araştırılmış, siyaset ve iletişim olgularının birbirleri ile benzer veya aynı yönleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada iletişimin siyaset ile ilişkisi üzerinde durulacağından iletişim tür ve tekniklerine değinilmeden siyasal iletişim kavramı ele alınmıştır.

Geleneksel diplomaside devletler, çıkarlarını korumak ve belirledikleri hedeflerine kavuşmak için çeşitli araç ve yöntemlere başvurarak diğer devletleri belli davranışlara yöneltmeye veya olası davranışlardan caydırmaya çalışmıştır. Bu yöntemlerden bazıları, propaganda yapma, ekonomik araçları kullanma, iç işlerine karışma, güç kullanma tehdidinde bulunma veya askeri güç kullanma gibi yöntemler olmuştur. Ancak uluslararası politikada kamuoyunun önemli bir faktör haline gelmesi sonucunda geleneksel diplomasi yöntemlerinin büyük oranda terk edilmeye başlandığı ve devletlerin farklı ulusların yönetimleri arasında siyasi ilişkiler kurarak dış siyasetin hayata geçirilmesini sağlamaya çalıştıkları görülmüştür. Geleneksel diplomasi, genellikle kapalı kapılar ardında yüksek düzeyli hükümet görevlileri arasında gerçekleştirilirken, iletişim ve haberleşme teknolojilerinin gelişimi bu tür iletişim aracı olan diplomasinin yapısını değiştirmiştir. İletişimdeki bu ilerleme nedeniyle diplomasi yöntem ve tekniklerinin yürütülme biçimi etkilenmiştir. Dolayısıyla geleneksel metotların terk edilmeye başlandığı ve geleneksel olmayan sektörlerin diplomasiyi etkilemeye başladığı görülmüştür (Yılmaz, 2008: 5).

Özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra diplomasinin kurumları ve ilgi alanları arasında büyük bir dönüşüm yaşandığı söylenebilir. Geleneksel diplomasinin daha çok savaş, barış, ticaret, bölgesel ve uluslararası sorunlar gibi temel alanlar üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Ancak yeni diplomasi uygulamaları ise insan hakları, ulusal ve küresel çevre sorunları, kültürler arası iletişim, uluslararası barış gibi daha uluslararası etkileşime yönelik konulara yoğunlaşmaktadır. Bu durum İkinci Dünya Savaşı’nın sonunda, dünyanın artık farklı bir uluslararası yapıyla karşı karşı kaldığını göstermektedir.

Diplomasi kavramının yöntem ve uygulamalarındaki diğer bir dönüm noktası Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra oluşturulan yenedünya düzeni ile birlikte gelişmektedir. Bu doğrultuda bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, diplomasi ve savaş kavramlarının niteliklerinin değiştiği ve gizli diplomasi uygulamalarının yerini büyük ölçüde açık diplomasi anlayışına bıraktığı görülmüştür. Bu yeni düzenin temel ilkelerini, Kissinger (2006: 872) şu şekilde tarif etmiştir:

Uluslararası ve bölgesel organizasyonlar aracılığıyla dayanışma, işbirliği ve ortak harekete dayanan bir ortaklık: ilkelerin ve hukukun üstünlüğünün birleştirdiği, maliyetlerin ve yükümlülüğün eşit bir şekilde paylaşılması ile desteklenen bir ortaklık; demokrasiyi, refahı, barışı yaygınlaştırmak ve silahları azaltmak amacıyla olan bir ortaklıktır bu yeni dönemin temel ilkesi.

Aziz (2014: 3) siyasal iletişimi “siyasal aktörlerin belli ideolojik amaçlarını, politikalarını belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere çeşitli iletişim tür ve tekniklerini kullanmaları” olarak tanımlamıştır. Siyasal iletişim olgusunun ve sürecinin genel öğeleri açısından, iletişim olgusu ve süreciyle benzerlik gösterdiği bilimsel çalışmalarda sıkça ifade edilmiştir. Özellikle iletişim sürecindeki beş ögenin; kaynak, alıcı, kanal, mesaj/ileti ve geribildirim siyasal iletişim sürecinde de geçerlilik gösterdiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte siyasal iletişimde kaynağın ve hedef kitlenin farklılığı üzerinde durulmuştur.

Siyasal iletişim sürecinde özellikle siyasi kimliğe sahip örgütler veya topluluklar tarafından alıcıyı harekete geçirmek amaçlı mesajlar verilmektedir. Bu doğrultuda stratejik bir iletişim aracı olarak ortaya çıkan kamu diplomasi “kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi faaliyetlerinin toplamı” olarak tanımlamıştır (Krause ve Evera, 2009: 1-31). Manheim (1993: 166) ise, bu sürecin önemli bir parçası olan siyasal iletişimi “siyasi bir imkân ve kaynak olarak bilginin devletler, örgütler yahut bireyler tarafından üretilmesi, dağıtılması, kontrolü, kullanımı ve proses edilmesi” olarak tasvir etmiştir.

Yeni diplomasi yöntem ve tekniklerinde diğer ülke halklarının algı ve tutumlarını bilmenin ve kendi çıkar ilişkileri doğrultusunda yönlendirmenin önem kazanmaya başladığı görülmektedir. Bu nedenle kamu diplomasisinde halkların tutumu, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesine yaptığı etki ile bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır.

Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde geleneksel diplomasi dışındaki süreci kapsamaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi uygulayan devletlerin yabancı ülkelerde kamuoyu oluşturmaya, diğer ülkelerin kuruluşlarıyla etkileşimde bulunmaya, devlet ve hükümet temsilcileri arasında iletişim sağlamaya ve kültürler arası iletişim sürecini geliştirilmeye çalıştıkları görülmektedir.

Szondi (2008: 304) genel olarak 21. yüzyıl kamu diplomasisinin özelliklerini şöyle belirtmiştir;

Barış ortamlarında sürdürülen, politik ve ekonomik amaçları gerçekleştirmek için uygun uluslararası ortam ve olumlu itibar yaratmayı amaçlayan, kamularla bağlantı kurarak ilişki inşa etmeye ve sürdürmeye çalışan, iki yönlü iletişime dayanan, araştırma ve geri dönüşlere göre strateji oluşturan, ideal ve değerlere vurgu yapan, hedef kamuların bölümlendiği ve tanımlandığı, yeni ve kişiselleştirilmiş medyaların kullanıldığı, kamu ve özel sektörün ortaklığında desteklenen faaliyetlerdir.

Buradan hareketle uluslararası siyasal iletişim sürecinde kamu diplomasisinin; iletişim sürecinde propaganda yapmak değil, nesnel verilere ve gerçeklere dayalı stratejik bir iletişim dili inşa etmek ve farklı kesimlerin hizmetine sunmaktır denilebilir.

Tablo-2: Geleneksel ve 21. Yüzyıl Kamusal Diplomasisinin Karşılaştırılması (Kaynak: Gyorgy, Szondi (2009), Central and Eastern European Public Diplomacy, 305)

	Geleneksel Diplomasi	Kamu Diplomasisi
Koşullar	Çatışma, devletler arasında gerilim	Barış ortamı
Hedefler	Davranışları değiştirerek hedef ülkede siyasi değişim sağlamak	Alıcı-kabule hazır bir ortam ve ülke için yurtdışında olumlu bir saygınlık yaratmak için siyasi ve ekonomik çıkarları destekleme
Stratejiler	İkna, halkları yönlendirme	İlişki geliştirme ve sürdürme; halklarla yakın ilişkiler ve sıkı bağlar kurmak
İletişimin Yönü	Tek yönlü iletişim (monolog)	Çift yönlü iletişim (diyalog)
Araştırma	Çok az, gerekli görülürse	Geri bildirim önem veren araştırmaya dayalı kamusal diplomasi
Mesaj Bağlamı	İdeolojiler, çıkarlar, bilgilendirme	Fikirler, değerler, iş birliği
Hedef Kitleler	Genel olarak hedef ülke kamuoyu, mesajların göndericisi ile alıcıları	Bölgelere ayrılmış ve iyi bir şekilde tanımlanmış yabancı kamuoyları ile iç kamuoyu, Katılımcılar
İletişim Kanalları	Geleneksel kitle iletişim araçları	Çoğunlukla kişiselleştirilmiş eski ve yeni medya,
Bütçe	Hükümet tarafından finanse edilir	Hükümet ve özel sektör iş birliği ile finanse edilir

2.10. Sosyal Medya ve Kamu Diplomasisi

İletişim ve teknoloji araçlarının yaygın bir şekilde kullanılması ile birlikte toplumlar arasında hızlı bir etkileşim başlamıştır. Haberleşme ve iletişim teknolojilerindeki gelişme iletişimde zaman ve mekân boyutu ortadan kaldırmış ve bu

süreç çok hızlı, ucuz ve etkin bir iletişimi mümkün hale getirmiştir. Stratejik bir iletişim aracı olarak kamu diplomasisi, “kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi” faaliyetleri olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla iletişim araçları kamu diplomasisi açısından stratejik bir öneme sahip olmaktadır. Bu kapsamda uluslararası alanda yayın yapan kuruluşlar ile televizyon, radyo, gazete ve dergi gibi iletişimsel araçlar, toplumların sosyal ve kültürel değerlerinin tanıtımında büyük rol oynamaktadır. Örneğin yirmiye yakın dilde yayın yaptığı belirtilen Radio France Internationale, uluslararası alanda yaklaşık 45 milyon kişiye ulaşmaktadır. Buna benzer kırk üç dilde yayın yapan BBC World, İngiliz kültürünü 150 milyon insana ulaştırdığı bilinmektedir. Diğer taraftan ABD de kamuoyuna yönelik bilgi sürecinde basın yayın kuruluşlarının önemini fark ederek dış işleri bakanlığının bünyesinde ABD Enformasyon Ajansı'nı (USIS) faaliyete geçirmiştir. Böylece ABD, kamuoyuna yönelik uygulanan diplomasi yöntem ve tekniklerini iletişim stratejisi ile birleştirdiği görülmektedir (Tuncer, 2005: 69). USIS tarafından özellikle Amerikan kültürü, idealleri ve yaşantısı üzerine çalimsalar yapıldığı bilinmektedir. Söz konusu kurum 104 ülkede radyo, televizyon, basın, sinema, kitap, sergi gösterileri gibi faaliyetler içerisindedir. Bununla birlikte ABD'nin politikalarını duyurmak için Voice of Amerika gibi yerel dillerde de yayın yapan radyo ve televizyon kanalları kurulmuştur (Bedrinn, 2005: 51). Görüleceği üzere günümüzde Batı kültürü ve politikalarının geniş alanlara yayılmasında, uluslararası alanda kamuoyunu etkilemenin önemli araçlarından biri olan medyanın etkin bir şekilde kullanılmasının önemi büyüktür.

Powers (2009: 10), iletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişme ile birlikte kamu diplomasisi uygulayıcılarının daha ucuz, interaktif ve ulaşılabilir medya ağlarına yöneldiklerini belirtmiştir, özellikle sosyal medya ağları, milyonlarca üyeye sahip olmakta ve aynı anda binlerce kişinin interaktif katılımına olanak vermektedir. Sosyal medya ağları fikirleri yaygınlaştırma ve o fikirler hakkında toplumları harekete geçirmeye teşvik etme gibi olanakları sunmaktadır. Nitekim bunun örneğini 2009 yılında Londra'da düzenlenen G-20 zirvesinde belirli bir kesim Twitter aracılığıyla birleşerek protestolarda bulunmuştur. Sosyal ağlardan olan ve kullanımının giderek arttığı Twitter ve Facebook gibi sanal platformlar, aynı zamanda liderlerin halka ulaşmak için kullandıkları etkili bir iletişim aracı haline de gelmiştir. Dolayısıyla devlet

temsilcileri, liderler veya kurum ve kuruluşlar sosyal ağlar aracılığıyla daha fazla bireye daha kısa bir zamanda ulaşabilmektedir.

Bu değişimler aynı zamanda uluslararası ilişkiler alanında gelişen kamu diplomasisini ve uygulama alanlarını da büyük ölçüde etkilemiş ve kamu diplomasisi kavramının gelişimini biçimlendirmiştir. Günümüzde artık internet ve global haber ağları dünyada gelişen sorunlar hakkında hızlı bilgi alınabilen temel kaynaklar haline gelmişlerdir. Ayrıca medya araçları ülkelere, sivil toplum örgütlerine, kurumlara, topluluklara, bireylere her konuda fikir alışverişinde bulunma fırsatı vermektedir. Bu doğrultuda kamu diplomasisi uygulamada alanında, toplumları dinlemek, anlamak ve iletişim kurmak medya ve yeni medya teknolojileri sayesinde daha hızlı ve kolay gerçekleşmektedir.

2.11. Uluslararası Politika ve Kamu Diplomasisi

Günümüz uluslararası ilişkilerde Amerikan üstünlüğü, tarihteki sömürgeci imparatorluklardan farklı olarak gelişim göstermiştir. ABD özellikle bilimsel ve teknolojik üstünlüğü ile farklı devletlerin toprakları üzerinde ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda hâkimiyet kurma politikaları izlemiştir. Bu kapsamda ABD'nin, devletlerin üzerinde resmi bir siyasi egemenlik kurmak yerine yumuşak güç eksenli politikalar üretilip toplumları etkileyerek yayılma alanlarını genişlettiği görülmektedir. ABD'nin süper gücünün bu hâkimiyeti özellikle küreselleşme sürecinde etkili olmakta ve uluslararası alanda liberal düşüncelerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Lacoste'un (2008: 42-44) da belirttiği gibi 1991 yılında SSCB'nin dağılmasından beri ABD, dünya üzerinde tek büyük süper güç konumuna gelmiştir. Büyük bir askeri güce ve modern bilimsel ve teknolojik araçlarla üretilmiş silahlara sahip olan ABD, dünyada ekonomik faaliyetinin de büyük bir kısmını gerçekleştirmektedir. Petrolden sınaî ve iletişim faaliyetlerine dünya zenginliğinin büyük kısmını kontrol ettiği bilinmektedir. Ayrıca ABD, gelişmiş ekonomisi ve vatandaşlarının sahip olduğu refah düzeyleri ile bugün hala çok sayıda göçmen için bir çekim merkezi olmaktadır.

Soğuk Savaş sonrasında daha fazla önem kazanan uluslarüstü baskı gruplarının ve küresel markaların büyük çoğunluğunun gelişmiş sanayi ülkelerinden çıktığı

görülmektedir. Bu bağlamda dünyanın giderek “batılılaşma” içerisinde olduğu görüşü çoğunlukla savunulmaktadır. ABD dünyada küresel markalar ile bilgi-eğlence sektörlerine sahip önde gelen devletlerden biridir (Brown ve Ainley, 2008: 167). Bu doğrultuda Amerikan kültürünün yaygınlığının bir emperyalizm unsuru olarak algılanmasına engel olan unsurun ise ABD’nin yumuşak güç ekseninde kamu diplomasisi politikalarını etkin bir şekilde sürdürdüğü gerçeğine dayanmaktadır.

Nye (2002: XVI), 11 Eylül saldırılarının hemen ardından yayınladığı Amerikan Gücünün Paradoksu adlı çalışmasının önsözünde şunları ifade etmiştir:

Bu kitap esasında Amerikalılar için bir uyanış çağrısı olması amacıyla yazılmış olsa da eşi görülmemiş gücümüzü nasıl kullanmamız gerektiği konusunda öneriler de barındırıyor. Şimdi tehlike çanları hiçbir kalemin anlatamayacağı kadar açık bir biçimde çalıyor, ancak yine de onlarca yıldır süren üstün konumumuzu uzun vadeli ulusal ve küresel çıkarlarımız doğrultusunda hareket etmek için nasıl kullanacağımızı belirlemeye ihtiyaç duyuyoruz. Vermemiz gereken tarihsel sınav; siyasi istikrar, ekonomik büyüme ve demokratik değerler yaratmak amacıyla başka ülkelerle birlikte çalışmamıza olanak tanıyacak ilke ve normlar çerçevesinde bir konsensüs oluşturmak. Amerikan gücü ebedi değildir. Eğer yumuşak gücümüzü kibir ve kayıtsızlıkla israf edersek, kırılabilirliğimizi arttırır, değerlerimizi heba eder ve üstün konumumuzun aşınmasını hızlandırırız.

Bu çerçevede Nye, 11 Eylül sonrası ciddi dönüşümlere sahne olan dünyada, ABD’nin hâkimiyetini koruma ve sürdürebilmesini yumuşak güç ekseninde kamu diplomasisi politikalarının uygulanmasına bağlamıştır.

2.12. Türk Kamu Diplomasisi ve Aktörleri

Dış politika, uluslararası ortamda yaşanan gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan genel algılardan hareket eder ve devletleri korunma içgüdüsüne, ekonomik ve stratejik avantajların sürekli değişen şekillerine ve kamuoyunun o zamanki eğilimlerine yöneltir. Uluslararası ilişkilerde diplomasi uygulamasında bir sonuç veya amaç olmadığı bir yöntem olduğu da sıklıkla belirtilmiştir. Bu doğrultuda dış politikada amacın savaş yerine uzlaşma sanatı olarak uygulandığı üzerinde durulmuştur (İskit, 2007: 49). Dış politikada diplomasi yönteminin kullanılmasındaki amaç ile ilgili genel kanı, uluslararası anlaşmazlıkları ve çatışmaları barışçıl yollarla şiddete ve askeri güce başvurmadan çözüme kavuşturmak şeklinde olmuştur. Çatışmaları ve anlaşmazlıkları güç yoluyla çözmek savaş olarak değerlendirilirken, barışçıl yollarla çözmek diplomasi olarak değerlendirilmiştir (Tuncer, 2009: 5). Bu bakımdan devletler diplomasi

yöntemlerine başvururken uluslararası alanda gelişen olayların etkisinde dış politikalarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Kimi zaman diplomaside geleneksel yöntemlerin sürdürüldüğü görülmekte kimi zaman da devletler, kamuoylarını etkileyerek yumuşak güç ekseninde politikalar üretmektedir. Özellikle günümüzde, ilerleyen bilim ve teknoloji sayesinde devletlerin daha fazla yumuşak güce yöneldikleri görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin, uluslararası alanda yaşanan gelişmeleri yakından takip etmeye ve politikalarını değişen diplomasi sürecine entegre etmeye çalıştığı görülmektedir.

Dedeoğlu, 11 Eylül 2009 tarihinde yayınlanan bir köşe yazısında, küresel şartların değişmesinin Türkiye'de devlet dışında bireyleri ve diğer aktörleri de dış politika faaliyetlerinde yer almaya yönlendirdiğini belirtmiştir. Bu nedenle kişiler, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerin dış politikaya katılımının diplomasinin gizemli alanlarını daralttığını ve dış politikada doğrudan diplomasi denebilecek süreçlerin yaşanmaya başladığını savunmuştur. Ancak bu durumun, Türkiye'de toplumsal düzeyde dışa açılmanın kamu diplomasisi bakımından her durumda kamuoylarını olumlu etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmadığını da ifade etmiştir. Görüleceği üzere dış politikaya farklı aktörlerin dâhil olması Türkiye'nin imajı açısından her zaman olumlu sonuçlar yaratmamaktadır. Dolayısıyla bu durum Türkiye'yi kamu diplomasisi bağlamında daha kapsamlı ve sistematik politikalar üretmeye yönlendirmektedir (Kamu Diplomasisi, 2009).

Kalın'a (2010) göre, Türkiye iki asırlık modernleşme tecrübesine ve küreselleşmenin sunduğu yeni iletişim imkânlarına sahip olmakla birlikte Avrupa'da beş milyona yakın Türk yaşamaktadır. Ancak bunlara rağmen Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olma yolunda, Avrupa toplumlarının çoğunda Türk, Osmanlı, Müslüman ve Ortadoğulu imajı, ortaçağdan gelen algı ve tutumlar tarafından beslenmeye devam ettiğini savunmuştur. Dolayısıyla bu unsurlar Avrupa'nın Türkiye algısında hâlâ etkin bir şekilde yer aldığını göstermektedir. Türkiye'de devlet geleneğinin köklü olmasından dolayı genellikle ülkeler arasında, devlet ve hükümet başkanları tarafından yürütülen ilişkinin diplomasi bağlamında yeterli olduğu düşünülmektedir. Ancak uluslararası alanda değişen diplomasi anlayışı ile yumuşak güç uluslararası ilişkilerde öne çıkmıştır. Bu nedenle doğrudan kamuoylarına yönelik faaliyetler zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye’deki kamu diplomasisi çalışmalarının henüz çok yeni olduğu görülmektedir. Bugün Türkiye, uluslararası alanda kamu diplomasisine yeterli önemin verilmemesi nedeniyle dış politikada hedeflere ulaşmada engellerle karşılaşmaktadır. Kamu diplomasisine yeterli düzeyde önem verilmemesi, Türkiye’nin yabancı kamuoyları tarafından yanlış tanınmasına ve kendini dünyaya doğru bir şekilde ifade edememesine yol açmaktadır. Eğer ülkeler kendi algısını ve itibarını dış politikada doğru yönetmezse, itibar kendi doğal ritmiyle uluslararası alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak ilerlemekte ve başka devletler tarafından yönetilir hale gelmektedir. Çalışmamızda bir sorunsal olarak ele alınan bu görüşler ışığında, Türkiye’de düzenli ve sürdürülebilir kamu diplomasisi uygulamalarının AB’ye üyelik sürecine katkısı olacağı savunulmuştur.

Kamu diplomasisi Türkiye’de çok yeni olan bir kavramdır. Bu nedenle kamu diplomasisi kavramı üzerine incelemeler 2000’li yıllar sonrasında gerçekleştirilmiştir. Ancak günümüzde hala yeterli denebilecek kadar kamu diplomasisi ile ilgili araştırma veya inceleme bulunmamaktadır. Kamu diplomasisi özellikle son yıllarda öneminin anlaşılmaya başlaması ile daha fazla üzerinde durulan bir konu olmaya başlamıştır. Çeşitli düşünce araştırma ve düşünce merkezlerinde kamu diplomasisi ile ilgili birimler kurulmuş olup bu alan üzerinde araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte asıl ilerleme üniversitelerde kamu diplomasisi derslerinin okutulmaya başlaması olmuştur. Ders kitapları ve bilimsel makalelerde artık sıklıkla üzerinde durulan bir konu olmaya başlamıştır. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarına ve uygulamadaki faaliyetlere yer verilerek Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri irdelenmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak, Türkiye’nin yumuşak güç uygulamaları ve kamu diplomasisi pratiklerinin örneklerini gözlemlemek mümkün olmuştur. Ancak, Türkiye’de kamu diplomasisi teriminin, kavramsal olarak ilk kez kullanılmaya başlanması ile Türkiye’nin imaj oluşturma ve uluslararası kamuoyunu etkilemeye yönelik faaliyetlerinin tek bir kurumun çatısı altında toplanmasının yakın dönemlerde gerçekleştiği görülmektedir. 2000’li yıllarla birlikte, “kamu diplomasisi” terimi Türkiye’de ilk kez kullanılmaya başlanmış, özellikle Nye’in kamu diplomasisini

yumuşak güç ekseninde tartışmasıyla popülerlik kazanmasıyla Türkiye gündemine taşındığı bilinmektedir.

Edmund Gullion'un 1965'lerde kavramı ilk defa kullanmasından sonra kavramın bilimsel alanda daha fazla ele alındığı görülmüştür. Başar'ın (2011: 11) "kamu diplomasisi kavramının yeni bir gelişme olmaktan daha çok geçmişinin Birinci Dünya Savaşı yıllarına değindiği, köklerini Amerikan dış politikasında bulan bir kavram olduğu" cümlesi bu durumu destekler niteliktedir.

Dünyada kamu diplomasisi alanında özellikle Tuch (1990; 1993), Coombs (1992), Malone (1988), Cannon (2003), Leonard ve Small (2002; 2003), Melissen (2006; 2007) Signitzer (2008), Szondi (2008, 2009), gibi isimlerin çalıştığı bilinmektedir. Çalışmalarda özellikle diplomasi, kamu diplomasisi ve güç gibi kavramların, uluslararası ilişkiler ve dış politika gibi disiplinlerle doğrudan bağlantılı olarak ele alındığı görülmektedir. Bu alanda Türkiye'de ise Erzen (2012), Özkan ve Öztürk (2012), Sancar (2012), Yağmurlu (2007), Gürkaş (2009), Başar (2011), Bostancı (2012) gibi isimler çalışmalar yaparak kamu diplomasisinin kavramsal boyutu, farklı disiplinlerle ilişkileri ve Türkiye'de kamu diplomasisi uygulamaları gibi konulara yer vermişlerdir.

Türk dış politikasında özellikle son yıllarda üzerinde durulmaya başlayan konulardan biri de Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güçtür. Bu doğrultuda yumuşak gücün etkin bir şekilde uluslararası arenada kullanılmasını hedefleyen "kamu diplomasisi" arayışlarının olduğu gözlemlenmektedir.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kamu kuruluşlarından başlıcaları; Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Müdürlüğü, Anadolu Ajansı, Başbakanlık Tanıtım Fonu ve benzer faaliyetler yürüten diğer kuruluşlar olduğu söylenebilir. Bu kuruluşlara özellikle son yıllarda kamu diplomasisi bağlamında önemli aktörler olarak

kabul edilen sivil toplum örgütleri, yardım kuruluşları, özel eğitim kuruluşları, kültür sanat örgütleri ve özel sektör temsilcileri de eklenebilir.

Zengin'e (2010: 95) göre, "2000'li yılların Türk dış politikasının temel ilkeleri bölgesel politikalarda üst düzey siyasi diyalog, herkes için güvenlik, karşılıklı ekonomik bağımlılık ve çok kültürlülüğün korunması olarak belirlenen dört prensibe bağlı olarak gelişmiştir". Bu dış politikanın, kamu diplomasisi tarafını oluşturan unsurların; kültürel ilişkiler ve kültürlerarası iletişim, halklar arası ilişkiler, diplomatik ve uzlaştırıcı faaliyetler, yardım ve iş birliğine dayanan sorumluluk faaliyetleri, barış ve diyalog temelli ortak anlayış oluşturmaya yönelik faaliyetler olduğu görülmektedir. Özellikle Türk Dışişleri Bakanlığı'nın son yıllarda ortaya koyduğu genel dış politika çerçevesine bakılacak olursa; Türkiye'nin hem ABD hem de AB ülkeleriyle ilişkilerini kuvvetlendirmeye çalıştığı, ayrıca Balkanlar, Ortadoğu, Kafkasya, Güney Asya, Orta Asya, Afrika, Latin Amerika ve Asya-Pasifik ülkeleriyle somut iş birliğine dayalı yakın ilişkiler geliştirmek istediği görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin gerçekleştirdiği kamu diplomasisi faaliyetleri genel olarak yurtdışı tanıtım ve kültür işleri, uyuşmazlıkların çözümü ve arabuluculuk faaliyetleri, medeniyetler ittifakı, Türkiye-AB ilişkileri, Türkiye'nin insani yardımları gibi olduğu söylenebilir.

2.12.1. Dışişlerine Bağlı Kurumlar

Bu kapsamda dışişleri bakanlığına bağlı olarak çalışmalar yürüten Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü ile Diplomasi Akademisi bölümleri incelenerek görev alanları belirtilmiştir.

2.12.1.1. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü

Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında bakanlığın sözcülüğünü yapmak, yerli ve yabancı medya kuruluşları ve medya mensupları ile ilişkilerinin yürütülmesini sağlamak ve basın toplantılarının gerçekleştirilmesi gibi görevler bulunmaktadır. Ayrıca dış politika alanında medya aracılığıyla yerli ve yabancı kamuoyu ile iletişimi sağlamaktadır. Bunlarla birlikte kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlerin planlanması ve icra edilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içinde hareket etme amacındadır. 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde Bakanlık içi koordinasyonu sağladığı ilgili kanunda belirtilmiştir

(T.C. Resmî Gazete, Dışışleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 10.08.2017). Bu bakımdan genel faaliyetlerine bakılacak olursa Dışışleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün kamu diplomasisi alanında faaliyetler yürütecek yapıya sahip olduğu da söylenebilir.

2.12.1.2. Dışışleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler

Genel Müdürlüğü

Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde kültür, eğitim, bilim, spor ve benzeri alanlarında diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla ikili ve çok taraflı ilişkileri ve iş birliğini yürütme görevleri bulunmaktadır. Türkiye'nin yurtdışındaki tanıtımına yönelik proje ve faaliyetlerin yürütülmesini ve koordinasyonu sağlamayı amaçladığı ilgili kanun maddesinde de görülmektedir (T.C. Resmî Gazete, Dışışleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 10.08.2017). Bu bağlamda Dışışleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetler yürüten Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü daha çok yabancı ülke kurumları ile Türkiye arasındaki iletişimin sağlanması ve ilişkilerin sağlıklı yürütülmesi amaçları üzerine görevlendirilmiştir denilebilir.

2.12.1.3. Dışışleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi

Diplomasi Akademisi Başkanlığı'nın görevleri Dışışleri Bakanlığı'nın kuruluş kanununda aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- 1) Türkiye Cumhuriyeti'nin dış ilişkilerinin, Türk dış politikasının ve konsolosluk hizmetlerinin yürütülmesinde görev alan Bakanlık mensuplarının temel ve hazırlayıcı eğitimleri ve stajları ile Bakanlığın ihtiyaçlarına göre tespit edilen diğer hizmet içi eğitim faaliyetlerini planlamak ve icra etmek.
- 2) Bakanlık mensuplarının yurtiçinde ve yurtdışındaki eğitim programlarına, yabancı dil ve mesleki eğitim amaçlı kurslara, seminerlere ve benzeri etkinliklere katılımları ile diplomasi ve konsolosluk alanında diğer ülkelerle gerçekleştirilen eğitim iş birliği faaliyetlerini, ilgili Bakanlık birimleri ve gerekli görülmesi halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla eşgüdümde bulunmak suretiyle planlamak ve yürütmek.
- 3) Diğer kamu idarelerinin yurtdışına sürekli görevle atanan memurları ile bu idarelerin dış ilişkilerle bağlantılı birimlerinde görevli memurlar için eğitim programları planlamak ve yürütmek (T.C. Resmî Gazete, Dışışleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 10.08.2017).

Buradan da anlaşılacağı üzere Diploması Akademisi genel olarak yabancı ülkeler ile iletişimde bulunması için görevlendirilecek uzmanların yetiştirilmesini amaçlamaktadır.

2.12.2. Başbakanlığa Bağlı Kurumlar

Bu başlık altında Başbakanlığa bağlı olarak faaliyetler yürüten Kamu Diploması Koordinatörlüğü ve Tanıtma Fonu Kurulu ele alınmıştır.

2.12.2.1. Başbakanlık Kamu Diploması Koordinatörlüğü

Kuruluşu ve Amaçları

30 Ocak 2010 tarihli ve 27478 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2010/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kamu diploması, “uluslararası toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin bir aracı” olarak tanımlanmıştır. Genelge ile Türkiye’nin uzun süredir maruz kaldığı itham ve sorunlar karşısında haklılığını kanıtlamaya yönelik çalışmalarla uluslararası toplumun doğru bilgilendirilmesi gerekliliği ortaya konmuştur. Bu doğrultuda Başbakanlık Başmüşaviri bünyesinde Kamu Diploması Koordinatörlüğü kurulmuştur. Koordinatörlük, kamu diploması alanında yürütülecek çalışmalar ile uluslararası alanda stratejik bir iletişim dili inşa etmeyi ve kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında iş birliği ve koordinasyonun sağlanmasını amaçlamıştır. Koordinatörlüğün resmi internet sitesinden elde edilen bilgiye göre kurumun vizyonu şu şekilde açıklanmıştır:

Küreselleşme ile birlikte uluslararası ilişkilerin daha girift bir hal aldığı günümüzde kamu diploması, uluslararası kamuoyunu etkilemenin ve yönlendirmenin önemli araçlarından biri haline gelmiştir. Yükselen bir güç olarak Türkiye’nin stratejik iletişim ve kamu diploması alanlarında etkin ve başarılı olması, milli çıkarlarının, bölgesel etkinliğinin ve küresel sorumluluklarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu durum, ülkemizin izlediği politikaların hem meşruiyeti hem de etkinlik alanı açısından önem arz etmektedir. Başbakanlık Kamu Diploması Koordinatörlüğü, bu çerçevede gerek ülkemizin güçlü mirasını ve çağdaş tecrübesini gerekse son yıllarda bölgesel ve küresel siyasette artan etkisinden yola çıkarak, Türkiye’nin yeni hikâyesini etkin bir şekilde anlatmayı, farklı kesimlerle diyaloga geçmeyi ve çok-taraflı bir iletişim ekseninde faaliyet yürütmeyi amaçlamaktadır (KDK, Vizyon&Misyon, 2010).

Saydam’ın 22 Ocak 2011 tarihinde bir gazetede yayınladığı yazısına göre; koordinatörlüğün kuruluş aşamasında koordinatörlük medya yöneticileri ve köşe yazarlarıyla görüşmüş, bazı reklam ve halkla ilişkiler şirketleriyle de konuyu tartışmayı

planlamış, bu çalışmalar doğrultusunda koordinatörlüğün strateji ve uygulamalarının saptanması amaçlanmıştır (Saydam, Seçim Öncesi İlerlemecilik Olacak, 20 Ocak 2010).

Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Genel Çerçevesi

Çalışmanın bu bölümünde KDK'nın belirli aralıklarla ve düzenli olarak gerçekleştirmekte olduğu faaliyetleri ele alınacaktır. KDK'nın bu faaliyetleri resmî web sitesinden elde edilen bilgiler doğrultusunda ele alınmıştır. Öncelikle Koordinatörlüğün misyon ve amaçları şu şekilde belirtilmektedir:

Kamu diplomasisi, Türk dış politikasının ve yumuşak güç kapasitesinin en önemli araçlarından biri olarak Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda görünürlüğünü ve etkinliğini arttırmayı hedeflemektedir. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türkiye'nin doğru ve etkin bir şekilde tanınması ve bilinmesi için kamu kurumları ile sivil örgütlenmeler arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Türkiye'nin dünyanın farklı kesimleri nezdinde doğru bir şekilde tanınması, orta ve uzun vadeli sistematik çalışmaları zorunlu kılmaktadır. Türkiye'nin tanıtımında ve algı yönetiminde merkezi bir öneme sahip olan ve diplomasi, dış yardımlar, bilim ve teknoloji, ekonomi, yüksek öğretim, turizm, kültür, sanat ve medya gibi geniş bir alana yayılan kamu diplomasisi faaliyetleri, Türkiye'nin yeni potansiyellerinin dünya kamuoyunda tanınmasını sağlar. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü bu farklı faaliyet kalemlerinin koordinasyonunu sağlayarak Türkiye'nin stratejik iletişimine ve etkin tanıtımına katkıda bulunur (KDK, Vizyon&Misyon, 2010)

Koordinatörlüğün çalışmaları kapsamında, üniversite programları, siyasal İletişim faaliyetleri ve medya-tanıtım çalışmaları yapılmaktadır. Üniversite programları ile öğrenci akademisyen ve vatandaşlarla bir araya gelinerek kamu diplomasisine yönelik bilgilendirmeler yapılmaktadır. Üniversite programları arasında; kamu diplomasisi panelleri, dış politika tanıtım programları, dış politika çalıştayları ve gençlik programları yer almaktadır. Siyasal iletişim faaliyetleri ile ülke toplantıları, akıl insanlar konferansları, Avrupa toplantıları, paneller ve uluslararası zirveler gerçekleştirilmektedir. Medya-tanıtım çalışmalarında ise gazeteci heyetleri programı, uluslararası basın bilgilendirme çalışmaları ve kültür ve tanıtım faaliyetleri yapılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'de ve dış ülkelerde akademik çalışmalarda bulunan kişilerle, çeşitli örgüt veya kurumların temsilcileriyle, Türk ve yabancı devletlerin vatandaşlarıyla bir araya gelinerek Türkiye'nin tanıtımı ve Türkiye'nin politik, ekonomik, kültürel çalışmaları ortaya konulmaktadır. Bu çalışmalar ile kamu

diplomasisinin amaçlarına uygun olarak uluslararası alanda Türkiye'nin doğru anlaşılması ve Türkiye'ye olumlu bir imaj oluşturmak için çalışıldığı görülmektedir.

Üniversite Programları

KDK'nın üniversite programları faaliyetleri ile kamu diplomasisi panelleri, dış politika tanıtımları ve çalıştayları ile gençlik programları düzenlenmektedir. Kamu Diplomasisi Panelleri, üniversite öğrencileri ve akademisyenlerin kamu diplomasisi ve Türk dış politikası ile ilgili bilgilendirilmesi, katkı ve görüşlerinin alınması amacıyla uygulanmakta olan bir programdır. Bu program çerçevesinde belirli dönemlerde Türkiye'nin farklı şehirlerinde bulunan üniversiteler ile işbirliği düzenlenerek, uzman ve üst düzey bürokratların da katılımları ile bir gün olarak planlanan paneller düzenlenmektedir (KDK, Kamu Diplomasisi Panelleri, 2010).

Dış Politika Tanıtım Programları, dış politika ve ilgili alanlarda öğrenim gören öğrenciler ile bu alanda çalışma yapmış araştırmacı/akademisyen ve uzmanları, dış politikaya yön veren kurum ve karar alıcıları bir araya getirmeyi amaçlayan bir program olarak uygulanmaktadır. Bu doğrultuda program, farklı kesimler arasında bir ilişki ağı kurmayı ve bir diyalog ortamı oluşturmayı hedeflemektedir. Ankara'da düzenlenen programlar kapsamında; Anadolu'nun farklı üniversitelerinden gelen öğrencilerin, dış politika kurumları ile ilgili işleyişi yerinde görmeleri hedeflenmiştir. Bu kapsamda ilgili olan kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde girilerek paneller ve tanıtım programları düzenlenmektedir. Böylece bu program ile kısa ve orta vadede Türk dış politikasının gündemine ve kurumsal işleyişine vakıf, gelişmeleri doğru değerlendirebilecek uzmanların yetişmesine katkı sağlanması öngörülmektedir (KDK, Dış Politika Tanıtım Programları, 2010). Diğer taraftan da dış politika çalıştayları ile doktora öğrencilerini dış politikanın farklı alanlarında çalışan akademisyenler ve dış politika yapıcılarıyla bir araya getirmeyi amaçlamaktadır (KDK, Dış Politika Çalıştayı, 2010). Gençlik Programları ile de öncelikli olarak 18-30 yaş arası, eğitilmiş ve gelecek vadeden yabancı öğrencilerin, Türkiye ile yaşadıkları ülkeler arasındaki ilişkiler hakkında görüş sahibi olmaları amaçlanmıştır. Her bir programda farklı ülkeden davet edilen toplamda 35 kişi olduğu belirtilen heyetler, bir hafta boyunca İstanbul'da ve Ankara'da misafir edilmektedir. Özellikle katılımcılarda farklı meslek ve gruplardan, siyasî eğilimlerden ve din mensuplarından çeşitlilik sağlanmasına dikkat edilmektedir. Uygulanmasına

devam edilen bu program ile Türkiye'nin uluslararası alanda ve bulunduğu bölgede oynadığı role ilişkin farkındalığın tesis edilmesi, dünyanın farklı bölgelerindeki gelişmelerin tartışılmasına vesile olunması ve ortak bir sosyal-kültürel- siyasî gündemin oluşturulması amaçlanmıştır. Gençlik programı çerçevesinde davetlilerin, Türkiye'nin farklı kurumlarını ziyaret ederek faaliyetleri ile ilgili doğrudan bilgi almaları, tarihî ve turistik mekânları görerek ülkemiz hakkında detaylı bilgiye sahip olmaları öngörülmüştür (KDK, Gençlik Programları, 2010).

Siyasal İletişim Faaliyetleri

KDK'nın siyasal iletişim faaliyetleri kapsamında ülke programları, akil insanlar konferansları, Avrupa toplantıları, paneller ve uluslararası zirve programları yapılmaktadır.

Ülke programları, son yıllarda sayılarının ve etkinliklerinin artmaya başladığı belirtilen araştırmacı/uzmanlar ile onlarla birlikte çalıştıkları düşünce kuruluşları arasında iletişim kurulmasını amaçlayan bir programdır. Bu program ile yurtdışında Türkiye konusunda çalışan araştırmacılar ve uzmanlar ile Türkiye'den araştırmacı ve uzmanlarla bir araya getirilmektedir. Ülke Programlarında toplantılar, yurtdışında gerçekleştirilmekte ve ziyaret edilen ülkenin önde gelen düşünce kuruluşlarıyla birlikte hareket edildiği belirtilmektedir. Aynı program çerçevesinde ülkeler arasındaki ilişkiler, araştırmacıların ve uzmanların gözüyle, bölgesel ve küresel düzeyde ele alınmakta ve farklı kesimler ile görüş alışverişiyle etkileşimin daha ileri bir düzeye getirilmesinin yolları aranmaktadır. Belirli dönemlerde gerçekleştirilen ülke programları ayrıca, araştırmacıların, akademisyenlerin, gazetecilerin ve siyasilerin ilgili ülkedeki farklı kesimlerle temaslarının sağlanması açısından da bir buluşma noktası oluşturmaktadır (KDK, Ülke Programları, 2010). Akil insanlar konferansları ise dünyada yaşanan gelişmelerin, ortaya çıkan sorunların ve çözüm yollarının, uluslararası kamuoyunu meşgul eden meselelerin yetkili ve uzman kişiler tarafından analiz edilmesini amaçlayan bir program olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu programda amaç, uluslar arası alanda karşı karşıya kalınan sorunlara, tartışılan meselelere, bölgesel düzeyde yaşanan gelişmelere Türkiye perspektifini de katarak, nasıl bir yaklaşım geliştirilebileceği konusunda bir zemin arayışı sağlanmaktadır. Program alanında yetkin, uluslararası kamuoyunda saygınlığı bulunan bilgi ve tecrübeleriyle ön planda olan uluslararası

şahsiyetlerin, devlet ve siyaset adamlarının, entelektüellerin, gazetecilerin ve uzmanların ülkemizde ağırlanmasını hedeflemektedir. Akil insanlar konferanslarında bölgesel ve küresel sorunlara siyasi, kültürel ve ekonomik açılardan yaklaşılmakta olduğu belirtilmiştir. Bu program Türkiye’deki üniversiteler ile düşünce kuruluşlarının iş birliğinde organize edilmektedir (KDK, Akil İnsanlar Konferans Serisi, 2010).

Avrupa Toplantıları faaliyetlerinde, “Bir Fikir Olarak Avrupa” başlıklı toplantılarda, Avrupa ile ilgili çalışmalar yürüten düşünür ve akademisyenleri konuk edilmektedir. Bu programla, çok merkezli bir dünyada “Avrupa fikri” felsefi, kültürel, sanatsal ve etnik anlamlarıyla masaya yatırılmakta ve “Avrupa kendini dünyaya göre nasıl konumlandırıyor?”, “Avrupalı kimliği nedir, böyle bir kimlik var mıdır, tanımlanabilir mi?”, “Avrupa’nın 21. yüzyıl vizyonu nedir?” gibi sorulara yanıt aranmaktadır (KDK, Avrupa Toplantıları, 2010). Bununla birlikte KDK’nın siyasal iletişim faaliyetleri ile paneller düzenlenmektedir. Dış politika gündeminin seyrine ve önceliklerine göre; alanında uzman akademisyenler, gazeteciler ve kanaat önderlerinin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıların yapıldığı bilinmektedir. Panel konuları dünyadaki farklı gelişmelere göre belirlenmektedir. Türkiye’nin bu gelişmelerdeki yeri ve etkisi; uluslararası çatışma ve anlaşmazlıklar, işbirliği zeminleri; ekonomi, çevre, enerji, sağlık, kültür-sanat, vb. konuların küresel siyasete etkisi gibi çok çeşitli konuların ele alındığı görülmektedir. Paneller, konuşmacı ve panel konusuna göre farklı üniversitelerde veya düşünce kuruluşlarında düzenlenebilmektedir (KDK, Paneller, 2010).

Medya-Tanıtım Çalışmaları

KDK’nın medya-tanıtım faaliyetlerinde gazeteci heyetleri programı, uluslararası basını bilgilendirme, kültür ve tanıtım çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Gazeteci heyetleri programı, Türkiye ile ilgili bilgi edinmek isteyen yabancı basın mensuplarının Türkiye’ye davet edilmesi için hazırlanan bir programdır. Programın amacı, ülke kamuoylarının Türkiye hakkında doğrudan bilgi edinmesini sağlamaya çalışmaktır. Program dâhilinde, yaşadıkları ülkelerin kamuoyu nezdinde ağırlığı olan basın kuruluşlarından Türkiye’ye ilgi duyan yayın yönetmenleri, dış haber editörleri ya da köşe yazarlarından gazeteciler Türkiye’ye davet edilmektedir. Bu

toplantılarda, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı'ndan yetkili isimlerle bir araya sağlanmakta ve Türkiye'nin uluslararası alandaki pozisyonu ve vizyonu ilk elden onlara aktarılmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin önde gelen düşünce kuruluşlarının, basın kuruluşlarının ve gazetecilerin bir araya geldiği toplantıların düzenlenmekte bilinmekte ve Türkiye'deki gündem hakkında bilgilendirmelerin yapıldığı görülmektedir (KDK, Gazeteci Heyetleri Programı, 2010). Uluslararası basın bilgilendirme faaliyetlerinde ise Türkiye'de bulunan uluslararası basın temsilcileri ile karar alıcı mekanizmalarda bulunan ve Türkiye'yi farklı şekillerde temsil eden isimlerin düzenli aralıklarla bir araya getirilmesi sağlanmaktadır. Bu faaliyetler, Türkiye'nin farklı konulardaki politikalarının anlatımı, güncel gelişmelerin değerlendirilmesi ve soru-cevap faslını içeren toplantılar aylık dönemlerde İstanbul'da yapılmaktadır (KDK, Uluslararası Basın Bilgilendirme, 2010). Diğer taraftan da KDK'nın medya-tanıtım programı kapsamında kültür ve tanıtım çalışmalarının düzenlendiği bilinmektedir. Bu çalışmalarda KDK'nın düzenli olarak değil, bir defaya mahsus gerçekleştirdiği veya destek verdiği projeler bulunmaktadır. Bu projelerin koordinatörlük tarafından medya, sanat, kültür, siyaset, eğitim gibi çok çeşitli alanlarda gerçekleştirildiği belirtilmiştir (KDK, Kültür ve Tanıtım Çalışmaları, 2010).

2.12.2.2. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu

10.6.1985 tarihli ve 3230 sayılı Kanun ile Tanıtma Fonu kurulmuştur. Kuruluş kanununda bu fonun amaçları arasında; Türkiye'yi yurtiçi ve yurtdışında farklı yönleriyle tanıtmakla görevli kuruluşların kaynaklarını artırmak, Türk kültür varlığının yayılmasını sağlamak, devlet arşiv hizmetlerini müessir hale getirmek, milletlerarası kamuoyunu memleketimizin menfaatleri istikametinde yönlendirmeye çalışmak gibi amaçlar bulunmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda Tanıtma Fonu'na yapılacak başvurular ile farklı projelere destekler sağlanmaktadır. Bu kapsamda usul ve esaslara uygun olarak hazırlanarak ilgili fon temsilciliği kanalıyla genel sekreterliğe ulaştırılan projeler, genel sekreterlikçe incelenir ve hem içerik hem de şekil şartları açısından kabul gören projeler değerlendirilmek üzere Tanıtma Fonu Kuruluna gönderilir. Burada tanıtma fonu kurulu farklı kurum ve kuruluşlara Türkiye'nin tanıtımıyla ilgili destek sağlamaktadır denilebilir. (Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği, 08.11.2017).

2.12.2.3. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) 1857’de Matbuat Müdürlüğü, 1920’de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi ve 1984’e gelindiğinde Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü isimlerini almıştır. Günümüzde başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren bu kurumun görevleri ilgili yönetmelikte aşağıdaki gibi maddeler halinde sıralanmaktadır (Başbakanlık BYEGM, 2017):

- Devletin tanıtma siyasetinin ve tanıtma ile ilgili alanlarda Hükümetçe uygulanacak stratejilerin tespitine yardımcı olmak,
- Kamuoyunun ve ilgili makamların zamanında ve doğru bilgilerle aydınlatılmasını ve bu faaliyetler için gerekli aydınlatıcı ve tanıtıcı bilgi akımını sağlamak,
- Hükümet faaliyetlerinin ve yapılan hizmetlerin iç ve dış kamuoyuna etkin bir biçimde yansıtılmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetler yapmak,
- Basınla ilgili münasebetlerin düzenlenmesi ve basının güçlendirilmesi için gerekli faaliyetlerde bulunmak,
- Yerli ve yabancı basın-yayın organlarının ve mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik tedbirleri almak, bu hususta gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Türkiye aleyhindeki propaganda faaliyetlerini takip etmek değerlendirmek ve sorumlu kamu kuruluşları ile iş birliği yapmak, gerekli karşı tedbirleri almak,
- Türkiye'nin dış tanıtma faaliyetlerini yönlendirmek ve bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, meslek kuruluşları, amaca yönelik vakıflar, dernekler gibi teşekküllerle iş birliği yapmak,
- Yabancı ülkelerde Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda yapılan aydınlatma faaliyetlerine katılmak,
- Enformasyon ve aydınlatma faaliyetlerini Türkiye'nin dış politikasını destekleyecek şekilde düzenlemek ve Dışişleri Bakanlığı ile iş birliği suretiyle yürütmek.

2.12.3.Kamu Diplomasisi Faaliyetleri Uygulayan Diğer Kurumlar

Türkiye kamu diplomasi pratiklerini çeşitli kurumlar ve araçlar ile yürütmektedir. Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetlerine aracılık eden ya da doğrudan katılım yoluyla bu tür faaliyetleri gerçekleştiren Başbakanlık Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)gibi kurumlar da bulunmaktadır.

2.12.3.1. Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı

TİKA, uluslararası ilişkilerde yardım ve iş birliğinin geliştirilmesi ve kalkınma desteklerinin sağlanması amacıyla modern diplomasi araçlarını kullanarak faaliyetlerini yürütmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte Türk kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli kurumlardan biri olan TİKA, başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme ve ilerleme amacıyla olan ülkelerin kalkınmalarına destek sağlamaya çalışmaktadır. Bu ülkelerle; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında ortak projeler ve programlar geliştirmek amacıyla 1992 yılında kurulmuştur. (TİKA, 15.01.2016)

TİKA, faaliyetlerini 23 ülkede (Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Etiyopya, Filistin, Gürcistan, Karadağ, Kazakistan, Kırgızistan, Kosova, Makedonya, Moğolistan, Moldova, Özbekistan, Senegal, Sırbistan, Sudan, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan ve Ukrayna-Kırım ve Pakistan) bulunan 26 program koordinasyon ofisi aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Program Koordinasyon Ofislerinin bulunmadığı yerde (Bulgaristan, Romanya, Rusya federasyonu bünyesinde alan bazı özerk cumhuriyetlerde, Sancak ve bir kısım Afrika ülkelerinde) merkezden planlanan projeler bu ülkelere en yakın program Koordinasyon ofisleri, Türk Büyükelçilikleri veya konsoloslukları ile merkez birimleri ve sivil toplum ofisleri tarafından uygulanmaktadır. Bugün itibariyle TİKA'nın faaliyetlerinden yararlanan ülke sayısı 111'i bulmaktadır (TİKA, 15.01.2016).

2.12.3.2. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı

Başbakanlığa bağlı müsteşarlık düzeyinde bir kamu kurumu olarak 6 Nisan 2010 tarihinde kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) yurtdışındaki Türkler, Türkiye'ye kardeş topluluklar ile Türkiye'de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmalarını koordine etme, bu alanlarda verilen hizmetleri ve yapılan faaliyetleri geliştirme görevini üstlenmiştir. Başkanlığın çalışmalarıyla gerek yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ile gerekse de Türkiye'ye kardeş topluluklarla ilişkilerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ekonomik, sosyal ve kültürel olarak daha yakın ilişkilerin tesis edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 16. maddesine göre, Başkanlığın görev alanına giren

konularda belirlenecek politikaların oluşturulmasına yardımcı olmak üzere; Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu, Kültürel ve Sosyal İlişkiler Eşgüdüm Değerlendirme Kurulu, Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur. Kurulların kararları, kamu kurum ve kuruluşlarınca öncelikle değerlendirilir (Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2016 İdare Faaliyet Raporu, 08.11.2017).

06.04.2010 tarihli ve 27544 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5978 sayılı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” da Başkanlığın kuruluş amaçları arasında; Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarla ilgili çalışmalar yapmak ve sorunlarına çözüm üretmek, soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmek, Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca Türkiye’de eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Türkiye’ye gelen öğrencilerin, ülkedeki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak gibi amaçlar bulunmaktadır (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 08.11.2017).

Kamu diplomasisinin tamamlayıcı bir unsuru olarak kurulan ve Türkiye’nin yumuşak gücünü temsil eden Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi kurumların çalışmaları ve izlenen politikalarla Türkiye, bir taraftan yurtdışında yaşayan vatandaşları ile diğer taraftan Ortadoğu, Balkanlar ve Afrika’ya yaptığı açılımlarla soydaş ve akraba toplulukların diplomatik, kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkilerini güçlendirmektedir. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları, buldukları ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamlarına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bununla birlikte Türkiye ile olan bağlarını korumakta ve güçlendirmektedirler. Başkanlık, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına destek sağlamak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla da çalışma yürüttüğü bilinmektedir.

2.12.3.3. Yunus Emre Enstitüsü Vakfı

Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin kültür alanında iletişim faaliyetleri uygulama amacıyla 2010 yılında kurulmuştur. Yunus Emre

Enstitüsü özellikle Türk dili, kültür ve medeniyetini uluslararası arenaya açmayı amaç edinmiştir. Alman Goethe ve İngiliz British Council Enstitülerinin bir benzeri gibi faaliyet gösterdiği görülen enstitü, Türk dilini dünya üzerinde yaygınlaştırmaya çalışma hedefindedir. Yunus Emre Enstitüsü, amaçlarını gerçekleştirmek üzere eğitim ve öğretim faaliyetleri ile bilimsel araştırma ve uygulamalar yürütmektedir. Enstitü, kuruluş amaçları doğrultusunda Türk kültürü, tarih, dil ve edebiyatı gibi kültürel öğelerinin daha iyi tanıtılması ve öğretilmesi amacıyla araştırmalar yaparak, farklı kurumlarla iş birliği içindedir. Bunlarla birlikte bilimsel çalışmalarını desteklemek ve ortaya çıkan sonuçları medya araçlarıyla ya da çeşitli toplantılarla kamuoyuna duyurma amacına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, Türk dili, tarihi, kültürü, sanatı ve müziği alanlarında yetkin akademisyen ve araştırmacıların yetişmesine katkı sağlamak ve sertifika programlarıyla eğitim-öğretim uygulamalarını gerçekleştirmek hedefindedir (YEE, 05.01.2016). Yunus Emre Enstitüsü'nün resmi web sitesinde de yayınladığı üzere 2018 itibarıyla toplamda otuz sekiz farklı ülkede kurum açılışını gerçekleştirmiştir. Bu doğrultu faaliyetlerini doğrudan yer aldığı bu ülkelerde uygulayabilmektedir.

Enstitü, 2018 yılı içerisinde Türkiye-AB kültürlerarası diyalog projesinin yürütülmesi sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu kapsamda Türkiye ile AB arasında kültür ve sanat alanında kültürlerarası diyalogun, iş birliğinin ve iletişimin geliştirilmesini hedefleyen bir projeyi uygulama görevini yürütmektedir. Söz konusu AB'nin projeye yaklaşık iki milyon avroluk bir destek bütçesi ayırdığı görülmektedir. Bunlarla birlikte enstitü, kurulduğu yıllardan itibaren de Türkçe yaz okulları, çeşitli kültürel ve sosyal faaliyetler ile Türk ve yabancı halkları ortak noktalarda buluşturma etkinliklerine ağırlık vermiştir.

2.12.3.4. TRT ve Diğer Medya Kuruluşları

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) 1964'de devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Kanunla özerk ve tüzel bir kişiliğe sahip olduğu belirlenmiştir. 1972'deki anayasa değişiklikleri ile TRT'nin "tarafsız" bir kamu iktisadi kuruluşu olduğu tanımlanmıştır. Anayasanın 133. Maddesinin 1993'te değiştirilmesiyle özel radyo ve televizyon yayınları serbest bırakılırken, TRT'nin özerkliği yeniden açıklandı. TRT'nin bugün, özerkliği ve

tarafsızlığı anayasada hükme bağlanan, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yayın yapan kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet vermekte olduğu bilinmektedir. TRT günümüzde, 14 televizyon kanalı, 5 ulusal, 5 bölgesel, 3 uluslararası ve 3 yerel radyo istasyonu, trt.net.tr ve 41 dilde hazırlanan www.trtvotworld.com isimli web siteleri, teleteks yayını, "Televizyon", "TRT Çocuk", "Radyovizyon" isimli basılı dergileriyle Türkiye ve dünyaya yayın yapmaktadır (TRT Kurumsal Tarihçe, 15.12.2017). Bu bağlamda TRT'nin görevleri resmi web sitesinde şu şekilde sıralanmıştır:

Türkiye sınırları içinde yayın yapan yerel, bölgesel, ulusal radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile sözleşme, anlaşma ve protokoller imza etmek. Ayrıca Başbakanlığın onayını alarak gerektiğinde uluslararası radyo ve televizyon kurum ve kuruluşları ile anlaşma, sözleşme ve protokoller imza etmek, tesislerde kullanılacak alet ve cihazlar ile ilgili araştırmalar yapmak veya yaptırmak, bunların onarım ve bakımlarını yapmak veya yaptırmak ve gerekli hallerde işletme için zorunlu olan alet ve cihazları imal etmek veya ettirmek, yurt içine yapılacak; haber, kültür, bilim, sanat, eğlence ve benzeri türlerde eğitici, aydınlatıcı ve eğlendirici nitelikte her türlü yayınlarla Atatürk ilke ve inkılâplarının kökleşmesine, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflerin gerçekleşmesine devletin varlık ve bağımsızlığının, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün, toplumun huzurunun, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı ve Atatürk Milliyetçiliğine dayanan demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerinin korunmasına ve güçlendirilmesine, milli eğitim ve milli kültürün geliştirilmesine, devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin korunmasına, kamuoyunun Anayasa ilkeleri doğrultusunda serbestçe ve sağlıklı bir şekilde oluşmasına, yardımcı olmak.

Bunlarla birlikte yurt dışına yapılacak yayınlarla: devletin her alanda tanıtılmasına, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine yardımcı olmak gibi amaçları da söz konusudur. Bu nedenle TRT, Türk kamu diplomasisi uygulamalarında önemli bir özne konumunda bulunmaktadır (TRT, Görevlerimiz, 15.12.2017).

2.12.4. Düşünce Kuruluşlarının Faaliyetleri

Sivil toplum, kendi kendini oluşturan, kendi desteklerine sahip, devletten bağımsız olarak tanımlanan, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğindeki örgütlü sosyal yapısı ile hem devlet iktidarını sınırlayıcı hem de o iktidarı hukuka dayandığı sürece meşrulaştırıcı bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik alanda da sivil toplumun devlet dışı bir alan olduğu kabul edilmektedir ancak bu devlet-sivil toplum kavramı zıtlığı biçiminde değildir. Sivil toplum devlete karşı bir oluşum olarak ortaya çıkmamıştır. Fakat devletin alanı dışındadır. STK'ların varlığı ve etkisi özellikle

Türkiye'nin AB üyelik sürecinde daha fazla görünür olmaya başlamıştır. Avrupa Birliği anlayışına göre STK'lar, örgütlenmiş vatandaşların, yaşadıkları ülkenin toplumsal ve ekonomik yönden kalkınmasında etkili olan, ülkede sivil toplum düzenine doğrudan katkıda bulunarak katılımcı demokrasinin oluşmasına ve sürdürülmesine destek sağlayan yapılardır. Bu alanda yapılan çalışmalardan da anlaşılacağı üzere AB standartlarına göre STK kapsamına, sendikalar ve konfederasyonlar, yerel birlik ve kooperatifler, ticaret birlikleri, işveren kuruluşları, profesyonel federasyonlar, yerel yönetimlerin bir araya gelerek kurdukları örgütler, üretim birlikleri, siyasi ve dinsel ilgi grupları ile öğrenci birlikleri girmektedir. Diğer taraftan kamu diplomasisinin gelişim sürecinde ise düşünce ve karar alma mekanizmasının birlikte hareket etmesi gerekliliği STK'ların bu alanda etkin rol almasına imkân tanımaktadır. Dolayısıyla ülkede alınan kararlar ve bunların uygulamaları içeride halklar tarafından, dışarıda ise uluslararası hukuk ve evrensel ilkeler bağlamında kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir nitelik içerisinde gerçekleştirilmek zorundadır. Bu da kültür, sanat, bilim alanları ile siyaset ve bürokrasi arasındaki etkileşimin artırılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda kamu diplomasisinin ana kurumlarından olan düşünce kuruluşları, üniversiteler ve STK'lar benzer şekilde yönetim kademeleri ile aralarındaki etkileşimi artırmaya yönelik amaçları gerçekleştirme çabasındadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARININ ÖNEMİ, DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR MODEL ÖNERİSİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırma yöntem ve teknikleri ile araştırmanın amacı, önemi, varsayımları üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda çalışma ile ilgili alanında uzman araştırmacı/akademisyenler ile görüşmeler ışığında bulgulara ve sonuçlara yer verilmiştir.

3.1. Türkiye-AB İlişkilerinde Genel Görünüm

Türkiye'nin gerek bölgesel gerekse de dış politik hedefleri doğrultusunda, AB üyesi ülkelerden olan Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya gibi ülkelerle siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan sıkı iletişim halinde olduğu görülmektedir. Türkiye'nin, AB'ye üyelik süreci de göz önüne alındığında söz konusu ülkelerle diplomatik olarak yoğun ilişkiler içerisinde olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte Türkiye'nin en fazla ticaret yaptığı ülkeler arasında Almanya, Fransa ve İngiltere bulunmaktadır. Kültürel ve turistik faaliyetler açısından ise Türkiye'yi en fazla ziyaret eden ülkeler arasında Alman, Fransız ve İngiliz vatandaşları ilk sıralarda yer almaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya ile ikili ilişkileri ve bu ülkelere yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri irdelenmiş ve çalışmada, bu gibi ülkelere yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinin artırılması gerektiği görüşü savunulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın bu başlığı altında AB'nin kuruluş tarihçesine ve Türkiye ile ilişkilerine değinilmiştir.

3.2. Avrupa Birliği'nin Örgütsel Yapısı

Acar (2006: 9-10), II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da bütünleşmenin düşünce olmaktan çıkıp somut bir projeye dönüştüğünü belirtmiştir. I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi II. Dünya Savaşı'nda da dünya çapında ve Avrupalı ülkeler arasında önlenemeyen çıkar çatışmaları savaş sonucunu doğurmuştur. Özellikle Avrupalı uluslar arasında birlik oluşturmayı şiddet kullanarak gerçekleştirmek isteyen

Hitler'in bu düşüncesi, büyük bir yıkıma neden olduğu gerekçesiyle Avrupa Birliği yolunda barışçıl projelerin önem kazanmasına imkân sağlamıştır.

Ülger (2008: 13-14), uluslarüstü örgütlenmenin bir örneği olan Avrupa Birliği'ni, II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da barış ve istikrarı korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan bütünleşme projesi olarak nitelemiştir. Avrupa Birliği, "üye devletlerin egemenlik yetkilerinin kısmi devrine dayanan uluslararası bir iş birliği modeli" şeklinde tasvir edilmiştir. Üye devletler egemenliklerinin bir kısmını Avrupa Birliği'ne devrederek belirli konularda uluslarüstü yetkilerin kullanılmasına ortam hazırlamışlardır. Bununla birlikte AB'nin, üye devletlerin tüm politikalarını yönlendiren bir yapı olarak görülmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda AB'nin, mevcutta veya gerçekleştirilecek olası sorunların barışçıl yollarla çözülmesini ve böylece savaşların önlenmesini amaçlayan bir model olarak ele alınması gerekliliği ortaya konulmuştur. Diğer bir ifadeyle AB'nin, Avrupa'da yer alan uluslar arasındaki sorunları ortadan kaldırma ya da bu sorunlara ortaklaşa çözüm bulma arayışının ürünü olarak oluşturulan bölgesel bir birleşme hareketi olduğu vurgulanmıştır. AB düşüncesi bir uyum ve bütünleşme fikrini bünyesinde barındırmaktadır ancak mutlak ve sürdürülebilir bir birlik ve bütünleşmenin gerçekleşmediği günümüze doğru yaşanan gelişmeler ışığında söylenebilir. İnaç (2010: 153)konuyla ilgili şunları ifade etmiştir; "19. yüzyılın başlarında Avrupa kimliği ulus-üstü bir birim olarak görünüm kazandı ama bu, Avrupa'nın mutlak bir uyum ve birlik içinde olduğu anlamına gelmemekteydi."

Türkiye'nin Avrupa Birliği Bakanlığı resmî sitesinden elde edilen güncel bilgiler doğrultusunda AB'nin örgütsel yapısı ve organları şu şekilde tarif edilmektedir (T.C AB Bakanlığı, 2016):

Avrupa Birliği amaçlarını ve değerlerini gerçekleştirecek ve Birliğin, vatandaşlarının ve üye devletlerinin çıkarlarına hizmet edecek tek bir kurumsal çerçeveye sahiptir. Avrupa Birliği Antlaşması'nın 13. Maddesi uyarınca Birlik kurumları şunlardır:

Avrupa Parlamentosu; Avrupa Parlamentosu, AB kurumları içinde doğrudan halk tarafından seçilen organdır. AB üyesi ülkelerin vatandaşları olan Avrupa vatandaşları beş yılda bir yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanabilirler. Son Parlamento seçimi 2014 yılında yapılmıştır. Parlamento, bugün için Avrupa Birliği'ne üye 28 devletin toplamda 751 temsilcisinden oluşmaktadır.

Avrupa Komisyonu; Avrupa Komisyonu, yasama sürecini başlatan, ayrıca Birliğin yürütme organı olarak AB müktesebatını, bütçeyi ve programları uygulamaktan ve idari denetimden sorumlu kurumdur. Avrupa Komisyonu, her bir üye devletten bir kişinin yer aldığı 28 üyeden oluşmaktadır.

Avrupa Birliği Konseyi; Konsey, Avrupa Birliği üyesi devletlerin hükümetlerinde görev yapan bakanlardan oluşan bir organ konumundadır. Konsey, Avrupa Birliği içinde üye devletlerin ulusal çıkarlarının temsil edildiği organdır. Konsey toplantılarına, karara bağlanacak konu doğrultusunda üye devletleri temsilen ilgili bakanlar katılır.

Avrupa Birliği Zirvesi; Avrupa Birliği Zirvesi, Avrupa Birliği'ne üye devletlerin başbakanları veya devlet başkanları ile Avrupa Birliği Zirvesi Başkanı ve Avrupa Komisyonu Başkanı'nın katılımı ile meydana gelir. Yılda dört defa toplanan Zirve, Birliğin gelişmesi ve Avrupa'nın bütünleşmesi doğrultusunda öncelikleri ve temel politikaları belirleyen kararlar alır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı; Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Birliği'nin yargı organıdır ve Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve uzmanlık mahkemeleri olmak üzere üçlü bir yapıdan oluşur. Adalet Divanı'nın temel amacı, Avrupa Birliği hukukunun Avrupa Birliği içerisinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır.

Avrupa Sayıştayı; Avrupa Sayıştay, Birliğin tüm gelir ve giderlerini inceler, işlemlerinin hukuka ve usule uygunluğunu temin eder. Sayıştay denetimi, gelir ve giderlerin hukuka uygunluğu ile düzenliliğini ve iyi bir mali idareyi sağlamaya yöneliktir. Avrupa Sayıştay her bir üye devletten birer üye olmak üzere 28 üyeden oluşmaktadır.

Avrupa Merkez Bankası; Avrupa Merkez Bankası tüzel kişiliğe sahip bağımsız bir AB organıdır. Görevi, para birimi olarak Avro'yu kullanan AB üyesi ülkelerden oluşan Avro bölgesinde fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu görevini üye devletlerin merkez bankaları ve Avrupa Merkez Bankası'ndan oluşan Avrupa Merkez Bankaları Sistemi içinde yerine getirir.

Bunlarla birlikte, AB içindeki yerel ve bölgesel yönetimlerin temsilcilerinden oluşan danışma nitelikli bir komite AB Antlaşması'nın 13. Maddesinde belirtilen AB kurumları dışında ekonomik ve sosyal Komite, Bölgeler Komitesi gibi pek çok organ, ajans ve ofis AB çatısı altında çeşitli işlevleri yerine getirmek üzere faaliyet göstermektedir.

Türkiye Avrupa Konseyi üyesidir. Örgütün organlarını ise Bakanlar Komitesi, Parlamenterler Asamblesi ve Sekreterlik oluşturmaktadır. Bakanlar Komitesi, üye ülkelerin dışişleri bakanlarından oluşmaktadır. Parlamenterler Asamblesi, ülkelerin nüfusuna göre düzenlenmiş kontenjan sayısı kadar parlamenterden oluşmaktadır. Parlamenterler kendi ülkelerini değil sadece kendilerini temsil etmektedirler. Çok sayıda alt birimden oluşan Avrupa Konseyi'nin en önemli birimlerinden biri ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'dir. Konseyin AB ile doğrudan herhangi bir bağlantısı yoktur. Bu nedenle AB'nin karar organı olan "Avrupa Birliği Konseyi" ile karıştırılmamalıdır (Dağ, 2010: 179).

3.3. Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikaları: Lizbon Antlaşması

1993 yılında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da Avrupa Bakanlar Konseyi Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu zirvede, AB'nin Soğuk Savaş sonrası genişleme stratejisi yeniden ele alınmıştır. Zirvede alınan kararlar doğrultusunda Birliğe üye olmak isteyen devletlerde aranacak esas nitelikler belirlenmiştir. Bu esaslar Kopenhag kriterleri olarak adlandırılmış ve ön Őartlar ekonomik ve siyasal olmak üzere iki başlık altında belirlenmiştir. Siyasi kriterler, insan hakları, demokrasi, özgürlük, hukuka uygunluk, azınlık hakları gibi temel konular olarak belirlenmiştir. Siyasi kriterler, demokrasinin istikrarlı bir Şekilde yürütülmesini, sivil otoritenin egemen kılınmasını, insan hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini, işkencenin önlenmesini, idam cezasının kaldırılmasını, azınlık haklarının tanınmasını ve yargının bağımsız hale getirilmesi ön Őartlar olarak ileri sürmektedir. Ekonomik kriterler ise, dinamik bir piyasa ekonomisini, AB içindeki rekabetçi ortam ile baş edebilme kapasitesini ve AB müktesebatına uyum sağlanmasını gerektirmektedir. Bunlarla birlikte ekonomik kriterler, devletlerin piyasa ekonomisine yönelmesini, dışa açılmasını, rekabetin ve özel sektörün teşvik edilmesini, parasal istikrarın sağlanmasını ve aday ülkenin AB'deki ekonomik ortama ayak uydurabilecek düzeye gelmesini öngörmektedir (Acar, 2006: 34-35).

AB tarafından 2006 yılında, Genişleme Stratejisi ve Temel Güçlükler adında bir belge yayımlanmıştır. Bu belgede, AB'nin genişleme politikasının üç ana ilkeye dayandığı belirtilmiştir. Bunlar pekiştirme, koşulluluk ve iletişim ilkeleridir. Konsolidasyon ilkesinde, AB'ye katılım sürecinin aynı ilkeler ve ortak çerçeve temelinde Şekillendiği belirtilmiştir. Koşulluluk ilkesinde, her adayın ülkenin kendi ilerlemesini ve kendine özgü koşullarını ayrıca değerlendirmesi gerektiği ifade edilmiştir. İletişim ilkesinde ise, adayların AB kriterlerine tamamı ile uyması durumunda tam üye olabileceğini ve bu süreç boyunca çok iyi bir iletişim stratejisi uygulanacağı belirtilmektedir. Bu nedenle iletişim ilkesinde görüleceği üzere, genişleme için kamuoyu desteğinin sağlanması, AB vatandaşlarının daha iyi bilgilendirilmesi, dinlenmesi ve uygun politikalar aracılığıyla endişelerinin giderilmesi önemine

değnilmiştir (Tecer, 2007: 215-216). Burada esasen bir aday ülke için dış politikadaki kamu diplomasisi uygulamalarının ne denli önemli olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Roma Antlaşması ve sonraki süreçler de dâhil olmak üzere AB’de, ekonomik, siyasi ve sosyal bütünleşme yolunda önemli ilerlemeler görülmüştür. AB özellikle 21. yüzyılın başında Avrupa’yı bütünleştirme amacı kapsamında tarihi bir dönüm noktasına 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile gelmiştir. Birlik, Lizbon Antlaşması ile genişleme ve bütünleşme sürecinde karar alma mekanizmaları başta olmak üzere örgütsel olarak yeni bir yapılanma içerisine girmiştir. Bu doğrultuda Lizbon Antlaşması ile Avrupa Topluluğu’nu Kuran Antlaşma’nın adı Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma olarak değiştirilmiştir. Lizbon antlaşması, 2007 yılında Portekiz’in başkenti Lizbon’da gerçekleştirilen AB Zirvesi’nde kararlaştırılarak tüm üyeler tarafından onaylanması sonucunda 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Burada Lizbon Antlaşması ile genişleme politikalarında önemli bir değişiklik görülmektedir. Özellikle alınan kararlar doğrultusunda AB vatandaşlarının demokratik katılımının artırılması amacıyla Avrupa Parlamentosu’nun güçlendirilmesi önemlidir. Bununla birlikte diğer bir önemli nokta ise, AB kararlarında üye ülkelerin yüzde elli beşinin oyu ve AB’nin toplam nüfusunun yüzde altmış beşini oluşturan devletlerin oyunun gerekliliğidir (TBMM, Dış İlişkiler ve Protokol Müdürlüğü, 2010). Görüleceği üzere AB’ye üye olma yolunda özellikle Almanya, İngiltere gibi nüfus çoğunluğuna sahip ülkelerin onayı gerekmektedir. Bu nedenle AB’nin genişleme politikaları çerçevesinde, Türkiye’nin dış politika stratejilerini AB vatandaşlarına yönelik olarak yeniden ve daha aktif tasarlaması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

3.4. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Geline Aşama

Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde siyasi, sosyal veya askeri gelişmelere bağlı olarak kimi dönemlerde aksamlar yaşandığı görülmüştür. Bu doğrultuda 1959 yılından itibaren Türkiye’nin AET’ye başvurusu ile başlayan süreç günümüze kadar devam etmiştir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’nin AB’ye üyelik süreci dönemler halinde ele alınarak günümüze doğru yaşanan önemli gelişmelere değnilmiştir. Günümüz şartlarını oluşturan esasların ortaya konulması amacıyla tarihsel süreçte yaşanan önemli olaylar ele alınmıştır.

3.4.1. Başvuru Süreci

Türkiye, Avrupa’da birleşme ve bütünleşme çalışmalarının ilk önemli adımlarından olan Avrupa Ekonomik Topluluğu’na (AET) 31 Temmuz 1959 tarihinde resmi olarak ortaklık için başvurmuştur. Bu da Türkiye’nin 1959’dan günümüze uzun ve zorlu bir süreci kapsayan AB’ye üyelik sürecini başlatmıştır. Aynı yıl içerisinde Türkiye’nin başvurusu değerlendirilmiş ve uzun süren görüşmeler sonucunda, Türkiye’nin kalkınma düzeyinin tam üyelik şartlarını sağlamadığı bildirilmiştir. Ardından Türkiye’ye tam üyelik gerçekleşinceye kadar bir ortaklık anlaşması önerilmiştir (Gökay, 1997: 82). Burada Türkiye’nin ortaklık kararı almasında etkili bazı nedenleri Can (2003: 21) şöyle sıralamaktadır; “Tanzimat döneminden beri devam eden batılılaşma çabaları, Soğuk Savaş döneminde izolasyondan kurtulma ve NATO üyesi konumuyla Batı Bloğundaki yerini ekonomik entegrasyonla destekleme, Topluluğun ABD karşısında denge faktörü olması, Topluluk yardımlarından istifade, Topluluk üyesi devletlerdeki Pazar payını kaybetmemek ve Yunanistan faktörü.” Görüleceği üzere bu faktörler ve dönem içerisinde yaşanan uluslararası gelişmeler Türkiye’nin dış politikasını şekillendirmiştir. Bu kapsamda Türkiye’nin AET’ye katılma kararı almasında ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri faktörlerin önemli etkenler oldukları görülmektedir. Daha sonra dört yıllık sürecin ardından tamamlanan görüşmeler 12 Eylül 1963 tarihinde yapılan Ankara Anlaşması ile sonuçlandırılmıştır. Ankara Anlaşması ile Ortaklık Konseyi, Ortaklık Komitesi ve Karma Parlamento Komisyonu olmak üzere üç farklı organ oluşturularak AET ile Türkiye arasındaki ortaklık ilişkilerinin yürütülmesi ve geliştirilmesi gibi programlar ortaya konulmuştur (Güran ve Aktürk, 2001: 276-277).

3.4.2. 1960-1980 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler

Bu dönem içerisindeki siyasi gelişmelerden yola çıkarak Türkiye’nin müzakere süreci ile karşılaştığı ilk engelin, 27 Mayıs 1960 tarihinde yönetime yapılan askeri müdahale olduğu görülmektedir. Tarihte 27 Mayıs darbesi olarak anılan bu süreçte Menderes, Zorlu ve Polatkan gibi siyasiler idam edilmiştir. Türkiye’de bu olaylar yaşanırken Fransa Cumhurbaşkanı General de Gaulle, AET ile Türkiye ilişkilerinin askıya alınması gerektiğini ifade etmişse de Türkiye’de askeri yetkililer dış politikada

herhangi bir değişiklik olmayacağını belirtmişlerdir. Bu da görüşmelerin devam etmesini sağlamıştır.

12 Eylül 1963 tarihli Ankara Anlaşması'nda, Türkiye'nin Hazırlık Dönemi'ni tamamlamasının ardından Geçiş Dönemi'ne geçeceği belirtilmiştir. Yine söz konusu anlaşmada yer alan Geçici Protokol'de, anlaşmanın yürürlüğe girmesinden 4 yıl sonra Türkiye ekonomisinin performansının değerlendirilerek Hazırlık Dönemi'nin tamamlanıp tanımlanmadığına karar verileceği de dile getirilmiştir. Türkiye'de bu maddeye istinaden 1967 yılında yapılan Ortaklık Konseyi Toplantısı'nda konuyu gündeme getirmiş ve Katma Protokol çalışmalarının başlatılmasını istemiştir. Ancak Topluluk üyeleri toplantıda Geçici Protokol ile öngörülen sürelerin devam ettiğini belirtmiştir. Topluluk üyelerine göre Geçiş Dönemi'ne geçilebilmesi için Türkiye'nin gerekli ekonomik gelişimini sağlaması yönünde görüşler belirtmiştir. Bu doğrultuda Topluluk tarafından 1968 yılından önce Türkiye'nin bu konuda görüşmelere başlamasının mümkün olmayacağı ifade edilmiştir (Karluk, 1996: 407). 1968 yılına gelindiğinde ise Türkiye, Geçiş Dönemi'ne istinaden isteğini tekrar yinelemiştir. Topluluk bu konuda bir karara varabilmek için Türkiye'nin ekonomik durumunun analiz edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda Prof. Baade, Türkiye'nin ekonomik durumuna ilişkin hazırladığı raporda Türkiye'nin Geçiş Dönemi'ne geçmesi için gerekli ekonomik şartları yerine getirmediğini ifade etmiştir. Ancak Türkiye Geçiş Dönemi'ne geçebilmek için Topluluk üyeleri ile diplomatik ilişkilere girmiştir. Diplomasi çalışmaları sonucunda ise 9 Aralık 1968 tarihinde Türkiye'nin, Geçiş Dönemi'ne geçmesi için görüşmelere başlanması AET tarafından kabul edilmiştir (Karluk, 1996: 408).

Ortaklık Anlaşması'nın Geçiş Dönemine ilişkin gerekli hükümler yürürlüğe konmuştur ancak gerektiği gibi işletilememiştir. Hükümlerin işletilememesinin esas nedenlerinden biri de 1970'li yıllarda yaşanan iki petrol şokudur. Petrol şokundan hem AT üyesi ülkeler hem de Türkiye olumsuz etkilenmiştir. Yine 1970'li yıllarda Türkiye'nin iç siyasetinde yaşanan istikrasızlıklar, Ortaklık Anlaşması'nın takviminde uygulanması öngörülen ilişkilerde aksamaların yaşanmasına neden olmuştur. 1973-1976 ile 1977-1981 yıllarını kapsayan birinci ve ikinci Mali Protokoller sürecinde ise Türk hükümetleri olumsuz bir tavır sergilemişlerdir. Bu kapsamda Türk hükümeti,

protokollerde değişiklikler yapılmasını talep etmiştir ancak AT, Türk hükümetinin bu isteğini olumsuz karşılamıştır. AT ve Türkiye arasında yaşanan bu gelişmeler sonucunda Türkiye, 25 Aralık 1976 tarihinde AT'ye karşı yerine getirilmesi gereken tüm yükümlülükleri durduğunu açıklamıştır (Vardar, 1994: 126).

Türkiye, 1 Ocak 1976 tarihine kadar yerine getirilmesi gereken gümrük indirimlerinin 1977 ve 1978 yıllarında yapamayacağını ve ertelediğini belirtmiştir (Karluk, 1996: 395). Bununla birlikte Türkiye'de ekonomik koşulların kötüleşmesi nedeniyle, AT sanayi ürünleri için gerçekleştirdiğı kademeli indirimleri 1978 yılından itibaren ertelemiştir. Bu doğrultuda Türkiye, Topluluk ile arasındaki ilişkileri yeniden düzenlemek için iki ayrı talepte bulunmuştur. Türkiye'nin ilk talebi Topluluğun, Türkiye'ye 8 milyar dolar yardımda bulunması olmuştur. İkinci talebi ise Topluluğa karşı olan yükümlülüklerinin bir süreliğine dondurulmasıdır. Topluluk bu talepler karşısında Türkiye'nin ikinci talebini kabul etmiştir (Çimen, 1996: 154).

Türk hükümetinin 12 Eylül 1980 tarihinde yeniden askeri müdahale ile karşılaşması, yeniden şekillendirilmiş haliyle Avrupa Toplulukları'na (AT) tam üyeliğın durdurulması sonucunu doğurmuştur. Bu kapsamda Türkiye, demokrasi ve insan haklarına ilişkin konularda AT Parlamentosu tarafından eleştirilmiştir. Ardından 1983'de Türkiye'nin demokratik yönetimi güçlendirme çabaları, eleştirilerin nispi olarak yumuşamasını sağladığı görülmüştür (Bozkurt, 2001: 264).

3.4.3. 1980-2002 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler

1980 askeri darbesi nedeniyle Topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkiler gergin bir döneme girmiştir. 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi ile AT, Türkiye'deki siyasi koşulları ileri sürmüş ve Türkiye ile ilişkilerini bir süre askıya aldığı belirtmiştir. 16 Eylül 1986 tarihinden itibaren ise Topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkiler Topluluk'un baskı politikaları sonucunda Ortaklık Konseyi Toplantısı ile yumuşama dönemine girmiştir (Günoğur, 1985: 180).

6 Kasım 1983 tarihinde Türkiye'de yapılan genel seçimleri Anavatan Partisi kazanmış ve iktidar olmuştur. Bu kapsamda Türkiye'de yönetim tekrar sivillere geçmiştir. Anavatan Partisi Hükümeti, AT ile olan ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için Katma Değer Vergisi (KDV) kanununu çıkarmıştır. Hükümet bu politikayla kendi

ekonomik mevzuatını, AT ekonomik mevzuatına yakınlaştırmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda ANAP Hükümeti'nin liberal ekonomik programlar uygulamış olduğu söylenebilmektedir (Çimen, 1996: 56).

1987 yılına gelindiğinde ise Özal hükümeti AT'ye üyelik için başvuruda bulunmuştur. 18 Aralık 1989 tarihinde Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin başvurusuna yönelik değerlendirmelerini açıklayarak Topluluğun kendi iç bütünleşmesini tamamlamadan yeni bir üye daha kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Bununla birlikte AT açıklamalara ek olarak, Türkiye ile ilişkilerin normalleşmesi için demokratik özgürlükler ve insan hakları konusunda da adımlar atmasını istemiştir. Bu doğrultuda, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir (Çağrı ve Arat, 2002: 88).

Türkiye'nin AT üyeliğine yönelik, Federal Almanya ve Yunanistan olumsuz görüşler belirtmiştir. Özellikle Yunanistan ile Türkiye arasındaki sorunlar Birlik platformlarına taşınmıştır. Diğer taraftan Federal Almanya, Türkiye'nin Topluluk üyeliği ile beraber serbest dolaşımın kendi ülkelerine göç sorunu oluşturacağından Türkiye'nin üyeliğini istememiştir. Aynı zamanda Türkiye'de yaşanan yüksek enflasyon, işsizlik ve insan hakları sorunlarının Topluluk ile olan ilişkileri etkileyeceği belirtilmiştir. Bu tür nedenlerden dolayı, Aralık 1989 tarihinde toplanan Topluluk Komisyonu, Türkiye'nin üyelik başvurusunu şimdilik kabul edilmeyeceğini açıklamışlardır (Günuğur, 1985: 88-99).

Türkiye'nin Topluluğa üyelik süreci müzakerelerle devam ederken 1993 yılı içerisinde Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da toplanan Avrupa Konseyi, aday ülkelerin tam üyeliğe kabulü ile ilgili olarak gerçekleştirilmesi gereken siyasi ve ekonomik kriterleri belirlemiştir. Bu doğrultuda Kopenhag Kriterleri olarak hayata geçirilen ekonomik ve siyasi kriterler, AB'ye aday ülkelerin tam üye olabilmelerinin ön şartlarını ortaya koyan çeşitli maddeleri kapsamaktadır (Morgil, 2006: 92). Bu tarihten sonra yaşanan gelişmelerden özellikle Gümrük Birliği'nin oluşturulma ön plana çıkmaktadır. Türkiye, tam üyeliğe kabul edilmeden 1973'den beri süren geçiş döneminin tamamlanması sonucunda Gümrük Birliği'ne çeşitli maddeleri kapsayan anlaşmalarla dâhil edilmiştir. Akgönenç (2010: 91), AB'ye tam üyelik çalışmalarında 1997 yılına gelindiğinde Türkiye'nin stratejisini değiştirdiğini belirtmiştir. Bu kapsamda

Türkiye, Gümrük Birliği Anlaşması'nın şartlarına uyarak tamamlanması için işlemlere devam etmiş ancak AB ile olan diyalogunu kesmiş, AB'ye ait kurumlarla temasta bulunmaktan kaçınmış ve Birlik ile ilgili söylemlerini sertleştirmiştir. Aralık 1999 tarihine gelindiğinde ise Helsinki'de toplanan Birlik, Türkiye'nin AB ilişkilerine dair önemli kararlar almıştır. Helsinki Zirvesi olarak adı geçen toplantıda Türkiye'ye aday ülke statüsü tanınmıştır. Türkiye'nin öteki aday ülkelerle aynı kriterlere tabi olacağı ve Katılım Öncesi Strateji başlığı altında yapılacak reformlarda yönlendirmelerin gerçekleştirileceği belirtilmiştir (Canbolat, 2002: 284).

3.4.4. 2002-2018 Arası Dönemde Meydana Gelen Gelişmeler

Helsinki Zirvesi, Türkiye-AB ilişkilerinde adaylık sürecinin çerçevesini belirleyen önemli bir gelişme olarak kabul edilmiştir. Özellikle Türkiye'nin aday ülkelere uygulanan kriterler çerçevesinde değerlendirileceği ve üyelik için şartların yerine getirilmesi açısından gerekli reformların gerçekleştirilmesine yönelik stratejiler geliştirileceği önemli bir adım olarak görülmüştür. Bununla birlikte Türkiye'nin Birlik programlarına ve toplantılarına dâhil olabileceği belirtilmiştir.

Türkiye'nin Helsinki Zirvesi'nde aday ülke ilan edilmesinin ardından 24 Mart 2001 tarihinde, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ve AB Konseyince onaylanan Katılım Ortaklığı Belgesi yayımlanmıştır. Bu belge AB müktesebatına uyum ve Kopenhag kriterlerini kapsayan kısa ve orta vadeli reformları içermiştir. Bu çerçevede Türkiye'de bakanlar kurulu tarafından, AB müktesebatına uyum sağlanabilmesi doğrultusunda gerekli beşerî ve mali kaynaklar ile kısa ve orta vadeli reformların uygulanmasına yönelik ulusal program kabul edilmiştir (Özer, 2008: 54). Özellikle program çerçevesinde atılan adımlardan olan 1982 Anayasası'nın 177 maddesinin beşte birinden fazlasının değiştirilmesi önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Çünkü bu değişikliklere göre, düşünce ve ifade, yerleşme, seyahat, dernek kurma, haberleşme gibi insan hak ve hürriyetleri ile demokrasi ve sivil otoritenin güçlendirmesi açısından önemli adımların atıldığı değerlendirilmiştir (Baltacı ve diğerleri, 2012: 140).

6 Ekim 2004 tarihinde AB Komisyonu, Türkiye'nin Kopenhag kriterleri doğrultusunda geldiği aşamaları ve var olan eksiklikleri belirttiği İlerleme Raporu'nu açıklamıştır. İlerleme Raporu'nun açıklanmasının ardından 17 Aralık 2004 tarihinde

Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde alınan kararlar neticesinde Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tam üyelik müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde başlamasına karar verilmiştir. Türkiye ile Birlik arasındaki ilişkilerin bir yol haritası hazırlanmıştır. Hazırlanan müktesebat 35 ayrı başlıktan oluşmaktadır (T.C Dışışleri Bakanlığı, Ortaklık Konseyi Toplantısına İlişkin Bilgi Notu, 10.08.2016).

2006 döneminden itibaren uluslararası alanda yaşanan olaylar iç siyasette önemli bir yer işgal etmiştir. Özellikle Ortadoğu bölgesinde yaşanan önemli gelişmeler iç ve dış politikaları etkilemişti. Örneğin İsrail'in Gazze operasyonu sırasında Türkiye'nin arabuluculuk çabaları ve tartışmaları iç gündemdeki varlığını uzun süre devam etmiştir. Bununla birlikte Rusya'nın, Osetya'yı işgal etmesi sonucunda Kafkasya'da yaşanan sorunlar gündemde yerini korumuştur. Yine aynı dönem içerisinde ABD'den başlayarak Dünya'nın finansal krizle karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Türkiye'de de olası bir finansal kriz karşısında alınacak önlemler tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönem finansal krizle birlikte iç siyasette gündemi ekonominin oluşturduğu görülmüştür (Elmas, USAK, 20.09.2016).

Türkiye'nin iç siyasetinde 2006-2009 yılları arasında önemli gelişmeler olmuştur. İç siyasette yaşanan bu gelişmelerin, AB ile Türkiye arasındaki ilişkilere de etkisinin olduğu görülmüştür. Türkiye'nin iç siyasetinde yaşanan Cumhurbaşkanlığı seçimleri, türban düzenlenmesi, kapatma davaları, Ergenekon soruşturması, sivil-asker ilişkileri ve demokratik açılım gibi gelişmeler dönemin gündeminde yer almıştır (Özcan ve Elmas, 2008: 111-112).

Buraya kadar olan kısımda AET'nin kuruluşundan günümüze kadar olan süreç içerisinde Türkiye'nin AB'ye üyeliği kapsamında çeşitli ulusal ve uluslararası sorunların yaşandığı görülmektedir. Kimi zaman müzakerelerin AB müktesebatına uyumu dâhilinde reformlarla sürdürüldüğü kimi zaman da ulusal veya uluslararası alanda görülen siyasi, ekonomik ve toplumsal olumsuzlukların müzakereleri durma noktasına getirdiği bilinmektedir. Özellikle Kıbrıs sorununun sıklıkla gündeme gelmesi, Yunanistan ve Ermenistan ile yaşanan siyasi krizler AB'ye üyelik sürecini etkilemiştir. Tüm bu yaşanan gelişmeler içerisinde yürütülmeye çalışılan müzakere sürecinde ele alınan 35 fasıl Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: AB Katılım Süreci Müzakere Fasılları (Kaynak: T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları, Ankara, 2016.)

<ul style="list-style-type: none"> • Fasıll 1: Malların Serbest Dolaşımı • Fasıll 2: İşçilerin Serbest Dolaşımı • Fasıll 3: İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi • Fasıll 4: Sermayenin Serbest Dolaşımı • Fasıll 5: Kamu Alımları • Fasıll 6: Şirketler Hukuku • Fasıll 7- Fikri Mülkiyet Hukuku • Fasıll 8- Rekabet Politikası • Fasıll 9- Mali Hizmetler • Fasıll 10- Bilgi Toplumu ve Medya • Fasıll 11- Tarım ve Kırsal Fasıll Kalkınma 	<ul style="list-style-type: none"> • Fasıll 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı • Fasıll 13- Balıkçılık • Fasıll 14- Taşımacılık Politikası • Fasıll 15- Enerji • Fasıll 16- Vergilendirme • Fasıll 17- Ekonomik ve Parasal Politika • Fasıll 18- İstatistik • Fasıll 19- Sosyal Politika ve İstihdam • Fasıll 20- İşletmeler ve Sanayi Politikası • Fasıll 21- Trans-Avrupa Ağları • Fasıll 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu 	<ul style="list-style-type: none"> • Fasıll 23- Yargı ve Temel Haklar Fasıll • Fasıll 24- Adalet, Özgürlük ve Güvenlik • Fasıll 25- Bilim ve Araştırma • Fasıll 26: Eğitim ve Kültür • Fasıll 27- Çevre • Fasıll 28- Tüketici ve Sağlığın Korunması • Fasıll 29- Gümrük Birliği • Fasıll 30- Dış İlişkiler • Fasıll 31- Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası • Fasıll 32- Mali Kontrol • Fasıll 33- Mali ve Bütçesel Hükümler • Fasıll 34- Kurumlar • Fasıll 35- Diğer
---	--	--

Türkiye'nin AB'ye katılım müzakereleri 3 Ekim 2005 tarihinde başlamıştır. Müzakere sürecinde fasıllar, aday ülkelerin AB Konseyi tarafından belirlenen açılış kriterlerini yerine getirme durumuna göre açılmakta ve yine her fasıl için Konsey tarafından belirlenen kapanış kriterlerini yerine getirme durumlarına göre geçici olarak kapatılmaktadır. Yalnız bir üyenin bile olumsuz görüş beyan etmesi fasılların açılmasını veya kapanmasını engelleyebilmektedir. AB Bakanlığı'nın 2016 verilerine göre katılım müzakerelerinde mevcut durum aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Katılım Müzakerelerinde Mevcut Durum, 2016):

Müzakerelerin ilk aşamasını tarama toplantıları oluşturmaktadır. İlk tarama toplantısı 20 Ekim 2005'de "Bilim ve Araştırma" faslı için, son tarama toplantısı da 13 Ekim 2006'da "Yargı ve Temel Haklar" faslı için yapılmıştır. Tarama süreci devam ederken, 12 Haziran 2006'da Hükümetlerarası Konferans'ta (HAK), 'Bilim ve Araştırma' faslı için müzakereler açılmış ve fasıl geçici olarak kapanmıştır. Müzakerelere açılan ilk fasıl Bilim ve Araştırma faslı olmakla birlikte bugüne kadar toplam 16 Fasıl müzakerelere açılmıştır. 14 fasıl ise AB Konseyi ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin siyasi nitelikli engellemeleri nedeniyle bloke edilmiş durumdadır. Bununla birlikte, "Eğitim ve Kültür" faslı herhangi bir teknik açılış kriteri bulunmamasına, müzakere pozisyon belgemizi sunmamıza ve teknik olarak açılmaya hazır olmasına rağmen, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından bloke edilmektedir. Diğer taraftan, Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'nin 11 Aralık 2006 tarihinde almış olduğu karar çerçevesinde 'Ek Protokolün tam olarak uygulanması şartına bağlı olarak' 8 fasıl müzakerelere açılmamaktadır. Aynı sebeple hiçbir fasıl geçici olarak kapatılmamaktadır.

Bozkurt (2001: 314), tam üyelik şartlarının Türkiye açısından değerlendirilmesinin karşımıza birtakım sorunlar çıkaracağını belirterek Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde açıkça ifade edilmeyen esas konunun, Avrupa ülkelerinin yüzyıllardır Türkiye'ye yönelik sahip oldukları önyargıları olduğunu ileri sürmektedir. Akgönenç (2010: 93) ise, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni stratejilerin üretilmediğini belirterek, AB uyum çalışmalarında sürdürülebilirliğin sağlanamamasının yanlış algıların oluşumuna ortam hazırlayacağını ifade etmiştir. Bu belirtilen sorunlar Türkiye'nin AB ülkelerine yönelik uygulaması gereken kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır.

AB ve Türkiye'nin üzerinde uzlaştığı 72 kriterden 7 tanesi Türkiye tarafından yerine getirilemediği için AB tarafı vize muafiyeti konusunu rafa kaldırmıştır. Özellikle AB'nin terörle mücadele konusunda yerine getirilmesini beklediği yasa değişiklikleri konusunda 2017 yılında teknik görüşmelerin devam edeceği belirtilmiştir. 2017 yılında

Gümrük Birliği'nin revize edilerek modernleştirilmesi gündem konusu olmaya devam etmektedir. 2015 ve sonrası dönemlerde yaşanan ekonomik kriz, yükselen aşırı sağ, mülteciler, Brexit nedeniyle AB projesi, Avrupalı halklar arasında çekiciliğini kaybetmiş ve durgunluk dönemine girmiştir. İtalya, Fransa, İsveç, Belçika, Polonya, Almanya, İspanya ve Macaristan'da da önemli oranlarda AB'den çıkma isteği olduğu da anketlere yansımaktadır. Türkiye'nin iç ve dış sorunları nedeniyle de genel olarak Avrupalı liderlerin ve AB yetkililerinin tutumları hoşnutsuzluk yaratmaktadır. Son dönemlerde söz konusu bu tavrın özellikle Gezi protestoları ile başladığı ve 15 Temmuz darbe girişimi ile devam ettiği görülmektedir (Türker, AB-Türkiye İlişkileri Mevcut Durum Değerlendirmesi ve 2017 Yılı Öngörüler, 30.12.2017).

3.5. Türkiye'nin AB'ye Üyelik Sürecinde Kamu Diplomasisi ve Önemi

Dış politika sürecinde kamu diplomasisinin öneminin anlaşılması devletleri kamu diplomasisi uygulamalarına yöneltmiştir. Bu kapsamda Türkiye, uluslararası sisteme kamu diplomasisi faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yürüterek dünya kamuoyu karşısında olumlu bir itibar oluşturma fırsatını yakalayabilir. Bu tür faaliyetler uygulanırken özellikle iletişim kurulan devletlerin doğru anlaşılması ve algılarının nesnel veriler ile geniş kapsamlı belirlenmesi gerekmektedir. Ardından kurulacak stratejik iletişim faaliyetleri ile etkileşimde bulunulan devletler karşısında olumlu bir itibar oluşturabilir. Bu doğrultuda Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri ile sempatisi kazanılan halklar Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde etkili olabilecektir. Çalışmanın bu bölümünde iletişim sürecinde karşı tarafın dinlenmesi ve doğru anlaşılması dış politikada devletler karşısında olumlu itibar oluşturabilme konularına değinilmiştir.

3.5.1. Avrupa Kamuoyunda Olumlu İmaj Oluşturabilme: Karşı Tarafın Dinlenmesi ve Doğru Anlaşılması

İletişim ve haberleşme teknolojileri, kamu diplomasisinin uygulama şeklini ve içeriğini etkilemiş ve yabancı kamuoyu ile iletişimi hızlandırmıştır. Yeni teknolojiler sayesinde hem devlet hem de devlet dışı aktörler geleneksel medyanın yanı sıra yeni medya aracılığıyla da kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütebilme imkânı bulabilmişlerdir. Bu kapsamda yabancı kamuoyu ile iletişimde bulunmak hızlı, ucuz ve kolay teknikler üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Dolayısıyla geleneksel medya ve

yeni medya araçları kamu diplomasisi uygulama alanında önemli bir işlev olan dinlemenin gerçekleştirilmesini ve dinleme sonucunda geri bildirimlerde bulunulmasını sağlamaktadır.

Günümüzde sadece ulusal kamuoyundan değil uluslararası bir kamuoyunun varlığından da sıklıkla bahsedilmektedir. Söz konusu uluslararası kamuoyu, büyük oranda kitle iletişim araçlarının sağladığı imkânlar doğrultusunda bir görüş üzerinde örgütlenebilmekte ve bu görüşleri hızlıca ve geniş alanlara yayabilmektedir. Bu nedenle söz konusu görüşler dünyada ilgi görmekte ve bu sayede bir baskı unsuru oluşturabilmektedir. Kamu diplomasisi uygulamaları bu doğrultuda şekillenmekte ve dünya kamuoyunun üzerinde birlik olduğu görüş veya ulusların anlatmak istedikleri bir bakıma kabul görmektedir. Bu doğrultuda kamu diplomasisi uygulamalarına yer verilirken öncelikle geleneksel ve yeni medya araçlarından elde edilen bilgilerin doğru bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Yabancı kamuoyu tarafından ifade edilenler doğru bir şekilde analiz edilirse yine en doğru şekilde geri bildirimler yapılabilecektir. Bu da kamu diplomasisinde dinleme işlevinin önemini ön plana çıkarmaktadır.

Dinleme ve doğru anlaşılma ile stratejik kamu diplomasisi politikalarının üretilmesi gerçekleştirilebilir. Fisher (2009: 252) konu ile ilgili şunları belirtmektedir; “bilinçli ve açıkça diğerlerinin bakış açılarını dinlemenin kendisi, bir kamu diplomasisi eylemi, davranıştır. Kamu diplomasisinde söylemekten ziyade davranış şekliniz diğerlerinin davranışlarını değiştiren şeydir. Dinleme: oylamadan ziyade, denizaşırı kamuların ciddiye alınması ve bakış açılarının değerlendirmeye alındığını göstermektedir.” Dolayısıyla burada Fisher’in (2009: 252) de belirtmiş olduğu gibi, kamu diplomasisi faaliyetlerinde yabancı kamuoyunu dinleme ve doğru anlama önemli bir yere sahip olmaktadır. Kamu diplomasisi uygulamadan önce de özellikle dinleme şeklinin doğru yapılması karşı taraf için olumlu bir algı oluşturabileceği için dinlemenin kendisi dahi kamu diplomasisi eylemi olarak görülmektedir.

3.5.2. Avrupa Devletleri Karşısında Saygınlık Kazanma: Uluslararası Alanda İtibar

Fombrun (1996: 37) itibar kavramını, “bir kurumun ismi duyulduğunda onun tüketicileri, yatırımcıları, çalışanları ve genel kamu tarafından iyi ya da kötü, güçlü ya

da zayıf açık, duyuşsal tepki” şeklinde ifade etmiştir. Devletler de kurumlar gibi yabancı kamuoyu karşısında bir algıya sahiptirler. Nye (2008: 100-101)’nın da belirttiği gibi itibar, dünya politikasında her zaman önemli olmuştur” Bu nedenle uluslararası alanda başarılı bir itibar yönetiminin gerçekleşmesi, yumuşak güç çerçevesinde devletlerin kamu diplomasisi uygulamaları ile büyük oranda gerçekleştiği söylenebilir.

Kamu diplomasisi eylemlerinde dinleme ve doğru anlama işlevlerinin yerine getirilmesinden sonra anlaşılacak konular ile ilgili adımların atılması konuların önemsendiğini gösterecektir. Bu nedenle uluslararası alanda sorun oluşturan konunun çözümü için atılacak adımların geri bildirimler ile ifade edilmesi uluslararası alanda olumlu bir imaj oluşturacaktır.

Günümüz uluslararası ilişkilerde sadece hükümetler düzeyinde yürütülen ilişkilerin toplumları kazanma yolunda etkili olmadıkları görülmektedir. Toplumların gönlünü kazanmak ve onaylarını almak için farklı alanlarda farklı aktörlerin de yer aldığı iş birlikleri bu noktada önem kazanmaktadır. Çünkü kamuoyunun onaylamadığı ve desteklemediği karşılıklı ilişkilerin kısa ömürlü olacağı son dönemlerde sıklıkla ifade edilmektedir. Dolayısıyla toplumların onayladığı ve desteklediği şekilde kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri ile yapılan iş birlikleri, devletlere uluslararası alanda olumlu itibar kazandıracak bir öneme sahip olmaktadır. Bu doğrultuda, Avrupa ülkeleri ile ilişkilerde daha çok Avrupa vatandaşlarına yönelik gerçekleştirilen kamu diplomasisi faaliyetleri ile Türkiye’nin Avrupa toplumları arasında olumlu itibar oluşturacağı görüşünün son dönemlerde daha fazla savunulduğu görülmektedir.

3.6. Türkiye’nin AB Üyesi Ülkelere Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri

Bu bölümde Türkiye’nin gerek Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gerekse de diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla AB ülkelerinde yürüttüğü kamu diplomasisi ekseninde faaliyetler ele alınmıştır. Bu kapsamda özellikle AB üyesi ülkeleri içerisinde lokomotif ülkeler olan Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve İspanya gibi ülkeler ele alınmıştır. Bu bağlamda AB’ye yön veren, ekonomik olarak da dünya üzerinde söz sahibi olan ülkelere yer verilmiştir. Bilindiği üzere İngiltere, Lizbon Anlaşmasının 50. maddesini işleme koyarak, 44 yıllık üyeliğin ardından Avrupa Birliği’nden (AB) ayrılma (Brexit) sürecini resmen başlattığını ifade etmiştir. Taraflar, bir sonraki aşamada ayrılma anlaşmasının maddelerine ilişkin müzakerelere başlayacaktır.

Almanya

Türkiye, önemli müttefiklerinden biri olan Almanya ile köklü bir geçmişe sahiptir. Siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal boyutları olan çok yönlü ilişkileri bulunmaktadır. Türkiye-Almanya ilişkilerinin önemli unsurları arasında; Almanya'da yaşayan ve sayıları 3 milyonu aşan Türk ve Türk kökenli Alman vatandaşları, Almanya'nın Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olması, her yıl Türkiye'yi ziyaret eden 5 milyona yakın Alman turist ve Türkiye'de yerleşik 15 bini aşkın Alman vatandaşı yer almaktadır. Almanya'da yaşayan Türk kökenli vatandaşların sayısı yaklaşık üç milyondur. Bununla birlikte Federal Almanya Meclisi'nde Türk kökenli milletvekillerinin olduğu da bilinmektedir.

Almanya, Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı birinci; en fazla ithalat yaptığı ikinci ülkedir. Türkiye, 2012 yılında Almanya'ya 12,9 milyar dolarlık ihracat yaparken; bu ülkeden 21,4 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir (KDK, 2010, Ülke Toplantıları). Bu sebeple Almanya'nın Türkiye'nin en büyük ticaret ortaklarından biri olduğu söylenebilir. Ayrıca iletişim ve haberleşme açısından 2012 yılı sonu itibariyle, Federal Almanya Cumhuriyeti'nden toplam 20 basın-yayın kuruluşunun (1 ajans, 2 dergi, 4 radyo, 4 televizyon, 9 gazete) 34 temsilcisi, ülkemizde daimî muhabir statüsünde görev yapmaktadır. Hürriyet, Sabah, Millî Gazete ve Türkiye Gazetesi gibi ulusal basın kuruluşlarının yanı sıra, 200'e yakın Türkçe yerel gazete ve dergi Almanya'da yayın yapmaktadır (KDK, 2010, Ülke Toplantıları).

Türkiye ve Almanya arasında ekonomik ve siyasi ilişkilerinin yanı sıra kültürel faaliyetlerin de etkili bir şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir. Almanlar, yıllık 5 milyon turistle, ülkemizi ziyaret eden yabancı turistler arasında birinci sırada yer almaktadır (T.C Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-Almanya Federal Cumhuriyeti Siyasi İlişkileri, 20.12.2017).Elde edilen bu bilgiler ışığında Türkiye'nin Almanya ile ilişkilerinin ticari, siyasi ve kültürel anlamda önem taşıdığı söylenebilir. Bu bağlamda bu ülkeye yönelik siyasal iletişim faaliyetlerinin artırılması ve kamu diplomasisi uygulamalarına önem verilmesi gerekmektedir.

Fransa

Türkiye'nin Fransa ile ilişkileri Osmanlıya kadar uzanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu ilk büyük elçisi olan Yirmisekiz Mehmet Çelebi'yi 1720 tarihinde Fransa'ya göndermiştir. 20 Ekim 1921 tarihinde ise Kurtuluş savaşı sırasında imzalanan Ankara Antlaşması Fransa ile olan ilişkilerin temelini oluşturmuştur. Günümüzde ise Fransa'nın, Almanya ile beraber Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan başlıca ülkelerden biri olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte Türkiye-Fransa ilişkilerinde gerginliğe sebep olan diğer bir sorun ise Fransa Meclisi'nin Ermeni iddialarını 'soykırım' olarak kabul etmesidir. Bu sebeplerden dolayı Fransa-Türkiye ilişkilerinin sorunlu bir yapıda olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Fransa'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimini Türkiye karşıtı Nicolas Sarkozy'nin kaybetmesi ve yerine Türkiye'ye karşı daha ılımlı Sosyalist aday François Hollande'ın seçilmesiyle iki ülke arasındaki ilişkilerde iyileşmelerin yaşandığı söylenebilir (T.C Dışişleri Bakanlığı, Fransa-Türkiye İlişkileri, 20.12.2017).

Fransa'da yaşayan Türk vatandaşlarının sayısının yaklaşık olarak 620 bin civarında olduğu belirtilmiştir. Fransa, AB ülkeleri arasında Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı dördüncü ülkedir. 2014 yılında Türkiye-Fransa ikili ticareti hacmi 14,6 milyar Dolar olmuştur. 2014 itibariyle Fransa'ya ihracat 6,5 milyar dolar, Fransa'dan ithalat ise 8,1 milyar Dolar'dır. 2014 yılında 1.037.152 Fransız turist ülkemizi ziyaret etmiştir. 2014 yılı itibariyle Fransız turistler ülkemizi ziyaret eden yabancılar arasında sekizinci sırada yer almıştır (T.C Dışişleri Bakanlığı, Fransa-Türkiye İlişkileri, 20.12.2017). Elde edilen bilgiler kapsamında görüldüğü üzere Türk-Fransız ilişkilerinin siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan çok boyutlu bir yapıda olduğu söylenebilmektedir.

İngiltere

Türk-İngiliz ikili ilişkileri tarihten gelen güçlü bağlarından etkisiyle çok boyutlu bir yapı içerisinde. Birleşik Krallık ile ortak değerler üzerine kurulu köklü ve çok boyutlu ilişkiler karşılıklı üst düzey ziyaretlerle son dönemde önemli bir ivme kazanmıştır. 2007 yılında iki seneliğine yürürlüğe giren "Stratejik Ortaklık Belgesi (SOB)", Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'un 26-27 Temmuz 2010 tarihlerinde Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaret vesilesiyle imzalanmıştır. Bu belgede

ortaklığın geliştirilmesi amacıyla ana temalar şöyle sıralanmıştır: İkili İlişkiler, İkili Ticaret ve Yatırımlar, Türkiye'nin AB Üyeliği, Bölgesel İstikrar ve Barış, Kıbrıs, Savunma, Küresel Güvenlik, Küçük ve Hafif Silahların Yasadışı Ticareti, Yasadışı Göçle Mücadele, Enerji Güvenliği ve Düşük Karbonlu Yakıt Geleceği, Kültürlerarası Diyalog ile Eğitim ve Kültür.

2012 yılında, Türkiye ve İngiltere'nin ikili ticaret hacmi 14,3 milyar Dolar'dır. 2013 yılında ise ihracat 8,78 milyar Dolar, ithalat 6,28 milyar Dolar'dır. 2002 ve 2013 yılları arasında İngiltere Türkiye'ye yaklaşık 7,75 milyar Dolarlık doğrudan yatırım yapmıştır. Halen 2350 civarında İngiliz sermayeli firma Türkiye'de faaliyet göstermektedir. Birleşik Krallıktan Türkiye'ye gelen turist sayısı 2013 yılında 2,5 milyonu geçmiştir. (T.C Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-Birleşik Krallık İlişkileri, 20.12.2017). Bu doğrultuda Türk-İngiliz ilişkilerinin ilerletilmesi ve İngiliz vatandaşlarının Türkiye ile ilgili algılarının olumlu olması adına KDK tarafından İngiltere'ye yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

İtalya

Türkiye'nin ikili ilişkilerde, her alanda farklı düzeylerde görüş alışverişine imkân veren faaliyetleri uygulamaya çalıştığı görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirve Toplantıları, Türk-İtalyan Forumu ve Türk-İtalyan Medya Forumu olmak üzere İtalya ile üç ayaklı bir süreç başlatılmış ve iş birliği kurumsallaşma yolunda ilerleme amaçlanmıştır. Türkiye-İtalya arasında yapılan Hükümetlerarası Zirvesi günümüze kadarki süreçte iki defa toplanmıştır. AB'nin kurucu üyeleri arasında bulunan İtalya'nın, Türkiye'nin AB üyelik sürecini güçlü ve görünür şekilde desteklediği bilinmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-İtalya İlişkileri, 30.12.2017).

İspanya

Türkiye-İspanya ilişkilerinin gelişmesi ve ilerlemesi 1980'lerin ortalarından itibaren hızlanmıştır denilebilir. İspanya'nın NATO'ya ve AB'ye katılması, Türkiye'de parlamenter demokrasiye dönülmesi ve her iki ülkenin dış pazarlara açılma ve liberalizasyona öncelik veren benzer ekonomik politikalar uygulaması bu ilişkilerin canlanmasına imkân tanımıştır. Bu doğrultuda iki ülke arasında, 16 Nisan 1989

tarihinde bir Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Türkiye'nin İspanya ile ikili ilişkilerinin 2005 yılında BM çatısı altında dönemin Başbakanı ile aynı dönem İspanya Başbakanı Zapatero'nun ortak girişimiyle başlatılan Medeniyetler İttifakı'yla yeni bir boyut kazandığı söylenebilir. Diğer taraftan, ilki 2009 yılında İstanbul'da düzenlenen Türkiye-İspanya Hükümetlerarası Zirve toplantıları İspanya ile Türkiye ilişkilerini üst seviyeye çıkarmıştır. Türkiye-İspanya Hükümetlerarası Zirvesi Beşinci Toplantısı iki ülke Başbakanlarının eş başkanlığında 11 Şubat 2014 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. İspanya'nın, Türkiye'ye AB üyelik sürecine verdiği destek siyasi ilişkilere olumlu yansımıştır. Ayrıca ekonomik ve ticari iş birliği Türkiye-İspanya ilişkilerinin önemli bir alanını da oluşturmaktadır. (T.C. Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-İspanya İlişkileri, 30.12.2017).

3.6.1. Siyasal Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar

Konrad Adenauer Vakfı ile Humboldt Üniversitesi iş birliği ile 6 Mart 2013 tarihinde "Türkiye'nin Değişimi, 2023 Vizyonu ve Avrupa" başlıklı konferans düzenlenmiştir. Bu konferansa Türkiye'den Başbakan Eski Yardımcısı Bülent Arınç katılmıştır. Arınç'ın Almanya ziyaretine KDK Koordinatörü Cemalettin Haşimi, TRT Eski Genel Müdürü İbrahim Şahin ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) Başkan Eski Yardımcısı Gürsel Dönmez de eşlik etmiştir. Düzenlenen konferans çerçevesinde Türk yetkililerce yapılan konuşmalarda, Türkiye'nin iç ve dış politikası, AB ile olan ilişkileri ve Türkiye olarak AB ile ilişkilere verilen önem üzerinde durulmuştur (KDK, 4-7 Mart 2013, Bülent Arınç Almanya'yı Ziyaret Etti). Bu doğrultuda Türkiye'nin AB ülkeleri ile karşılıklı ilişkilerinin önemsendiği, AB'ye üye olma yolunda Türkiye'nin önüne getirilen şartların hızla yetine getirilmeye çalışıldığı belirtilmiştir. Karşılıklı görüşmeler ve konferanslarda belirtilen düşünceler ile Türkiye'nin dış siyasi ilişkilerinde samimi olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla kamu diplomasisinin amaçlarına uygun olarak diğer ülkeler tarafından doğru anlaşılacak için, konferanslarda görüşler belirtilip basın aracılığı ile hedef kitlelere duyurulmaya çalışılmıştır.

KDK'nın düzenli faaliyetlerinden olan ülke toplantılarının yirmi altıncısı da yine Almanya'da gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Avrupalı Türk Demokratlar Birliğinin (UETD) davetlisi olarak KDK ESKİ Koordinatörü Cemalettin Haşimi,2013 yılı

içerisinde Almanya'ya gitmiştir. Hessen Eyaletinde Türk vatandaşlarıyla bir araya gelerek, toplantılara katılmıştır. Haşimi, UETD Hessen tarafından düzenlenen program kapsamında Almanya'da yaşayan Türk vatandaşları ve Sivil Toplum Kuruluşu (STK) temsilcileriyle bir araya gelmiştir. 28 Şubat 2013'te Wiesbaden'e giden Haşimi, burada Türk kökenli vatandaşlara 'Yükselen Türkiye' konulu bir konferans vermiştir. Bu konferans ile Türk temsilciler, Türkiye'nin dış politikasına dair bilgiler vererek hem Almanya'da yaşayan Türk vatandaşlarını hem de Alman vatandaşlarını bu hususta bilgilendirmiştir (KDK, 4-7 Mart 2013, Bülent Arınç Almanya'yı Ziyaret Etti). Böylece Türkiye'nin iç ve dış siyaseti ile ilgili bilgiler aktarılarak Türkiye'nin doğru bir şekilde anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır. Türkiye, uygulamakta olduğu bu türden kamu diplomasisi faaliyetleri ile hem ziyaret ettiği ülkenin hem de basın aracılığı ile izleyen diğer ülke vatandaşlarının Türkiye hakkındaki düşüncelerini değiştirmek ve onlar arasında olumlu bir imajının olmasını sağlamaya çalışmıştır. Dolayısıyla kamu diplomasisinin amaçlarına uygun olarak yapılan ziyaretlerin düzenli ve sistematik bir hale getirilmesi Türkiye'nin kamu diplomasisi tekniklerini daha etkin bir şekilde kullanmasının önünü açmış olacaktır.

KDK faaliyetleri kapsamında Avrupa Birliği Eski Bakanı Egemen Bağış, Fransa'nın başkenti Paris'te Fransız Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde (IFRI) "Yeni Bir Avrupa İçin Türkiye" başlıklı düzenlenen bir dizi konferansa katılmıştır. Konferansta Türkiye'den katılan Avrupa Birliği Eski Bakanı, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine yönelik konuşmalar yaparak, Türkiye'nin iç ve dış siyaseti ile ilgili bilgiler aktarmıştır. Bununla birlikte Bağış, Fransız basını ve çok sayıda vatandaşlara hitaben, Fransa'nın daimî dost olarak görüldüğünü ve her iki ülke arasında kurulan iş birliğinin, başta Avrupa coğrafyasında olmak üzere tüm insanlığın barış ve refahına katkıda bulunduğu inandığını belirtmiştir (KDK, 21 Şubat 2013, Egemen Bağış: Şimdi Türkiye-AB İlişkilerine Yeni Bir İvme Kazandırma Zamanıdır). Türk yetkililerce yapılan bu ziyaretlerde gerçekleştirilen konferanslar ile Türkiye'nin dış politik hedeflerine uygun olarak Fransız vatandaşlarına Türkiye'nin dış politikası ve AB ile ilgili düşünceleri belirtilmiştir. Bu sayede Türkiye'nin Fransa tarafından daha iyi anlaşılması ve mesajların iletildiği kitleye Türkiye'nin politik hedeflerinin daha iyi anlatılabilmesi sağlanmış olacaktır.

KDK'nın düzenli faaliyetlerinden ülke programları ile 8 Şubat 2010 tarihinde, İngiliz Parlamentosu'nda, her iki taraftan üst düzey katılımı, "İlişkiler Dünyasında Türkiye'nin Rolü" başlıklı bir seminer düzenlenmiştir. Toplantıya Türkiye tarafından Egemen Bağış, Yaşar Yakış, Kürşat Tüzmen, Suat Kınıklıoğlu, Nursuna Memecan, KDK Eski Koordinatörü İbrahim Kalın ve KDK Eski Koordinatörü Cemalettin Haşimi katılmıştır. Toplantıda aynı düzeyde seçkin bir katılımı eşlik eden İngiltere tarafında ise Michael Ancram, Dominic Grieve, Chiswick Lordu Hannay, Guildford Lordu Howell, Saltaire Lordu Wallace gibi isimler yer almışlardır. Seminerde, Türkiye'de demokratikleşme, açılım süreci, yeni anayasa çalışmaları, Türkiye-İngiltere ilişkileri, enerji yolları, Türkiye-İsrail ilişkileri ve Ermenistan protokolleri gibi konularda Türkiye'nin bakış açısı anlatılmıştır (KDK, 8 Şubat 2010, İngiliz Parlamentosunda İlişkiler Dünyasında Türkiye'nin Rolü Tartışıldı). Yapılan toplantı ile Türkiye'nin anayasal çalışmalarda evrensel insan haklarına ve demokratikleşme çalışmalarına önem verdiği ortaya konulmuştur.

KDK'nın bir sonraki faaliyeti ile Londra'da, 29-30 Kasım 2012 tarihlerinde iki ülke ilişkileri ile ilgili bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Eski Yardımcısı Ömer Çelik, Başbakanlık Müsteşar Eski Yardımcısı İbrahim Kalın ve KDK Eski Koordinatörü Cemalettin Haşimi katılmıştır. KDK tarafından, Royal United Services Institute (RUSI) iş birliğiyle düzenlenen program çerçevesinde Türkiye'den katılan yetkililerce bir dizi konferans verilmiştir ve üst düzey görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Londra programı, 29 Kasım sabahı İngiliz basınından Reuters, Economist, Times, The Independent, Financial Times ve BBC temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen kahvaltılı toplantıyla başlamıştır. Türkiye'nin Londra Büyükelçisi de bu programda yer almıştır. Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği, Türkiye-İngiltere ilişkileri, Türkiye-Mısır eksenindeki gelişmeler, İsrail'in Gazze saldırısı, Türkiye'deki demokratik gelişmeler, Rusya ile ilişkiler, Suriye'deki olaylar ve bölgenin geleceği ele alınmıştır (KDK, 29-30 Kasım 2012, Türkiye'nin Dış Politikası Londra'da Tartışıldı). KDK tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler ile Türkiye-İngiltere ilişkileri ve Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki sorunlar masaya yatırılmıştır. Türkiye'nin sorunlara karşı tutumu ve yaptıkları ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda Türkiye'nin uluslararası siyasetteki rolü ve önemi bu yolla ifade edilerek İngiliz basını ve vatandaşları ile programa katılan diğer yabancı devletlerin basını

bilgilendirilmiştir. Türkiye bu tür kamu diplomasisi uygulamaları ile karşı tarafı dinleme ve kendini doğru bir şekilde anlatma amacını başarmaya çalışmıştır.

KDK'nın düzenli faaliyetlerinden olan Ülke Toplantılarının yirmi dördüncüsü, Başbakan Eski Yardımcısı Bülent Arınç'ın katılımıyla Londra'da düzenlemiştir. Program kapsamında Arınç, Chatham House düşünce kuruluşunda seçkin bir dinleyici kitlesine "Türkiye'de Demokrasinin Geleceği: Algılar ve Gerçekler" başlıklı bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında Türkiye'nin geleceğinde daha çok demokrasi, daha fazla özgürlük ve daha fazla insan hakları olduğunu vurgulamıştır (KDK, 20 Şubat 2014, Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç İngiltere'yi Ziyaret Etti). Bu programlar ile Türkiye, uluslararası sorunlara karşı tutumlarını ortaya koyarak İngiltere basını aracılığıyla sorunlara karşı duyarlı olduğunu ve çözüm üretmede varlığını tüm dünyaya duyurmak istemiştir.

3.6.2. Ekonomik Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar

Almanya-Türkiye ilişkileri son yıllarda yakınlık ve dostluk içinde gelişmiştir. Özellikle son on yıl içerisinde iki ülke arasındaki iş ilişkilerinde de önemli bir artış görülmüştür. İki ülke arasındaki yıllık ticaret hacmi 32 milyar Euro'ya ulaşmış ve Almanya, Türkiye için en önemli ekonomik ortak haline gelmiştir. Günümüzde 3 milyona yakın Türk kökenli insan Almanya'da yaşamaktadır. Köln'de bulunan Alman-Türk Sanayi ve Ticaret Odası'nın verilerine göre Almanya'da Türklere ait 80.000'den fazla kayıtlı iş yeri vardır ve bunların 400.000'den fazla çalışanı bulunmaktadır. Toplam iş hacimleri 36 milyar Euro'nun üzerinde olan bu işletmeler etkileyici bir ekonomik güce sahiptir (T.C Dışişleri Bakanlığı, 2011, Türkiye-Almanya Federal Cumhuriyeti Siyasi İlişkileri.).

Türkiye ile Almanya arasındaki ekonomik ilişkiler, geçmiş dönemler ile kıyaslandığında son yıllarda daha da artmış olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda KDK'nın Almanya'ya yönelik ekonomik faaliyetleri ele alınacak olursa, 2013 Mart ayı içerisinde Başbakan Eski Yardımcısı Bülent Arınç'ın Berlin ve Köln ziyaretleri önem taşımaktadır. Bu ziyarete KDK Eski Koordinatörü Cemalettin Haşimi, TRT Eski Genel Müdürü İbrahim Şahin ve YTB Başkan Eski Yardımcısı Gürsel Dönmez ile çeşitli kurumlardan yetkililer de katılmıştır (KDK, 4-7 Mart 2013, Bülent Arınç Almanya'ya

Ziyaret Etti). Yapılan ziyaretler, bilim ve iş dünyasından Türk ve Alman vatandaşlarını bir araya getirmiştir. Türk ve Alman iş adamlarının ekonomiye yönelik değerlendirmeleri ortaya konularak ticaretin geliştirilmesi adına fikirler beyan edilmiştir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin ekonomik amaçlarına uygun olarak, Türkiye ve Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirdiği ülkeler arasında ekonomik ilişkilerin canlanması ve geleceğe yönelik anlaşmaların yapılması sağlanabilecektir.

KDK'nın ülke toplantıları faaliyetleri çerçevesinde yurt dışına yapılan ziyaretler ile yabancı devletlere Türkiye'nin ekonomisi ile ilgili bilgiler aktarılmaktadır. Bu ziyaretlerden birkaçı Fransa'ya yapılmış ve Fransız basın aracılığı ile Fransız vatandaşlar Türkiye hakkında bilgilendirilmiştir. Türk yetkililerin katılımları ile konferanslar düzenlenerek ekonomi ile ilgili konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Avrupa Birliği Eski Bakanı Egemen Bağış'ın Paris ziyaretinde, Türkiye ile Fransa arasındaki ikili ticari ilişkilerin oldukça güçlü düzeyde olup her iki ülke arasındaki dış ticaret hacminin 2011 yılında 16 milyar dolara ulaştığını belirtmiştir. Bağış, 2012 yılında ise bu rakamın 14,7 milyar dolara gerilediğini hatırlatarak Türkiye'de yaklaşık 1.050 Fransız şirketinin bulunduğunu söylemiştir. Bağış, Türkiye'de faaliyette bulunan şirket sayısı bakımından Fransa'nın yedinci sırada yer aldığını ifade etmiştir. Yapılan görüşmeler ve konferanslar ile Türkiye'nin yeni bir Avrupa'nın oluşturulmasına katkı sağlayacak kapasitede olduğu ve bu konuda istekli olduğu ifade edilmiştir (KDK, 21 Şubat 2013, Egemen Bağış: Şimdi Türkiye-AB İlişkilerine Yeni Bir İvme Kazandırma Zamanıdır). Bu bilgiler ışığında Türkiye'nin AB'ye katılımının AB üyesi ülkeleri için önemli bir gelişme olacağı hem bölgesel hem de küresel olarak ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda ilerlemelerin yaşanacağı ortaya konulmuştur. Kamu diplomasisinin ekonomik amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen bu türden faaliyetlerin artırılması, iki ülkenin ticari ilişkilerinin artmasını sağlamaya yönelik olacaktır. Böylece Türkiye, kamu diplomasisi ile dış politikadaki hedeflerinden olan AB'ye üye olma yolundaki ekonomik şartları yerine getirerek üyelik sürecini hızlandıracaktır.

KDK'nın düzenli faaliyetlerinden olan ülke toplantılarının yirmi dördüncüsü 20 Şubat 2014'te KDK ve Anadolu Ajansı (AA) iş birliğinde dönemin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'ın katılımıyla Londra'da düzenlenmiştir. Toplantıya

İngiltere'nin önde gelen gazetecileriyle İngiliz yatırım bankasından ve Türkiye'ye yatırım yapan şirketlerden temsilciler katılmıştır. Türk yetkililerce İngiliz temsilcilerine Türkiye'de son dönemde yaşanan ekonomik gelişmelere dair bilgiler verilerek karşılıklı ekonomik ilişkilere dair görüşler paylaşılmıştır. Arınç, program kapsamında Finans çevreleriyle de görüşme yapmıştır. Arınç daha sonra, yatırım bankası Goldman Sachs'ta finans çevreleriyle bir araya gelmiştir (KDK, 20 Şubat 2014, Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç İngiltere'yi Ziyaret Etti). Arınç, Türkiye'ye yatırım yapan şirket temsilcilerinin de katıldığı toplantıda Türkiye'deki ekonomik koşulları özetlemiştir. Bu yolla Türkiye'nin ekonomisi hakkında en doğru bilgilerin Türkiye'den katılan yetkililer tarafından aktarılması gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda ekonomik ilişkilere dair bilgiler paylaşılarak İngiliz vatandaşlarının güveninin kazanılması ve İngiltere ile ticari ilişkilerin artırılması hedeflenmiştir.

3.6.3. Kültürel Alanlara Yönelik Faaliyetlerde Amaçlar

Almanya'da 2013 yılı Mart ayında, Uluslararası ve Kültürlerarası Diyalog Enstitüsü tarafından "Müslümanlar, Museviler ve Hristiyanlar: Barış Mümkündür! Geçmiş ve Mevcut Durumda Barış içinde Birlikte Yaşamının Örnekleri-Geleceğe dair Perspektifler" adlı konferans düzenlenmiştir. Konferansa Başbakan Eski Yardımcısı Bülent Arınç ile Türkiye'den çeşitli kurumlardan temsilciler de katılmıştır. Konferansta konuşma yapan Arınç, dinler ve kültürler arasında karşılıklı anlayış ve kabullenme ile birlikte yaşamaya değinerek Türkiye'nin din ve kültür ile ilgili düşünce ve çalışmalarına dair bilgiler aktarmıştır. Bunlarla birlikte Arınç, Türkiye'nin bulunduğu bölgede komşuları ile olan ilişkileri ve Türkiye'nin bölgesel ve küresel açıdan ülkelerarası ilişkilerde Türkiye'nin politikasını anlatmıştır (KDK, 4-7 Mart 2013, Bülent Arınç Almanya'yı Ziyaret Etti). Bu konferans ile Türkiye'nin dış siyasetinin diyaloga dayalı olduğu, diğer devletlerin de çıkarlarının gözetildiği ve ortak çıkar oluşturulmasına özen gösterildiği vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu ifadeler ile özellikle son yıllarda Avrupa'da beliren İslam karşıtı düşüncelerin artmasına karşın İslam'ın tehlike olmadığına ve Türkiye'nin tüm dinlere saygı gösterdiğine dair görüşler belirtilmiştir. Burada belirtilen düşünceler ile Avrupa vatandaşları arasında İslam dinine karşı olumsuz düşüncelerin yıkılmaya çalışılması ve Türkiye'nin dinlere yönelik tutum ve davranışları ortaya koyularak olumsuz algıların değiştirilmesi hedeflenmiştir. Dolayısıyla KDK tarafından

düzenlenen bu faaliyet, kamu diplomasisinin de esas amaçlardan biri olan olumsuz algıların değiştirilmesi amacı doğrultusunda önemli bir faaliyet olmuştur.

KDK'nın düzenli faaliyetlerinden olan ülke toplantılarının yirmi altıncısı Almanya'da gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda Avrupalı Türk Demokratlar Birliğinin (UETD) davetlisi olarak KDK Koordinatörü Cemalettin Haşimi Almanya'ya gitmiştir, Hessen Eyaletinde Türk vatandaşlarıyla bir araya gelerek, toplantılara katılmıştır. Haşimi, UETD Hessen tarafından düzenlenen program kapsamında Almanya'da yaşayan Türk vatandaşları ve Sivil Toplum Kuruluşu (STK) temsilcileriyle bir araya gelmiştir. Bununla birlikte iletişim ve haberleşmeyi artırmak adına Türkiye'den Anadolu Üniversitesi ve TRT iş birliği ile Almanya'da çok sayıda davetlinin katılımları ile bir stüdyo açılışı gerçekleştirilmiştir (KDK, 4-7 Mart 2013, Bülent Arınç Almanya'yı Ziyaret Etti). Yapılan toplantılar, konferanslar ile Türkiye-Almanya ilişkileri kültürel boyutta ele alınarak ikili ilişkilerin kültürel açıdan ilerletilmesi hedeflenmiştir. Kamu diplomasisi uygulama amaçları doğrultusunda KDK'nın bu faaliyeti ile Türk ve Alman kültürü bir araya getirilerek Alman vatandaşlarının sempatisinin kazanılması hedeflenmiştir.

KDK'nın kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında, Başbakan Eski Yardımcısı Bülent Arınç, 13-16 Nisan 2013 tarihlerinde bir dizi programa katılmak ve temaslarda bulunmak üzere Fransa'nın başkenti Paris'e gitmiştir. Arınç, Bahçeşehir Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Merkezi ve TRT'nin iş birliğiyle hazırlanan "Batı'ya Doğru Akan Nehir" belgeselinin UNESCO Genel Merkezindeki gösterimine katılmıştır. Arınç, Fransa temaslari kapsamında Avrupa Medya Buluşması Üçüncü Toplantısı'na ve Center for International Studies and Research'te (CERI) düzenlenen "İnsan Hakları ve Türkiye'de Değişim Süreci" başlıklı konferansa katılmıştır. Bununla birlikte yurt dışındaki Türk gazetecileri bir araya getiren "3. Avrupa Medya Buluşması" konferansı, Fransa'nın başkenti Paris'te yapılmıştır. Almanya'nın Köln, Belçika'nın Brüksel kentlerinin ardından Paris'te düzenlenen konferansa, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden yaklaşık 100 gazeteci katılmıştır. Arınç konuşmasında, Türkiye'nin en büyük başarısının dünyada mazlum ülkelerin sesi olduğunu, hak ve adalet namına etkinliğini gösterdiğini ve İsrail'in Mavi Marmara gemisine düzenlediği saldırı ve sonrasında yaşanan süreci anlatmıştır (KDK, 13-16 Nisan 2013, Başbakan Yardımcısı Bülent

Arınç'ın Paris Temasları). Arınç, konuşmalarında Türkiye'nin diğer ülke vatandaşlarına yönelik tutumlarını belirterek mesajı iletmekte olduğu hedef kitlenin Türkiye hakkındaki görüşlerinin olumlu olması adına bu ifadelere yer vermiştir. Kamu diplomasisinde de amaç hedef kitlenin sempatisinin kazanılması ve onlarda olumlu bir imajın oluşturulması vardır. Bu doğrultuda Türk ve Fransız vatandaşlarının bir araya geldiği bu faaliyetlerde ortak kültürel yapının gelişmesi ve geleceği ile ilgili karşılıklı görüşler ortaya konulmuştur. Bu nedenle yapılan tüm kültürel faaliyetler ile Fransız vatandaşlarının Türkiye algısının olumlu bir yapıya dönüşmesi hedeflenmiştir.

KDK'nın İngiltere'ye ziyaretleri kapsamında 20 Şubat 2014'te Başbakan Eski Yardımcısı Arınç ve beraberindeki heyet tarafından British Museum ziyaret edilmiştir. Müze ziyaretinin ardından Türk yetkilileri heyeti İngiltereli siyasetçiler ile görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bununla birlikte Londra'da Anadolu Ajansı'nın Londra Ofisi hizmete açılmıştır. Program kapsamında ayrıca Londra'da bulunan Süleymaniye Kültür Merkezi Camii ziyaret edilmiştir (KDK, 20 Şubat 2014, Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç İngiltere'yi Ziyaret Etti). Yapılan toplantı ve ziyaretler çerçevesinde Türkiye'nin kültürel değerlere önem verdiği İngiliz vatandaşlarına gösterilmek istenmiştir. Ayrıca yapılmış olan tüm ziyaretler ile İngiltere'nin kültürel değerlerinin Türkiye tarafından önemsendiği ortaya koyulmuştur. AA'nın Londra Ofisi'nin de hizmete açılması ile Birleşik Krallık ve diğer bölgeleri olan İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler Türkiye ile ilgili konularda bilgilendirilmesi sağlanması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda kamu diplomasisi araçlarından olan medya ile Türkiye'den haberlerin hedef kitleye kısa zamanda ve doğrudan iletilmesi gerçekleştirilmiş olacaktır.

3.7. Türkiye'nin AB'ye Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

KDK tarafından yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri ile Avrupa vatandaşları ve basını Türkiye ile ilgili konularda bilgilendirilmektedir. İş ve bilim dünyasından katılımcılarla Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ile ilişkilerine ve geleceğe yönelik atılacak adımlara dair değerlendirilmeler yapılmaktadır. Ancak bu faaliyetler, söz konusu ilişkilerin iyileştirilmesi ve süreklilik arz edebilmesi adına yeterli görülmemektedir. Siyasi, ekonomik veya kültürel iletişime yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinin artırılması ve sürekliliğinin sağlanması, Türkiye'nin dış politikasında daha başarılı

sonuçlar elde edebilmesini sağlayacaktır. Bu nedenle kamu diplomasisi faaliyetlerinin sadece koordinatörlük düzeyinde yapılması yeterli olmamaktadır. Diğer tüm kurum ve kuruluşlar aracılığı ile kamu diplomasisi faaliyetlerinin artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin tüm kurum ve kuruluşları, dış politika hedefleri çerçevesinde AB üyesi ülkeler ile ilişkilerde kamu diplomasisi yöntemlerinin etkin olarak kullanılmasını sağlamalıdır. Etkin kamu diplomasisi faaliyetleri ile Türkiye'ye yönelik olumsuz algıları değiştirmek, dış politikadaki başarının artmasına imkân tanıyacaktır.

Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde kamu diplomasisi uygulamalarının önemi ile ilgili görüşler bulunmaktadır. Özellikle Sanberk ve Altınay'ın (2008: 3) birlikte kaleme aldığı çalışmasında şu ifadeler önem arz etmektedir.

Avrupa Birliği, kamu diplomasisi içinde özel bir yere sahiptir. Toplum olarak daha müreffeh, daha özgür ve daha barışçıl bir gelecek tercihimize ulaşmamızı hızlandıracak ve Atatürk Cumhuriyeti'ni taçlandırarak bir başarı olan Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği ancak AB ülkelerinin kamuoylarının desteği sağlanırsa - en azından kamuoylarının aktif muhalefetine maruz kalmazsa gerçekleşebilecek bir ülküdür. Türkiye ise 2004 Aralık'ından sonra Avrupa Birliği kamuoylarını kazanma çabasından vazgeçmiş görüntüsü vermektedir. 17 Aralık sürecinde tüm eksikliklerine rağmen çok önemli işlevler yüklenmiş Avrupa Birliği İletişim Grubu 2005 başından itibaren işlevsizleşmiş ve bugüne kadar üç değerli yıl kaybedilmiştir. Çeşitli üye ülkelerde yapılan tek, tek etkinlikler kapsamlı bir stratejinin parçaları olmaktan çok uzaktır. Türkiye'de, kamu diplomasisi uygulamalarında görülen eksiklik dış politikada, özellikle de AB'ye üyelik sürecinde Türkiye'nin önünü kapatmaktadır. AB ülkeleri Türkiye ile ilgili kararlar alırken Avrupa vatandaşlarının düşüncelerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu nedenle Avrupa vatandaşları arasında olumlu Türkiye imajı oluşturmak için kamu diplomasisi uygulamalarına ihtiyaç vardır (Sanberk ve Altınay, 2008: 8).

KDK'nın kuruluş yıllarında koordinatör olarak görev yapan Kalın (2010) kamu diplomasisi ile ilgili olarak; Türkiye algısının düzeltilmesi, dış politikanın doğru kurgulanması ve bunların bir başarı hikâyesi haline gelmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca ulusal olanla uluslararası olan arasındaki çizginin giderek kalktığını ve dünya kamuoyunun Türkiye'de yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi gelişmelerin dış politikaya nasıl yansıdığına odaklandığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Türkiye, kamu diplomasisinin kültür, eğitim ve ticari yatırımlar, ortak tarih, turizm, sivil toplum gibi kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak durumundadır. Kemming ve Sandıkçı (2007: 33) özellikle Türkiye'nin ulus marka imajının güçlendirilmesi açısından Türkiye'deki

reformların Avrupa kamuoyuna daha iyi anlatılmasının önemi üzerinde durmuşlardır. Türklerin kendileri ile ilgili algıları ile diğer ülke kamuoylarının Türkler ile ilgili algıları arasında önemli farklılıkların ve Avrupa’da ortak bir algının aksine her ülkenin kendine özgü koşullarına göre farklı algılara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Uluslararası gündem üzerine yapılan tartışmalar da algıların bu şekilde olduğunu destekler niteliktedir. Dolayısıyla Türkiye’nin kamu diplomasisi her Avrupa devletine yönelik farklı uygulamaları içermelidir.

Barysch (2007: 1), Eurobarometer anketlerinden elde edilen verileri incelediğinde Avrupa kamuoyunun Türkiye’nin AB’ye üyeliği ile ilgili olarak olumsuz eğilimin artış gösterdiğini vurgulamıştır. Avrupa kamuoyunun Türkiye’nin AB üyeliğine karşıtlığının sürekli artış gösterdiğini, özellikle Almanya, Avusturya ve Fransa’da karşıt görüş oranlarının yüzde yetmiş beşlerden daha fazla olduğunu ifade etmiştir. Bu ülkeler ile diplomatik iletişim süreçlerinde basına yansıyan düşünceler de zaten karşıt görüş oranının fazla olduğuna dair ipuçları vermiştir. Bu nedenle Türkiye’nin Avrupa vatandaşları ile zayıf bir etkileşim sürecinde olduğu gözlemlenmektedir.

2004-2010 yılları arasında AB Komisyonun Genişlemeden Sorumlu Üyesi olan Olli Rehn (2007: 82), çalışmasında AB ile aday ülkelerin teknik detaylara odaklanmaması ve birbirleri arasında iletişimsel bir yaklaşımı benimsemesi gerektiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte AB ile aday ülkeler arasındaki önyargıların azaltılması ve halkların birbirlerini daha yakından tanımalarının önemine değinmiştir. Melissen (2005: 5), Türkiye’nin önemli siyasi ve ekonomik reformlar uygulamasına rağmen Avrupa kamuoyunda hala olumsuz bir imaja sahip olduğunu, Avrupa kamuoyuna kendisini yeterince iyi anlatamadığını ve Avrupa halkları ile yeterince etkileşimde bulunamadığını ifade etmiştir. Bu tür gözlemlerden de yola çıkarak Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde iletişim kanallarını etkili kullanamadığı görülmektedir.

Şenyuva (2009: 34-35), Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinin uzun bir dönemi kapsamına rağmen Türk kamuoyunun Avrupa ve AB ile ilgili ne düşündüğünün, nasıl bir algıya sahip olduğunun ve nasıl tutumlar geliştirdiğinin incelenmesi ve veri toplanmasının ihmal edilmişliğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte Avrupa vatandaşlarının Birlik ile bütünleşme sürecinde etkisinin arttığını ve üyelik süreci içerisinde ekonomik, siyasi ve yönetsel reformlara ihtiyaç duyulduğunun altını

çizmiştir. Çalışma kapsamında da bu tür reformlara ihtiyaç duyulduğu incelemeler sonucunda ifade edilmiştir. AB sürecinde etkili kamu diplomasisi reform çalışmalarının ilk adımı olarak Türkiye’de kamu diplomasisinin kurumsallaştırılması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle çalışma sonuçlandırılırken Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarının geniş kapsamda ele alınması için bir model önerisi sunulmuştur.

3.8. Türk Kamu Diplomasisine Yönelik Model Önerisi

Çalışmanın bu bölümünde görüşmelerden elde edilen bulgulara göre Türkiye’nin kamu diplomasisi uygulamaları analiz edilmiştir. Bu doğrultuda Türk kamu diplomasisi uygulamalarının zayıf ve güçlü yönleri saptanmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilerek Türk kamu diplomasisine yönelik etkin ve sürdürülebilir bir kamu diplomasisi model önerisi sunulmuştur.

3.9. Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Teknikleri

Çalışmada, kamu diplomasisinin alan yazın üzerinden incelenmesi ile kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda bilimsel olarak literatüre katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye’nin kamu diplomasisi uygulamaları irdelenerek AB’ye üyelik sürecinde geldiği aşama değerlendirilmiştir. Çalışmada önerilecek model için yapılan araştırma kapsamında, Türkiye’de kamu diplomasisi alanında akademik çalışmalar yapan kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler doğrultusunda Türkiye’de kamu diplomasisinin sürekliliğinin nasıl sağlanması yönünde çıkarımlarda bulunulmuştur. Elde edilen verilerin tematik analizi neticesinde Türkiye için uygulanabilir, sistematik ve sürdürülebilir kamu diplomasisi model önerisi oluşturulmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde alanında uzman katılımcılar ile yapılan görüşmelerde sorulan sorular ve alınan cevapların değerlendirilmesine yer verilmiştir. Katılımcılar ile kamu diplomasisinin önemi ve amacı, Türk kamu diplomasisi çalışmaları ve AB’ye üyelik sürecinde kamu diplomasisi faaliyetleri üzerine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda ise Türkiye’de kamu diplomasisinin kurumsal yapısı ve sürdürülebilir amaçlı yeni kurumsal kamu diplomasisi model önerisi üzerine fikir alışverişlerinde bulunulmuştur. Araştırmanın bu kısmında çalışmanın amacı, önemi,

modeli, verilerin analiz yöntemi, evreni, örneklem grubu ve soruları ile araştırma hipotezlerine yer verilmiştir.

3.9.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın **temel amacı**, geleneksel diplomasi anlayışındaki dönüşümleri ve kamu diplomasisi anlayışını ele almak, Türkiye'nin dış politika hedeflerindeki başarısının artırılması bakımından kamu diplomasisinin önemine değinmek, Türkiye AB ilişkileri örneğinde Türk Kamu Diplomasisi uygulamalarını inceleyerek konu hakkında bir takım önerilerde bulunmaktır. Çalışmada Türk kamu diplomasisi faaliyetlerinin sürdürülebilir başarısını sağlamak amacıyla, alanında uzman araştırmacıların görüşleri de alınarak bir model önerisi oluşturulmuştur.

3.9.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, küresel çağda değişen diplomasi anlayışına dikkat çekmesi, buna yönelik farkındalığı artırması, uluslararası kamuoyunun olumlu yönde etkilenebilmesi için Türkiye'nin uygulaması gereken kamu diplomasisi faaliyetlerine değinmesi ve önerdiği model ile dış politika hedeflerindeki etkinliği artırma yönündeki tavsiyeleri bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte çalışmada önerilen model ile Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinde etkin kamu diplomasisi faaliyetlerine başvurmasının önemine dikkat çekilmektedir.

3.9.3. Araştırma Modeli (Deseni) ve Verilerin Analizi

Çalışmanın literatür taraması kapsamında kitaplar, yayınlanmış makaleler, araştırma merkezi yayınları, resmi belgeler, gazete ve web sitelerinde yer alan bilgiler taranmış, Türkiye'de kamu diplomasisi alanında çalışma yapmış araştırmacı ve akademisyenler ile mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen verilerin tematik içerik analizi ile bulgulara varılmış, Türk kamu diplomasisi uygulamalarının güçlü ve zayıf yönleri saptanarak sürdürülebilir bir kamu diplomasisi politikası için bir takım önerilerde bulunulmuştur.

3.9.4. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Örneklem grubunu kamu diplomasisi alanında uzman araştırmacı/akademisyenler oluşturmaktadır. Çalışmanın evrenini, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem grubu ile yapılan görüşmeler neticesinde çalışma evreni ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuş ve bulgular belirlenmiştir.

Örneklem grubunun seçilmesinde öncelik;

- Kamu diplomasisi alanında akademik çalışmalar yapmış veya yapıyor olması,
- Kurumsal olarak ise kamu diplomasisi alanında faaliyetler gerçekleştirmiş veya gerçekleştirme amacı taşıyor olması.

3.9.5. Varsayımlar ve Araştırma Soruları

Varsayımlar

- Uluslararası ilişkilere dâhil olan yeni aktörler (uluslararası örgütler, STK'lar, medya, bireyler v.d.) ile birlikte uluslararası siyasal iletişim yöntem ve tekniklerinde kamu diplomasisi uygulamaları gereklidir.
- Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde Avrupalı halklar karşısında olumlu bir imaja sahip olması gereklidir ve bu olumlu imaja sahip olabilmenin yöntemi etkin kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirmektir.
- Türkiye'nin AB'ye yönelik yaptığı kamu diplomasisi faaliyetleri sistematik ve sürdürülebilir değildir.
- Türkiye'nin dış politik hedeflerine ulaşabilmesi ve uluslararası alanda etkin bir rol üstlenebilmesi stratejik, sistematik ve sürekliliği olan kamu diplomasisi çalışmaları ile gerçekleşebilecektir.

Araştırma Soruları

- Günümüzde uluslararası siyasal iletişim stratejileri oluşturulurken, geleneksel yöntem ve tekniklerle birlikte kamu diplomasisine duyulan ihtiyaç neden daha fazla artmıştır?

- Devletlerin, uluslararası alanda olumlu bir imaj oluşturabilmeleri ve saygınlık kazanabilmeleri için kamu diplomasisi çalışmalarına neden etkin bir şekilde yer vermesi gereklidir?
- Kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha geniş alanlarda uygulanabilmesi ve kamu diplomasisi çalışmalarından olumlu sonuçlar alınabilmesi açısından medya faktörünün yeri ve önemi nedir?
- Türkiye’de Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulması ile amaçlananlar nelerdir ve geçen süre içerisinde yapılan kamu diplomasisi çalışmalarından beklenenler gerçekleşti mi?
- Türkiye’nin kamu diplomasisi çalışmalarında uygulamakta olduğu sistem ve strateji nedir, eksiklikleri nelerdir?

Çalışmanın varsayımları ve soruları kapsamında Türk kamu diplomasisinin mevcut durumu incelenip geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

3.9.6. Araştırma Sınırlılıkları

2018 yılı itibariyle YÖK Akademik verilerine göre Türkiye’de kamu diplomasisi alanında 10 proje, 57 bildiri, 41 makale, 43 kitap ve 47 yüksek lisans ve doktora düzeyinde tez çalışması bulunmaktadır. Araştırmanın amacı ve önemi doğrultusunda söz konusu ilgili alandaki çalışmalar da incelenerek alanında bilimsel çalışmalar yapmış araştırmacı/akademisyenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte kamu diplomasisi alanında kurumsal olarak faaliyetler gerçekleştiren Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, AB Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar ile doğrudan iletişime geçilmiştir. İletişime geçilen kurumlardan kamu diplomasisi uygulamaları hakkında soru-cevap yöntemi ile veriler talep edilmiştir. Geri dönüş sağlayan kurumlardan gelen bilgiler çalışmada kaynağı ile birlikte sunulmuştur. Bununla birlikte süre ve ulaşım kısıtlılığından dolayı bahsi geçen tüm akademisyen veya kurumlara ulaşmak mümkün olamamıştır ancak analize tabi tutulacak ve kıyaslama yapılabilecek kadar yeterli düzeyde verilerin toplanmasına özen gösterilmiştir.

3.10. Kamu Diplomasisi Üzerine Görüşmeler

Çalışmanın bu bölümünde kamu diplomasisi kavramı, gelişimi ve Türk kamu diplomasisi yetkinliği üzerine araştırmacı/akademisyenler ve ilgili kurumlar ile yapılan görüşmelere yer verilmiştir. Bu doğrultuda görüşmeler kamu diplomasisi ile ilgili önem, farkındalık, amaç, saygınlık aracı, AB üyeliği ve sürdürülebilirliği açısından başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Kamu diplomasisi alanında araştırmacı/akademisyenlerin tamamı ile iletişim ve ulaşım sınırlılıkları nedeniyle görüşülememiştir ancak yeterli veri toplanması amacıyla söz konusu ilgili alanda çalışmalar yapmış en fazla sayıda kişiye ulaşma hedeflenmiştir.

3.10.1. Önem ve Farkındalık

Devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerine neden yer verdiği veya vermesi gerektiği kamu diplomasisinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle Türkiye için kamu diplomasisinin önemi ve bu kavramın önemi hakkında yönetici-vatandaş farkındalığı üzerine alanında uzman kişilere şu soru yöneltilmiştir:

“Kamu diplomasisinin uluslararası siyasal iletişimdeki yeri ve önemi hakkında bilgi verebilir misiniz? Sizce uluslararası siyasal iletişimde iletişim stratejileri oluşturulurken, geleneksel yöntem ve tekniklerle birlikte kamu diplomasisine neden ihtiyaç duyulmaktadır?”

Bu soruyu, diplomaside farklı aktörlere değinen ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemi üzerinde duran Köksoy şöyle yanıtlamıştır: *“Günümüzde ülkelerin ve hükümetlerin dış iletişimlerini yönetmeleri için geleneksel yöntemler ve araçlar yetersiz kalmaktadır. Salt siyasal nitelikli iletişime de güven duyulmamaktadır. Küreselleşme, yeni iletişim teknolojileri, toplumlar arasında artan sivil ilişkiler, hükümetleri geleneksel olarak yürütülen dış politika ve diplomasi dışında kalan alanlarda da faaliyet yapmaya yöneltmiştir. Diplomasinin ekonomik, kültürel ve sosyal alanlara doğru genişlemesi anlamına gelen, bürokratlardan çok halklarla ve halkların birbiriyle iletişimini tanımlayan kamu diplomasisi böyle bir ortamda ülkeler ve hükümetler için dış ilişkilerini ve imajlarını yönetme fırsatı sunuyor. Bunu yap(a)mayan ülkeler iletişim süreçlerinde mesajlarını uluslararası topluma ve diğer ülke halklarına iletmekte zorlanıyor. Siyasetçilerin ve diplomatların basın açıklamaları, siyasi*

söylevler, propaganda girişimleri kitleler tarafından artık ikna edici bulunmuyor, itibar da görmüyor. İnsanlar gerçek zamanlı iletişime ve sivil etkileşimine daha fazla önem veriyor. Ülkeler dış politika mesajlarını, fikirlerini ve değerlerini bu ilişki kanalları ve süreçleriyle birbirine aktarıyor. Bu ilişki yöntemi diplomasinin ve uluslararası ilişkilerin yeni formunu yani kamu diplomasisini tanımlıyor. Bu açıdan kamu diplomasisi ülkeler ve hükümetleri için uluslararası halkla ilişkiler ve iletişim yönetimi anlamına gelmektedir bugün.” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Köksoy’un aktardıklarından anlaşılacağı üzere günümüzde diplomatik ilişkilerde halkların daha fazla sivil iletişim ve etkileşime önem gösterdiği açıktır. Kamu diplomasisi günümüzde geleneksel diplomasisinin yetersiz kaldığı noktada önem kazanmakta ve bu önem süreklilik arz etmektedir. Bu nedenle diplomaside hedef kitleye yönelik tüm mesajların kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri aracılığı ile iletilmesi daha etkili ve stratejik bir iletişim gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır.

Sancar, uluslararası politikaların meşruiyetinin sağlanması açısından kamu diplomasisinin önemi üzerinde durarak şunları belirtmiştir: “Kamu diplomasisi ülkelerin kendilerini uluslararası arenada anlatmaları için elzemdir. Ülkeler kamu diplomasisini uluslararası kamuoyunda kendi politikalarına meşruiyet kazandırmak için kullanmalıdırlar.” (G. Ashlı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016) Sancar’ın ifade ettiği gibi kamu diplomasisi faaliyetleri, ülkelerin dış politika amaçlarında bir meşruiyet aracı olmaktadır. Örneğin Türkiye’nin Fırat Kalkanı Harekâtının AB halklarına daha iyi anlatılması, ülkenin AB’deki imajına olumlu katkı sağlayacaktır. Bu nedenle de kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri ile diğer ülkelere düşüncelerin en doğru şekilde aktarılması dış politikanın başarıya ulaşmasını sağlayacak en önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yağmurlu, geleneksel diplomasinin yeni dünya düzeninde etkisini yitirdiği üzerinde görüşleri ile soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: “Öncelikle uluslararası siyasal iletişim kavramına karşı çekincemi belirtmeliyim. Kavram uluslararası nitelikte her tür siyasal iletişim etkinliğini akla getiriyor. Yani Greenpeace örgütünün etkinlikleri de bu çerçevede değerlendirilebilir, Dünya Sağlık Örgütünün aşı kampanyaları da. Oysa kamu diplomasisi doğrudan ulus devlet ile ilgili bir kavram. Bunun vurgulanması gerektiğini düşünüyorum. Benim anlayışıma göre devletlerin uluslararası arenada yürüttükleri

halkla ilişkiler anlayışını ifade ediyor. Devletlerin iletişim yönetimi olarak da ifade edebiliriz. Geleneksel yöntemlere ek olarak kamu diplomasi yöntemlerinin de kullanılması düşüncesi ile ilgili de bir eleştirim var. Geleneksel iletişim yöntemi olarak geleneksel diplomasi kastediliyorsa bu zaten yeni dünya sisteminde geçerli değil, yeni iletişim teknolojileri ile bireyler çok daha etkin ve örgütlü olarak hareket edebiliyorlar ve geleneksel diplomasi dinamikleri ile kamu diplomasisinin dinamikleri çok farklı şekilde yürütülmekte.” (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) Yağmurlu, kamu diplomasisinin daha çok ulusa özgü nitelikte değerlendirilmesi gerektiğini belirterek kamu diplomasisinin esasında devletlerin uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri olduğundan söz etmiştir. Bu bakımdan Türkiye’nin siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel vs. her alanda gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin dünyaya doğru tanıtılması bir halkla ilişkiler faaliyeti olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılabilir. Yabancı halklar nezdinde bu tür tanıtım faaliyetleri Türkiye ile ilgili olumlu algıların üretilmesine imkân tanıyabilecektir.

Alagöz, dış politika kararları alınırken dünya kamuoyunun bu kararlara bakış açısının önemi üzerinde durmuştur. Kamu diplomasisi ile yabancı halkların dış politika kararlarına desteğini, rızasını üretebilecek faaliyetlerin gerçekleştirilebileceğinin altını çizerek soruya şu şekilde yanıt vermiştir: *“Gelişen iletişim teknolojileri ve bilgiye ulaşımın eskiye nazaran çok daha kolay hale gelmesi kamuoylarının dış politikaya etkisini ciddi olarak artırmıştır. Günümüzde özellikle demokratik yönetimlerde kamuoyunun önemi yadsınamaz niteliktedir. Dolayısıyla halkın inanmadığı ve desteklemediği hususlarda karar almak kolay değildir. Kamuoylarının görüş ve inançlarının kazandığı bu önem, devletleri kamu diplomasisi aracılığıyla yabancı kamuoylarına ulaşmaya, onlarla iletişime geçerek fikir ve ideallerini onlara iletmeye, böylece ulusal çıkarlarına destek kazanmaya itmektedir.” (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Alagöz’ün de belirtmiş olduğu gibi kamu diplomasisi faaliyetleri ile yabancı halklar devletlerin dış politika kararları yönünde ikna edilebilir, onların desteği alınabilir. Böylece dünya kamuoyu karşısında politikaların meşruiyeti sağlanabilecektir. Özellikle günümüzde Türkiye’nin Ortadoğu politikalarının dünya kamuoyu nezdinde destek görmesi daha etkili sonuçlar alınabilmesini sağlayacaktır. Ortadoğu örneğinde olduğu gibi bir alanda destek görmek Türkiye’nin diğer dış politika hedeflerini de olumlu etkileyecektir.*

Yıldırım, küreselleşme doğrultusunda geleneksel diplomasi anlayışının uluslararası ilişkilerde yetersizliğini ön plana çıkararak soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: “2000’li yıllardan sonra sıkça tartışılabilen kamu diplomasisi kavramı sosyal, siyasi, ekonomik, teknolojik ve kültürel olayların akışı çerçevesinde şekillenmiştir. Devlet-devlet ilişkisi boyutunda gelişen geleneksel diplomasi anlayışı yıllar içinde bireylerin toplum içinde değişen rolüyle birlikte devlet-halk, halk-halk eksenine taşınmıştır. Uluslararası ilişkiler artık sadece devlet, devlet organları ve hükümetler aracılığıyla yürütülemez boyutlara ulaşmakla birlikte bunların dışında STK’lar, vakıflar, dernekler, özel sektör, ekonomik-sosyal çevre gibi toplumsal aktörlere de ihtiyaç duymaktadır. Tüm bu organların o ulusun ve ülkenin çıkarları doğrultusunda birbirine entegre şekilde çalışması için de kamu diplomasisi kurallarının çok iyi organize edilmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Organize olabilmek ve örgütlenebilmek için de iletişim süreçleri doğrultusunda hareket etmek gerekir. Küreselleşmenin neden-sonuçları doğrultusunda birbirine daha çok yaklaşan toplumlar arasında ilişkinin, müzakere, uzlaşma ve diyalog ortamının devamlılığı için kamu diplomasi ve kamu diplomasi araçlarına daha çok ihtiyaç duyulduğu bir gerçektir.” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, etkin dış politika anlamında kamu diplomasisinin bir zorunluluk olduğunun altını çizmektedir. Sevin, özellikle günümüzde kamu diplomasisi uygulamalarının dış politika stratejilerinde önemli bir unsur olduğu üzerinde durarak görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: “Aslında son zamanlara kadar kamu diplomasisi kamuoyunu ve tartışmaları da etkileyerek dış politikada istenilen sonuçlara ulaşmaktı. Yani kamu diplomasisi bir nevi atılan ekstra bir adımdı. Bu sayede ülkeler yabancı toplumlarla işbirliği yapabiliyordu. Soru “günümüzde” olarak sorulmakta, evet günümüzde artık kamu diplomasisi bir zorunluluk. Dış politika alanında etkin olan bütün ülkeler bu alana yatırım yapıyor. Kamu diplomasisini stratejilere eklememek bir eksiklik haline geldi.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak ise uluslararası kamuoyunun oldukça önem kazandığı son dönemde söz konusu kamuoyunu etkilemek için geleneksel yöntemlerin yetersiz kaldığını belirterek şöyle devam etmektedir; “Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler paralelinde iletişim araçlarında da büyük bir değişim yaşanmaktadır. Kitleleri etkileyebilmek için de artık

bu yeni araçların kullanılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 18 Ocak 2018)

Aydemir bu konuda siyasal iletişim ve kamu diplomasisi farkını ortaya koymaktadır: *“Siyasal iletişim ve kamu diplomasisi farklı özelliklere ve uygulama alanlarına sahiptir. Ülkemizde maalesef kamu diplomasisi ile siyasal iletişim karıştırılıyor. Siyasal iletişim ve kamu diplomasisinin ortak yanı diğer disiplinlerle ilişkilerinin bulunmasıdır.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)*

Ceyhan ise soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“Başarılı devletlerin tarihleri incelendiğinde, yakalamış oldukları başarının temelinde, üretmiş oldukları politikaların yanı sıra, bu politikaların unsurlarını topluma aktaracak araçları iyi bir şekilde kullanmaları konusunun da etkili olduğu görülmektedir. Her devlet, hedefleri doğrultusunda, belirli bir kamuoyu yaratmak durumundadır. Kamu diplomasisi, küreselleşen uluslararası siyasal sistem ve dünya yaşamı içerisinde devletlerin diplomatik iletişim biçimleri ile söz konusu iktidarlarını genişletmek adına, diğer devletlerin kamuoylarını “ikna etmek” amacıyla kullandıkları bir iletişim yapılanmasıdır. Bu noktada, Edmund Gullion’ın KD tanımına tekrar bakmakta fayda görüyorum: “Kamu diplomasisi, (...) dış politikaların düzenlenmesi ve yürütülmesi üzerindeki kamu tutumlarının etkilenmesi konularını ele almaktadır. Geleneksel Diplomasinin ötesinde, uluslararası ilişkiler boyutlarını, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturmalarını, özel grupların etkileşimini ve bir devletin, bunlarla olan ilişkilerini, ilgi alanlarını, dışışleri raporlarını ve bu yapıların politikaya etkilerini, işi iletişim olanlarla diplomatlar ve dış temsilciler arasındaki iletişimi ve kültürler arası iletişim süreçlerini kapsamaktadır.” Özetle, KD, olumlandırılmış siyasal bir algı oluşturmanın sürecini kapsayan bir terim. Bununla birlikte, KD, ulusal çıkarların yanı sıra diğer ülke “kamuoyunun” fikir ve düşüncelerini etkileme faaliyetidir. Buradaki amaç, KD uygulayıcı ülkenin fikir ve ideallerinin, kurum ve kültürlerinin hedeflenen kamuoyu tarafından anlaşılması amacıyla yapılmaktadır. Ancak buradaki zorluk, “kamu” yapısının sadece hükümet ile ilgili bir kavram olmaması, bu yapının içerisinde resmi olduğu kadar gayri resmi unsurların da etkin rol oynamasıdır. Yani, ikna edilmesi gereken unsurlar, sivil toplum örgütleri, sendikalar, vb. unsurlar olarak kendi hükümetlerine baskı oluşturabilecek ve hareket tarzını değiştirebilecek unsurlardır.*

Kamu kavramına sadece siyasi erkin/kurumun oy aldığı ve siyasal bir güç olarak meşruluğunu kazandığı ortam olarak bakmamak gerekir. Bu nedenle geleneksel diplomatik çalışmaların yanı sıra, hedeflenen amaca ulaşmak adına çift yönlü bir girişim oluşturma amacıyla KD unsurları kullanılır.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018)

Turan, Günümüzde uluslararası ilişkiler küreselleşmenin de etkisiyle çok daha boyutlu ve karmaşıktır. Bu karmaşık ve çok boyutlu ortamda devletlerarası ilişkiler de sadece geleneksel sert güç unsurlarıyla ilişkiler yürütülmüyor. Yumuşak güç unsurları da kullanılıyor. Kamu diplomasisi de yumuşak güç kaynaklarını uygulanabilir kılabilecek etkili mekanizmalardan birisidir. (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018)

Kamu diplomasisinin Türkiye’de yeni bir alan olarak ortaya çıkışının 2000’li yıllar sonrasına denk geldiği çalışmanın teorik kısmında yapılan literatür taramaları sonucunda belirtilmişti. Burada önemli bir nokta olan kamu diplomasisi çalışmalarının vatandaşlar veya yöneticiler üzerinde ne kadar farkındalık oluşturduğu sorusu Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarının geleceği açısından ipuçları verecektir. Sürdürülebilir kamu diplomasisi faaliyetleri ile uluslararası alanda saygın ve sözü geçen bir konumda olabilmek için farkındalık düzeyinin artırılmasının etkilerine yönelik şu soru sorulmuştur:

“Türkiye’deki uluslararası iletişim kuran yöneticilerde kamu diplomasisi ve etkileri hakkında yeterince farkındalık oluştuğunu düşünüyor musunuz, yapılan çalışmaları değerlendirebilir misiniz?”

Köksoy, özellikle sivil toplum ve medya gibi aktörlerin kamu diplomasisi alanında daha fazla faaliyetler gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamakta ve toplumda birey ve örgüt açısından bu farkındalık düzeyini yetersiz olarak görmektedir. Bununla birlikte iç ve dış ilişkilerin günümüzde halen sert güç etrafında şekillendiği gibi önemli bir noktanın da altını çizen Köksoy, soruyu şu şekilde cevaplamıştır: “Türkiye özellikle 2000’li yıllardan sonra çok boyutlu bir dış politika izlemeye başladı. Gerek komşu ülkeler gerekse diğer toplumlarla ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal ilişkileri en geniş sınırlara ulaştırmayı amaçlayan bu dış politika anlayışında doğal olarak kamu diplomasisi politikaları geliştirme zorunluluğu da ortaya çıktı. Bunun yansıması olarak

2010 yılında resmi bir kurum olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kuruldu. Siyasal alandaki bu farkındalık az da olsa akademi de karşılık buldu, Üniversitelerde bu konuda ve alanda çalışmalar yapılmaya başlandı. Ancak halen gerek medyada gerekse sivil toplumda bu konuda halen bir farkındalık yok. Hem iç hem de dış ilişkiler halen sert güç ve konuları etrafında şekilleniyor. Yani herkes en çok bildiği yöntemle başvuruyor, bu da yeni kavramların ve olguların yer bulmasını, geliştirmesini geciktiriyor.” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016)Köksoy, 2010 yılında kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün siyasal alandaki farkındalığının akademik alana da yansıdığını ifade etmiştir. Bu etkinin akademik alanda karşılık bulunduğunu ancak yetersiz kaldığını belirtmiştir. Bu nedenle çalışmada da sıklıkla üzerinde durulduğu üzere kamu diplomasisi alanında daha fazla çalışmalar yapılması ülke genelinde gerek sivil toplum gerekse de medya üzerinde farkındalık düzeyini artıracak ve toplum olarak ülke imajına katkıda bulunulacağı görüşü savunulmuştur.

Sancar, Türk yöneticilerin kamu diplomasisi alanındaki farkındalığının bu tür çalışmalara zemin hazırladığını vurgulamıştır. Bununla birlikte her bireyin kamu diplomasisi faaliyetleri için bir kamu diplomatı olabileceğini ancak daha önemli olanın ise uluslararası kanaat önderlerinin bu alandaki faaliyetleri olduğunu belirterek şöyle cevaplamıştır: “Bu tür çalışmalar Türk Yöneticilerinde farkındalığı oluşturduğu için başlamıştır. Böyle bir konunun öneminin farkında olmasalar 2010 yılında bu girişimi başlatmazlardı. Vatandaşlar nezdinde kamu diplomasisi onların da birer kamu diplomatı olması açısından önemlidir. Ancak burada daha çok uluslararası kanaat önderi olacak vatandaşlardan bahsediyoruz. Kamu diplomasisi politikalarımızı kendi halkımıza anlatmamıza kamusal işler denir.” (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016)

Yağmurlu, kamu diplomasisi çalışmalarının farkındalık düzeyi ile ilgili şunları aktarmıştır: “Akademik çalışmaların etkinliğinin son derece düşük olduğu düşüncesindeyim. Bu akademinin genel olarak toplumda sahip olduğu etkinlik düzeyiyle ilişkilidir. Ve Türkiye konjonktüründe böyle bir etkileşimin olduğunu düşünmemekteyim.” (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) Çalışmada yapılan literatür taraması neticesinde de kamu diplomasisi alanında yeterli düzeyde bilimsel çalışmaların olmadığı görülmüştür. Son zamanlarda kamu diplomasisi ile ilgili yüksek

lisans ve doktora çalışmalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Bununla birlikte üniversitelerde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde kamu diplomasisi ile ilgili dersler de verilmeye başlanmıştır. Özellikle siyaset, iletişim ve medya ile bağlantılı olarak bu alanda dersler ön plana çıkmaktadır. Tüm üniversitelerde uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler, iletişim vs. gibi bölümlerde kamu diplomasisi ile ilgili derslerin verilmesi hatta kamu diplomasisi bölümlerinin oluşturulması bu alanda akademik çalışmaları artıracaktır.

Alagöz, yöneticilerin kamu diplomasisi ile ilgili söylemlerinin bu alanda yapılan çalışmaları artırdığı yönünde görüş belirtmiştir ve bunlara ek olarak propaganda ve kamu diplomasisi ayırımının da net yapılabilmesi gerektiği üzerinde durarak soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Farkındalık yaratıldığı yadsınamaz, ancak yine de bu farkındalığın sınırlı olduğunu belirtmek gerek. Zira kamu diplomasisi üzerine yapılan çalışmaların ne kadar yeterli olduğu da tartışılır. Bununla birlikte yöneticilerin söylemlerinde kamu diplomasisine vurgu yapması, kamu diplomasisi konulu çalıştay ve seminerlerin artması, bilhassa Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kurulması gibi hususlar bu alana dikkat çekildiğini göstermektedir. Vatandaşlar nezdinde ise kamu diplomasisi ile propagandanın ayırımının net olarak yapılabildiğini söylemek güç.”* (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Çalışmada propaganda kavramının insanlar üzerinde oluşturduğu olumsuz algıdan söz edilmişti. Bu durum propaganda ile kamu diplomasisi kavramının birbirine karıştırılmaması gerektiği hususunu zorunlu kılmaktadır.

Yıldırım, kamu diplomasisi çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması gerektiği yönündeki düşüncelerini şöyle aktartmıştır: *“Kısmen de olsa Türk yöneticiler ve vatandaşlar kamu diplomasisini zikretmeye başladılar. Hatta daha spesifik olarak örneğin kültürel diplomasi, spor diplomasisi gibi kavramlarla konuşmaya ve davranmaya çalışıyorlar ancak birkaç kurum haricinde maalesef bu konuşmaların ve çalışmaların devamlılığını görememekteyiz. Kamu diplomasisi çalışmalarını birkaç günlük etkinliklere sığdırmak mümkün değildir. Kamu diplomasisi çalışmaları istikrar, süreklilik ve organize olmayı gerektirir.”* (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016) Kamu diplomasisi çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması üzerine önemli noktalara

değinen Yıldırım'ın da belirttiği gibi kamu diplomasisi çalışmalarının geniş kapsamlı olarak organize edilmesi ve istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.

Sevin, kamu diplomasisi kavramının toplumsal alana tam olarak yerleşmediği ve bu nedenle uygulamada zorluklar yaşandığı hususunda görüşlerini aktarmıştır. Bu doğrultuda Sevin, soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: “Hayır. Genel olarak diplomasi alanında çalışanlar dâhil olmak üzere tam olarak kamu diplomasisinin ne olduğunu bilmiyoruz. Özellikle bürokraside bunu anlatabilecek benzer terimlerin ve pratiklerin olmaması (lobicilik, seçim kampanyası yönetimi vb. siyasal iletişim faaliyetleri) işimizi daha da zorlaştırıyor.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak: “İktidar kamu diplomasisinin önemini farkındadır. Bu bağlamda başta Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü olmak üzere kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren kurumlar ihdas edilmiştir. Ancak genel olarak bir yetersizlikten söz edilebilir.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)

Aydemir: “Türkiye’de kamu diplomasisi pratikleri stratejik hedeflere yoğunlaşmaktan tamamen uzaktır. Sahip olunan ideolojik değerler ve kültürel alanlar Türkiye’yi uluslararası bir aktör yapmayacağı gibi söz konusu çalışmalar tamamen iç siyasete yöneliktir. Bu noktada kamu diplomasisi çalışmaları Türkiye vatandaşlarında ve yöneticilerinde iç siyasete yönelik farkındalık oluşturmaktadır. Ana amacın Türkiye olmadığı bir kamu diplomasisi soru işareti...” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: “Bu sorunun cevabını verebilmek için TDP yapısına detaylı bir şekilde bakmak ve KD yapılanmasının ne şekilde TDP içerisine eklemlendiğini iyi anlamak gerekir. KD, TDP içerisinde göreceli olarak yeni bir kavramdır. TDP’yi dönemlere ayırmak mümkün. TDP, Türkiye’nin Kurtuluş Savaşını verdiği ve kuruluşunu sağladığı yıllar olan 1919-1939 yıllarında “Kurtuluş Savaşı Dönemi”, yeni kurulmuş ve kurumsallaşmasını oluşturma çalışmalarını sürdürdüğü bir zamana denk gelen ve tüm ilişkilerini günlük olarak ve savaşın gidişatına göre tasarlamak zorunda kaldığı 1939-1945 “İkinci Dünya Savaşı Dönemi”, İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden oluşan ve iki kutup arasındaki Soğuk Savaş’ın ortasında yer aldığı 1945-1960 “Eksen Ülke Dönemi”, Soğuk Savaş döneminin duraklama döneminden yararlanarak kendi gücünü

ortaya çıkarmaya çalıştığı 1960-1980 “Göreceli Özerklik Dönemi”, Soğuk Savaşın son sert dönemi ile bitişine rast gelen, yeni bir uluslararası sistemin kurulduğu dönem olan 1980-2002 “İkinci Eksen Ülke Dönemi” ve TDP’ninyapı değişikliğine gittiği 2002-2012 “Yeniden Yapılanma” dönemi olmak üzere altı döneme ayırabiliriz. Türk kamu diplomasisi kavramı, 2002-2012 “Yeniden Yapılanma Dönemi” içerisinde TDP uygulayıcıları tarafından oluşturulmuş bir yapı olarak karşımıza çıkar.

TDP’nin yeni vizyonu 2003 yılı itibari ile oluşturulmaya başlandı. Buna göre, üç metodolojik, beş de operasyonel ilkesi vardır ve bunlarla varılmak istenen beş de amaç ortaya konuldu. Bu noktada, vizyon sahibi bir dış politika oluşturmak ilk ilke olarak karşımıza çıkıyor. Bunalım patlak verdikten sonra onu çözmeye yönelmek yerine, bunalımın çıkmasına engel olmaya çalışmak buradaki en büyük amaç. Bunun için de kendisini doğrudan ilgilendirmese dahi Türkiye, uluslararası ve bölgesel çatışma durumlarında hemen rol alacak, örneğin arabuluculuk yapmaya çalışarak çatışmaya engel olmaya çalışacaktı. İkinci ilke, tutarlı ve sistematik bir çerçeve oluşturmaktı. Her bölgede aynı temel ilkelere bağlı bir politika izlenecekti. Üçüncü ilke, Türk yumuşak gücünü bölgede yeni diplomasi ve söylemleri oluşturmaktı. Yumuşak güç, Türkiye’nin ekonomik ve kültürel gelişmesi sonucunda oluşacaktı.

Bu metodolojik yaklaşımları hayata geçirecek olan beş operasyonel ilke belirlendi ve hayata geçirilmeye çalışıldı. İlk ilke, güvenlik ile demokrasi dengesini oluşturmaktı. Türkiye, 9/11 ortamında bile ülkeye özgürlükler getirmeye önem vermiş bir ülke olarak demokrasiyi geliştirmeye devam edecek; bu gelişim sağlandıkça, dış politikada etkili olmayı sağlayan yumuşak gücü artacaktı. İkinci ilke, komşularla sıfır sorun politikasıydı. Birçok ülke ile vizeler karşılıklı olarak kaldırıldı, üst düzey stratejik konseyler kuruldu. Üçüncü ilke, Proaktif ve önalcı (preemptive) diplomasi uygulamalarıydı. Bu uygulamada Diplomatik krizin çıkmasını beklemeden harekete geçmek en önemli unsurdu. Dördüncü ilke, Çok yönlü dış politika uygulamalarıydı. Bu politika, diğer küresel aktörlerin rakibi değil, tamamlayıcısı olacaktı. Tarafların biriyle sürdürülecek iyi ilişki, ötekilerine alternatif oluşturmamak önemli bir amaçtı. Beşinci ilke, ritmik diplomasi uygulamalarıydı. Türkiye’ye uluslararası ilişkilerde daha aktif bir rol verecek olan bu ilke, uluslararası örgütlere katılım ve küresel önemdeki tüm konulara yakından ve etkin biçimde müdahil olma anlamına geliyordu. Bu doğrultuda,

Türkiye'nin beş amaç belirledi. Birincisi, 2023 itibari ile AB üyeliğine girmektir. İkincisi, güvenlik ve ekonomik iş birliği anlamında bölgesel entegrasyonu sağlamak; üçüncüsü ise, bölgesel çatışmaların çözümünde etkin rol oynamaktır. Dördüncü amaç, bütün küresel arenalarda yer almak ve beşinci amaç ise uluslararası örgütlerde önemli rol almak ve dünyanın başta gelen on ekonomisinin arasına girmektir. Bu anlayış, KD kavramını yumuşak güç tanımı çerçevesinde TDP içine sokmaktaydı.

2018 itibari ile gelinen noktada, KD uygulama ve amaçları çeşitli nedenlerle kesintiye uğramış durumda. KD'nin etki alanını oluşturmak için siyasal iletişim yöntem ve araçlarını kullanılması zorunludur. Örneğin, medyanın, kitle iletişim araçlarının geniş kesimlere yayılması KD'nin etki alanını arttırmak adına önemli bir unsurdur. Bu unsurun 2018 Türkiye'sinde kısıtlı olarak kullanıldığını görüyoruz. Bununla birlikte, devlet yapılarının uluslararası sistem içerisindeki hegemonyasının sona ererek etki alanlarını devletler üstü kurumlar, çok uluslu şirketler, sivil toplum örgütleri gibi yapılarla paylaşmak zorunda olması ve bireyin uluslararası siyasal sistem içerisinde etkin hale gelmesi, kamu diplomasisinin siyasal iletişim araçlarına ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Yani, bireyler KD'nin önemli bir temsilcisi ve KD uygulayıcı devletin etkin unsurudur. Ancak, bu yapılarda 2018 Türkiye'sinde bireyin bu potansiyelinin kullanılmadığını da şahit oluyoruz. Yukarıda bahsettiğimiz Türkiye'nin KD planı terk edilerek klasik realizm temelli dış politika uygulamalarına geri dönmüştür.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018) Turan ise sorunun ana temasından hareketle şöyle yanıtlamıştır: “Çok kısıtlı. Hala Türkiye’de yapılan kamu diplomasisi çalışmaları çok yüzeysel. Ve bunun sonucu olarak da hem vatandaş hem yöneticilerde farkındalık çok az.” (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018) Bu bağlamda kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemi ve kamu diplomasisi farkındalığı üzerine yapılan görüşmelerde Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri açısından hükümet, siyasal partiler, sivil toplum örgütleri gibi tüm aktörlerin bu tür çalışmalara dâhil edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte kamu diplomasisi faaliyetlerinde aktörler arası ilişkileri koordine edecek ve çalışmaların sürekliliğini sağlayacak daha geniş kapsamlı bir yapıya ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

3.10.2. Kamu Diplomasisi Amaçları

Devletlerin dünya kamuoyu karşısında olumlu bir imaja sahip olmalarının etkin kamu diplomasisi faaliyetleri ile gerçekleştirilebileceğine çalışmada tanımlar ve örnekler üzerinden yer verilmişti. Bu doğrultuda nasıl bir yöntem ve teknik izlenilmesi gerektiği, Türkiye’de kamu diplomasisi alanında akademik çalışma yapanların üzerinde sıklıkla durduğu konulardan biridir. Bu amaçla görüşmede şu şekilde bir soru sorulmuştur:

“Sizce ülke imajı ve ülkenin uluslararası alanda yaptığı icraatların haklılığının anlatılması bağlamında kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkileri neler olabilir?”

Köksoy bu soruya karşılık olarak uluslararası güncel sorunlardan hareketle önemli bir noktayı ortaya çıkarmıştır. Bu önemli noktayı ise uluslararası gündemde Türkiye’nin dış iletişimlerinde farklı algıların bulunduğunu belirterek şöyle ifade etmektedir: *“Aslında Türkiye’nin son 10 yılda izlediği dış politika kamu diplomasisi açısından önemli bir potansiyeli ortaya çıkardı. Türkiye’nin gerçekleştirdiği insani yardım faaliyetleri, kalkınma yardımları, kriz bölgelerinde gerçekleştirilen arabuluculuk ve diplomasi faaliyetleri, kültürel diplomasi faaliyetleri (Türk Kültür Merkezleri ve Yunus Emre Enstitüleri) bu potansiyelin yansımaları olarak gösterilebilir. Bu faaliyetler doğru koordine edildiğinde ve gerçekleştirildiğinde Türkiye’nin uluslararası toplum nezdinde olumlu imaj ve saygınlık oluşturmaya, iyi ilişkiler kurmaya aracılık etme fırsatı taşımaktadır. Bu da Türkiye hakkında hali hazırda mevcut olumsuz imajları ve algıları değiştirme potansiyeline sahip. Ancak Türkiye’nin bu süreçleri bir imaj ve saygınlık yönetimi fırsatı olarak göremediğini de tespit ediyoruz. Gerekli kamu diplomasisi zemini ve kanalları oluşturulamadığından bu faaliyetler ve sonuçları günlük politika ve siyasal iletişim dilinde buharlaşıyor. Örneğin, Türkiye, dünya medyası ve gündeminde 3 milyonu aşkın Suriyeliyi misafir etmesi ya da dünyanın en fazla insani yardımını yapan ülkesi olması hasebiyle değil, Suriye savaşının bir parçası ya da mülteciler üzerinden AB ile pazarlık yapan bir ülke olarak gösteriliyor. Aktörlerin ve gündemlerin ayrışması şart. Diğer türlü imaj ve saygınlık iletişimi de zor.”* (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Köksoy’un belirttiklerinden yola çıkılarak gerçekten de kamu diplomasisi faaliyetleri ile Türkiye’nin dünya kamuoyu karşısındaki algılarının doğru şekilde analiz edilmesi

gerekliliği ve Türkiye'nin tüm dış etkileşim faaliyetlerini dünya kamuoyuna daha doğru bir şekilde ifade etme zorunluluğu ile karşı karşıya kalınmıştır. Sancar ise Türkiye'nin dış politikada öncelikli alanlarda yapılması gerekenlerden yola çıkarak soruyu şu şekilde cevaplamıştır: *“Türkiye öncelikle dış politikada önem verdiği konularda kamu diplomasisi faaliyetleri yapmalıdır”* (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016). Buradan hareketle Türkiye'nin uzun yıllardan beri AB'ye üyelik amacını gerçekleştirebilmesi açısından sürdürülebilir etkin kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri uygulaması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Yağmurlu, Türkiye'nin her alanda doğru tanıtımı için kamu diplomasisinin önemine yönelik görüşlerini aktarmıştır. Bu doğrultuda soruya güncel bir olaydan hareketle yanıt vermiştir: *“Kamu diplomasisinin tek amacı vardır ve Türkiye'nin her alanda itibarını yükseltmektedir. Bu tabii ki sadece kamu diplomasisi ile gerçekleşmez. Ülkenin demokratik düzeyi, ekonomik dinamikleri, sosyal ve kültürel hayatı, siyasal pratikleri bunu belirler. Ancak kamu diplomasisi bunları dünya kamuoyuna aktarma işlevi görebilir. Türkiye'de örneğin Suriye'li göçmenler konusu doğru şekilde aktarılmamış bir konudur. Bunun gibi kamu diplomasisi çalışmaları ülke menfaatleri doğrultusunda dönemden döneme değişik içeriklerde olabilir, değişik konulara öncelik verilebilir”* (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016). Yağmurlu, Türkiye'nin gündemi doğrultusunda kamu diplomasisi faaliyetlerinin uygulanabileceği yönünde görüşlerini aktarmıştır. Özellikle son yıllarda Ortadoğu olarak adlandırılan bölgede yaşanan gelişmeler Türkiye'yi doğrudan etkilemektedir. Türkiye'nin Ortadoğu'da yaşanan gelişmelere yönelik uyguladığı politika özellikle Avrupa toplumlarında olumsuz bir hava yaratmıştır. Hatta AB'ye üyelik süreci Yağmurlu'nun da belirtmiş olduğu gibi Suriyeli göçmenlerinin etkisi ile neredeyse kesintiye uğramıştır denilebilir. Bu olay karşısında Türkiye, AB ile çeşitli platformlarda bir araya gelmiş ancak Suriyeli göçmenler konusunda bir uzlaşmaya varamamıştır. Özellikle bu alanda çalışmalar yapan uzmanlar arasında, bu gibi uluslararası gündemi etkileyen olayların doğrudan Avrupa halklarında Türkiye algısını olumsuz olarak etkileyebileceği yönünde çıkarımlar bulunmaktadır. Bu nedenle sistematik ve sürdürülebilir kamu diplomasisi çalışmalarına özellikle günümüz şartlarında her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Alagöz, Avrupa halklarında Türkiye ile ilgili önyargılar ve yanlış bilgiler olduğunu aktararak AB'ye üyelik yolunda öncelikle bu gibi algıların giderilmesinin Türkiye'nin üyeliğine katkı yapacağı yönünde görüş belirtmektedir. AB'nin halkların bakış açısına göre tavır takınacağı yönünde önemli bir söylemde de bulunan Alagöz, soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“Türkiye sözcüğünün bir yabancıda uyandırdığı çağrışım, görüş ve duygular Türkiye'nin imajını yansıtmaktadır ve bu imaj ülkeden ülkeye değişmektedir. Dolayısıyla yürütülecek kamu diplomasisi faaliyetine karar vermeden önce söz konusu imajın ne olduğu ve nasıl olmasının arzu edildiği saptanmalıdır. Örneğin, AB üyesi ülkelerin çoğunluğunda olumlu bir Türkiye algısından bahsetmek mümkün değil. Bu ülkelerdeki kamuoylarının Türkiye algısını şekillendiren birtakım önyargılar, yanlış bilgiler ve endişeler bulunmakta. Bunların giderilmemesi Türkiye'nin AB üyeliğinin önünü tıkamaya devam edecektir. Zira AB üyesi ülkeler Türkiye'yle ilgili karar alırken halklarının düşüncelerini, Türkiye'ye bakış açılarını göz önünde bulundurmak durumundadır. Türkiye'ye bakışı olumlu veya belirsiz olan ülkelerde izlenecek kamu diplomasisi faaliyetleri, uluslararası arenada destek kazanılmasından turizm gelirlerinin artışına kadar geniş bir yelpazedeki amaçlara ulaşılmasında etkilidir”* (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016). Özellikle AB ülkelerinin Lizbon Antlaşması ile üyelik kriterlerini halkların iradesine göre şekillendirmesi, Türkiye'nin Avrupa vatandaşlarına yönelik politikalar üretmesini gerekli kılmaktadır. Bu da kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu nedenle çalışmada da Türkiye'nin kamu diplomasisi ile ilgili geliştirmesi gereken yönleri ortaya konulmuştur.

Yıldırım, Türkiye'nin imajı açısından özellikle sosyo-kültürel kamu diplomasisi kaynaklarını iyi bir şekilde kullanabilmesi gerektiğini belirterek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Türkiye'nin dünyadaki algısı konusunda ibrenin yönü sürekli farklı hareket etmektedir. Algının yönü bölgesel olarak da farklılık göstermektedir. Ancak dünya geneline baktığımızda maalesef Türkiye'nin imaj ve algıda olumsuz seyreden grafiğiyle karşılaşyoruz. Son yıllarda yaşanan ekonomik, siyasi, hukuki krizler BM, AB ve dolayısıyla çeşitli toplumlarda olumsuz algıyı artırmaktadır. Türkiye'nin güven endeksi de bu doğrultuda düşüşe geçmiş durumdadır. Öncelikli olarak, siyasi, sosyal, güvenlik, yasal, insan hakları, özgürlükler vb konularında sorunlarımızı çözmek zorundayız. Aksi takdirde yapacağımız hiçbir imaj çalışması inandırıcı olmayacaktır.*

Ancak şu olağüstü durumları atlattıktan sonra yumuşak gücü oluşturan dış politika, siyasi değerler ve kültür konularında birbirini destekleyici faaliyetler yürütmek gerekir. Türkiye özellikle sosyo-kültürel kamu diplomasisi kaynakları açısından çok güçlü bir ülkedir ancak önemli olan bunları daha çok kullanabilme yetisini göstermelidir.” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016) Yıldırım’ın da belirttiği gibi uluslararası alanda Türkiye algısı olumsuz seyretmektedir. Bu nedenle kamu diplomasisi uygulamalarının daha iyi organize edilmesi ile Türkiye’nin yaptıklarını ve düşüncelerini en doğru şekilde aktarmak bu tür olumsuz önyargı ve algıları değiştirebilecektir.

Sevin, kamu diplomasisi uygulamalarında özellikle hedef kitlenin dinlenilmesi hususunda önemli noktalara değinerek soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: Şu anda dinleme zamanı. Ülkenin imajı, özellikle Batılı izleyiciler arasında, pek iyi değil. Bunun da ötesinde herkesin aklında soru işaretleri ve şüpheler var. Böyle bir ortamda iletişim atağı yapılması bu şüpheleri daha da güçlendirecektir. Geleneksel ve sosyal medya üzerinden yapılacak analizler ile hedef kitleyi daha iyi tanımalıyız. Bu arada kamu diplomasisini sadece “iletişime” ya da “pazarlamaya” indirgemek gerekir. Kamu diplomasisi dış politika stratejisinin bir parçasıdır. Bu medya analizleri önümüzdeki dönem dış politikasına da yön vermelidir.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak: “Bu, cevabı çok geniş olan bir soru. Açıkçası sırf bu konuda bir kitap yazılabilir. Bu alandaki hemen her yöntem ve teknik bunun için kullanılmalıdır. Öte yandan kullanılacak yöntem, alan ve araçlar hedef ülkeye/bölgeye yönelik olarak değişiklik gösterecektir. Bu sorunun biraz daha daraltılarak sorulmasının daha faydalı düşünüyorum.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)

Aydemir: “Türkiye’nin imajı açısından ilk yapması gereken yumuşak gücünü kullanacağı evrensel bir hikâyesinin olmasına yönelik çalışma yapmasıdır. Bunun yanında Devletten sivil topluma kadar bir entegrasyon yaratılmalı ve dış politikada net amaçlar belirlenmelidir. Türkiye, imajına ilişkin çalışma yapmak istiyorsa kitle iletişim araçlarını çeşitlendirmeli ve programlar doyurucu olmalıdır. Sadece bölge ülkelerine aktarılan tarih ve kültür içeriği Türkiye’ye katkı sağlamaz.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: “KD’nin en önemli unsuru planlı bir yapı olmasının yanı sıra, bu planlı yapının büyük bir disiplin içerisinde sürekli olarak uygulanması ve zamana yayılmış bir biçimde gelen bildirimlere göre yenilenmesidir.

Bununla birlikte, kamu diplomasisi, medya ve kitle iletişim araçlarının yanı sıra, toplumsal etki alanı geniş eğitim, kültür, sanat, spor gibi alanları da kullanmak zorundadır. Bu nedenle kamu diplomasisi uygulayıcıları, iç politik konulardaki sorunları çözmeden kamu diplomasisi uygulamalarına girişirlerse, bu kamu diplomasisi uygulamalarının başarılı olması söz konusu olmayacaktır. Türkiye’nin tüm bu alanlarda etkin bir gelişim göstermesi ve bu unsurların Türkiye’yi uluslararası ortamda etkin ve olumlu bir şekilde göstermesi Türk KD’si açısından önemli unsurlardır. Türk KD’sinin hâlihazırdaki KD planı içerisine bu unsurların etkin bir şekilde adapte edilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018) Turan: “İlk olarak hem ulusal hem de uluslararası alanda tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinde bulunulmalı. İkinci olarak kamu diplomasisi çok yönlü stratejik iletişim aracı olarak görülmeli. Yani iki yönlü olarak kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi lazım. Son olarak uzun vadeli stratejik planlama yapılmalı. Doğası itibari ile kamu diplomasisi kısa vadeli değil uzun vadeli getirileri olan bir alandır. Bu yüzden bilim ve teknoloji, turizm, kültür, sanat gibi alanlarda uzun vadeli profesyonel stratejik planlamalar yapılmalı.” (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018) Bu kapsamda Türkiye’nin kamu diplomasisi stratejilerinin başında Sevin’in de belirttiği gibi hedef kitleyi tanıma üzerine çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Çünkü hedef kitleyi tanımadan etkili iletişim stratejileri oluşturulamayacaktır.

3.10.3. Ulusal Prestij Aracı Olarak Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisinde karşı tarafı dinlemek ve doğru anlamak yine karşı taraf ile etkileşim için önemli hususları oluşturmaktadır. Kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri ile hedef kitlenin algılarını analiz etmenin ve doğru iletişim stratejileri kurmanın hangi şartlarda gerçekleştirilebileceği üzerine şu soru yöneltilmiştir:

“Uluslararası alanda Türkiye’nin imajını olumlu kılabilen kamu diplomasisi faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz? Eğer yeterli bulmuyorsanız sorunun temelinde sizce ne yatmaktadır. Bu hususta önerileriniz varsa bizimle paylaşabilir misiniz?”

Köksoy, kamu diplomasisi yöntem ve tekniklerinin içerik ve uygulama biçimi olarak daha fazla geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durarak sosyal ve kültürel bütün alanların dâhil edilmesinin daha iyi ilişkiler kurulmasına imkân tanıyacağını belirtmiştir. *“Kamu diplomasisi, dış politika ve geleneksel diplomaside hükümetler ile hükümetler, diplomatlar ile diplomatlar arasında gerçekleşen ilişki biçimini hükümetler ile yabancı halklar, halklar ile yabancı halklar arasında gerçekleşen ilişki biçimine çevirmiştir. Yani dış ilişkilerin muhatabı ve konuları genişlemiştir. Bu da toplumlar arası gerçek zamanlı ilişkilerin önemini artırmıştır. Halklar arasında gerçekleşen ilişki ve işbirlikleri insanların birbirini anlamalarına ve yeni dostluklar kurmalarına fırsatlar yaratmaktadır. Bu yüzden kamu diplomasisi halkların birbirini dinlemelerini ve anlamalarını sağlamaktadır. Türkiye'nin bu konudaki dezavantajı, kamu diplomasisi yaklaşımının siyasal, tek yönlü ve kitlesel bir nitelik arz ediyor olması. Oysa kamu diplomasisi politikalarının sivil toplum ayağının geliştirilmesi hem dış politikanın sağlığı hem de ülke prestiji açısından önem taşımaktadır. Bu yüzden Türkiye kendini daha iyi ve doğru anlatabilmek için kamu diplomasisi yaklaşımının içeriğini ve biçimini geliştirmelidir. İçeriğine kültürü, sanatı, müziği, edebiyatı, eğitimi, toplumsal yaşamı kuşatan bütün alanları almalıdır. Biçimini ise daha çok etkileşime dayanan, gerçek zamanlı ilişkileri kapsayan, iş birliği fırsatları sunan bir hale getirmelidir. O zaman diğer toplumlarla daha iyi ilişkiler kurup, birbirimizi anlayabiliriz. Ya da bunu başkaları bizim yerimize kötü şekilde yapar”* (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016).

Sancar, kamu diplomasisi faaliyetlerinde Türkiye'nin algısına yönelik araştırmaların gerekliliği üzerinde durarak şunları ifade etmektedir: *“Kamu diplomasisinde dinleme ve anlamamanın yolu araştırma yapmaktan geçer. Özellikle yabancı halkların Türkiye'yi nasıl algıladığıyla ilgili araştırmalar yapmak gereklidir”* (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016). Sancar'ın da belirtmiş olduğu gibi etkin kamu diplomasisi faaliyetleri uygulanabilmesi açısından öncelikle karşı tarafı dinlemek ve anlamak onların algılarını ölçmek önem taşımaktadır.

Yağmurlu, yabancı devletlerin Türkiye algısı ile ilgili araştırmalarda bulunacak kurumların gerekliliğine dikkat çekerek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Devletleri dinleme, o devleti temsil eden siyasal organlar ve ilgili devletin kamuoyundaki görüşler aracılığıyla öğrenilir. Siyasal organları takip dışişleri aracılığıyla yürütülür ancak*

vatandaşlar açısından bunun gerçekleşmesi kamuoyu araştırmalarıyla mümkün olacaktır. Bu tür araştırma kuruluşlarına ilişkin aklıma ilk gelen örnek PEW'dir. Ve bence bizde de benzer çalışmaların yapılması gerekmektedir” (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016). PEW, ABD merkezli bir kuruluştur. 2004 yılında kurulan The Pew Research Center kısa adı ile PEW, dünyayı şekillendiren sosyal konularda kamuoyunun düşünceleri üzerine araştırmalar gerçekleştirmektedir. Yağmurlu'nun, Türkiye'de yabancı halkların Türkiye ile ilgili algılarına yönelik araştırmalar gerçekleştiren bu tür bir merkezin kurulması veya bu şekilde araştırma gerçekleştirecek benzer faaliyetlerin yapılması gerekliliği üzerinde durması kamu diplomasisinde diğer devletleri dinleme olanağına sahip olunacağına işaret eder. Bu nedenle çalışmanın model önerisinde özellikle söz konusu bu tür algı araştırmaları gerçekleştirebilecek faaliyetler üzerinde durulmuştur. Türk kamu diplomasisinde önemli bir eksiklik olarak görülen diğer devletleri dinleme yetersizliği, model önerisinde elçilikler veya konsolosluklarda faaliyet gösterecek kamu diplomasisi ataşeliklerinin görev sahasında yani doğrudan yerinde yapacağı algı araştırmaları ile kapatılacaktır.

Alagöz, kamu diplomasisinde karşı tarafı dinlemenin ve doğru anlamının etkin kamu diplomasisi için şart olduğu yönündeki önemli görüşleri bu alanda yapılması gerekenleri ortaya koyar niteliktedir: *“Başarılı bir kamu diplomasisinin en temel unsurlarından biri dinlemedir. Zira hedef kamuoyunun size bakışı, görüş ve yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olmadan etkin bir kamu diplomasisi stratejisi belirlemeniz mümkün değildir. Bu kapsamda kamuoyu araştırmaları, anketler ve basın taraması aracılığıyla karşı tarafın düşünce ve kanaatlerini anlamak hem doğru stratejinin saptanması hem de tatbik edilen kamu diplomasisi stratejilerinin etkinliğinin test edilmesi açısından önemlidir” (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016).*

Yıldırım, Türkiye'nin uluslararası alandaki imajına katkıda bulunabilecek uygulanması gereken kamu diplomasisi faaliyetleri ile ilgili şu önemli noktalara değinmiştir: *“Kamu diplomasisinin sağlıklı yürüyebilmesi ve yönetilebilmesi karşılıklı etkileşim ve iletişim sürecine dayanmaktadır. Bu sürecin doğru işleyebilmesi için hedef grupları, ulusları çok iyi tanımak, dinlemek, öğrenmek gereklidir. Hedef kitlenin istek ve beklentilerini bilmek, düşünce, tutum ve algılarını öğrenmek doğru stratejiyi belirlemeye yardımcı olur. Özellikle sivil toplum örgütleri ve diğer sivil inisiyatifler*

tarafından kurulacak dinleme/anlama süreci daha samimi ve inandırıcılığı yüksek olur. Bu konuda üniversitelere, akademisyenlere, iş dünyasına, geleneksel ve dijital medya mensuplarına, sosyal-kültürel dernek ve vakıflara, çeşitli değişim programlarına, kanaat önderlerine önemli roller düşmektedir. Kendi alanlarında gerçekleştirecekleri iletişim ve diyalog ortamlarında bu süreci başlatıp yürütebilirler” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016). Çalışmada özellikle üzerinde durulan noktalardan biri de Türkiye’nin iletişimde bulunduğu ülkeleri daha iyi dinleyebilmesi ve anlayabilmesi açısından yapılması gerekenlerdir. Bu doğrultuda model önerisinde Yıldırım’ın da belirtmiş olduğu yöntemlerden yararlanılarak Türkiye’nin diğer devletler ile etkili iletişim kurabilmesinin yolları aktarılmıştır.

Sevin, Türkiye’nin imajı ile ilgili yapılması gerekenler hususunda, çalışmanın da ana temasını ortaya koyar nitelikte önerilerde bulunmuştur. Sevin, kısa ve öz cümlelerle bir bütünü görebilmemizi sağlayacak şu önemli noktalara değinmiştir: “Öncelikli olarak bu işin medya ayağı var. İkincil olarak elçilik seviyesinde yapılacak çeşitli etkinliklerle sahadan merkeze bilgi aktarımı da sağlanabilir. Bizim şu ana kadar yaptığımız elçilik etkinlikleri çoğunlukta Türk kültürü üzerine kurulu. Türkçe dersleri veriliyor, Türk yemekleri anlatılıyor, Türk dansları gösteriliyor ama yerel sosyal hayata eklemlenebilecek etkinliklerimiz az. Elçiliklerimiz STK’lara fon verebilir, yerel kültürdeki önemli konular üzerine gidebilir, üniversitelerle iş birliği yapabilir. Üçüncü olarak kamu diplomasisini tekrar dış politikaya bağlamak istiyorum. Dışişleri Bakanlığı içerisinde kamu diplomasisi ve bölge uzmanı diplomat sayısı çok az. Üstelik rotasyon sistemi de bireylerin konu veya alan olarak gelişmesini engelliyor. Bir diplomat kendini önce Afganistan’da sonra Arjantin’de bulabiliyor. Bir görevinde ticaret ön planda iken ötekinde kültürel ilişkilere yönelmesi gerekebiliyor. Kamu diplomasisi ve alan uzmanı diplomatlar yetiştirebilirsek “anlama” konusunda çok daha başarılı olacağımız kesin” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016).

Sancak: “Kullanılacak yöntemler bölgeler arasında farklılık oluşturacaktır” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018).

Aydemir: “Türkiye’nin kamu diplomasisinde ‘dinlemek’ söz konusu değildir. Nicholas J. Cull’un belirttiği gibi en iyi kamu diplomasisi dinlemeyle, yabancı toplumların fikirlerinin sistematik olarak toplanması ve çözümlenmesiyle başlar. Diğer

devletler ve halkları anlamak istiyorsanız mikro ve makro olarak hedef kitleleri belirlemeli, araştırmalar yapmalı, değerlerinizin etki edip etmediği ölçülmeli ve beklentilere göre kamu diplomasisi stratejisi belirlenmelidir. Türkiye, ne yabancı devletleri ve halkları görüyor ne de Őikâyetleri değerlendirip yerel sesleri güçlendirebiliyor” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018).

Ceyhan: “Bunun için KD’yi etkin kullanan devletlerin uygulamalarına bakmakta fayda görüyorum. Örneğin, İngiltere açısından bakıldığında, KD uygulamaları dış kamuoyu nezdindeki kendisi ile ilgili görüşleri değiştirmeye yöneliktir. Bu çerçevede, İngiltere dış politikasını gençleştirmeye çalışmış, özellikle iki taraflı bir anlayış oluşturma çabası içerisinde sadece iletişim yöntemlerini kullanarak değil, aynı zamanda, kültür, sanat, edebiyat, spor gibi alanları kullanarak da kendine etki alanı yaratmaya çalışması İngiliz KD’sinin önde gelen özelliklerinden olmuştur. İngiltere’nin KD uygulamalarıyla etki alanını genişletme çabasının yanı sıra, bu çabayı veri temelli, mantıksal bir çerçevede yürütmüştür. Girdiler kadar çıktıları yaratmaya yönelik dengeli bir sistem oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bununla birlikte Amerika, KD açısından bakıldığında, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra uluslararası siyasal çevre içerisinde seçmiş olduğu askeri uygulamalar, iknadan çok dayatmaya yönelik politikalar nedeniyle kaybettiği devlet itibarını geri kazanmaya çalışmış ve özellikle İkinci Dünya Savaşından beri uyguladığı ve sadece zaman zaman revize ettiği KD yöntemlerini, kökten değiştirerek “karşılıklılık” ilkesi çerçevesinde hedeflerini belirlemeye başlamıştır. KD uygulamalarını sadece kendi hedefleri doğrultusunda değil, karşısındaki yapıların da o hedeflere uyum sağlaması, aynı amaçları benimsemesi için kamu diplomasisi uygulamaları geliştirmiştir.

Bu yapılarıdaki ortak unsur “karşılıklılık” ilkesidir. Yani, bir hedef koyarken o hedefe ulaşma noktasında diğer unsurları ezip geçmek KD uygulamaları açısından sorunlu olacaktır. Buradaki amaç “algıyı yönetmektir”. Siz söylemlerinizle ve uygulamalarınızı tutarlı hale getirdiğiniz noktada “iyi” bir algı oluşturabilir ve KD uygulamalarında başarılı olabilirsiniz. “Karşılıklılık” ilkesinin yanı sıra, kültür, eğitim, spor, vb. alanlarda da etkin bir politikanız olması ve bunu KD politikalarıyla

eşgüdümlü hale getirmeniz gerekmektedir. Bu unsurlar kullanılarak, geri bildirimlerin alınması ve KD'nin bu geribildirimler doğrultusunda revize edilmesi "halkların dinlenmesi/anlaşılması" noktasında yarar getirecektir." (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018)

Turan: "Karşılıklı kamu diplomasisi programlarıyla gerçekleştirilebilir. Kamu diplomasisi sadece mücadelecı bir yapıyı ifade etmemektedir. Örneğin, demokrasi ve insan hakları gibi evrensel ortak değerlerin ortak kamu diplomasisi programlarıyla geliştirilmeye çalışılması karşılıklı kazanımlar sağlayabilir." (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018)

Kamu diplomasisinde medyanın önemi çalışmanın kuramsal kısmında ele alınmıştı. Bu doğrultuda medya ile devletlerin diğer devletlere düşünce ve değerlerini daha hızlı ve etkili bir şekilde anlatabilme fırsatı olduğunu altı çizilmişti. Bu doğrultuda katılımcılara medyanın önemine yönelik aşağıdaki soru yöneltilmiştir:

"Geleneksel ve yeni medyanın uluslararası siyasal iletişimde ne gibi etkileri olabilir, değerlendirmeniz mümkün müdür? Türkiye medya organlarını kamu diplomasisi doğrultusunda nasıl kullanabilir? Türkiye'nin bu yöndeki politikasını yeterli buluyor musunuz?"

Köksoy, kamu diplomasisi alanının genişliğinden hareketle siyasi, sosyal, kültürel, bilimsel gibi tüm alanlarda hedef kitle ile etkileşimin önemi üzerinde durmuştur. Bununla birlikte medya araçlarının da bu tür etkileşim faaliyetlerine yönelik uygulamalar yapması gerekliliğini aktarmıştır. Bu tür faaliyetlerin organize edilebilmesi için geniş kapsamlı çalışmaların öneminden hareketle Köksoy, soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *"Kamu diplomasisinin etkinliğinin değerlendirilmesinde sadece basın yayın organlarının baz alınması kamu diplomasisi alanının kapsamının ve öneminin gözden kaçırılmasına yol açacaktır. Oysa kamu diplomasisi siyasal ilişkileri, kültürel ilişkileri, sosyal ilişkileri, akademik ilişkileri, iş ilişkilerini içine alan ve bu kapsam genişliğiyle ülkelerin ilişkilerine ve saygınlıklarına doğrudan katkılar sunan önemli bir iletişim yöntemi. Türkiye'ye gelirsek bütün bu alanlarda hali hazırda faaliyetler gösteren Türkiye, bu alanların koordinesini sağlamalı, Türkiye'nin uluslararası politikalarına ve ilişkilerine katkı sağlayacak şekilde yönetmelidir. Tabi ki kitle iletişim*

sistemi ve basın yayın organlarının, kanallarının önemi halen çok büyük. Aslında bu alanın geliştirilmesine yönelik gerek Anadolu Ajansı'nın gerekse TRT'nin çabaları da var. Bunlar umut verici ancak halen yetersiz. Hızla bu araçları kamu diplomasisinin tüm alanlarına hizmet edecek şekilde ve kamu diplomasisi hedefleri ve hedef kitlelerine uygun olarak geliştirmelidir. Sadece haberi değil kültürü, sanatı, eğitimi ve sosyal ilişkileri de bu araçlar için anlamlı içerikler haline getirmelidir. Diğer toplumların kalplerine ve akıllarına dokunacak yollar ve kanallar oluşturulmalıdır” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016).

Devletlerin kamu diplomasisinde uluslararası medya aracılığı ile dış politika başarısını artırabilmenin mümkün olduğu yönünde çıkarımlarda bulunan ve bu alandaki çalışmalarıyla da bilinen Sancar, şu şekilde bir cevap vermiştir: *“Bir devletin yumuşak gücünün başarısı uluslararası medyayı ne oranda şekillendirdiği ile ilgilidir. Yine uluslararası medya yönetiminde ne kadar çok araca sahipse bu oranda başarılı olacaktır. Türkiye özellikle 2015 yılından itibaren TRT World ile ve 2010’lu yıllardan itibaren Anadolu Ajansı ile bu boşluğu doldurmaya çalışmaktadır” (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016).* Görüleceği üzere Türkiye’nin TRT ve Anadolu Ajansı gibi medya kuruluşlarının uluslararası alanda Türkiye’nin prestijine yönelik yayınlar yapabileceği bu nedenle de medyanın yumuşak güç açısından ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak katılımcıların da üzerinde durduğu gibi bunun daha sistematik bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Yağmurlu, kamu diplomasisi için geleneksel medya ile yeni medyanın etkili fırsatlar sunabileceğini belirterek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Bu tabii söylenebilir, basın-yayın organları, uluslararası haber ajansları büyük önem taşımakta ve dünya kamuoyunu yönlendirmektedirler. Yine de sosyal medya bu hegemonik sistem içinde yeni fırsatları bünyesinde barındırmaktadır” (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016).* Yağmurlu’nun da belirtmiş olduğu gibi kamu diplomasisi faaliyetlerinde yeni medya teknolojilerinden yararlanılması gerekmektedir. Son yıllarda görülen uluslararası sorunların bir kısmı özellikle sosyal medyada örgütlenme ile halk hareketlerine dönüşmüştür. Sosyal medyanın insanları bir araya getirebilme, daha fazla sayıda kişiye aynı anda ve daha hızlı ulaşabilme olanaklarından kamu diplomasisi için etkin şekilde yararlanılabilir. Bu doğrultuda Twitter, Facebook, Instagram gibi sosyal ağlardan

Türkiye'nin tanıtımı için yabancı dillerde paylaşımlar yapılabilir. Çalışmada da özellikle yeni medya teknolojilerinden kamu diplomasisi faaliyetleri için etkin şekilde yararlanılabileceği yönünde görüş savunulmuştur.

Alagöz, Türkiye ile ilgili yanlış algılamaların basın-yayın organları ile engellenebileceği ve Türkiye algısının yine medya ile şekillendirilebileceği yönünde önemli çıkarımları bulunmaktadır. Özellikle bu tür medya kuruluşları ile daha fazla sayıda insana ulaşılma olanağının altını çizerek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Dış kamuoyunun dikkatini çekmek açısından basın-yayın organları oldukça etkilidir ki CNN, BBC, DeutscheWelle, RFI gibi tesirli yayın kuruluşları ilgili ülkelerin imajlarına ve dış politikalarına önemli katkıda bulunmaktadır. Basın-yayın organlarıyla aynı anda çok sayıda insana ulaşmak mümkün olduğundan kamu diplomasisi anlamında etkisi yadsınamaz araçlardır. Günümüzde uluslararası yayıncılık uydular ve internet vasıtasıyla daha da kolaylaşmıştır. Binlerce radyo ve televizyon istasyonu günde 24 saat dünyanın her tarafına farklı dillerde yayın yapabilmektedir. Dolayısıyla TRT World kanalının açılmış olması bu anlamda önemli bir gelişmedir. TRT El Arabia ve TRT Avaz gibi belli coğrafyaları hedefleyen kanallarda o coğrafyalarda Türkiye algısının şekillendirilmesi açısından önemlidir. Türkiye ile ilgili, eksik veya yanlış bilgilerin önlenmesi, önyargıların giderilmesi, bilgilendirme veya gerektiğinde yalanlama yapılarak Türkiye algısı ve imajının kendi doğal ritmiyle ilerlemesi ve başkaları tarafından yönetilmesi engellenmelidir”* (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016). Bu doğrultuda çalışmada üzerinde durulan konulardan biri de kamu diplomasisinde medya faktörüdür. Medya aracılığı ile Türkiye'nin değerleri, düşünceleri, politikaları en doğru şekilde daha fazla sayıda kişiye ulaştırılabilir. Bu nedenle çalışmada medyanın kamu diplomasisinde en etkili araçlardan biri olduğu ön plana çıkarılarak, model önerisinde medya kuruluşları ile iş birliği içerisinde faaliyetlerin önemine değinilmiştir.

Yıldırım, kamu diplomasisi uygulamalarında medyanın etkin şekilde kullanılması gerektiği üzerinde durarak soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Bilginin güç olduğu bir dönemdeyiz. Enformasyonu üretilen aynı zamanda dağıtan ülkeler gücü de ellerinde tutmaktadırlar. Özellikle Batılı medya organları uluslararası enformasyonun akışını kontrol ederken aynı zamanda çeşitli ulusları da kontrolleri altına almaktadırlar.*

Medya düşüncelerin ve kültürün yayılmasında, toplumların birbirini tanımada, bağların kurulmasında en büyük ve en etkin araçtır. Batı kültürünün ve politikalarının yayılımında medyanın etkin kullanımının rolü büyüktür. TRT de farklı topluluklara seslenebilmek için İngilizce, Arapça, Kürtçe yayınlar yapmaktadır. Ayrıca geçtiğimiz yıllarda örneğin çok sayıda Türk dizisi birçok yabancı ülkede izleyici buldu. Örneğin TRT'nin yayın dili olarak sayısını artırması gerekmektedir. Doğru mesajlar ve dolu içerikler kullanılmalıdır. Türkiye uluslararası medyayı bir propaganda aracı ya da salt eğlence aracı kullanmak yerine, eğitici, özel olarak hazırlanmış programlarla belli mesajların aktarıldığı bir araç haline getirmelidir. Hitap edilen bölgelerde yaşayan halkların tanıdığı, sevdiği kişiler ekrana taşınmalıdır. Türkiye son yıllarda gelişen dijital ve sosyal medyayı daha etkin kullanım yoluna gitmek zorundadır. Medya aracılığıyla seyircileri ve takipçileri kendi aralarında etkileşime geçirmelidir. Etkileşim ve interaktif iletişim kamu diplomasisine hizmet edecektir” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016). Yıldırım, kamu diplomasisinde medyanın önemini ortaya koyarak nasıl etkin bir şekilde kullanılacağı yönünde önerilerde bulunmuştur. Türkiye'nin imajı açısından bu tür yöntem ve teknikler çalışmanın model önerisinde de ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Sevin, kamu diplomasisi uygulamalarında medyanın etkili bir strateji aracı olmadığı üzerine görüşlerini belirterek örneklendirmelerde bulunmuştur. Bu doğrultuda Sevin, soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: “Benim açıkçası aklıma basın-yayın organlarını etkili kullanan bir örnek gelmiyor. Amerika için hep söylenen bir komplo teorisi bu. Ama mesela Türkiye’de kaç kişi Voice of America izliyor? Ya da CNN üzerinden Amerikan hükümetinin ne kadar etkisi var? (Eğer etkisi olsaydı, CNN etkisi dediğimiz teori büyük olasılıkla olmazdı). Basın-yayın organlarının üzerinden giden kamu diplomasisinin etki oranı çok az. Bunun da üç sebebi var. Ya arkasındaki ülke çok ön planda (RT, Voice of America vs. gibi), dolayısıyla izleyici o mesajları önemsemiyor. Ya da siyasi etki çok az (CNN, BBC vs. gibi). Ya da günümüz medya pazarı içerisinde mesajlar kayboluyor (TRT Avaz gibi). İzleyici bu kanalları tercih etmiyor. Yerel pazarları çok iyi okuyarak başlanması gereken bir iş bu. Ve pek çok Pazar zaten doygunluğa ulaşmış durumda. En iyi strateji (Erdoğan dâhil olmak üzere pek çok liderin yaptığı) op-ed yazımı. ForeignPolicy, Washington Post, New York Times gibi

bilinen yerlere yazılar gönderilmesi. Ama orada da çok kısıtlı bir okuyucu kitlesine ulaşıyorsun” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016).

Sancak: Türkiye bu bağlamda öncelikle TRT'nin yayınlarından yararlanmaktadır. Yayın ağı/dili genişledikçe bu etki de artacaktır. Ancak bu sadece tek bir TV kanalı ile doldurulabilecek bir alan değildir. Geleneksel medyanın yanında yeni medyanın da aktif bir şekilde kullanılması büyük önem arz etmektedir (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018).

Aydemir: “Söylemek mümkün tabi ki. Bu konuda dünyada en güçlü devlet Birleşik Devletlerdir. Birleşik Devletler kamu diplomasisinde kullanılan kitle iletişim araçları Birleşik Devletlerin yumuşak güç kaynaklarını oluşturan evrensel değerlerle dizayn edilmektedir. Birleşik Devletler, değerlerinin anlaşılması için politik fikirlerini, televizyon dizileri, haber programları, Hollywood filmleri, radyo programları, kitap ve dergi gibi yayınlar ve sosyal medya ile iletmektedir. *“Birleşik Devletler kamu diplomasisinde kullanılan kitle iletişim araçlarında yer alan evrensel değerler diziler ve filmlerde yer alan karakterlere, diziyi ve filmi oluşturan konulara, verilmek istenen temel mesajlara yerleştirilir, radyo programlarında sözlü olarak ifade edilir, dergi ve kitap gibi yayınlarda yazılı ve görüntülü aktarılır ve sosyal medyada görüntülü ve yazılı olarak sunulur. Birleşik Devletlerin yumuşak gücünü oluşturan demokrasi, insan hakları, özgürlük ve eşitlik gibi fikirler uluslararası sosyal ve siyasal süreçleri etkilemek için uluslararası politikanın bir payı haline getirilir. Böylece yumuşak gücün dış politikada yürütülmesi ve politikaların hedef kamuoyu üzerinde etkin bir şekilde kullanılması olanaklı hal alır. Hedeflenen politikalar da kitle iletişim araçları sayesinde hedef kitlenin zihinlerine kazanmaya çalışılır.” (Emrah Aydemir, Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya, İstanbul: Kalkedon, 2016, s.434.)* Türkiye’de medya organları yurtiçi tüketime açık bir araç olarak sadece hükümetin sözcülüğünde bulunur ya da sadece hükümeti eleştirirse kamu diplomasisi amaçlarında kullanılamaz.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: *“Medya, KD'nin önemli bir unsurudur ama tek unsuru değildir. Ulus-devlet yapısının Küreselleşmenin etkisi ve küresel servet kavramının değişmesi, enformasyon ve iktidar akış yapılarının değişmesi, uluslararası siyasi alandaki devletler üstü yapılanmalar, sivil toplum örgütleri, büyük sermayeli şirketler gibi unsurlar*

çerçevesinde değişmesi ve egemenliğinin büyük bir bölümünü yitirmesi, kamuoyu yapılarının da değişmesine neden oldu. Bununla birlikte üretim yapılarındaki değişim ve tüketim yapılarının işleyişi doğrultusunda bir arada işlemesi karşılıklı bir bağımlılık durumunu ortaya çıkardı.

Özellikle, siyasi anlamın bireyler temelinde yeniden inşa edilmesi, ulus-devletlerin yurttaşlık kavramlarını yeniden yapılandırmasına neden olarak, ulus-devletlerin belirli bir meşruiyet krizi yaşamasına neden oldu. Ulus-devletlerin bu yurttaşlık krizine, siyasi partiler arasındaki açık rekabet üzerine kurulu siyasal sistem unsuru da eklenince, toplum geneline yayılmış bir siyaset anlayışından çok, kişiselleştirilmiş bir liderlik vasfı çerçevesinde işlenen, teknolojik olarak yetkin bir yönlendirmeye muhtaç bir siyasal yapı ortaya çıkmıştır. Halen, siyasi erk/kurum toplum meşruiyetini almak zorunluluğunda olsa da bu meşruiyet yapısının nasıl ve ne kadarlığına, hangi yöntemlerle alınacağı sorunu çözmeye çalışmaktadır. Medya bu noktada kilit rol üstleniyor. Bu bahsettiğim yapı, sadece iç politika unsurları için geçerli değil, aynı zamanda dış politika içerisinde de bireyin rolünü görmek adına önemlidir. Siyasi erkin/kurumun meşruiyet kazanması durumu, tüm dünya içerisine bakıldığında, siyasi katılım yapısının oluşturulması, toplumsal talepler ve demokratik kurumların bu taleplere olan yanıtının verimliliği çerçevesinde şekillenmektedir. Bu şekillenme, her ülkenin ekonomik kalkınması, siyasi kurumlarının yapısı, toplumlarının siyasi yetkinliği ve o ülkenin siyasi döngüsüne ne kadar bağlı olduğu noktasında birbirinden farklılık gösterir. Liberal demokrasi, günümüzde sorgulanmaya başlayan iki temel unsura dayanır: Siyasi biralının var olması ki bu alan toplumsal görüş birliğinin ve genel çıkarların sağlandığı yerdir vedaca toplum bunları özerk özneler olarak kurmadan önce belirli güce sahip, haklarını icra eden ve iktidarlarını gösteren aktörlerin var olması. Günümüzde özerk özneler yerine sadece her durum için ayrı olarak harekete geçirilen yeteneklerin desteklediği, kısa süreli ittifaklara destek çıkmaya yarayan geçici durumlar var. Bu durum, kolektif bir dayanışma ürünü olan siyasal alan yerine, baskın algılama biçimleri tarafından bölünmüş, dönemsel çıkarlar etrafında hareket eden kitlesel bir oluşum yaratmış durumda. Bu oluşumu da siyasi erk/kurum medya ve medyanın verdiği görüntüler aracılığı ile kazanabiliyor. Bu noktada medya KD için de önemli bir unsur haline geliyor.

KD, iç kamuoyunun desteği olmadan sürdürülebilir bir yapı değildir. Bunun sebebi, bireyin KD uygulamalarının önemli bir unsuru olmasıdır. KD, medya, kültür, spor, sanat, eğitim, vb. alanlarla birlikte uygulandığında etkin olan bir yapılanmadır. Tüm bu saydığım unsurlar bireyin etkin olduğu alanlardır. Bu nedenle bireyin kalitesi KD'nin kalitesini etkileyecektir. Bu nedenle KD'ye sadece medya açısından bakılmasını kısıtlı bir yapı olarak görüyorum. Sadece basın-yayın değil, tüm unsurları ile gelişim sağlandığında KD etkili olacaktır.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018) Bu kapsamda soruya Turan (yazılı iletişim, 20.3.2018) ise, mevcut örneklerin başarılı yanlarının örnek alınabileceği görüşünü savunmuştur.

3.10.4. AB'ye Üyelik Yolunda Kamu Diplomasisi

Türkiye'nin dış politikasını 1950'li yıllardan beri meşgul eden Avrupa Toplulukları örgütüne üye olabilmek için yapılan çabaları günümüzde halen varlığını sürdürmektedir. Türkiye açısından bakıldığında üyeliğin uzun yıllardan beri gerçekleşmemesi esasında dünya kamuoyu karşısında bir prestij kaybına yol açtığı görüşü de savunulmaktadır. Bu durum Türkiye'nin küresel siyasette eşitlik, insan hakları, özgürlük, adalet gibi AB'nin önemle üzerinde durduğu şartları yerine getiremediği algısını oluşturmaktadır. Olumsuz algıların ortadan kalkmasını sağlayacak etkili siyasal iletişim yöntemlerinden olan kamu diplomasisi ile dünya kamuoyuna Türkiye'nin kendini daha iyi ifade edebilme fırsatı bulunmaktadır. Bu kapsamda katılımcılara aşağıdaki soru yöneltilmiştir:

“Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde uygulamakta olduğu politikaların başarısını artırabilmesi açısından hangi kamu diplomasisi faaliyetlerini yapması olumlu sonuçlar doğuracaktır?”

Köksoy, Türkiye'nin özellikle AB'nin ana aktörü konumundaki ülkelerde olumsuz algılarından söz etmektedir. Türkiye ile ilgili olumsuz algıların ortadan kaldırılmasına yönelik ileri sürdüğü düşünceler kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri açısından önemli bir konudur. *“AB üyelik süreci ve AB ilişkileri Türkiye'nin dış politika ve diplomasi tarihinin en uzun ve sancılı konularının başında geliyor. Diğer sancılı konular da (örneğin Kıbrıs Sorunu, bugün mülteciler sorunu) yine AB ilişkileri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu uzun tarihe ve sürece rağmen Türkiye'nin en önemli eksiği AB üye ülkelerinin halklarına kendini ve politikalarını tam olarak anlatamaması*

olmuştur. Özellikle AB'nin ana aktörü konumunda olan Almanya, Fransa, Avusturya, Hollanda gibi ülkelerin halklarının Türkiye'ye karşı olumsuz bakışı ve görüşleri bu süreci ve ilişkileri zorlaştıran konuların başında gelmektedir. Halkların olumsuz tutumlarına rağmen bu ülkelerin yönetimlerinin Türkiye'nin üyeliğini onaylayacağını düşünmek demokratik kurallar gereği öngörülemez. Uzun süre dış politika ve siyasal konular etrafında gelişen bu sürecin daha sağlıklı işleminde kamu diplomasisi yaklaşımı bir fırsat olabilir. 50 yılı aşkın bu süreçte üyelik çoğunlukla siyasal aktörler ve diplomatların yeterlilikleriyle sağlanmaya çalışıldı, müzakere konuları ise hep sert gücün gölgesinde kaldı. Bugün bu sürece siviller de dâhil edilmelidir. En başta da 5 milyonu aşan Türk kökenli Avrupalı yurttaşımızın desteğini alarak. Onları Türkiye adına birer vatandaş diplomatı haline getirdiğimizde Türkiye'nin de işi kolaylaşacak. Türkiye'nin bu ülkelerin halkları, kurumları, sivil toplum örgütleriyle karşılıklı anlayış ve iş birliğine dayanan ilişkileri geliştirmesi siyasal ilişkilerin keskinliğini azaltacak ve Türkiye'ye yönelik mevcut olumsuz algıların değiştirilmesi için fırsatlar sunacak. Eğer kamu diplomasisini sadece dış politikanın ve siyasal aktörlerin faaliyetlerinin duyurulmasından ibaret görürseniz bu gerçekleşmez. Maalesef şu ana kadar gerçekleşen bu olmuştur.” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016)

Yağmurlu, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde özellikle Avrupa vatandaşlarının düşüncelerinin etkilenmesi gerektiğini belirterek soruyu şöyle cevaplamıştır: *“Şu durumda üyelik süreci için iktidarın iradesinin mevcut olup olmadığı belirsizlik içermektedir ve bu yüzden kamu diplomasisi çabalarının fayda edeceği düşüncesini taşımamaktayım. Ancak normal zamanlarda özellikle ilgili ülke vatandaşlarının düşüncelerini etkileyerek kendi hükümetleri üzerinde etkili olmaları yönünde bir kamu diplomasisi çalışması yürütülmesi gerekmektedir.” (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016)* Özellikle Lizbon Antlaşması ile Avrupa vatandaşlarının zihninde olumlu bir imaj oluşturulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. AB'ye üyelik sürecinde Avrupa vatandaşlarının iradelerine başvurulması Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarına daha fazla ağırlık vermesini zorunlu kılmaktadır.

Alagöz, hedef kitleye göre kamu diplomasisi çalışmalarının yapılması gerektiği hususunu ön plana çıkararak soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“Her kamu diplomasisi faaliyetinde olması gerektiği gibi öncelikle dinleme tekniğiyle hangi ülkeye nasıl*

yaklaşılması, önceliğin hangi alana verilmesi ve hangi araçların kullanılması gerektiği hususunda bilgi toplanmalıdır. Herkese uyacak bir kamu diplomasisi stratejisi izlemeye çalışmak büyük hata olur, çünkü bazı toplumlarda düzeltilmesi gerek yanlış veya eksik bilgiler iken bazı toplumlarda önyargılar, tarihi düşmanlıklar gibi ele alınması gereken daha ciddi unsurlar mevcuttur. En kısa sürede sonuç verecek tekniğe karar vermek kolay değil, çünkü bilindiği gibi kamu diplomasisi doğası itibariyle uzun vadeli bir iletişim öngörmekte. Ancak belki değişim diplomasisi üzerinde özellikle durmakta fayda olabilir, zira Türkiye'ye eğitim için gelen öğrenciler, araştırmacılar, akademisyenler veya profesyonel bilgi alışverişi için gelenler Türk kültürünü, yaşantısını, kurum ve kuruluşlarını daha yakından tanıma ve insanlarla paylaşımında bulunma imkânı kazanmaktadır. Bu şekilde kazanılan dostluklar, paylaşımlar ve yıkılan önyargılar Türkiye'nin imajı açısından çok önemlidir. Türkiye'nin AB üyeliğine ilişkin olumlu görüş bildirmede Erasmus ile Türkiye'ye gelen öğrencilerin ilk sırada yer aldığı göz önünde tutulmalıdır." (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Alagöz, kamu diplomasisi faaliyetlerinin eğitim alanında da etkin şekilde devam ettirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda öğrenci değişimlerinin yanısıra özellikle bilgi alışverişi için yabancı devletlerin bilim insanları ve araştırmacıları ile iş birliği içerisinde yapılacak faaliyetler Türkiye imajına olumlu yönde katkı yapacaktır. Sancar ise, Türkiye'nin AB'ye üyelik yolunda "öncelikle AB üyelik sürecinde etkili olan kanaat önderlerine ulaşılmalıdır." (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016) diyerek kamu diplomasisi aktörlerinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Yıldırım, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde yapılması gereken önemli noktaları şu şekilde belirtmiştir: "Türkiye-AB arasındaki ilişki son zamanlarda birbirinden uzaklaşmış görünmektedir. Özellikle insan hakları, özgürlükler, basın özgürlüğü, demokrasi gibi konularda sıkça eleştirilen Türkiye, 15 Temmuz darbe sonrasında da haklılığını anlatma, ispatlama çabaları içindedir. Elbette ki ülke politikalarının iyileştirilmesi ilk yapılacak girişimlerin başında gelmektedir. Ancak öte yandan kamu diplomasisinin temel aktörlerinden olan STK'lara, üniversiteler, kişisel girişimlere, kültür-sanat, spor diplomasisine bu konuda çok büyük görevler düşmektedir. Özellikle ekonomik ve siyasi anlamda güçlü, hatta 1999 Helsinki Zirvesi sonrasında Türkiye'nin aday statüsü kazanmasında rolü olan TÜSİAD gibi kurumların AB yolundaki çalışmaları çok kıymetlidir. İktisadi Kalkınma Vakfı'nın ve Türkiye

Tanıtma Vakfı'nın çalışmaları da oldukça önemlidir. Bu konuda başarılı olabilmek için hem devlet hem de bu tarz sivil yapılanmaların organize çalışması büyük önem arz etmektedir.” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, AB üyelik sürecinde özellikle sivil toplumun karşılıklı iletişimde ve faaliyetlerde bulunması gerektiği üzerinde durarak soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“Türkiye'nin hala AB üyeliği hedefi olduğunu varsayacak olursak, iş birliği üzerine kurulu projeler en doğrusu olacaktır. Tanıtımdan ziyade sivil toplumun, üniversitelerin, meslek odalarının Avrupalı meslektaşlarıyla beraber çalışabileceği ziyaretler, çalıştaylar, konferanslar düzenlenmesi daha iyi olacaktır.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)*

Sancak: *Türkiye AB tarafından çok yakın takip edilen bir ülke, bu nedenle de birkaç alanda yapılacak faaliyetler yeterli olmayacaktır. Burada isim olarak birkaç araç ve yöntemden söz etmek bence doğru olmayacaktır. Kullanılabilecek hemen her yöntem ve araç(dış yardım vb hariç) kullanılmalıdır.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)*

Aydemir: *“Türkiye'nin uluslararası platformda prestijini büyük ölçüde arttıracak, Avrupa'da pozisyonunu güçlendirecek, Avrupa kamuoylarında pozitif algıyı oluşturacak veya geliştirecek kitle iletişim araçlarına ihtiyaç vardır. Ancak uygulamakta olduğu politikaların başarılı olabilmesi için kamu diplomasisi uygulamaları evrensel değerlerle dizayn edilmelidir. Evrensel değerlere saygılı bir Türkiye'nin kültür, eğitim, lobicilik ve savunuculuk uygulama alanını aktif olarak kullanması gerekir. Ayrıca bu uygulamalar yerine getirilirken kamu diplomasisini yürüten kuruluşlar ortak bir amaç doğrultusunda hareket etmelidir.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)*

Ceyhan: *2002-2012 dönemi ise hem Türkiye'nin hem de uluslararası hem iç siyasi ve ekonomik yapılanma anlamında KD uygulamalarını ülkenin yumuşak gücü kapsamında değerlendirip uygulama şansına eriştiği dönem olmasından dolayı önemlidir. Uluslararası konjonktür içerisinde, dünya ekonomik bir kriz içerisindeyken, Türkiye, o ekonomik krizi 2001 yılında yaşamış, ekonomisini yeniden yapılandırmalar ile güçlü hale getirmiş ve siyasi anlamda birçok sıkıntısını giderebilme ortamını sağlamış*

bir yapıdadır. Bununla birlikte, ABD'nin 11 Eylül saldırılarından sonra uygulamış olduğu askeri güç, bu devletin amaçlarını elde etmek adına siyasi manipülasyon, kara propaganda ve yalana varan siyasi söylemlerde bulunması, ABD'in itibar kaybına neden olmuş, bu durumda Türkiye'yi ABD eksenli politikadan göreceli olarak sıyrılarak kendi politikalarını üretme noktasına getirmiştir. Bu ortam içerisinde, Türk dış politikası da yeni bir yapılanma içerisine girerek, denge politikasından daha aktif bir politika izleme yöntemini benimsemiştir.

Tüm bu açılardan bakıldığında Türkiye'nin KD politikasına geçişinin nasıl bir ortamda olduğu önemlidir. Daha önce bahsettiğim gibi, Türk KD'si 2003 yılında şekillendi ve iyi bir sistematik program içerisinde şekillendirildi. Ancak, Türk KD'si birçok unsur nedeniyle maalesef kesintiye uğradı. KD, medya, kültür, spor, sanat, eğitim, vb. alanlarla birlikte uygulandığında etkin olan bir yapılanma. Tüm bu saydığım unsurlar bireyin etkin olduğu alanlar. Tüm bu alanlarda etkin bir reform gerektiğini düşünüyorum. Bireyin yetenek ve kalitesinin artması, devletin eğitim, medya, sanat, kültür, spor, vb. tüm alanlara koşulsuz destek vermesi, çağın koşulları doğrultusunda politikalar uygulaması önemli bir KD yapılanmasıdır. Bu konudan İngiltere örneğinde bahsetmiştim. Önemli olan nokta, eksiklerimizin ne olduğunu iyi tespit etmek, o eksiklikleri giderecek hangi araç ve yöntemlere sahip olduğumuzu belirlemek, öncelikle o eksiklikleri giderecek politikaları düzenleyip, uygulamaya geçmek gerektiğini düşünüyorum. Bunun 2002-2012 yılları arasında Türkiye başarmıştı. Gerekli reformları yapıp, eksiklikleri giderip, bu politikaları sürekli hale getirmişti. Bu politikalara devam edilmesi, KD'nin ana unsuru olan "algı yönetimi" bakımından da önemli rol oynadığını düşünüyorum. Türkiye'nin en başarılı olduğu dönem bu on yıllık dönem." (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018)

3.10.5. Sürdürülebilir Kamu Diplomasisi Üzerine Fikir Alışverişi

Türkiye'de sürdürülebilir kamu diplomasisi faaliyetlerini gerçekleştirebilecek bir kurumun varlığına ihtiyaç duyulduğu üzerine, çalışmada çıkarımlarda bulunulmuştu. Bu alanda daha fazla koordineli çalışabilecek ve kamu diplomasisi faaliyetleri yürütebilecek bir yapının oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda katılımcılara şu sorular yöneltilmiştir:

“Sizce Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetlerini kurumsal olarak sadece Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü mü organize etmektedir? Katkıda bulunan kurumlar hangileridir?”

Köksoy, Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten kurumsal örneklerden söz ederek şu şekilde cevaplamıştır: *“Dışişleri Bakanlığı da Türkiye’nin kamu diplomasisi aktörlerinden biri, diğer kamu kurumları (Cumhurbaşkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, AB Bakanlığı vb.) gibi. Ve kamu diplomasisi kapsamına giren uygulamalar yapıyor. Türkiye’nin kamu diplomasisi politikalarının hem stratejik olarak hem de uygulama olarak geliştirilmesinde sorumluluk sahibi. KDK’nın kuruluş amaçlarına bakıldığında Türkiye’nin kamu diplomasisi stratejilerinin, politikalarının, uygulamalarının ve kurumlarının geliştirilmesi, koordinasyonu ve yönetilmesi yer almaktadır. Ancak gerek bağlı olduğu kurum (başbakanlık) gerekse bugüne kadarki faaliyetleri böyle bir amacı yerine getirebilecek güce ve performansa sahip olmadığı yönündedir. Kamu diplomasisinin doğrudan bir hükümet kurumu tarafından yönetilmesi, sivil kurum ve toplum katılımının eksikliği şu an en büyük sorun olarak belirtilebilir. Türkiye’nin uluslararası itibarı sadece hükümete bağlı bir kurum tarafından temsil edilemez. Ki bunu yapabilecek bir kapasitesi ve gücü de yok. Kamu diplomasisinin ana koordinasyon kurumu partiler üstü, hükümet-sivil toplum ortaklığında, koordinasyonda ve güçte (mali, insan kaynağı, yetki) olmalıdır. Cumhurbaşkanlığı ya da TBMM koordinasyonunda bir yapı olabilir. Ama hükümet ve devletin bu politikalarda koordine edici, yol gösterici rolü önemlidir. Etkin kamu diplomasisi yürüten birçok ülkede de yapılar bu şekilde kurulmakta ve işletilmektedir.”* (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Doğrudan hükümet yönetiminde olan kamu diplomasisi faaliyetlerinin yetersiz kalacağı yönünde çıkarımlarda bulunan Köksoy, kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi açısından Cumhurbaşkanlığı ya da TBMM’ye bağlı bir kurumsal yapıyı işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışmada Köksoy’un da kamu diplomasisi ile ilgili ifade ettiği gibi bir yapı oluşturulması amacıyla model önerisi oluşturulması amaçlanmıştır.

Sancar, kurumlarda bu tür görevleri icra eden yetkililerin bulunduğunu ifade ederek şu şekilde cevaplamıştır: *“Her birimde bu konuyla ilgili yetkili kişiler bulunmaktadır. KDK koordinatörlük görevini üstlenmektedir.”* (G. Aslı Sancar, yazılı

iletişim, 25 Eylül 2016) Buradan hareketle kamu diplomasisi faaliyetlerinin organize edilmesi ve yürütülmesi açısından kendi planlama, bütçe ve insan kaynağına sahip, çeşitli algı araştırma faaliyetleri yürütecek ve bölgesel veya küresel sorunlar ile ilgili incelemelerde bulunabilecek yetki sahibi bir kurumun oluşturulması Türkiye’de kamu diplomasisinde ki yetersizliğe engel olacak bir adımı oluşturacaktır.

Yağmurlu, KDK’nın kamu diplomasisi faaliyetlerinde yetersiz kaldığı görüşünü ileri sürerek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Bence Dışişleri bu işin esas sahibi durumunda, KDK özellikle Kalın’ın ayrılmasından sonra Başbakan’a danışmanlık yapan bir kurum niteliğine büründü.”* (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) Çalışmada KDK faaliyetleri üzerinden Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda KDK’nın Türkiye’nin dünya kamuoyu karşısındaki saygınlığını artırmaya ve tanıtımına yönelik faaliyetleri yetersiz görülmüştü. Bu nedenle çalışmada Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarının sistematikleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla birtakım önerilerde bulunuldu.

Alagöz, KDK haricinde Dışişleri Bakanlığı ve dış temsilciliklerin kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirdiğine yönelik görüşleri ile soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“KDK’nın kuruluşunun yakın dönemde gerçekleştiği göz önüne alındığında sadece bu kurumun organize etmediğini (uygulamada öyle görünse de) söylemek kolay olacaktır. Zaten Dışişleri Bakanlıkları ve büyükelçilikler tarafından, kültürel ve lengüistik alışverişi ve akademik değişimleri yaygınlaştırma amaçlı uygulanan programlar kamu diplomasisinin en önemli araçlarındandır. Dışişleri Bakanlığı’nın yakın dönemde yeniden yapılanmaya gitmesi, özellikle Afrika’da yeni temsilcilikler açılması, kamu diplomasisi anlamında kayda değer gelişmelerdir. Yine Dışişleri Bakanlığı ve dış temsilciliklerin internet sayfaları veya sosyal medya aracılığıyla savunma tekniği yürüttüğü, kültür diplomasisine destek verdiği, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri gerçekleştirdiği gözden kaçırılmamalıdır.”* (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Bu doğrultuda Türkiye’de sadece KDK’nın kamu diplomasisi faaliyetleri organize etmediği bunun yanısıra Dışişleri Bakanlığı ve dış temsilciliklerin de bu yönde faaliyetleri olduğu söylenebilmektedir.

Yıldırım, Türkiye’de kamu diplomasisi alanında KDK ile birlikte Dışişleri Bakanlığı’nın da yurt dışı tanıtım faaliyetlerine yer verdiğini belirterek soruyu şu

şekilde yanıtlamıştır: “Kamu diplomasisi tek bir koldan yürütülemez. Kamu diplomasisi hem Dışişleri Bakanlığı hem de Başbakanlığa bağlı KDK tarafından çeşitli çalışmalarla yürütülmektedir. Dışişleri Bakanlığı’nın da yurtdışı tanıtım konularında birçok faaliyeti bulunmaktadır. Türkiye’de KDK bu konuda tek karar ve yönetim merci değildir.” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmaları ile ilgili önemli hususların altını çizmiştir: “Evet, ama onlar kültürel ilişkiler kavramını kullanıyorlar. KDK su anda pek bir şey yapmıyor. Hatta kurulduğundan beri KDK iç izleyiciye yönelik (publicaffairs) çalışmalar yapmakta.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak: KDK’nın kuruluş amacı bu olsa da böyle bir organizasyonu gerçekleştirebilecek personel kapasitesi olduğunu düşünmüyorum. Kanaatim, alanda faaliyet gösteren kurumlar birbirinden bağımsız olarak faaliyet yürütmektedirler. Dışişleri Bakanlığı ise diğer kurumların yanında(TİKA, Yunus Emre Enst., TRT, DİB vb) kamu diplomasisi faaliyetleri bağlamında daha zayıf kalmaktadır.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)

Aydemir: “Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasisi faaliyetleri uygulamıyor. Bugün itibarıyla kamu diplomasisi faaliyetleri uygulama amacı da yok. Tabi gelecekte ne olur bilemem. KDK’nın kamu diplomasisi faaliyetlerini organize etmede bir fonksiyonu söz konusu değil. Sadece adı var. Kamu diplomasisi birkaç faaliyetle icra edilecek basit bir konu değil.

“Türkiye’nin kamu diplomasisini yürüten kuruluşlar ortak bir amaç doğrultusunda birleşmeden kurumsal güçleri temelinde hareket etmektedir ve kamu diplomasisi uygulamaları dış politika temelinde hazırlanmaktan ve yürütülmekten yoksun olarak bir Türkiye tanıtımı gibi yürütülmektedir.” (Emrah Aydemir, Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya, İstanbul: Kalkedon, 2016, s.444.) (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: KDK, Türk KD’si noktasındaki unsurlardan sadece bir tanesi. Türk Dış İşleri Bakanlığı bu noktada en önemli unsur olarak karşımıza çıkıyor. Türk KD’sinin ve dış politikasının daha önce bahsettiğim hedefler doğrultusunda yapmış olduğu girişimler ve yeni coğrafyalarda, çok çeşitli alanlarda edindiği yeni sorumluluklar,

Türk Dış İşleri Bakanlığı'nın ve Teşkilat Kanunu'nun yeniden yapılandırılmasına neden oldu. Türkiye, bu noktada KD eylemlerinin gerekliliklerini yerine getirmek için ilk aşamada, Bakanlığın insan kaynaklarını zenginleştirme yoluna gitti. Dışişleri faaliyet alanını çok genişletti. Yeni temsilcilikler açılmış ve bu yeni temsilciliklerde görev alacak üst düzey daha süratle devreye sokabilmek için büyükelçi olma yaşı aşağı çekildi. Gelecek on beş yılın ihtiyaçları göz önüne alınarak, 2100 civarında yeni kadro açıldı. Konsolosluklar içerisindeki "memur" tanımları yeniden düzenlendi. Memur yapısı "idari memur", "ihtisas memurları" şeklinde ayrılarak ve başarılı memurların geçişkenliği sağlandı. Bununla birlikte, Dış İşleri Bakanlığına daha kaliteli öğrenciler çekebilmek ve Bakanlığın yeni düzenlemesine uygun bir personel yapısı oluşturulmak adına, tarih, psikoloji, vb. alanlarda eğitim almış kişilerin Dış İşleri bünyesinde görev alabilmesine olanak tanındı. Dış İşleri Eğitim Merkezi, Diplomasi Akademisi adı altında yeniden yapılandırıldı ve meslek memurlarına yüksek lisans düzeyinde eğitim vermeye başladı. Konsolosluk çalışanlarının, başta komşu ülkeler olmak üzere, dünyanın önde gelen dillerini öğrenmeleri sağlanmaya çalışıldı. İkinci olarak, yapısal değişimi ve getirilerini desteklemek için on adet yeni genel müdürlük kuruldu. Üçüncü olarak, Dış İşleri personelinin, özellikle mahrumiyet bölgelerinde görev yapan personelin yaşam koşulları iyileştirilmeye çalışıldı ve isteklendirme çalışmaları yapıldı. Yani bakıldığında, TDİB çok geniş kapsamlı bir yapılanmaya gitti. Teşkilat Kanunu da Türk KD ilke ve amaçları doğrultusunda yeniden şekillendirildi. Türk KD uygulamalarının, yurt içi/dışı akademik kurumlar ile yurtiçi/dışı kurumlar arasında araştırma yapmak ve organizasyonlar düzenlemek adına çalışmalar yapması amacıyla TDİB'e bağlı Stratejik Araştırma Merkezi kuruldu.

Bununla birlikte, AB Bakanlığı da Türk KD'si içerisinde önemli bir unsurdur. Özellikle Sivil Toplum, İletim ve Kültür Başkanlığı'nın görev tanımına bakıldığında, Avrupa Birliği ve katılım süreci hakkında iç ve dış kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamak, Avrupa Birliği İletişim Stratejisi'ni hazırlamak ve uygulamak, Avrupa Birliği İletişim Stratejisi kapsamındaki projeler için tahsis edilen her türlü mali kaynağı yönetmek ve özel sektör, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak adına çeşitli faaliyetlerde bulundu. Bu doğrultuda, AB ile ilgili mesajların TV, radyo, gazete, dergi, sosyal medya vb. iletişim araçları ile verilmesini sağlayacak girişimleri sağlamak adına medya kuruluşlarının

AB'deki muadilleri ile iş birliğini geliştirmeye yönelik projeler ürettiler. Ulusal ve yerel TV ve radyo kanalları için hazırlanmış programlar kapsamında bilgilendirme çalışmaları yaptılar, yazılı ve görsel medyanın AB ile ilgili konulara daha fazla yer vermesini sağlayacak girişimlerde bulundular, genel yayın yönetmenleri, köşe yazarları ve muhabirler ile periyodik görüşmeler yaptılar, diyalog toplantıları yaptılar ve sosyal medyanın etkin kullanımı için çalışmalar yaptılar.

Bunlara ek olarak Başbakanlık Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Başbakanlık Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İşler Daire Başkanlığı, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu çalışmaları da Türk KD'sine önemli katkılar vermiştir. Görüldüğü üzere KDK, birçok önemli devlet kurumunun yapılandırılmasından sonra ve uygulanan eylem planındaki ihtiyaçtan ortaya çıkmış bir kurumdur.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018)

Bir diğer soruda ise aşağıdaki gibi kamu diplomasisinin içerdiği geniş alan ile ilgili koordinasyon ve faaliyetlerin yeterliliği noktasına değinilmiştir:

“Konu ile ilgili mevcut literatürde kamu diplomasisinin geleneksel diplomasiden, iletişimde bulunulan aktörler bakımından, daha geniş bir alan olduğu belirtilmektedir. Eğer kamu diplomasisi geleneksel diplomasi anlayışından daha geniş bir alan ise, sizce kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinatörlük düzeyinde (Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü- KDK) faaliyetlerini sürdürmesi yeterli midir? Bu hususta önerileriniz var mıdır?”

Köksoy'a göre, “Dışışleri bu tarz organizasyonlar gerçekleştiriyor; diplomasi, diyalog, iş birliği ve arabuluculuk faaliyetleri doğrudan bu amaca hizmet ediyor. Ancak bunları kamu diplomasisi yaklaşımı çerçevesinde değil, geleneksel dış politika ve diplomasi anlayışı çerçevesinde gerçekleştiriliyor oluşu önemli bir eksiklik. Gerek Dışışleri Bakanlığı gerekse KDK'nın işleyişine bakıldığında yapılanma ve faaliyetlerin yürütümünde bu iki kurumun arasında da bir koordinasyonun olmadığı görülecektir. Koordinatörlük düzeyinde bir koordinasyon biriminin Dışışleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, AB Bakanlığı hatta Cumhurbaşkanlığı gibi kurumları koordine edebilmesi de gerçekçi görülüyor. Tekrar yapılanmaya ihtiyacı var.” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Köksoy'un da ifade ettiği gibi ve ayrıca çalışmada da

üzerinde durulan önemli noktalardan biri olan kamu diplomasisinin koordinesi yeniden bir yapılanma gerektirmektedir. Sancar'ın, bakanlığın bu tür organizasyonları gerçekleştirdiği yönündeki görüşü çerçevesinde, kamu diplomasisi faaliyetlerinin bakanlık düzeyinde gerçekleştirilmesinin hükümetler nezdinde politikaların üretileceği durumunu ortaya çıkaracağı ve bunun sınırlılıklarının aşılamayacağı problemi gündeme gelmektedir (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016). Yağmurlu ise, ABD örneğinde olduğu gibi kamu diplomasisi faaliyetlerinin ayrı bir örgütlenme üzerinden gerçekleştirilmesinin daha etkili olabileceği yönünde görüşünü aktarmıştır (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016).

Yıldırım, Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir ülke politikası gibi bağımsız bir şekilde yürütülmesi gerektiği yönünde kamu diplomasisinin uygulama yöntem ve teknikleri açısından önemli görüş ve önerilerde bulunmuştur. Bu doğrultuda soruyu şu şekilde yanıtlamıştır: *“KDK'nın çalışmaları yeterli değildir. Ancak bu görev sadece Dışişleri Bakanlığı'nın tek başına yapabileceği bir çalışma da değildir. Dediğiniz gibi kamu diplomasisi resmi diplomasinin kurallarından ve çerçevesinden daha geniş bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çok aktörlü ve çok kurumlu bir biçimde yürütülmelidir. KDK zaten Başbakanlığa bağlı bir kurum, Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi ve uluslararası tanıtım konusunda birtakım çalışmaları var. Bunun da yeterli gelmediğini söyleyebiliriz. Ancak işlerin organize gidebilmesi için KDK gibi bir koordinatörlük tarafından da yürütülmesi gereklidir. Fakat bu koordinatörlüğün gerçekten de koordinasyon görevini yürüterek hem devlet kanadındaki hem de sivil kanattaki çalışmaları bir ülke politikası olarak organize etmesi gereklidir. Örneğin Amerika ve İngiltere gibi ülkeler de böyle birimler var. Şu da olması gereken bir gerçek ki KDK gibi yapıların hükümetlerin çerçevesi dışında bağımsız kuruluşlar olması gerekir. Yani KDK hükümetlerin sesi olmadan, hükümetler üstü çalışmalıdır.”* (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, KDK ve Türkiye'de kamu diplomasisi uygulamaları ile ilgili şunları aktarmıştır: *“Kamu diplomasisi için diplomasiden daha geniş bir alan diyemem. Koordinatörlük olması ve Başbakanlık altında kalmasının sebepleri bütünüyle Ankara bürokrasi ile alakalı. Kurulduğundan beri 0 (sıfır) bütçe ile çalışan bir koordinatörlük. Dolayısıyla kendilerine çok haksızlık etmek istemiyorum. Ama çalışmalar yetersiz.*

Koordinatörlük düzeyi makul olsa da Dışişleri ile daha yakın çalışan ve Başbakanlık bürokrasisi içerisinde kaybolmayan bir yapı daha verimli olacaktır.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak: “Türkiye son dönemde kamu diplomasisinin öneminin farkına varmış bir ülke görüntüsü ile hareket etmektedir. Ancak bu henüz on yıllık geçmişi olmayan çok yeni bir durumdur ve arzu edilen gelişmelerin sağlanması için zamana ihtiyaç vardır. Bunun yanında bu alanda birçok farklı kurum faaliyet göstermektedir. Yapılanları sadece KDK organizasyonundaki faaliyetler olarak değerlendirmek bence doğru değildir.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)

Aydemir: Kesinlikle yetersiz. Türkiye konunun öneminin hala farkında değil. Kamu Diplomasisi Müsteşarlığı kesinlikle kurulmalıdır.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: “KD, daha önce bahsettiğim gibi görece yeni bir kavram. Aslında yurtdışı “algının yönetilmesi” ve Türkiye’nin çıkarları doğrultusunda destek bulma çabası TDP içerisinde her zaman önemli bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Ancak bunun, koordineli bir şekilde yapılmaya başlanması 2003 yılı. KDK, bu noktada ön planda olsa da TDP içerisindeki TDİB, AB Bakanlığı gibi kurumlar, BYEGM gibi kurumlar Türk KD’sinin önemli unsurlarını oluşturdular. Örneğin, BYEGM HABER Merkezi’nde günün her saati dünya basını takip edildi. Gündemin nabızı tutularak ülkemiz ile ilgili çıkan haberlerin 40 dilden Türkçeye tercümesi yapıldı, Devlet Enformasyon Sistemi’ne (DES) aktarılan dünya ve Türkiye medyasındaki gündeme ilişkin haberler doğru ve hızlı bir şekilde devletin ilgili makamlarına iletilmesi sağlandı. Bu çalışmalar TDP’nin gün be gün revize edilmesine yardımcı oldu. Ayrıca, BYEGM, Türk basınının “Yeni Medya” düzenine entegrasyonu için yeni metot ve yaklaşımlar geliştirdi. Geleneksel medyanın geleceği yakalayabilmesi ve gücünü koruyabilmesi için web ve mobil tabanlı uygulamalar ile sosyal medya alanlarındaki yeni fırsatları araştıran Genel Müdürlük, eğitim ve bilgilendirme toplantılarıyla gerek basın gerekse kamu aktörlerine danışmanlık hizmeti verdi. Bunlar büyük faaliyetler. Sadece bu kurumlar da değil, Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Ulusal Ajans, devlet yapılanmasının dışında TESEV, TASAM gibi düşünce kuruluşları da katkı sağladı. Türk KD’sini 2003 olarak tarihlendiriyoruz, sonuçta KDK 2010 yılında

kurulmuş bir kurum. Yani 2003'ten bu yana Türkiye Cumhuriyeti Devleti yapısal reformlarla TDP'sini o dönem içerisinde kurumsal ve fikirsel olarak geliştirmeye çalıştı.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018) Turan ise soruya karşılık şu görüşleri savunmuştur: Hayır yeterli değil elbette. Fakat diplomasinin geçmişi daha eski olduğu için ve geleneksel olarak hala birçok kamu diplomasisi uygulaması zaten geleneksel diplomasinin içinde yürütülmekte. Bunlar tam olarak ayrıştırılmadan Kamu diplomasisi koordinatörlük seviyesinden kurtulamayacaktır.” (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018)

Türkiye'nin dünya kamuoyu karşısındaki imajı açısından ve dış politikadaki öncelikli amaçlarından olan AB'ye üyelik sürecinde sürdürülebilir kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülebilmesinin önemi açısından aşağıdaki soru sorulmuştur:

“AB'ye üyelik sürecinde kamu diplomasisi uygulamalarının sürekliliği ve sistematikleştirilmesi Türkiye'nin AB'ye üyeliğine nasıl bir etkide bulunacaktır?”

Köksoy, dünya kamuoyu karşısında olumlu algı oluşturabilmenin yöntemlerini kamu diplomasisi üzerinden şu şekilde gerekçeleri ile birlikte ifade etmiştir: “*Kamu diplomasisi politikaları ve uygulamaları, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerini ve dış politikalarını destekleyecektir, bu politikaların uygulanabilmesi için olumlu bir hava yaratacaktır. Sadece dış politikasını da değil, turizmini, dış yatırımlarını, ihracatını ve imajını da arttıracaktır. Hayatında hiç İsveç'e, Japonya'ya ya da Kore'ye gitmeyen ancak bu ülkeler anıldığında olumlu görüş bildiren insanların algılarını biçimlendiren sadece o ülkelerin dış politikaları mıdır? Ortadoğu sorunu hakkındaki girişimleri midir? Hayır, hatta hiçbirimiz bu ülkelerin dış politikalarını da çoğu zaman bilmeyiz. Ama bu ülkelerin yumuşak güçleri olarak nitelendirilebilecek teknolojik ünleri, mitolojik efsaneleri, markaları ve ihraç ürünleri algularımızda çok daha etkin ve olumlu. Maalesef Türkiye'nin binlerce yıllık kültür ve değerlerini sadece biz biliyoruz ve yine kendimize anlatıyoruz. Bunların yabancı halklara ve toplumlara hakkıyla anlatılması ve gösterilmesi şimdilik gerçekleştirmediğimiz bir konu. Türkiye uzun yıllar kültür ve turizm tanıtımları yapmasına rağmen bunlar kısa dönemli ve reklam niteliğinde olduğundan kalıcı ve anlamlı bir etki bırakamamıştır. Dolayısıyla kamu diplomasisi yaklaşımı kısa dönemli ve taktiksel faaliyetlerin üzerine değil uzun dönemli, kalıcı ve stratejik hedefler üzerine inşa edilmelidir. Bu yapılabilirse Türkiye'nin dış tanıtımına ve*

ilişkilerine de yeni bir soluk ve anlayış getirebilecek özellikler kazandırılabilir.” (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Gerçekten de görüleceği üzere yumuşak güç ile dünya kamuoyu karşısında olumlu algı oluşturabilmek mümkündür. Ancak bunu yapabilmek için sosyal, kültürel ve toplumsal değerleri daha etkili bir şekilde sunacak yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yolu da kamu diplomasisi yöntem ve tekniklerinin etkili şekilde hayata geçirilmesi ile algı düzeylerinde Sancarın’da belirttiği gibi “olumlu bir etki” oluşturacağı görüşü savunulmaktadır. Bu doğrultuda Yağmurlu ise, olumlu imajın dış politikada siyasal iradenin elini güçlendireceğini ve yine Nye’in ifadesiyle yumuşak gücün de bir güç olduğunu ve gücün iyi bir şey olduğunun altını çizmektedir (A. Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016).

Alagöz, Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde Avrupa halklarının iradesini göz önünde bulunduran devlet yöneticilerine değinerek soruyu şöyle yanıtlamıştır: *“Burada Fransa eski Başbakanı Michel Rocard’ın Avrupa kamuoyunun Türkiye’yi algılayışı değişmediği sürece, AB liderleri bu ülke hakkında gerekli cesur kararları alamazlar sözü hatırlanmalı. Demokratik ülkelerde aynı zamanda seçmen olan halkın görüş ve düşüncelerini yöneticilerin göz önünde bulundurmamak zorunda olduğu unutulmamalı. Bu sebeple Türkiye’nin Avrupa kamuoylarına ulaşması AB üyeliği açısından büyük önem taşıyor, zira bazı ülkeler Türkiye’nin üyeliğini referanduma götüreceğini duyurmuştu. Dolayısıyla sistematik ve sürekliliği olan kamu diplomasisi faaliyetleri ile halklarla iletişime geçilmeli.”* (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Bu kapsamda kamu diplomasisinin sistematik ve sürdürülebilir olmasının önemi ortaya konmaktadır. Dolayısıyla AB’ye üyelik sürecinde sistematik ve sürdürülebilir kamu diplomasisi faaliyetleri ile Avrupa vatandaşlarının ön yargılarının kırılması ve doğru bilinçlendirilmesi bu süreçte etkili olacaktır.

Yıldırım, Türkiye’nin kamu ve kültürel diplomasi bağlamında derin ve köklü bir alt yapıya sahip olduğunu ve bunu kullanabilmesi gerektiği hususunda çıkarımlarda bulunmuştur: *“Kamu diplomasinin önemini ve kapsamını daha yeni yeni anlamaya çalışan Türkiye, bu konudaki yol haritasını henüz netleştirmiş değildir. Kamu diplomasisinin özellikle de yumuşak gücün temel üç ayağı olan siyasi değerler, dış politika ve kültürel diplomasi arasında genel olarak baktığımızda KDK’nın çoğunlukla siyasal enformasyona daha çok ağırlık verildiği gözlenmektedir. Kültürel diplomasi*

ayağı ne yazık ki çok eksik kalmaktadır. Türkiye kamu ve kültürel diplomasi bağlamında çok derin ve köklü bir alt yapıya sahip olmakla birlikte bunları yeterince dünya kamuoyunda anlatamamaktadır. Dış politika ve siyasi davranışlar uluslararası ilişkileri düzenleyen ana konular olmasına rağmen ancak üç ayağın birlikte çalışması diğer toplumları etkilemek, onların kalplerini ve zihinlerini kazanmak, ortak platformlarda buluşmak ve kalıcı dostluklar yaratılması konusunda Türkiye'nin işini daha kolaylaştıracaktır. Tüm aktörleri ile entegrasyon içinde yapılan kamu diplomasisi faaliyetleri Türkiye'nin güven, itibar ve sağlıklı diyalog ortamını inşa edebilir. Doğru çalışmalarla hem yurtiçinde hem de yurtdışında kamuoyunu harekete geçirebilir, olumsuz algıları değiştirebilir. Özellikle bilgi çağının imkânlarını kullanarak stratejik iletişim taktikleri ile Türkiye'nin imajını düzeltebilir.” (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, kamu diplomasisi faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanması ve sistematikleştirilmesi ile ilgili şunları belirtmiştir: *“Olumlu bir etki oluşturacaktır kesinlikle. Yalnız iç ve dış politikada son dönemlerde yaşadığımız değişimlerin de gösterdiği üzere, sürekli ve sistematik bir kamu diplomasisi bizim için çok zor.” (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)*

Sancak: *“Kamu diplomasisi uygulamaları tek başına sonuç doğurabilecek faaliyetler değildir. Yürütülen diğer politikaların etkisinin artırılmasında ya da kolaylaştırılmasında katkı sağlamaktadırlar. Bu nedenle ikincil bir etkisi olacağı kanaatindeyim.” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)*

Aydemir: *“Pozitif bir etki oluşturacaktır. Belirmeliyim ki olumlu imaj için evrensel değerlere saygılı ve evrensel değerlerle donanmış bir kamu diplomasisi uygulanması şarttır.” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)*

Ceyhan: *“KD, dış politika araçlarından bir tanesidir. Ancak, özerk bir yapısı bulunmasından dolayı etkisi son derece fazladır. Özerk yapıdan kastım, bireyi ve iç politika unsurlarını göz önüne almadan KD planlamasının yapılması veya dış politikada proaktif bir yapı uygulanmaya çalışılması geri tepme etkisi ile sonuçlanacaktır. Türkiye bunu Özal döneminde Türkî Cumhuriyetler noktasında yaşadı. Kendi iç problemlerini ve alt yapı eksikliklerini gidermeden, Türkî Cumhuriyetlerin*

“ağabeyliği” statüsüne soyunmak sonuçta Türkiye açısından Türki Cumhuriyetlerin desteğini kaybetme noktasına kadar geldi. Bu nedenden dolayı, ülke birey ve alt yapısının kaliteli hale getirilmesi, yaratacağı algı bakımından dış politikanın elini kuvvetlendirecektir.” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018)

Çalışmada, kamu diplomasisinin yeniden yapılandırılması ve kamu diplomasisine kurumsal kimlik kazandırılması kapsamında model oluşturulması amaçlandığından bu bağlamda katılımcıların görüşlerine şu soru ile başvurulmuştur:

“Geleneksel diplomatik ilişkilerin yönetilmesi ve sürekliliği için Türkiye’nin yurt dışında büyük elçilikleri açılmıştır, ayrıca ekonomik ilişkilerin devamlılığının sağlanması için de yine yurt dışında konsolosluklar bulunmaktadır. Türkiye’nin diğer ülkeleri daha doğru anlayabilmesi ve görüşlerini doğrudan aktarabilmesi için cumhurbaşkanlığına veya başbakanlığa bağlı, kendi bütçe ve planlaması olan, yıllık Stratejik İletişim Planları üreterek bu plana uyan bir “kamu diplomasisi kurumu” oluşturulması sizce ne tür avantajlar sağlayabilir? Bu kurumun yurtdışında büyük elçilikler bünyesinde temsilciliklerinin bulunması ve Türkiye’deki merkez kurumla düzenli olarak iletişimde bulunmasının faydaları sizce neler olacaktır?”

Köksoy, uluslararası sorunların Türkiye üzerindeki olumsuz etkilerini önleyebilecek bir kurumun oluşturulması ile bütün sorumluluğun siyasi aktörlere yüklenmeyeceği açısından bir görüş belirterek konuya şöyle açıklık getirmektedir: *“Türkiye’nin kamu diplomasisi yaklaşımı halen çok erken dönemlerini yaşıyor. Türkiye, modern kamu diplomasisi yaklaşımına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Gerek kronik önyargılar gerekse güncel sorunların yarattığı olumsuz imajlar ve algularla mücadele edebilecek, yabancı halklara ve kamuoylarına olayları ve politikaları birinci ağızdan ve yüz yüze anlatacak, sadece siyasal aktörler değil tüm toplum katmalarıyla sağlıklı ilişkiler geliştirebilecek kamu diplomasisi aktörlerine ve faaliyetlerine ihtiyacımız var. Bütün yükü ve sorumluluğu sadece siyasal aktörlerin ve dış işleri diplomatlarının omuzlarına bırakmak günümüz uluslararası ilişkiler evreninin doğasına uygun değil. Aynı şekilde plansız ve stratejisiz birçok alanla birçok şeyi yapmak mümkün de değil. Zannımca teorisi çok iyi oluşturulmuş “Komşularla Sıfır Sorun” politikasının başına gelende bunun da payı var. Bu ülkelerin sivil toplum ve kurumlarıyla yeterince sağlam ve etkileşimli ilişkiler kuramadığımızı düşünüyorum. Bir*

dönem siyaset ve diplomasi kanalları çok iyi kuruldu, ama bu kanallar tıkandığında, hem bu kanalları açacak, hem de bu kanalların açılması için baskı oluşturacak, lobi faaliyetleri yapacak kamu diplomasisi kanallarımız yoktu. Türkiye, insani yardım yapan ülkeler sıralamasında neredeyse lider konumda, dünya genelinde en çok sığınmacı ve mülteciye ev sahipliği yapıyor ama algılar ve imajlar dünyasına baktığımızda halen bu bir saygınlık iletişimine ve algısına dönüştürülebilmiş değil. Artık siyaset kurumunun ve aktörlerinin, Türkiye'nin toplam imajını ve saygınlığını etkileyen böyle bir konuda daha kapsayıcı ve çoğulcu bir anlayışa ihtiyacımız olduğunun farkına varmaları gerekmektedir. Başta sivil vatandaşlar olmak üzere tüm toplum kesimlerinin Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri olduğu unutulmamalıdır. Siyasetçiler, bürokratlar, iş insanları, bilim insanları, sanatçılar, sporcular ve sıradan vatandaşlar, vb. birçok özel ve tüzel kişiler Türkiye'nin vatandaş diplomasisinin en önemli temsilcileri. Avrupa'da beş milyonu aşkın Türk kökenli insanımız var, ancak bu bir diaspora ya da lobi gücüne dönüştürülebilmiş değil. Kontrolsüz ve dağınık bir yumuşak güç potansiyelimiz var. Sonuç olarak bu dağınıklığı toparlayacak kapsayıcı ve etkin bir kamu diplomasisi kurumuna ihtiyacımız her zamankinden daha fazla." (E. Köksoy, yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) Köksoy'un özellikle altını çizmiş olduğu bu önemli noktalardan hareketle kamu diplomasisinin önerilen model ile daha kapsamlı olarak kurumsallaştırılması, hem Türkiye'de vatandaşların ve kurumların birlikte hareket ettirilmesini hem de yabancı ülkelerdeki Türk vatandaşlarının birer kamu diplomatı gibi Türkiye'nin imajına katkıda bulunabilmesini sağlayacağı görüşü üzerinde durulmuştur. Sancar ise, bu tür bir yapılanma için şöyle bir söylemde bulunmaktadır: "En önemli avantajı zaman açısından olacaktır, faaliyetler hızlı bir şekilde gerçekleştirilecektir." (G. Aslı Sancar, yazılı iletişim, 25 Eylül 2016) Çalışmada sunulan model önerisinin en büyük avantajlarından birinin de kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha hızlı yürütülebileceğinin öngörülmesidir.

Yağmurlu, Türkiye'de yönetsel değişime doğru gidildiğinin altını çizerek soruyu şöyle yanıtlamıştır: "Ülkenin ciddi bir yönetsel değişime doğru gittiği bu günlerde bu soruya verilecek yanıtı çok anlamlı bulmuyorum. Mevcut anayasada cumhurbaşkanının görevleri temelde icram değildir. O nedenle bu alanın sorumluluğu siyasal iktidarın sorumluluğunu taşıyan başbakandır. Ancak sistemin başkanlık olarak evrilmesi durumunda başkanlığa bağlı bir örgütlenme mutlaka daha etkin olacaktır." (A.

Yağmurlu, yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) Alagöz'e göre ise KDK'nın kamu diplomasisi alanında deneyimleri olduğundan bu kurumun yeniden yapılandırması avantaj sağlayacaktır. Bu doğrultuda: "KDK'yı böyle bir kurum haline dönüştürmek daha kolay olabilir, zira 2010'dan beri süregelen faaliyetler sonucu bu alanda deneyim kazanmasını beraberinde getirmiştir. Dışişleri Bakanlığı ve dış temsilciliklerle daha entegre ve organize bir oluşuma gitmek elbette daha kapsamlı faaliyetler yürütmesine zemin hazırlayacaktır." (E. Akçadağ Alagöz, yazılı iletişim, 2 Ekim 2016) Alagöz'ün de belirmiş olduğu gibi KDK faaliyetleri veya Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetlerinin yeniden yapılandırılması daha kapsamlı faaliyetlerin yürütülmesine zemin hazırlayacaktır.

Yıldırım, kamu diplomasisi alanında KDK'nın daha iyi organize olan bir kurum haline getirilmesi ve faaliyetlerinin artırılması gerektiği yönünde görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: "Zaten Başbakanlığa bağlı olan KDK gibi bir kurum var. Ayrıca Cumhurbaşkanlığına bağlı bir diğer kamu diplomasisi yapılanmasına gerek yoktur. Varolan yapıyı güçlendirmeden, onun bütçe ve hareket (yetki) alanını genişletmeden bir başka merkezi yapının kurulması koordinasyonun aksamasına neden olur. KDK'nın görevi yurt içi ve yurt dışındaki gerek resmi gerekse sivil olarak Türkiye adına yapılan ve yapılacak olan tüm kamu diplomasisi, tanıtım çalışmalarını yürütmek ve yönetmek olmalıdır. Bunun için de maddi ve manevi kaynaklarının güçlü olması gerekir. Bence ikinci bir yapıya yapılacak yatırımın KDK'ya aktarılması ve onun güçlendirilmesi adına daha doğru olacaktır. Bağımsız bir KDK Türkiye adına çalışmalıdır, hükümetler ya da Cumhurbaşkanı adına değil." (G. Yıldırım, yazılı iletişim, 9 Ekim 2016)

Sevin, kamu diplomasisi uygulamaları ile ilgili olarak bu alanda uzmanlaşmış kadro ihtiyacına daha fazla ihtiyaç olduğunu ön plana çıkarmıştır: "Konsolosluklar sadece ticaret için değil, bunu not edeyim. Özellikle son dönemde Yunus Emre Vakfı ile olsun, TİKA ile olsun benzer çalışmalara girildi. Kâğıt üzerinde güzel olan bu çalışmalar sahada insan kaynağı yetersizliğinden dolayı başarıya ulaşamıyor. Yani Türkiye'de Hintçe bilen ve kültürel ilişkilere katkısı olabilecek kaç kişi var? Ya da Estonca? Kamu diplomasisi kurumundan da ziyade bizim ihtiyacımız olan kamu diplomasisi uzmanları." (E. Sevin, yazılı iletişim, 3 Kasım 2016)

Sancak: “*Var olan kurumlar bu amacı gerçekleştirmek için yeterlidir. Bence yapılması gereken yeni kurumların ihdas edilmesi değil var olanların daha aktif hale getirilmesi ve daha verimli kullanılmasıdır. Kamu diplomasisi faaliyetleri birbirine benzemeyen çok farklı alanlarda yapılmaktadır. Bunların tek bir kurum eliyle gerçekleştirilmesi çok doğru olmayacaktır. Ancak belirlenen bir politika bağlamında tek elden yönlendirilmeleri ve organize edilmeleri de bir gerekliliktir*” (K. Sancak, yazılı iletişim, 20 Ocak 2018)

Aydemir: “*Önemli sadece kurum kurmak değil. Kurumun işlevli olması, liyakatin kurumda yer alması ve evrensel fikirlere dayalı çalışmalar yapması. Kaldı ki Türkiye’de kamu diplomasisi yerel değerlere uygun bir çerçeveye icra edilmektedir. KDK, TİKA gibi kamu diplomasisi kurumları dış kamuoyunun beklentilerini analiz etmekten uzak ve genellikle tarih ve kültüre odaklanarak evrensel fikirlere dayalı olmayan faaliyetler yürütmektedir. Eğer böyle bir kurum kurulursa yerli metotlarla politikalar üretilmemeli ve politikalar buna göre şekillenmemelidir. Kurumlar ve politikalar uluslararası alanda fark yaratmalıdır.*” (E. Aydemir, yazılı iletişim, 24 Ocak 2018)

Ceyhan: “*Yeni bir KDK yapılanması tabii ki de olumlu bir noktadır ancak unutulmamalıdır ki KD bir total hareket biçimini ve ortak algıyı gerektirir. YKDK oluşumu olumlu bir adım olsa da devlet ve devletin alt kurumlarının aynı söylem ve düşüncüyü etkin biçimde uygulaması ve devletin uygulamak istediği KD politikasına uygun hareket etmesi gerekmektedir. Buna toplumun içindeki bireyler de dâhildir. Örneğin, Türk KD’si içerisinde TDİB’nin kurduğu Diplomasi Okulu adı altında bir kurum var. Kurulduğu ilk aşamada etkin bir eylem planı içerisinde hareket etse de 2018 Türkiye’sinde işlevinin ne olduğu sorgulanır bir kurum haline gelmiş durumda. Eğer bir kurum kurulacak ve etkinliği zaman içerisinde âtil konuma gelecekse o kurumun kurulması ve işleme alınmasının KD açısından bir anlamı bulunmamaktadır. Hatta devlet kaynaklarının israfı olarak bakmakta fayda vardır. KD açısından önemli olan sürecin devamlılığı ve gelen geribildirimlere göre yenilenmesidir. Bu yapının sağlanmadığı noktada, en üst kurumdan en alt yapıya kadar oluşan KD zincirinin bir anlamı kalmamaktadır.*” (İ. Ceyhan, yazılı iletişim, 1.2.2018) Turan: “*Birçok sorunun kolayca küresel bir boyut kazandığı günümüzde, özellikle bilgi ve iletişim*

teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak, uluslararası alanda ortaya çıkan fırsatlar ve tehditler, kamu diplomasisi konusunda görevli kurumlar arasında daha etkin bir koordinasyonu, yakın işbirliğini ve hızlı karar alma süreçlerini zorunlu hale getirmektedir. Türkiye’de TİKA, YEE ve YTB gibi kamu diplomasisinin araçları arasında koordinasyonun iyileştirilmesi için bir kamu diplomasisi kurumu olumlu yönde avantajlar sağlayacaktır.” (Y. Turan, yazılı iletişim, 20.3.2018) Bu doğrultuda Türk kamu diplomasisi uygulamalarının geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından daha etkin bir sisteme ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

3.11. Türkiye’de Kamu Diplomasisi Uygulamalarına Yönelik SWOT Analizi

SWOT Analizi, diğer adı ile TOWS Matrisinin önceden belirlenmiş bir konu üzerinde karar alınırken yardımcı bir kaynak olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Buradaki analizde temel amaç, konu ile ilgili karar verilirken kuvvetli veya zayıf, avantajlı veya dezavantajlı noktaların ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. SWOT olarak adlandırılırken aslında İngilizce’de geçen Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar), ve Threats (Tehditler) kelimelerinin ilk harfleri kullanılmıştır. Türkçe olarak da GZFT şeklinde kullanıldığı kısmen de olsa görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın bu kısmında Türkiye’de mevcut kamu diplomasisi uygulamalarının güçlü ve zayıf yönleri ile kamu diplomasisi alanında ortaya çıkabilecek fırsat ve tehditler belirlenmeye çalışılmıştır.

3.11.1. Güçlü Yönler

Köksoy (yazılı iletişim, 24 Eylül 2016), Türkiye’nin son 10 yılda izlediği dış politikanın kamu diplomasisi açısından önemli bir potansiyeli ortaya çıkardığının altını çizmiştir. Bu anlamda Türkiye’nin gerçekleştirdiği insani yardım faaliyetleri, kalkınma yardımları, kriz bölgelerinde gerçekleştirilen arabuluculuk ve diplomasi faaliyetleri, kültürel diplomasi faaliyetleri (Türk Kültür Merkezleri ve Yunus Emre Enstitüleri) bu potansiyelin yansımaları olarak gösterilebileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte Köksoy, bu tür faaliyetlerin doğru koordine edildiğinde ve gerçekleştirildiğinde Türkiye’nin uluslararası toplum nezdinde olumlu imaj ve saygınlık oluşturmaya, iyi ilişkiler kurmaya aracılık etme fırsatı taşıyacağını vurgulamıştır. Köksoy, kamu diplomasisi alanının genişliğinden hareketle siyasi, sosyal, kültürel, bilimsel gibi tüm

alanlarda hedef kitle ile etkileşimin önemi üzerinde durmuştur. Bununla birlikte medya araçlarının da bu tür etkileşim faaliyetlerine yönelik uygulamalar yapması gerekliliğini aktarmıştır. Türkiye'nin de bütün bu alanlarda hali hazırda faaliyetler göstermektedir.

Devletlerin kamu diplomasisinde uluslararası medya aracılığı ile dış politika başarısını artırabilmenin mümkün olduğu yönünde çıkarımlarda bulunan ve bu alandaki çalışmalarıyla da bilinen Sancar (yazılı iletişim, 25 Eylül 2016), Türkiye'nin özellikle 2015 yılından itibaren TRT World ile ve 2010'lu yıllardan itibaren Anadolu Ajansı ile bu boşluğu doldurmaya çalıştığı üzerinde durmuştur. Türkiye'nin bu tür geniş ağ yapısına sahip kanallara sahip olması avantaja çevrilerek uluslararası alanda etkin kamu diplomasisi faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte Yağmurlu'nun (yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) da belirtmiş olduğu gibi kamu diplomasisi faaliyetlerinde yeni medya teknolojilerinden yararlanılması gerekmektedir. Son yıllarda görülen uluslararası sorunların bir kısmı özellikle sosyal medyada örgütlenme ile halk hareketlerine dönüşmüştür. Sosyal medyanın insanları bir araya getirebilme, daha fazla sayıda kişiye aynı anda ve daha hızlı ulaşabilme olanaklarından kamu diplomasisi için etkin şekilde yararlanılabilir. Yine medya ile ilgili olarak Alagöz (yazılı iletişim, 2 Ekim 2016), TRT World kanalının açılmış olmasının bu anlamda önemli bir gelişme olduğunu savunmuştur. TRT El Arabia ve TRT Avaz gibi belli coğrafyaları hedefleyen kanalların varlığı aslında o coğrafyalarda Türkiye algısının şekillendirilmesi açısından önemli bir güçtür. Bu bağlamda Türkiye son yıllarda gelişen dijital ve sosyal medyayı daha etkin kullanım yoluna gitmek zorundadır.

Alagöz (yazılı iletişim, 2 Ekim 2016), değişim diplomasisi üzerinde özellikle durmakta fayda olabileceğini savunmuştur. Bu bağlamda Türkiye'ye eğitim için gelen öğrenci, araştırmacı, akademisyen veya profesyonel bilgi alışverişi için gelenlere Türk kültürü, yaşantısı, kurum ve kuruluşları daha yakından tanıtılabilir ve insanlarla paylaşımında bulunma imkânı kazanılabilir. Türkiye'nin son yıllarda özellikle öğrenci değişimine yönelik önemli adımlar atması bu anlama bir güç varlığını ortaya koymaktadır.

3.11.2. Zayıf Yönler

Kamu diplomasisi uygulamaları alanında medya ve sivil toplumda yeterli düzeyde farkındalık oluşmamıştır. Hem iç hem de dış ilişkiler halen sert güç ve konuları etrafında şekillenmektedir. En çok bilinen yöntemlere başvurulduğu için yeni kavramlar ve olgular yer bulamamaktadır. İzlenen dış politikaya uygun gerekli kamu diplomasisi zemini ve kanalları oluşturulamadığından uygulamalar günlük politika seviyesinde kalmaktadır. Bununla birlikte kamu diplomasisi alanında Türkiye’de akademik çalışmaların etkinliğinin son derece düşük olduğunu gözlemlenmiştir. Yağmurlu (yazılı iletişim, 27 Eylül 2016), kamu diplomasisi alanında yapılan akademik çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı üzerinde durmuştur. Kamu diplomasisi çalışmaları yeterince organize edilmemekte ve sürekliliği sağlanamamaktadır. Genel olarak diplomasi alanında çalışanlar da dâhil olmak üzere tam olarak kamu diplomasisinin ne olduğunu bilmediği kanısı mevcuttur. Köksoy’a (yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) göre, Avrupa’da beş milyonu aşkın Türk kökenli insanımız var, ancak bu bir diaspora ya da lobi gücüne dönüştürülebilmiş değil. Yağmurlu (yazılı iletişim, 27 Eylül 2016) akademik çalışmaların etkinliğinin son derece düşük olduğu düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir. Bunu akademinin genel olarak toplumda sahip olduğu etkinlik düzeyiyle ilişkilendirmiş ve Türkiye konjonktüründe böyle bir etkileşimin olmadığına altını çizmiştir. Sevin (yazılı iletişim, 3 Kasım 2016), Dışişleri Bakanlığı içerisinde kamu diplomasisi ve bölge uzmanı diplomat sayısının çok az olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte rotasyon uygulamasının da çalışanların konu veya alan olarak gelişmesini engellediğini savunmuştur. Sevin, bir diplomatın kendini önce Afganistan’da sonra Arjantin’de bulabiliyor olmasından söz etmiştir. Söz konusu diplomatın bir görevinde ticaret ön planda iken ötekinde kültürel ilişkilere yönelmesi gerekebiliyor. Bu da Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri uygulayan kurumlarda alanında uzman kişilerin yetiştirilemediğini ön plana çıkarmaktadır.

Yıldırım’a (yazılı iletişim, 9 Ekim 2016) göre kısmen de olsa Türkiye’de kamu diplomasisinin zikredilmeye başlamıştır. Bu bağlamda kültürel diplomasi, spor diplomasisi gibi kavramların konuşulmaya başladığı görülmüştür. Ancak Yıldırım, birkaç kurum haricinde bu konuşmaların ve çalışmaların devamlılığını göremediğini belirtmiştir. Bu nedenle kamu diplomasisi çalışmaları sadece birkaç günlük etkinliklerle sınırlı kalmakta ve süreklilik arz etmemektedir. Diğer taraftan bunlara ek olarak Sevin (yazılı iletişim, 3 Kasım 2016), kamu diplomasisi kavramının toplumsal alana tam

olarak yerleşmediği ve bu nedenle uygulamada zorluklar yaşandığı hususunda görüşlerini aktarmıştır.

Aydemir (yazılı iletişim, 24 Ocak 2018), Türkiye’de kamu diplomasisi pratiklerinin stratejik hedeflere yoğunlaşmaktan tamamen uzak olduğunu ve kamu diplomasisi adına yapılan çalışmaların iç siyasete dönük olduğunu vurgulamıştır.

Çalışmada yapılan analizler ve görüşmeler doğrultusunda genel olarak ifade edilecek olursa Türkiye’nin kamu diplomasisi uygulamalarında aşağıdaki sorunların ortaya konulabileceği gözlemlenmiştir:

- Dış politika ve diplomasi alanı ile ilgili olan kurumlarda yeterli sayıda kamu diplomasisi uzmanı bulunmadığı,
- Türkiye’de yapılan kamu diplomasisi faaliyetlerinin yeterli koordine edilemediği,
- Özellikle bölgesel kriz ortamlarında uluslararası medyanın yeterince kullanılmadığı,
- Yabancı ülkelerdeki vatandaşların birlik olamaması, güçlü olamaması,
- Kamu diplomasisi faaliyetlerinde kısa sürede sonuçlar almaya çalışıldığı ve faaliyetlerin uzun dönemlere yayılarak yeterli planlama yapılamadığı,
- Kamu diplomasisinin hükümetlerce yönetilen bir husus olduğu ve istikrarlı bir kamu diplomasisi planlaması olmadığı, bu bakımdan da yapılan faaliyetlerin kişilere bağlı kalarak kısa sürdüğü,
- Uluslararası alanda yeterince algı araştırması yapılmadığı, özellikle bu açıdan çalışmada yapılan araştırmalar neticesinde yabancı halklar nezdinde Türkiye algısını ölçmeye yönelik çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür.
- Kamu diplomasisi faaliyetlerinin tek çatı altında toplanıp koordine edilemediği ve süreklilik arz edecek planlamaların oluşturulamadığı gibi sorunların varlığından söz edilebilir.

3.11.3. Fırsatlar

Türkiye’nin son on yılda izlediği politika bu hususta önem taşımaktadır. Özellikle insani yardım faaliyetleri, kalkınma yardımları, kriz bölgelerinde gerçekleştirilen arabuluculuk ve kültürel diplomasi faaliyetleri Türkiye’nin uluslararası toplum nezdinde

olumlu imaj ve saygınlık oluşturmasına olanak sağlayabilecektir. Köksoy (yazılı iletişim, 24 Eylül 2016), Türkiye'nin özellikle 2000'li yıllardan sonra çok boyutlu bir dış politika izlemeye başladığını ve bu sayede diğer toplumlarla ilişkilerini en geniş sınırlara ulaştırma hedefinde olduğunu ifade etmiştir. Bu da Türkiye'nin bu sayede diğer toplumları yakından tanıma fırsatı elde edeceğini göstermektedir.

Yıldırım (yazılı iletişim, 9 Ekim 2016), Türkiye'nin özellikle sosyo-kültürel kamu diplomasisi kaynakları açısından çok güçlü bir ülke olduğunu ancak önemli olanın bunları daha çok kullanabilme yetisini göstermek gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin demokratik düzeyi, ekonomik dinamikleri, sosyal ve kültürel hayatı, siyasal pratikleri bir fırsat niteliğinde olup kamu diplomasisi aracılığıyla dünya kamuoyuna aktarılabilir. Bunlarla birlikte Sancar'ın (yazılı iletişim, 25 Eylül 2016) da ifade ettiği gibi kamu diplomasisi faaliyetleri, ülkelerin dış politika amaçlarında bir meşruiyet aracı olmaktadır. Örneğin Türkiye'nin Fırat Kalkanı veya Afrin Harekâtının dünya kamuoyuna daha iyi anlatılması, Türkiye'nin uluslararası alandaki imajına olumlu katkı sağlayacaktır. Bu nedenle de kamu diplomasisi yöntem ve teknikleri ile diğer ülkelere düşüncelerin en doğru şekilde aktarılması dış politikanın başarıya ulaşmasını sağlayacak en önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani kriz ortamından fırsatların doğduğu göz ardı edilmemelidir. Sancak (yazılı iletişim, 18 Ocak 2018), uluslararası kamuoyunun oldukça önem kazandığı son dönemde söz konusu kamuoyunu etkilemek için geleneksel yöntemlerin yetersiz kaldığını belirtmiş ve gelişen teknolojiyi bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Bu bakımdan Türkiye'nin bu teknolojik gelişmelerden yararlanarak kitleleri etkileme fırsatı yakalayabilecektir.

Yağmurlu (yazılı iletişim, 27 Eylül 2016), kamu diplomasisi amacının her alanda Türkiye'nin itibarını yükseltmek olduğu üzerinde durmuştur. Ancak bunun sadece kamu diplomasisi ile gerçekleşmeyeceğini ve ülkenin demokratik düzeyi, ekonomik dinamikleri, sosyal ve kültürel hayatı, siyasal pratiklerinin de bunu belirlediğini ön plana ıkarımıştır. Bu doğrultuda Yağmurlu, rnek olarak Türkiye'de Suriye'li göçmenler konusunun doğru şekilde aktarılmamış bir konu olduğunu belirtmiştir. Bunun gibi kamu diplomasisi çalışmaları ülke menfaatleri doğrultusunda birer fırsat olarak değerlendirilebilir.

3.11.4. Tehlikeler

Alagöz (yazılı iletişim, 2 Ekim 2016), Türkiye sözcüğünün bir yabancıda uyandırdığı çağrışımı ele alarak, izlenecek kamu diplomasisi faaliyetlerinin gerçekleştirilmeden önce söz konusu imajın ne olduğu ve nasıl olmasının arzu edildiğinin ortaya konulması gerektiği üzerinde durmuştur. Bu bakımdan Alagöz, AB üyesi ülkelerin çoğunluğunda olumlu bir Türkiye algısının olmadığı ile ilgili bir duruma değinerek aslında bunun Türkiye açısından tehlike arz ettiğini ortaya koymaktadır. Bu ülkelerdeki kamuoyların Türkiye algısını şekillendiren birtakım önyargılar, yanlış bilgiler ve endişeler bulunmaktadır. Böyle bir durum siyasi, ekonomik ve sosyal alanda Türkiye'nin hareket alanını kısıtlamaktadır.

AB üyesi ülkelerin çoğunluğunda olumlu bir Türkiye algısından bahsetmenin mümkün olmadığı üzerine akademik alanda görüşler belirtmiştir. Bu tür olumsuzlukların giderilememesi de Türkiye'nin AB üyeliğinin önünü tıkamaya devam edecektir. Aynı şekilde dünya geneline de bakıldığında Türkiye'nin imaj ve algısında olumsuz seyreden bir grafik ile karşılaşıldığı görülmektedir. Son yıllarda yaşanan ekonomik, siyasi, hukuki krizler BM, AB gibi örgütlerde olumsuz algıyı artırmaktadır.

3.12. Kamu Diplomasisi Kurumsal Model Önerisi Üzerine Bulgular

Çalışmada, kamu diplomasisi alanı ile ilgili akademik çalışmalarda bulunan kişiler ile görüşmeler yapılmıştır. Bununla birlikte kurumsal olarak Dışişleri Bakanlığı ve AB Bakanlığı ile iletişime geçilerek kamu diplomasisi uygulamaları hakkında veriler elde edilmiştir. İlgili literatür taraması ve görüşmeler neticesinde elde edilen tüm veriler irdelenerek Türk kamu diplomasisinin işlevini artırmaya yönelik bulgular bir model önerisi çerçevesinde sunulmuştur. Modelin SWOT analizi yapılarak güçlü, zayıf yanları ortaya konulmuştur ve bu doğrultuda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

3.12.1. Kamu Diplomasisi Kurumu Oluşturulmalıdır

Kamu diplomasisi üzerine çalışmalar yapan Szondi (2008: 12), kamu diplomasisinde hükümetlerin rolünün önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Ancak hükümetlerin değişmesi halinde dış politikada kamu diplomasisi stratejilerinin ters yüz

olabileceği üzerinde de durmuştur. Bu nedenle kamu diplomasisinin etkin bir şekilde, her dönem hükümetler değişse dahi sürdürülmesinin sağlanması gerektiğini özellikle belirtmiştir. Tuncer (2005: 146-148), kamu diplomasisinin geniş bir etkinlik alanı olduğunu ve toplumun birçok katmanını içerdiğinden yalnızca dışişleri bakanlığı düzeyinde değil, daha üst düzeyde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

2000’li yıllarla birlikte birçok akademisyen ve araştırmacı, günümüzde yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha etkili olabilmesi açısından devlet ve hükümet aktörlerinin birlikte diğer ülkelerin kamularıyla ilişki kurmalarının önemi üzerinde durmuşlardır. Ancak bu ilişkilerin monolog özelliklerinin yerine diyalog zemininde kurulan ilişkiler ile yürütülmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Cowan ve Arsenault, 2008: 10-33). Melissen’e (2007: 15) göre, kamu diplomasisi, ülkelerin dış politika amaçları doğrultusunda yürütülmeli, orta ve uzun vadeli hedefler çerçevesinde geliştirilmelidir. Cull (2009: 48), ideal kamu diplomasisi; sistematik dinlemeyi, araştırmayı, kamu diplomasisinin her bir aşamasını analiz etmeyi, geri bildirim sonuçlarının ölçecek bir mekanizmayı gerektirdiğini belirtmiştir. Bu nedenle bir ülkede kamu diplomasisi uygulamalarının sistematikleştirilerek sürdürülebilirliğini sağlamak gerektiği bilimsel olarak da sıklıkla ifade edilmektedir.

Uluslararası ilişkilerde devletlerin, siyasi, ekonomik ve askeri çıkarları açısından stratejik öneme sahip gördükleri uluslar-üstü organizasyonlara dâhil olmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu nedenle organizasyonlara dâhil olabilmek için gerekli olan koşullar yerine getirilmeye çalışırken, özellikle üyelik konusunda daha fazla belirleyici olan ülke kamuoylarının desteğini sağlamaya yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Bu tür faaliyetlerin genellikle kamu diplomasisi uygulamaları ya da uluslararası halkla ilişkiler çalışmaları olduğu görülmektedir.

Türkiye, ulusüstü bir organizasyon olan AB’ye üyelik sürecinde tüm koşulları yerine getirmeye çalışmaktadır. AB zirveleri ortak kararları doğrultusunda ileri sürülen 35 faslın tamamlanma çalışmaları, Türkiye’nin AB’ye aday ülke statüsü almasından beri yoğun bir şekilde devam ettirilmektedir. Ancak AB’ye üyelik sürecinde diplomatik müzakereler yeterli olarak görülmemektedir. Geleneksel diplomasi kanalları ile AB’ye üyelik için gerekli koşulların tam olarak sağlanamadığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Birliğin resmi organlarının onayını almanın yolu Avrupa kamuoyunun da desteğini

almaktan geçmektedir. Ayrıca AB'ye üyeliğin referandum şartı ve AB'ye üye ülkelerin onayının alınmasına bağlı olması kamu diplomasisine duyulan ihtiyacı artırmıştır. Bu doğrultuda yürütülecek geniş kapsamlı kamu diplomasisi uygulamaları, Avrupa kamuoyunun desteğinin alınmasını ve karar alıcıların istenen yönde hareket ettirilmesini kolaylaştıracaktır.

Türkiye'de kamu diplomasisi üzerine yapılan çalışmaların özellikle son yıllarda artmaya başladığı görülmektedir. Kamu diplomasisi, Türkiye'de önemini yeni anlaşıldığı bir alan olduğu için Batıdaki örnekleri kadar köklü uygulamalara sahip değildir. Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmaları, yapılan araştırma ve bilimsel çalışmalarda genel olarak yetersiz görülmektedir. Bu nedenle de dış politikada istenilen hedeflere ulaşılamadığı vurgulanmaktadır. İleri sürülen bu görüşler, araştırma kapsamında incelenmiş ve Türkiye'de kamu diplomasisi uygulamaları, kurumsal faaliyetlerin incelenmesi ve akademik alanda çalışmalar yapan kişilerin görüşleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen ilk bulgular, Türkiye'de kamu diplomasisi üzerine yapılan bilimsel çalışmaların artırılması gerektiği yönündedir. Bununla birlikte dış politikada geleneksel diplomasi yöntem ve teknikleri ile birlikte kamu diplomasisi uygulamalarına daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda öncelikle yapılması gereken, Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarının yeniden yapılandırılmasıdır. Türkiye'nin dış politika amaçlarının geniş kapsamda ele alınması ve kurumsal koordinasyon ile uluslararası stratejik iletişim faaliyetlerinin yürütülmesi gerçekleştirilmelidir.

3.12.2. Kurumun Hedefleri Ortaya Konulmalıdır

Günümüzde iletişim ve haberleşme teknolojilerinin hızla gelişmesi ile uluslararası ilişkilerin dinamik yapısının bir gereği olarak kamu diplomasisi politikalarına duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu çerçevede yeni kurulacak bir kurum örneğin Kamu Diplomasisi Kurumu, Türkiye'nin milli çıkarları doğrultusunda, küresel siyasette yerini alabilmesini ve düşüncelerinin en doğru şekilde aktarılmasını hedeflemelidir. Bu kurum, karmaşık bir yapıya sahip olan uluslararası sistem içerisinde Türkiye'nin, doğru tanıtılması ve ulusal haklarının gözetilmesi bakımından uluslararası alanda saygınlık ve itibar kazandıracak olumlu bir imaj oluşturma amacıyla olmalıdır. Bu çerçevede kurumsal amaçlar şu başlıklar altında sıralanabilir:

- Uluslararası stratejik iletişim teknikleri ile Türkiye'nin uluslararası alandaki saygınlığını ve prestijini artırmak,
- Uluslararası kamuoyunda Türkiye algısını ölçmek ve bu algının olumlu olmasını ve sürdürülmesini sağlamak,
- Kısa ve uzun vade stratejik iletişim planları hazırlayarak, kurulacak iletişimin sistematik olmasını sağlamak,
- Türkiye'nin dış politikasının en doğru şekilde uluslararası topluma anlatılmasını sağlamak,
- Türkiye'nin AB gibi stratejik öneme sahip diğer uluslararası organizasyonlara üyelik sürecinde tanıtımını yapmak ve üye ülkelerdeki ön yargılar ile endişeleri sona erdirmek.
- Uluslararası bir halkla ilişkiler ajansı gibi medya, sivil toplum, bürokrasi ve hükümet arasında bir köprü görevi görmek, koordinasyonu sağlamak.
- Hedeflenen her bir ülkede temsilcilikler açmak, bu ülkelerde medyaya, sivil toplum örgütlerine, kanaat önderlerine yönelik imaj ve iletişim çalışmalarında bulunmak. Elde ettiği veri ve kazanımları ya da olumsuzlukları Türkiye'deki merkez kurumla paylaşmak ve bununla birlikte yeni çözümler üretmek.

3.12.3. Kurumun Faaliyetleri ve Yapması Gerekenler Netleştirilmelidir

Köksoy'a (yazılı iletişim, 24 Eylül 2016) göre, kamu diplomasisinin ana koordinasyon kurumu partiler üstü, hükümet-sivil toplum ortaklığında, koordinasyonda ve güçte (mali, insan kaynağı, yetki) olmalıdır. Cumhurbaşkanlığı ya da TBMM koordinasyonunda bir yapı olabilir. Ama hükümet ve devletin bu politikalarda koordine edici, yol gösterici rolü önemlidir. Etkin kamu diplomasisi yürüten birçok ülkede de yapılar bu şekilde kurulmakta ve işletilmektedir. Yeni kurulacak kurum, uluslararası siyasal iletişimde etkin kamu diplomasisi politikalarının üretilmesi amacıyla çalışmaların yapılmasını sağlamalıdır. Yabancı devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerini araştırarak ve örnekler alarak bu doğrultuda sürdürülebilir kamu diplomasisi politikaları üretmelidir. Türkiye'de uluslararası ilişkilere doğrudan veya dolaylı olarak dâhil olan aktörler arasında iletişim ve koordinasyonun sağlanması ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin sürekliliği açısından kurumsal olarak birlik ve uyum içerisinde çalışma esaslarını belirlemelidir.

Değişen ve sürekli yeni olayların geliştiği görülen uluslararası alanda Türkiye'nin bu gelişmeler karşısındaki politik tavrını belirlemesi gerekmektedir. Bu nedenle uluslararası alanda gelişen olaylar doğru analiz edilmeli ve karşılığında alınacak siyasi tavrın en doğru şekilde ifade edilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin bu siyasi tavrı ortaya konulurken milli menfaatler göz ardı edilmemeli ve bununla birlikte evrensel kabul görmüş insan hakları, özgürlükler, adalet, eşitlik gibi kavramlar ilke edinmelidir. Bu doğrultuda atılacak adımlar dünya kamuoyu karşısında olumlu algılar oluşturacaktır. Dolayısıyla dünya kamuoyu karşısında olumlu bir imajın oluşturulması, saygınlık ve prestij kazanmada önemli bir rol üstlenecektir.

Türkiye, uluslararası alanda saygınlığını ve prestijini artırmak için siyasi, ekonomik, kültürel, toplumsal gelişmeler karşısında öncelikle dünya kamuoyunun dikkatini çekebilmeyi amaç edinmelidir. Bunu başarabilmek için ise geleneksel diplomasi yöntemleri ile özellikle kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmelidir. Bu kapsamda kurum, uluslararası alanda gelişen olayları takip ederek ve bu olayları doğru analiz ederek Türkiye'nin haklılıklarını ve siyasi söylemlerini tüm dünyaya duyurabilecek faaliyetlerin gerçekleştirilmesini sağlamalıdır. Ayrıca bununla birlikte yerel, bölgesel veya küresel çapta gelişen olaylarda devlet, hükümet, örgütler gibi önemli muhatapları dikkate alarak bu tür aktörler ile stratejik iletişim ve etkileşim faaliyetleri yürütmelidir.

Aydemir (yazılı iletişim, 24 Ocak 2018) Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetleri uygulamadığı ve bir kamu diplomasisi faaliyetleri uygulama amacının da bugün itibarıyla olmadığı görüşündedir. Bunlarla birlikte Aydemir, KDK'nın kamu diplomasisi faaliyetlerini organize etmede bir fonksiyonunun söz konusu olmadığını ve sadece adının var olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda kamu diplomasisi birkaç faaliyetle icra edilecek basit bir konu olarak görülmemelidir. Uluslararası politikada devletlerin söz sahibi olabilmesi, devletlerin büyük oranda etkili söylem ve tutumları sayesinde gerçekleşebildiği görülmektedir. Ekonomik veya askeri güç sahibi olmak, diğer devletleri yönlendirmede önemli bir etken olsa da toplumların gönlünü kazanmak ve uzun vadede ilişkileri canlı tutabilmek, tamamen söz konusu ekonomik veya askeri güç sayesinde gerçekleşmemektedir. Bu nedenle diğer devletler üzerinde etkili olabilmenin yolu, çalışmada da üzerinde sıklıkla durulduğu üzere yine devletin vatandaşlarının rızasını almaktan geçmektedir. Bu nedenle kurum doğrudan devletlerin

veya hükümetlerin temsilcileri ile ilişki kurmanın ötesinde toplumları da hedef almalıdır. Kurum özellikle iletişime geçilecek devletlerin vatandaşları ile ilgili tarihi, sosyolojik veya demografik bilgiler toplamalı ve bu bilgiler ile birlikte Türkiye ile ilgili algı araştırmaları da gerçekleştirerek Türkiye'nin söylem ve tutumlarının en doğru şekilde aktarılmasını sağlamalıdır. Bu kapsamda Türkiye'nin, uluslararası alanda toplumları doğru anladığı algısı oluşturulabilecektir. Bu da Türkiye'nin önemli gelişmeler karşısında söz sahibi olmasını sağlayabilecek önemli etkenlerin başında yer almaktadır.

Gelişen iletişim ve haberleşme teknolojileri dünyada yaşanan gelişmeler kısa sürede ve hızlıca geniş alanlara yayılabilmektedir. Çalışmada da özellikle uluslararası iletişim biçimini değiştiren önemli etkenler arasında yer verilen bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin toplumları ne şartlarda etkilediği örneklendirilmişti. Özellikle yeni medya teknolojileri sayesinde, gelişen uluslararası olaylar karşısında toplumlar örgütlenebilmekte ve bu yolla olayların seyrini değiştirebilecek eylemler düzenleyebilmektedir. Burada geleneksel medya ile yeni medya araçlarının önemi vurgulanmaktadır. Kurum, kitle iletişim araçlarının bu önemini göz önünde bulundurarak yürüteceği faaliyetleri doğru bir şekilde ifade edebilmek ve daha fazla sayıda bireye duyurabilmek açısından bu tür araçlardan faydalanmalıdır. Yürütülecek olan tüm kamu diplomasisi faaliyetleri şeffaf bir şekilde kitle iletişim araçları ile dünya kamuoyuna aktarılmalı ve atılacak adımların önemlerine sıklıkla yer vermelidir. Dolayısıyla bu şekilde yürütülecek faaliyetler toplumların güvenini kazanmada önemli bir rol üstlenecektir.

Türkiye, farklı etnik kökene ve inanca sahip vatandaşların oluşturduğu zengin bir kültüre sahiptir. Geçmişten gelen bu zengin miras, her dönem daha fazla zenginleştirilerek sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Bu zengin mirasta büyük payı olan, geniş topraklarda egemenlik sürmüş ve her egemenlik alanında toplumsal kimliklere, dinlere hoşgörü ile yaklaşan Osmanlı Devleti'nin izleri Avrupa, Asya ve Afrika topraklarında hala görülmeye devam etmektedir. Kurum, Türkiye'nin sahip olduğu bu zengin kültür mirasını özellikle Osmanlı'nın izlerini taşıdığı tüm topraklarda canlılığını artıracak kültürel tanıtım ve faaliyetlere yer vermelidir. Böylelikle toplumlara, Türkiye'nin kültürlere olan saygı ve hoşgörü anlayışının benimsetilmesi

gerçekleştirilebilecektir. Bu da Türkiye'nin toplumlar karşısında saygın bir konuma gelmesini ve Türkiye'ye hoşgörü ile yaklaşılmasını sağlayacak faktörler arasındadır.

Günümüzde özellikle ABD'nin, uluslararası medya araçlarından faydalanarak dış politikasını şeffaf bir şekilde yürütmeyi amaçladığı görülmektedir. ABD, kitle iletişim araçları ile yumuşak güç ekseninde diplomasi politikalarını yabancı halklara duyurmaktadır. Özellikle kamu diplomasisi uygulamalarının daha etkin bir şekilde yürütüldüğü ABD'de, diğer devletler ile kurulan siyasal iletişim farklı aktörlerin katılımıyla stratejik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu da kamu diplomasisi politikalarının uygulama aşamasında medya, sivil toplum örgütleri, çok uluslu şirketler, baskı grupları gibi aktörlerin koordineli bir şekilde çalışmasının önemini ortaya çıkarır niteliklerdendir. Bu kapsamda kurum, kamu diplomasisi faaliyetleri yürütürken farklı uluslararası aktörlerin de aktif katılımını gerçekleştirmelidir. Farklı aktörlerin de katılımı ile koordineli bir şekilde yürütülecek çalışmalar sayesinde Türkiye dış politikada daha aktif hale gelecektir. Bu doğrultuda Türkiye'nin dış politika hedeflerine daha kısa sürelerde ulaşabilme imkânı oluşacaktır.

Günümüzde Türkiye'de farklı kurumlar tarafından Türk kültürü tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Daha fazla alanda Türk kültürünün tanıtılması amacıyla, farklı ülkelerde düzenlenen faaliyetlere hem Türk vatandaşları hem de farklı toplumlardan vatandaşlar katılmaktadır. Böylelikle farklı kültür, inanç ve düşüncelere sahip bireylerin bir araya gelmesi ve birbirlerini tanıması sağlanmaktadır. Bu tür faaliyetleri gerçekleştiren özellikle KDK, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar farklı kültürlerle sahip toplumlara hitaben Türkiye'nin hem kültürünü hem de düşüncesini aktarma amaçındadır. Bununla birlikte çeşitli üniversitelerden gelen akademisyenler, siyasi temsilciler ve vatandaşlar ile birlikte toplantılar düzenlenmektedir. Ancak bu tür faaliyetlerin yerel ve uluslararası basına çok kısa ve detay içermeyen şekilde yansıdığı görülmektedir. Bu da Türkiye'nin farklı kültürlerle olan hoşgörü ve sevgisini tam anlamıyla dünya kamuoyuna aktaramamasının nedeni olmaktadır. Bu nedenle kurum faaliyetlerini gerçekleştirirken kitle iletişim araçlarını daha etkili kullanarak Türkiye'nin farklı kültür, inanç ve düşünceye sahip olan toplumlara saygı, sevgi ve hoşgörü ile yaklaştığını yeterince dünyaya duyurabilmelidir. Bununla birlikte Türkiye'nin tanıtımında etkin rol oynayan tüm kurum ve kuruluşlar ile işbirliği veya ortaklık kurarak

uluslararası basında tüm bu tür faaliyetlerin dünyaya doğru bir şekilde aktarımını gerçekleştirmelidir.

İletişim bilimcilere göre, etkili iletişimde geri bildirimler, iletişim stratejileri üretmek açısından önemli bir yere sahiptir. Özellikle uluslararası siyasal iletişim sürecinde devletlerin doğru anlaşılması, siyasal iletişimde etkili stratejilerin üretilmesi için kaynak oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kurum, kamu diplomasisi faaliyetleri üretirken iletişim kurulacak devletin hükümeti, muhalefeti, vatandaşları ile kurum ve kuruluşlarını birlikte analiz etmelidir. Bu şekilde yapılacak geniş kapsamlı analizler ile iletişime geçilecek devletin siyasi düşünce haritası oluşturulmalı ve bu yönde stratejik kamu diplomasisi faaliyetleri üretilmelidir. Dolayısıyla kurum, kamu diplomasisinin etkinliğini artıran dinleme ve doğru anlama unsurlarını her devlet için ayrı ayrı ve geniş kapsamlı ele alarak siyasal iletişim stratejileri oluşturmalıdır.

3.12.4. Kurumsal Yapı ve İşleyiş Şeffaf Olmalıdır

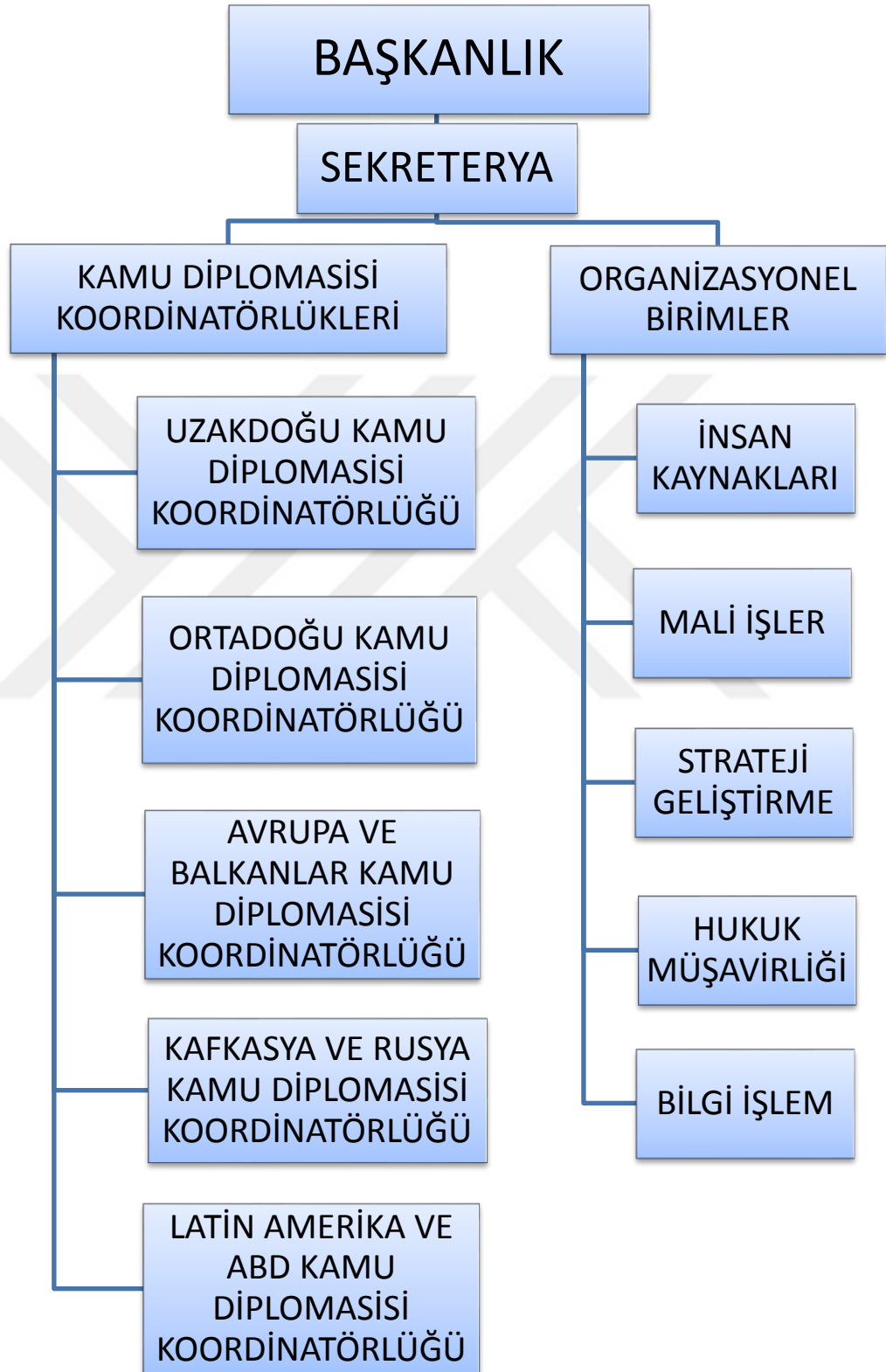
Kurum faaliyetlerinin yürütülmesinde birbiri ile bağlantılı halde çalışan birimlere ihtiyaç duyulacaktır. Bu nedenle kurumun yapısı ile ilgili birkaç başlık şu şekilde sıralanabilir:

- Kurumun faaliyetlerini doğrudan gerçekleştirebilmesi için özerk bir kurum olmalıdır.
- Kurum, aktarılan kaynağı kendi bütçe ve planlaması dâhilinde kullanmalıdır.
- Kurum, görev ve sorumlulukların icra edilmesi için çalışacak kişileri kendi bünyesinde uzmanlık alanlarına göre belirlemelidir.
- Kurumda küresel ve bölgesel düzeyde araştırma birimleri kurulmalı ve bu birimlerde devletlerin iç ve dış politikaları, toplumsal ve kültürel yapıları, güncel sorunlara duyarlılıkları, hassasiyetleri, milli ve dini değerleri, kanaat önderleri, medya kuruluşları, akil insanları vs. konularda bilgi ve arşivlere sahip olmalıdır.
- Kurumda Türkiye'nin dış politikası ile ilgili güncel sorunları araştıran birimler kurulmalı, bu birimlerde kamu diplomasisi ve iletişim stratejileri geliştirilmeli, Türkiye ile ilgili algı araştırmaları yapılmalıdır. Bunu yaparken Dışişleri Bakanlığı, AB Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Başbakanlık ile iletişim ve koordinasyon içinde olmalıdır.

- Kurumda tüm araştırma ve faaliyetlerin denetim ve koordinasyonunu sağlayacak başkanlık organı bulunmalıdır. Başkanlık bünyesinde, faaliyetlerin duyurulması ve basın ile paylaşılması açısından basın ve halkla ilişkiler birimi oluşturulmalıdır. Yine doğrudan başkanlığa bağlı olarak iç ve dış hukuksal işlerin yürütülmesini sağlayacak hukuk işleri birimi oluşturulmalıdır. Bunlarla birlikte kurumun mali planlamasını gerçekleştirecek ve faaliyetler için finansman sağlayacak mali işler birimi oluşturulmalıdır.
- Kurumda, Türkiye’de kurum adına, diğer devletlerde Türkiye adına görüşmeler gerçekleştirecek ve alınan kararların temsilen onaylanmasını gerçekleştirecek bir sekreteryaya organı oluşturulmalı ve bir genel sekreter görevlendirilmelidir.
- Kurumun kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesi amacıyla bir yürütme kurulu oluşturulmalı ve yürütme kurulu faaliyetlerin sağlıklı yürütülmesi açısından planlama çalışmaları yapmalıdır. Yürütüme kurulu tarafından kamu diplomasisi politikaları hayata geçirilmelidir.
- Kurum, yabancı devletlerde bulunan elçilikler ve konsolosluklar aracılığı ile araştırma ve inceleme faaliyetlerinde bulunmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için Türkiye’nin büyükelçiliği veya konsoloslugu bulunan her yabancı devlet temsilciliklerinde kamu diplomasi ataşeliği kurulmalıdır. Kurulan kamu diplomasisi ataşeliklerinde alanında uzman kamu diplomatları görev almalıdır.
- Kurum gerektiği takdirde Türkiye’deki STK’lar, kanaat önderleri, sanatçılar veya medya ile birlikte faaliyetlerde bulunacak komisyonlar oluşturmalıdır.

Kurumsal yapının ortaya konulması amacıyla örnek teşkilat şeması Şekil 1'de düzenlenmiştir. (Şekil 1: Kurumsal Teşkilat Şeması)

3.12.5. Kurumsal Faaliyetler Alanında Uzman Kişilerce Yürütülmelidir

Kurumsal faaliyetler yürütülürken koordinatörlere ve çeşitli alanlarda uzman kişilere ihtiyaç olacaktır. Bu nedenle kurumun her faaliyetini diğer kurum ve kuruluşlar ile koordineli bir şekilde yürütebilecek alanında uzman kişiler seçilmelidir. Ancak faaliyetler sadece kurumsal çalışanlar ile değil hükümet temsilcileri, diplomatik temsilciler ve bürokratlar ile bunun yanısıra sivil toplum kuruluşları, medya mensupları, kanaat önderleri, akil adamlar, sevilen ünlü şahıslar vs. yürütebilir. Yani toplumun her alanında belirli sosyal statülere sahip kişileri ile koordineli olarak faaliyetler gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte bireyler de bu çalışmalar içerisinde aktif rol alabilir. Çeşitli sosyal medya kanalları aracılığı ile paylaşımlar yapılması teşvik edilebilir. Basım-yayın organları aracılığı ile daha fazla sayıda kişiye ulaşabilme açısından iletişime geçilebilir. Kısacası toplumun her katmanından bireyler ile aktif bir şekilde kamu diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde yürütülen faaliyetler daha etkili olacaktır ve her alanda dünyaya Türkiye'nin sesi daha fazla duyurulabilecektir.

3.12.6. Kurumun Faaliyet Göstereceği Sahalar Belirlenmelidir

Kurum çalışma alanlarını özellikle dış politika hedefleri çerçevesinde belirlemeli ve uluslararası güncel olaylara bağlı olarak çalışma alanlarını önem derecesine göre kategorilere ayırmalıdır. Öncelikli olarak ele alınacak konular üzerinde uzmanların değerlendirme ve analizleri ile kamu diplomasisi politikaları üretilmelidir. Dış politika yapım aşamasının önemi kadar dış politikada alınan kararların nasıl yürütüldüğü de önemlidir. Gidilecek yol belirlenmemişse amaçlar nihayetine ermez. Bu nedenle öncelikli olarak yürütülecek faaliyetlerin çalışma sahası belirlenmelidir. Bu çalışma alanı somut bir alan da olabilir soyut bir alan da olabilir. Yani bir yerel veya bölgesel faaliyet alanı da olabilir bir yeni medya alanı da olabilir ya da bir algı araştırması alanı da olabilir. Dolayısıyla faaliyet alanı ve hedef kitleyi belirlemek amaçları daha hızlı gerçekleştirmek açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, kamu diplomasisi kavramının tarihsel gelişim sürecine dair araştırma verileri ortaya konulmuştur. Bu veriler doğrultusunda kamu diplomasisi kavramının yeni bir kavram olarak 1965’li yıllarda ABD’de ortaya çıktığı görülmüştür. Çıkış sürecine bakılacak olursa, kamu diplomasisinin esasen ABD’nin politikalarının meşruiyetini sağlamak amaçlı bir uygulama olduğu söylenebilir. Bu nedenle ABD’nin kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanmasıyla dış politikadaki başarılarının artması sonucu olarak, diğer devletlerin de kamu diplomasisi uygulamadaki faaliyetlerini artırmaya başladıkları söylenebilir. Bununla birlikte çalışmada, kamu diplomasisinin amaç ve araçları ile kamu diplomasisinin diğer alanlarla ilişkisi de irdelenerek siyasal iletişimdeki yeri ortaya konulmuştur. Görüldüğü üzere kamu diplomasisi, benzer yönleri olmakla birlikte propaganda, halkla ilişkiler, ulus markalaştırma, lobicilik gibi kavramlardan farklı olarak gelişim göstermiştir.

Çalışmada, Türkiye’de kamu diplomasisi kavramı ve kamu diplomasisinin uygulayıcılarından olan KDK’nın kuruluşu, amaçları ve faaliyetleri ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda Türkiye’de kamu diplomasisi kavramının çok yeni bir kavram olarak ele alındığı söylenebilmektedir. Türkiye’nin özellikle son yıllarda kamu diplomasisi kavramını bilimsel olarak ele aldığı ve kamu diplomasisi faaliyetlerine son yıllarda daha fazla ağırlık vermeye başladığını söyleyebilmek mümkündür. Bu kapsamda çok yeni bir alan olan kamu diplomasisi Türkiye’de yeni gelişmeye başlamıştır denilebilir. Bununla birlikte Türkiye’nin Almanya, Fransa ve İngiltere’ye yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri, KDK faaliyetleri üzerinden ele alınmıştır. Özellikle bu üç ülkenin seçilmesinin nedeni Türkiye’nin bu ülkeler ile siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerinin diğer ülkelere oranla daha yoğun olduğunun görülmesinden dolayıdır. Bu nedenle Türkiye’nin Almanya, Fransa ve İngiltere ile siyasi, ekonomik, kültürel ikili ilişkilerine kısaca yer verilmiş ve KDK’nın bu üç ülkeye yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri irdelenmiştir.

İletişim ve haberleşme ağının hızla geliştiği son yıllarda devletlerin diplomasi faaliyetlerinde bulunurken daha fazla iletişim ve haberleşme tekniklerinden yararlandığı görülmüştür. Dolayısıyla dış politikada etkin bir siyasal iletişim yöntemi olarak kullanılan kamu diplomasisi faaliyetleri ile uluslararası alanda iyi bir imaja sahip olma

avantajı ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan Türkiye'nin de dış politikada hedeflediği amaçlarına ulaşabilmesi açısından kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanması gerektiği görüşü savunulmuştur. Bu hedeflere ulaşmak için yeni uluslararası düzen içerisinde kamu diplomasisi gibi diplomatik teknikler kullanılması da gerekmektedir. Bu doğrultuda geleneksel diplomasinin artık yeterli olmadığı kamu diplomasisinin de geleneksel diplomasi ile birlikte kullanılması gerektiği hususu ortaya çıkmaktadır.

ABD ve İngiltere gibi devletler uluslararası yayın kuruluşları aracılığı ile dış politikasını etkin bir şekilde dünyaya ilan edebilmektedir. Bu kapsamda kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten devletlerin yabancı devlet vatandaşları tarafından daha iyi anlaşıldığı görülmüştür. Bununla birlikte kamu diplomasisinin etkin bir şekilde kullanımı bu devletlere uluslararası alanda daha fazla itibar ve saygınlık getirmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin de kamu diplomasisi uygulamalarında medyayı etkin bir şekilde kullanması gereklidir. TRT veya AA gibi yayın kuruluşlarının daha fazla ülkede temsilciğinin bulundurulması, farklı dillerde yayın yapılması ve daha fazla yabancı devletlerin vatandaşlarına doğrudan Türkiye ile ilgili bilgilerin aktarılması, Türkiye'nin kamu diplomasisi amaçlarına ulaşmada başarısını artıracaktır.

Kamu diplomasisi uygulamalarının başarıya ulaşması adına birtakım şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Kamu diplomasisi, proaktif çalışmayı ve sürekliliği gerektirmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin sistematik olarak devam ettirilmesi amaçlara ulaşmayı hızlandıracaktır. Bu nedenle medya organları etkin bir şekilde kullanılmalı, basın bilgilendirme çalışmaları yapılmalı ve sivil toplum ile olan ilişkilerin artırılması gerekmektedir.

Bu bilgiler ışığında Türkiye;

- Uluslararası kamuoyunun yönetilmesini sağlayan bir güç olarak kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak için ülkelerde veya bölgelerdeki hedef kitlesini tanımlamalı ve bu kitlelere ulaşmak için stratejilerini ve amaçlarını farklı yollarla uyarlamalıdır.
- Uluslararası basın kuruluşlarının bilgilendirilmesine yönelik faaliyetleri artırmalı ve kendi medya kanallarını küresel siyasette etkin bir şekilde kullanmalıdır.

- Türkiye, tarihinden gelen akrabalık bağlarından dolayı bulunduğu coğrafi bölgede tarihi bağlarından daha fazla yararlanmalı ve bu doğrultuda Balkanlar, Orta Asya, Kafkasya ve Ortadoğu gibi bölgelerde etkinliğini artırmaya yönelik kültürel kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermelidir.
- Kamu diplomasisi, sadece çeşitli stratejiler çerçevesinde yürütülen iletişim faaliyetleri olarak görülmemelidir. Devlet adamlarının konuşması, çeşitli kavramlara yüklenen anlamlar, siyasal değerler de kamu diplomasisinin parçasını oluştururlar. Kamu diplomasisinde de söylemek kadar, söylenenlerin somut eylemlere dönüştürülmesi de önemlidir. Bu nedenle fikirlerin somut olaylara dönüştürülmesine yönelik adımları hızlandıracak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hükümetlerden bağımsız olarak, uzun vadeli, kalıcı ilişki inşasına yönelik bir kamu diplomasisi yaklaşımı geliştirmelidir.
- Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kamu diplomasisi uygulayıcıları öncelik verdiği ülkeleri belirlemeli, bu ülkelere verilmek istenen mesaj ve bu ülkelerle varsa diplomatik çözümsüzlüklerin hangi konularda olduğu ortaya konulmalı ve iletişim stratejileri oluşturmalıdır.
- Yabancı ülkelere yapılan siyasi, ekonomik ve kültürel ziyaretlerin artırılmasını ve belirli dönemlerde sürekli hale getirmesini sağlamalıdır.
- Dış politikada amaçlara ulaşabilme açısından AB üyesi ülkelere yönelik etkin bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmesi gerekmektedir. Özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere Türkiye'nin en fazla ticaret yaptığı ülkeler arasındadır. Bu sebeple Türkiye ekonomik çıkarları doğrultusunda da bu gibi ülkelere yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerini artırmalıdır.
- Kamu diplomasisi çalışmaları geniş kapsamlı olarak organize edilmeli ve istikrarlı bir şekilde sürdürülmelidir.
- Geleneksel ve sosyal medya üzerinden yapılacak analizler ile hedef kitle daha iyi tanınmalıdır.
- Hedef grupların bilgi ihtiyaçlarını, algılarını ve hassasiyetlerini dikkate almalıdır.
- Katılımcı, esnek, proaktif ve yeni iletişim yöntemlerini etkin kullanmalıdır.

- Hedef gruplar arasındaki ilişkiyi güçlendirici ve sinerji yaratan sürdürülebilir, ölçülebilir ve sonuç odaklı olmalıdır.
- Kararlı, samimi ve özgüvenli ilerlemelidir.
- Toplumsal sahiplenmeye dayanmalıdır.
- Zihinsel dönüşümü hedeflemelidir.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile çalışmada kamu diplomasisi politikalarının daha etkin uygulanabilmesi ve sürekliliği açısından kurumsal model önerisi sunulmuştur. Bu model ile Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetlerinin kurumsal bir kimlik altında sistematik ve sürdürülebilir olmasını sağlamak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, Mustafa (2006), **Avrupa Birliği ve Türkiye: Bir Ekonomik ve Siyasi Analiz**, Ankara: Orion Yayınevi.
- Akgönenç, Oya (2010), **Türkiye'nin AB Stratejisi**, Ankara: Nobel Basım Yayın.
- Arı, Tayyar (1997), **Uluslararası İlişkiler**, İstanbul: Alfa Basımyayın Dağıtım.
- Arı, Tayyar (1999), **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Arı, Tayyar (2010), **Uluslararası İlişkilere Giriş**, 2.Baskı, Bursa: MKM Yayıncılık.
- Armstrong, Mattew C. (2009), **Operationalizing Public Diplomacy**, New York: The Routledge Handbokk of Public Diplomacy, Routledge.
- Asna, Alaeddin (1998), **Public Relations: Temel Bilgiler**, 2.Baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- Aydemir, Emrah (2016), **Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya**, İstanbul: Kalkedon.
- Aydın, Mustafa (1996), **Uluslararası İlişkilerde Teori, Yaklaşım ve Analiz**, **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 50(3-4), 71-114.
- Aziz, Aysel (2003), **Siyasal İletişim**, İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aziz, Aysel (2014), **Siyasal İletişim**, 5.Baskı, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Baltacı, Cemal ve diğerleri (2012), **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinin Türk Anayasal Demokrasisi Üzerine Etkisi**, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 13(2), 133-149.
- Başar, Hatice (2011), **Türkiye'nin Kamu Diplomasisi: Bir Örnek Çalışma TRT**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baylis, John, &Smith, Steve (2005), **The Globalization of World Politics, An;Introduction to International Studies**, New York: Oxford University Press.

- Bedrinn, A. (2005), **The Making of Foreign Policy**, Washington: Potomac Books.
- Bektaş, Arsev (2000), **Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi**, 2.Baskı, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bilge, Suat (1966), **Milletlerarası Politika**, Ankara: AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını.
- Bostancı, Meltem (2012), **Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi**, İstanbul: Anahtar Yayınevi.
- Bozkurt, Veysel (2001), **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Ankara: Vizyon Yayınları.
- Brown, Chris & Ainley, Kirsten (2008), **Uluslararası İlişkileri Anlamak**, 3.Baskı, Çev. A. Oyacıoğlu, İstanbul: Yayın Odası.
- Brown, J. A. (2000), **Beyin Yıkama**, 7.Baskı, Çev. B. Tanç, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Byrne, Caitlin (2012), **Public Diplomacy and Constructivism: A Synergistic and Enabling Relationship**, International Studies Association Annual Conference, San Diego, 1-4 Nisan, 1-7.
- Can, Hacı (2003), Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık İlişkisinin Hukuki Çerçevesi, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 3(1), 19-43.
- Canbolat, İbrahim Serhat (2002), **Avrupa Birliği Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye İle İlişkiler**, İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Canbolat, İbrahim Serhat (2009), **Türk Dış Politikasının Avrupa İle İlişkileri Çerçevesinde Geleceği**, S. Laçiner, H. Necefoğlu, ve H. S. Özertem, Uluslararası 3.Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Yayını.
- Chomsky, Noam (1989), **Culture of Terrorism**, London: Pluto Press.

- Cowan, Geoffrey & Arsenault, Amelia (2008), Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration The Three Layers of Public Diplomacy, **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, 616, 10-33.
- Cull, Nicholas J. (2009), **How We Got Here**, Toward a New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy, Ed. Philip Seib, New York: Palgrave Macmillan, (1), 24.
- Cull, Nicholas J. (2009), **Public Diplomacy: Lessons from the Past**, Toward a New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy, Ed. Philip Seib, New York: Palgrave Macmillan, 1. Edition, (1), 17-22
- Cull, Nicholas J. (2009), **Public Diplomacy Before Gullion**, Handbook of Public Diplomacy, Ed. Nancy Snow, Philip M. Taylor, Routledge.
- Çimen, Ahmet (1996), Gümrük Birliği ve Avrupa Topluluğu Türkiye İlişkileri, Ankara: Ankara Yayınları.
- Dağ, Ahmet Emin (2005), **Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü**, İstanbul: Anka Yayınları.
- Daver, Bülent (1969), **Siyaset ve Rejimler**, Ankara: Doğan Yayınevi.
- Davutoğlu, Ahmet (2001), **Stratejik Derinlik**, İstanbul: Küre Yayınları.
- Demir, Vedat (2012), **Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç**, İstanbul: Beta Yayınları.
- Dinnie, Keith (2009), **Nation Branding: Concepts, Issues, Practice**, Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Domenach, Jean Marie (2003), **Politika ve Propaganda**, Çev. T. Yücel, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Erhan, Çağrı ve Arat, Tuğrul (2002), AET'yle İlişkiler, Türk Dış Politikası, Cilt 2, (Ed. Baskın Oran), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdoğan, İrfan (2006), **Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler**, Ankara: Erk Yayınları.

- Eşitti, Şakir (2015), Bilgi Çağında Problemlı İnternet Kullanımı Ve Enformasyon Obezitesi: Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerine Uygulanması, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, 2(49), 75-97.
- Eşitti, Şakir (2016), Çizgi Filmlerde Küresel Ve Yerel Kültürün İnşası: Caillou Ve Pepee Örneği, **Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi**, 32(32), 125-144.
- Fisher, Ali (2009), **Four Seasons in One Day**, Handbook of Public Diplomacy, N. Snow, & P. M. Taylor(Dü), New York: Routledge.
- Fombrun, Charles (1996), **Reputation: Realizing Value from the Corporate Image**, Boston: Harvard Business Press.
- Gilboa, Eyton (2001), **Diplomacy in the Media age: Three Models of Uses And Effects**, *Diplomacy&Statecraft*, 12(2), 1-28.
- Gilboa, Eyton (2008), Searching for a Theory of Public Diplomacy, **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, 616(10), 55-77.
- Gökay, Bülent (1997), **Türkiye Avrupa'nın Neresinde?**, İstanbul: Ayraç Yayınları.
- Gönlübol, Mehmet (1993), **Uluslararası Politika: İlkeler, Kavramlar, Kurumlar**, Ankara: Attila Kitabevi.
- Gönlübol, Mehmet (2000), **Uluslararası Politika: İlkeler, Kavramlar, Kurumlar**, 5.Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gregory, Bruce (2008), Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field, **The Annals of the American Academy of Political and Social Science** (616), 274-290.
- Güran, Nevzat ve Aktürk, İsmail (2001), **Uluslararası İktisadi Kuruluşlar**, Isparta: Tuğra Ofset.
- Gürkaş, Berna (2009), **Kamu ve Kültür Diplomasisi Aracı Olarak Sosyo-Kültürel Tanıtma Stratejilerinin Planlanması: Türkiye-İran Modellemesi**, Uzmanlık Tezi, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.
- Günüğur, Haluk (1985), Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Anlaşma (Roma

- Anlaşması), İstanbul: İKV Yayınları.
- Heller, S. Ken, & Persson, M. Liza (2009), **The Distinction Between Public Affairs and Public Diplomacy**, Routledge.
- İnaç, Hüsamettin (2010), **Avrupa Birliği Entegrasyonu Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri**, Ankara: MKM Yayıncılık.
- İnan, Ece (2012), **Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Eksenine**, A. Özkan, ve T. Ersoy Öztürk, İstanbul: Tasam Yayınları.
- İskit, Temel (2007), **Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Karadağ, Haluk (2012), **Bir Dış Politika Tekniği Olarak Kamu Diplomasisi: Karar Verme Süreci Üzerine Etkisi**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karluk, Rıdvan (1996), **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 4. Bsk, İstanbul: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yayınları.
- Kalın, İbrahim (2010), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi: Yükselen Değer Türkiye**, İstanbul: TÜSİAD.
- Kalın, İbrahim (2011), Soft Power and Public Diplomacy in Turkey, **Perceptions**, 16(3), 5-25.
- Kapani, Münci (2007), **Politika Bilimine Giriş**, 14. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Karacasulu, Nilüfer (2008), **Dış Politika Nedir?, Türk Dış Politikası 1919-2008**, H. Çakmak, Ankara: Platin Yayınları.
- Kelley, John R. (2009), **Between Take-Offs and Crash Landings**, N. Snow, & P. M. Taylor, Handbook of Public Diplomacy.
- Kemming, Jan Dirk, & Sandıkçı, Özlem (2007), **Turkey's EU Accession as a Question of Nation Brand Image, Place Branding and Public Diplomacy**, Vol 3(1), 31-41.

Kışlalı, A. Taner (2008), Ahmet Taner Kışlalı, Siyaset Bilimi, 13. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.

Kissinger, Henry (2006), **Diplomasi**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Köksoy, Ergün (2013), **Halkla İlişkiler Bağlamında Kamu Diplomasisi Yönetimi (Türkiye'nin Kamu Diplomasisindeki Yetkinlik İncelemesi)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Krause, Peter, & Evera, Staphen van (2009, September), Public Diplomacy: Ideas for the War Ideas, **Belfer Center for Science and International Affairs**, 15(3), 1-31.

Kurtuluş, Begüm (2014), **21. Yüzyılda Değişen Kamu Diplomasisi Anlayışının Türk Dış Politikasına Yansıması**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kürkçüoğlu, Ömer (1980), Dış politika Nedir, Türkiye'deki Dünü ve Bugünü, **AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 35(1-4), 311.

Lacoste, Yves (2008), **Büyük Oyunu Anlamak**, 2.Baskı, Çev. İ. Akça, İstanbul: NTV Yayınları.

Leonard, Mark ve diğerleri (2002), **Public Diplomacy**, **The Foreign Policy Center**, The Mezzanine Elizabeth House, London.

Lippmann, Walter (1997), **Public Opinion**, New York: Free Press Paperbacks.

Manheim, Jarol B. (1990), **Strategic Public Diplomacy: The Evolution of Influence**, New York: Oxford University Press.

Manheim, Jarol B. (1993), **The War of Images: Strategic Communication in the Gulf Conflict**, (S. A. Renshon), Londra: Pittsburgh University of Pittsburgh Press.

Melissen, Jan (2007), **The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations**, (Cilt Second Edition), New York: Palgrave Macmillian.

- Morgenthau, Hans (1970), **Uluslararası Politika: Güç ve Barış Mücadelesi**, 2.Baskı, Çev. B. Oran, & Ü. Oksay, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Morgil, Orhan (2006), Kopenhag Ekonomik Kriterleri ve Türkiye'nin Uyum Süreci, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, 5(2), 91-102.
- Nicolson, Harold (1970), **Diplomasi**, İstanbul: As Basımevi.
- Nossel, Suzanne (2004), **Smart Power**, Foreign Affairs, 83(2), 131-132.
- Nye, Joseph Samuel (2002), **The Paradox of American Power: Why The World's Only Superpower Can't Go It Alone**, Oxford: Oxford University Press.
- Nye, Joseph Samuel (2005), **Yumuşak Güç**, Ankara: Elips Kitap.
- Nye, Joseph Samuel (2008), Public Diplomacy and Soft Power, **The Annals of the Academy of Political and Social Science** (616), 94-109.
- Nye, Joseph Samuel, & Keohane, Robert Owen (1991), **Transnational Relations and World Politics. International Organization**, 329-349.
- Özcan, Mehmet ve Yılmaz Elmas, Fatma (2008), Bundan Sonrası? Senaryo Analizleriyle Türkiye-AB İlişkiler, Ankara: USAK Yayıncılık.
- Özdemir, Haluk (2008), Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 63(3), 113-144.
- Özer, Mehmet Akif (2008, Nisan-Haziran), Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Türkiye, **Sayıştay Dergisi** (69), 49-72.
- Özev, Muharrem Hilmi (2012), **Public Diplomacy and the OIC Countries**, M. H. Özev, İstanbul: Tasam Yayınları.
- Özkan, Abdullah ve Ersoy Öztürk, Tuğçe (2012), **Türkiye'nin Stratejik Vizyonu; Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Pandora Yayınevi.
- Peltekoğlu, Filiz B. (2007), **Halkla İlişkiler Nedir?**, İstanbul: Beta Yayınları.
- Powers, S. (2009), **Digital Diplomacy**, **Public Diplomacy Journal** (2), 10-15.

- Rehn, Olli (2007), **Avrupa'nın Gelecek Sınırları: Türkiye Bir Köprü mü, Körübaşı mı Yoksa Ergime Potası mı?**, İstanbul: 1001 Kitap Yayınları.
- Sağlam, Zeliha (2014), **Güç Kavramı ve Ortadoğu'da Değişen Dengeler Üzerinden Güç Okuması**, İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, 3-8.
- Sancar, Gaye Aaslı (2012), **Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler**, İstanbul: Beta Yayınları.
- Scholte, Jan Art (2000), **Globalization: A Critical Introduction**, New York: Palgrave Macmillan.
- Signitzer, Benno, & Coombs, Timoty (1992), Public Relations and Public Diplomacy: Conceptual Convergences, **Public Relations Review**, 18(1), 137-147.
- Snow, Nancy (2009), **Rethinking Public Diplomacy**, N. Snow, & P. Taylor, Routledge Handbook of Public Diplomacy.
- Sönmezoğlu, Faruk (1992), **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Sönmezoğlu, Faruk (2005), **Uluslararası İlişkilere Giriş**, İstanbul: Der Yayınları.
- Sönmezoğlu, Faruk (2000), **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, 3.Baskı, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Sönmezoğlu, Faruk (2005), **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, 4.Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Szondi, Gyorgy (2008), **Public Diplomacy and National Branding: Conceptual Similarities and Differences**, Discussion Paper in Diplomacy, 1-42.
- Szondi, Gyorgy (2009), **Central and Eastern European Public Diplomacy**, N. Snow, & M. T. Philip, Handbook of Public Diplomacy.
- Şener, Bülent (2014), **Dış Politikada Yumuşak Güç Olgusu**, Politik-Sosyal Kültürel Araştırmalar Merkezi, 1.
- Şenyuva, Özgehan (2009), **Türkiye-AB İlişkileri ve Kamuoyu**, Ankara: Eflatun Yayınevi.

- Tecer, Meral (2007), **Avrupa Birliği ve Türkiye: Sorular ve Yanıtlar**, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Tosun, Nurhan B. (2010), **İletişim Temelli Marka Yönetimi**, İstanbul: Beta Yayınları.
- Tuch, Hans N. (1993), **Communicating with the World: US Public Diplomacy Overseas**, New York: ST. Martin's Press.
- Tuncer, Hüner (1995), **Eski ve Yeni Diplomasi**, İstanbul: Ümit Yayıncılık.
- Tuncer, Hüner (2005), **Eski ve Yeni Diplomasi**, İstanbul: İmge Yayınevi.
- Tuncer, Hüner (2006), **Küresel Diplomasi**, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Tuncer, Hüner (2009), **Diplomasinin Evrimi-Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye**, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Ülger, İrfan Kaya (2008), **Avrupa Birliği Rehberi**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Ünal Erzen, Meltem (2012), **Kamu Diplomasisi**, İstanbul: Derin Yayınları.
- Vardar, Deniz (1994), Türkiye-AT İlişikleri, Türk Dış Politika Analizi, Der, Faruk Sönmezoğlu, İstanbul: Der Yayınları.
- Varoğlu, Abdülkadir (2013), **Kamu Diplomasisinde Kavramsal ve Kuramsal Süreç**, Kamu Diplomasisi, Ed.: Ahmet Yalçınkaya, Yeşim Özgen, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Wendt, Alexander (2012), **Uluslararası Siyasetin Sosyal Teorisi**, Çev.: Helin Sarı Ertem, Suna Gülfer İhlamur Öner, İstanbul, Küre Yayınları.
- Wolton, D. (1991), Medya, Siyasal İletişimin Zayıf Halkası. **Birikim Dergisi**, 30, 51-58.
- Yağmurlu, Aslı (2007), Halkla İlişikiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi, **İletişim Araştırmaları**, 5(1), 9-38.
- Yılmaz, Sait (2008), Uluslararası İlişikilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, 1(1), 27-65.

Yılmaz, Sait (2012), **ABD'de ve AB'de Kamu Diplomasisi ve Güç Projeksiyonu**, A. Özkan, ve T. Ersoy Öztürk, İstanbul: Tasam Yayınları.

Zengin, Gürkan (2010), **Hoca, Türk Dış Politikasında Davutoğlu Etkisi**, İstanbul: İnkilap Yayınları.

İnternet Kaynakları

AB Bakanlığı (2016, 20 Mayıs), Katılım Müzakerelerinde Mevcut Durum, Erişim adresi: <https://www.ab.gov.tr/65.html>

Akçadağ, Emine (2015, 10 Kasım), Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi, Kamu Diplomasisi Enstitüsü, Erişim adresi:

<http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>

Barysch, Katinka (2007, 18 Aralık), What Europeans Think About Turkey and Why, Centrefor European Reform Briefing Note, Erişim adresi: www.cer.org.uk

Bilçen, Sumru (2019, 10 Haziran), AB'de Önemli Bir Adım: Lizbon antlaşması, Erişim adresi: www.tbmm.gov.tr/ul_kom/kpk/docs/lizbonsumru24032010.pdf

Başbakanlık KDK, (t.y), Erişim adresi: <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8>,

Başbakanlık KDK, (t.y), Erişim adresi: <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/almanya-programi/127>

Başbakanlık KDK, (t.y), Erişim adresi: <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/fransa-programi/128>

Başbakanlık KDK, (t.y), Erişim adresi: <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/ulke-toplantilari/ingiltere-programi/34>

Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği (t.y), Erişim adresi:

<http://www.tanitmafONU.gov.tr/Kurumsal.aspx?id=1> 10.6.1985 tarihli ve 3230 sayılı Kanun

Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2016 İdare

Faaliyet Raporu (t.y), Erişim adresi:

https://www.ytb.gov.tr/uploads/resimler/activity_reports/2016-idare-faaliyet-raporu.pdf

Dışişleri Bakanlığı (t.y), Ortaklık Konseyi Toplantısına İlişkin Bilgi Notu, Erişim adresi: <http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ok11042000.htm>

Erhan, Çağrı (2010, 8 Temmuz), Spor ve Kamu Diplomasisi, Erişim adresi:

- <http://www.usakgundem.com/yazar/1653/spor-ve-kamu-diplomasisi.html>,
İnan, Ece (t.y), Politik Psikoloji ve Siyasal İletişim, Erişim adresi:
http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/politik_psikoloji_ve_siyasal_iletisim.pdf,
- Melissen, Jan (2005, 20 Şubat), Wielding Soft Power: The New Public Diplomacy, Clingendael Diplomacy Papers, Erişim adresi: www.clingendael.nl
- NTV Haber, THY 6. Kez Avrupa'nın En İyisi (t.y), Erişim adresi:
https://www.ntv.com.tr/ekonomi/thy-6-kez-avrupanin-en-iyisi-odulunu-aldi,IFHpVm1NJUyPERSFp_aT5Q,
- Nye, Joseph Samuel (t.y), "The New Public Diplomacy", <http://www.project-syndicate.org/commentary/nye79/English>, Erişim Tarihi: 10.01.2016.
- Nye, Joseph Samuel (2008, 15 Nisan), The New Public Diplomacy, Erişim adresi:
www.project-syndicate.org
- Sanberk, Özdem ve Altınay, Hakan (2008, 1 Mayıs), Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, Erişim adresi: www.kamudiplomasisi.org/pdf/kdyumusakguc.pdf
- T.C Dışişleri Bakanlığı, (t.y), Erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-almanya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- T.C Dışişleri Bakanlığı, (t.y), Erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-fransa-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- T.C Dışişleri Bakanlığı, (t.y), Erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ingiltere-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- T.C Dışişleri Bakanlığı, (t.y), Erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-italya-siyasi-iliskileri.tr.mfa> Türkiye-İtalya İlişkileri
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, (t.y), Erişim adresi: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ispanya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- TRT Kurumsal Tarihçe (t.y), Erişim adresi: <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>
- Türker, Hande (2017, 30 Aralık), AB-Türkiye İlişkileri Mevcut Durum Değerlendirmesi Ve 2017 Yılı Öngörülleri, Erişim adresi:
http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6449_1486110619.pdf
- Türk Dil Kurumu, (2015, 20 Ekim), Başbakanlık Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Erişim adresi: www.tdk.gov.tr

Yılmaz Elmas, Fatma (2011, 10 Mart), Pişmiş Tavuğun Başına Gelenler ve AB Yol Haritası, Erişim adresi: www.usak.org.tr/makale.asp?id 1820

Yavaşgel, Emine (2012, 6 Kasım), Saygınlık Siyaseti; İletişim ve Dış Siyasa İlişkiselliği, Erişim adresi: www.kamudiplomasisi.org/pdf/saygınlıksiyasetiemineyavasgel.pdf

Diğer Kaynaklar

Dedeoğlu, Beril (2009, 9 Kasım), **Kamu Diplomasisi**, Star Gazetesi.

Resmi Gazete, 2020/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, 30 Ocak 2010.

T.C. Resmi Gazete, Dışişleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Kanun No: 6004, Tarih: 7.7.2010

Saydam, Ali (2011, 22 Ocak), Seçim Öncesi İlerlemecilik Olacak, Erişim adresi: www.aksam.com.tr

Mülakatlar

- Yrd. Doç. Dr. Gaye Aslı Sancar, Galatasaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, GSÜ Kariyer Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi (GSÜKAGEM) Müdürü, 2016 Eylül.
- Dr. Ergün Köksoy, İletişim Bilimleri ve Kamu Diplomasisi Uzmanı, 2016 Eylül.
- Doç. Dr. Aslı Yağmurlu, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, 2016 Eylül.
- Yrd. Doç. Dr. Emine Akçadağ ALAGÖZ, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, 2016 Ekim.
- Yrd. Doç. Dr. Gonca YILDIRIM, İstanbul Aydın Üniversitesi, ABMYO Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı, 2016 Ekim.
- Yrd. Doç. Dr. Efe Sevin, Kadir Has Üniversitesi, İletişim Fakültesi, 2016 Kasım.
- Yrd. Doç. Dr. Emrah Aydemir, Fırat Üniversitesi/İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Basın Ekonomisi ve İşletmesi Anabilim Dalı, 2018 Ocak.

- Yrd. Doç. Dr. Kadir Sancak, Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2018 Ocak.
- Yrd. Doç. Dr. Ahmet İlkay Ceyhan, İstanbul Kent Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Pr, 2018 Ocak.
- Doktor Öğretim Üyesi Yıldırım Turan, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Devletler Hukuku Anabilim Dalı, 2018 Mart.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Abdullah AKYOL
Doğum Yeri ve Tarihi : MALATYA /15.09.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Dumlupınar Üniversitesi-İktisadi ve İdari Bil. Fak.
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Anadolu Üniversitesi-Açık Öğretim Fakültesi
Dış Ticaret Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Türkiye İş Bankası – Planlama Uzmanı
Türkiye Vakıflar Bankası – Ticari Portföy Yetkilisi
Avivasa Emeklilik ve Hayat – Akbank Şubeleri Sigorta
Yöneticisi

İletişim

E-posta : abd.akyol@hotmail.com
: akyolabdullah@yahoo.com

Tarih : .....

